

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας
και Οικονομικών
Γενική Γραμματεία ΕΣΠΑ

Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027

3η Έκθεση Παρακολούθησης ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ιούνιος 2026

*Μονάδα Γ: Προγραμματισμού,
Συντονισμού και Παρακολούθησης της
Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης
(ΜΟΝ ΕΣΕΕ) -*

*Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού των
Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΕΥΣΠΕΠ)*

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα

3 ^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης (1/1/2025 - 31/12/2025)	7
1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης.....	7
2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης	7
Πίνακας 1: Ανάλυση συμμετοχών στα Εργαστήρια Επιχειρηματικής Ανακάλυψης	8
3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	18
Πίνακας 2. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)	18
4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard	21
Πίνακας 3: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	21
5. Συμπεράσματα - Προτάσεις.....	23
3 ^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (1/1/2025 - 31/12/2025)	30
1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.....	30
2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης	30
3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	33
Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)	33
4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard	35
Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	35
Πίνακας 3: Διαρθρωτικοί δείκτες ΠΚΜ – Σύγκριση με χώρα και ΕΕ.....	36
5. Συμπεράσματα - Προτάσεις.....	37
3 ^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (1/1/2025 - 31/12/2025)	38
1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.....	38
2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης	41

2.1 Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης στον τομέα της Αειφόρου Ενέργειας	41
2.2 Προπαρασκευαστικές εργασίες για διενέργεια ΔΕΑ στους υπόλοιπους τομείς RIS	44
2.3 Παράλληλα η Δομή σε συνεργασία με εξωτερικό συνεργάτη, πραγματοποιήσε:	46
3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	48
Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)	48
4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard	53
Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	53
Πίνακας 3: Διαρθρωτικοί δείκτες ΠΔΜ – Σύγκριση με χώρα και ΕΕ	57
5. Συμπεράσματα - Προτάσεις	57
5.1 Συμπεράσματα	57
5.2 Προτάσεις	58
3η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Ηπείρου (1/1/2025 - 31/12/2025)	60
1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Ηπείρου	60
2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης	60
3. Έκδοση προσκλήσεων, υποβολή προτάσεων, εντάξεις έργων	63
Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)	66
4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard	68
Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Ηπείρου	68
Πίνακας 3: Διαρθρωτικοί δείκτες για Περιφέρεια Ηπείρου – Σύγκριση με χώρα και ΕΕ	69
5. Συμπεράσματα - Προτάσεις	70
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	71
3η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας (1/1/2025 - 31/12/2025)	77
1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας	77
2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης	80

Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή: ΟΠΣ)	81
4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard	84
Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Θεσσαλίας	84
5. Συμπεράσματα - Προτάσεις	86
3 ^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (1/1/2025 - 31/12/2025)	89
1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος	89
2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης	91
3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	94
Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (Πηγή: ΟΠΣ)	94
4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard	95
Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος	95
Πίνακας 3: Δείκτες Απασχόλησης - Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος	97
5. Συμπεράσματα - Προτάσεις	98
5.1. Ολοκληρωμένη Ανάλυση Έρευνας & Καινοτομίας (Ε&Κ) στη Στερεά Ελλάδα	98
5.2. Διεθνείς Καλές Πρακτικές και Εμπλουτισμός της RIS3 μέσω του έργου RAW4RES	99
5.3 Υλοποίηση 1ου κύκλου ΔΕΑ στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	101
3 ^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων (1/1/2025 - 31/12/2025)	102
1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	102
2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης	103
3. Έκδοση προσκλήσεων, υποβολή προτάσεων, εντάξεις έργων	108
Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (Πηγή: ΟΠΣ)	109
4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard	112
Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων ...	112
5. Συμπεράσματα - Προτάσεις	113

3 ^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου (1/1/2025 - 31/12/2025)	115
1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου	115
2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης	115
3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	119
Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)	119
4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard	126
Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Πελοποννήσου	126
5. Συμπεράσματα - Προτάσεις	128
3 ^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (1/1/2025 - 31/12/2025)	129
1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	129
2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης	130
3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	132
Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)	138
4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard	141
Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	141
5. Συμπεράσματα - Προτάσεις	143
3 ^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Αττικής (1/1/2025 - 31/12/2025)	144
1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Αττικής	144
2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης	146
3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	148
Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)	148
4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard	152
Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Αττικής	152

5. Συμπεράσματα - Προτάσεις.....	154
3 ^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (1/1/2025-31/12/2025)	155
1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	155
2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης	156
Πίνακας 1. Διοργάνωση συναντήσεων – ανοικτών συζητήσεων με σκοπό την διερεύνηση των προβλημάτων και των προοπτικών ενίσχυσης της τοπικής επιχειρηματικότητας στα μικρά νησιά του Βορείου Αιγαίου	157
3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	159
Πίνακας 2. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)	159
4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard	162
Πίνακας 3: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	162
5. Συμπεράσματα - Προτάσεις.....	164
3 ^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (1/1/2025 - 31/12/2025)	165
1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	165
2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης	165
3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	171
Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)	171
4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard	174
Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.....	174
5. Συμπεράσματα - Προτάσεις.....	175
3 ^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Κρήτης (1/1/2025 - 31/12/2025)	177
1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Κρήτης	177
2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης	179
3. Έκδοση προσκλήσεων, υποβολή προτάσεων, εντάξεις έργων.....	179
Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)	181

4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard	184
Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Κρήτης 2023	184
5. Συμπεράσματα - Προτάσεις	186

3^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης (1/1/2025 - 31/12/2025)

Υπεύθυνος φορέας: Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης

1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης

Μέχρι την ημερομηνία αναφοράς δεν έχει προκύψει διαδικασία αναθεώρησης της ΠΕ-ΕΣΕΕ. Προβλέπεται η αναθεώρησή της ως διακριτή ενέργεια υλοποίησης (με το αντίστοιχο παραδοτέο στο πλαίσιο του έργου «Υποστήριξη του Περιφερειακού Συστήματος καινοτομίας και επιχειρηματικότητας» (Π4.2.5 Υπηρεσίες συμβούλου υποστήριξης για την αξιολόγηση-αναθεώρηση της ΠΣΕΕ).

2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) είχε ξεκινήσει τον Οκτώβριο του 2023, ενώ τέσσερις Συμβουλευτικές Ομάδες Εργασίας (ΣΟΕ) ολοκλήρωσαν τον πρώτο κύκλο της ΔΕΑ με τη διοργάνωση των Εργαστηρίων Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΕΕΑ) στις 10 Απριλίου 2024 (κοινή διοργάνωση των Τομέων Αγροδιατροφής, Αειφόρου Ενέργειας και Ψηφιακών Τεχνολογιών) και στις 18 Σεπτεμβρίου από τον Τομέα των Υλικών-Κατασκευών-Βιομηχανίας.

Κατά την περίοδο αναφοράς οι υπόλοιπες 4 ΣΟΕ έχοντας ολοκληρώσει την διαδικασία στελέχωσης με εκπροσώπους της τετραπλής έλικας, πραγματοποίησαν συναντήσεις εργασίας (Focus Groups), με τελικό στόχο την προετοιμασία των Εργαστηρίων Επιχειρηματικής Ανακάλυψης και επιμέρους θέματα που αφορούσαν:

- στις περιοχές παρέμβασης και προτεραιότητες (σύμφωνα με την κωδικοποίηση της ΕΣΕΕ) στις οποίες αξίζει να επικεντρωθούν οι δράσεις ενίσχυσης ΕΤΑΚ,
- στα μέσα εφαρμογής ή εργαλεία πολιτικής που ταιριάζουν στα χαρακτηριστικά των φορέων του τοπικού οικοσυστήματος και
- στις ανάγκες/ζήτηση δεξιοτήτων των ανθρώπινων πόρων.

Τα εργαστήρια διοργανώθηκαν στις 9.4.2025 για τους τομείς Περιβάλλον-Κυκλική Οικονομία, Τουρισμός-Πολιτισμός-Δημιουργικές Βιομηχανίες, Βιοεπιστήμες-Υγεία-Φάρμακα και στις 22.10.2025 για τον τομέα Μεταφορές-Εφοδιαστική Αλυσίδα.

Τα συγκεντρωτικά στοιχεία συμμετοχών για τα δύο εργαστήρια φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 1: Ανάλυση συμμετοχών στα Εργαστήρια Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

	ΒΥΦΑ		ΠΒΚΟ		ΤΠΔ		ΜΕΑ	
Ομάδα	Από δηλώσεις	Συμμετοχή	Από δηλώσεις	Συμμετοχή	Από δηλώσεις	Συμμετοχή	Από δηλώσεις	Συμμετοχή
Επιχειρήσεις	6	3	21	12	30	23	21	16
Ερευνητικός τομέας	14	10	17	13	10	9	19	21
Διοίκηση	9	4	19	11	22	11	25	13
Πολίτες / Κοινωνία των πολιτών	8	2	10	6	5	3	18	22
ΣΥΝΟΛΟ	37	19	67	42	67	46	83	72

Συνολικά 254 άτομα δήλωσαν συμμετοχή, εκ των οποίων 179 τελικά συμμετείχαν στις εργασίες των Εργαστηρίων. Δυστυχώς η παρουσία των επιχειρήσεων μόλις ξεπέρασε το 30% του συνόλου και στις δηλώσεις και στις συμμετοχές. Αντίθετα, υψηλότερη του αναμενομένου ήταν η συμμετοχή εκπροσώπων από την κοινωνία των πολιτών.

Τα αποτελέσματα ανά τομέα προτεραιότητας έχουν ως εξής:

Συνοπτική παρουσίαση του τομέα προτεραιότητας ΒΥΦΑ στην Περιφέρεια ΑΜΘ έτους 2025	
Αριθμός κύκλων ΔΕΑ	Ένας
Μεθοδολογία	Κείμενο βάσης με προσυμπληρωμένα τα δεδομένα που αφορούσαν τις πρόσφατες επιδόσεις του τομέα 4 συναντήσεις της ΣΟΕ με δομημένη agenda και την υποστήριξη ενός rapporteur. διαδικασία ανοικτής διαβούλευσης μέσω του https://pta.gov.gr/s3remth/ ένας virtual κοινός τόπος εργασίας (Share Point) που χρησίμευε ως αποθετήριο υπάρχοντος και παραγόμενου υλικού Εργαστήριο Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (09.04.2025)
Αποτελέσματα	Τομείς προτεραιότητας Προτάθηκαν ως αποτέλεσμα διαβούλευσης από τις εργασίες της ΣΟΕ και αξιολογήθηκαν από την ολομέλεια των συμμετεχόντων στο Εργαστήριο Επιχειρηματικής Ανακάλυψης οι παρακάτω περιοχές παρέμβασης: 05.04 Φαρμακευτικά προϊόντα με αξιοποίηση της ελληνικής βιοποικιλότητας 05.01 Ανάπτυξη υπεργενόσημων προϊόντων, φαρμακευτικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας 05.07 Ιατρική ακριβείας 05.10 Αναδυόμενες τεχνολογίες στον τομέα Υγεία και Φάρμακα 05.05 Ηλεκτρονική Υγεία 05.09 Ανάπτυξη και Κλινική Επικύρωση Καινοτόμων In-Vitro Διαγνωστικών Προϊόντων Η καθεμιά από τις παραπάνω περιοχές παρέμβασης αναλύθηκε σε προτεραιότητες 3^{ου} επιπέδου. Το σύνολο των αποτελεσμάτων δόθηκε στην ΕΥΔ του Προγράμματος Αν. Μακεδονία-Θράκη για να περιληφθεί στην υπό διαμόρφωση Πρόσκληση προς τις ΜΜΕ της περιοχής για προώθηση έργων ΕΤΑΚ. Αναγκαίες Δεξιότητες Συζητήθηκαν κατ' αρχήν οι προτεραιότητες σε ό,τι αφορά στους ανθρώπινους πόρους: • Αυξανόμενη τάση «φυγής» των εξειδικευμένων επιστημόνων από την Περιφέρεια • Ανάγκη για διαρκή ενημέρωση και επιμόρφωση των εργαζομένων λόγω του αυξημένου ρυθμού τεχνολογικών εξελίξεων στον χώρο της Υγείας Φαρμάκων και Βιοεπιστημών.

Συνοπτική παρουσίαση του τομέα προτεραιότητας ΒΥΦΑ στην Περιφέρεια ΑΜΘ έτους 2025	
	- Ενίσχυση δεξιοτήτων των εργαζομένων των επιχειρήσεων των κλάδων υπό στόχευση Για την αντιμετώπιση των παραπάνω, προτάθηκαν τα παρακάτω απαιτούμενα εργαλεία πολιτικής για την ενδυνάμωση των ανθρώπινων πόρων: - Δράσεις ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης - Απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας - Παροχή κινήτρων προς επιστήμονες με στόχο την παραμονή τους στην ΑΜ-Θ - Ενίσχυση προγραμμάτων ΔΒΜ για την κάλυψη των αναγκών upskilling/reskilling σε ανθρώπινους πόρους Δυνατότητες Εξωστρέφειας Με βάση τα στοιχεία του 2021 οι συνολικές εξαγωγές των επιχειρήσεων του τομέα ΒΥΦΑ ανέρχονταν σε 6,4 εκατ. Ευρώ όταν το σύνολο των εξαγωγών της ΑΜ-Θ ξεπερνούσε το 1 δις Ευρώ. Επομένως και λαμβάνοντας υπόψη ότι οι φορείς παραγωγής γνώσης δείχνουν υψηλές επιδόσεις σε ανταγωνιστικά ερευνητικά έργα, θα μπορούσαν να εξεταστούν δράσεις που προωθούν έμμεσα την εξωστρέφεια και όχι κατ' ανάγκη μόνο των επιχειρήσεων. Για παράδειγμα: - δράσεις συνεργασίας φορέων του ερευνητικού τομέα με επιχειρήσεις άλλων ελληνικών περιφερειών ή με φορείς του εξωτερικού, - υποστήριξη επιχειρήσεων παραγωγής καλλυντικών ή συμπληρωμάτων διατροφής, - υποστήριξη επιχειρήσεων άλλων κλάδων να βελτιώσουν τις εξαγωγές τους εισάγοντας καινοτομικά χαρακτηριστικά στα προϊόντα τους (πχ αγροδιατροφή), - ανάπτυξη παροχής υπηρεσιών υγείας για επισκέπτες (ιατρικός τουρισμός) Είδος Δράσεων/ Εργαλεία Πολιτικής Υπάρχουν αρκετά εργαλεία όπως χρηματοδοτικά κίνητρα για νέες επιχειρήσεις, ενισχύσεις για κατάρτιση εργαζομένων, προώθηση δημιουργίας συνεργατικών σχηματισμών (clusters), ενισχύσεις έργων ΕΤΑΚ για επιχειρήσεις ή συνεργατικής έρευνας μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων, προστασίας πνευματικών δικαιωμάτων, κλπ.
Συμμετοχή φορέων της 4πλης έλικας	Βλέπε Πίνακα 1 Δείκτης Εκροής: Συμμετοχές θεσμικών φορέων σε διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.
Προσκλήσεις που διαμορφώθηκαν (βάσει της ΔΕΑ)	<u>Ειδικός στόχος 1.1.</u> Αναμένεται να διαμορφωθεί παρόμοια Πρόσκληση όπως η ΑΜΘ64 «Πρόσκληση υποβολής αιτήσεων χρηματοδότησης στη Δράση «Ενίσχυση υφιστάμενων επιχειρήσεων της στρατηγικής RIS3 στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης» (Δράση RSO1.3.β) με βάση τα δεδομένα των Εργαστηρίων Επιχειρηματικής Ανακάλυψης των 4 τομέων προτεραιότητας Δείκτης Αποτελέσματος: Επιχειρήσεις που εντάσσονται σε προσκλήσεις που προκύπτουν από διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.

Συνοπτική παρουσίαση του τομέα προτεραιότητας ΒΥΦΑ στην Περιφέρεια ΑΜΘ έτους 2025	
Ζητήματα / προβλήματα	Δυσκολίες που προέκυψαν. Λόγω περιορισμένου χρονικού πλαισίου, δεν κατέστη δυνατό να προταθούν πιο συγκεκριμένες ιδέες για έργα που θα παρουσίαζαν ενδιαφέρον
Προτάσεις επίλυσης προβλημάτων/ βελτιωτικές παρεμβάσεις	Προτεινόμενος τρόπος θεραπείας των προβλημάτων. Στο site του Μηχανισμού Διαχείρισης και Παρακολούθησης υπάρχει ψηφιακή φόρμα για την υποβολή επιχειρηματικής ιδέας η οποία θα παραμείνει ανοικτή για οποιονδήποτε θέλει να υποβάλλει με δομημένο τρόπο την πρότασή του. Για τις περιοχές παρέμβασης δε, αποφασίστηκε με βάση και τα νέα δεδομένα να γίνει μια δεύτερη (και πιο αναλυτική) αξιολόγηση από την ΣΟΕ του τομέα, ώστε να είναι σε θέση να προτείνει πλέον τις «περιφερειακές απολήξεις» του τομέα
Παρατηρήσεις, σύγκριση με τα δεδομένα της προηγούμενης έκθεσης, αθροιστικά στοιχεία. Δεν υπήρξαν δεδομένα του τομέα ΒΥΦΑ στην προηγούμενη έκθεση.	

Συνοπτική παρουσίαση του τομέα προτεραιότητας ΠΒΚΟ στην Περιφέρεια ΑΜΘ έτους 2025	
Αριθμός κύκλων ΔΕΑ	Ένας
Μεθοδολογία	Κείμενο βάσης με προσυμπληρωμένα τα δεδομένα που αφορούσαν τις πρόσφατες επιδόσεις του τομέα 3 συναντήσεις της ΣΟΕ με δομημένη agenda και την υποστήριξη ενός rapporteur διαδικασία ανοικτής διαβούλευσης μέσω του https://pta.gov.gr/s3remth/ ένας virtual κοινός τόπος εργασίας (Share Point) που χρησίμευε ως αποθετήριο υπάρχοντος και παραγόμενου υλικού Εργαστήριο Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (09.04.2025)
Αποτελέσματα	Τομείς προτεραιότητας Προτάθηκαν ως αποτέλεσμα διαβούλευσης από τις εργασίες της ΣΟΕ και αξιολογήθηκαν από την ολομέλεια των συμμετεχόντων στο Εργαστήριο Επιχειρηματικής Ανακάλυψης οι παρακάτω περιοχές παρέμβασης ως εξής: 04.04 Προστασία, ανάδειξη και αειφόρος διαχείριση της βιοποικιλότητας (25%) 04.05 Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών (25%) 04.07 Κυκλική Οικονομία / Στρατηγικές, Επιχειρησιακά Μοντέλα (25%) 04.03 Ατμοσφαιρική ρύπανση (12%) 04.01 Διαχείριση αποβλήτων (6%) 04.02 Υγεία εδαφών και υδάτων

Συνοπτική παρουσίαση του τομέα προτεραιότητας ΠΒΚΟ στην Περιφέρεια ΑΜΘ έτους 2025	
	Η καθεμιά από τις παραπάνω περιοχές παρέμβασης αναλύθηκε σε προτεραιότητες 3^{ου} επιπέδου. Το σύνολο των αποτελεσμάτων δόθηκε στην ΕΥΔ του Προγράμματος Αν. Μακεδονία-Θράκη για να περιληφθεί στην υπό διαμόρφωση Πρόσκληση προς τις ΜΜΕ της περιοχής για προώθηση έργων ΕΤΑΚ. Αναγκαίες Δεξιότητες Προτάθηκαν τα παρακάτω απαιτούμενα εργαλεία πολιτικής για την ενδυνάμωση των ανθρώπινων πόρων: • Ευαισθητοποίηση, Ενημέρωση & Εκπαίδευση πολιτών. • Αξιοποίηση παρατηρητηρίων για δράσεις εκπαίδευσης. • Μεταφορά τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών εξωτερικού στους Φορείς Δημοσίου. • Κατάρτιση επαγγελματιών στην κυκλική οικονομία και περιβαλλοντική διαχείριση Δυνατότητες Εξωστρέφειας Οι προτεινόμενες δράσεις περιλαμβάνουν: • Δράσεις συνεργασίας με φορείς εξωτερικού. • Ανταλλαγή καλών πρακτικών. • Αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας. • Προβολή και διάχυση των αποτελεσμάτων της έρευνας. • Ημερίδες προβολής ερευνητικών αποτελεσμάτων Είδος Δράσεων/ Εργαλεία Πολιτικής Δεν συζητήθηκαν αναλυτικά λόγω έλλειψης χρόνου. Συμπληρωματικά όμως συζητήθηκαν οι απαιτούμενες ενέργειες που θα πρέπει να εμπεδωθούν για μεγιστοποίηση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων: • Ευαισθητοποίηση επιχειρηματιών. • Συμπράξεις - συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. • Δράσεις συνεργασίας και αλληλεπίδρασης μεταξύ των ερευνητικών ινστιτούτων/ κέντρων πανεπιστημίων με τις ΜΜΕ και τους φορείς του δημοσίου. • Διευκόλυνση θεσμικού πλαισίου (για τη διαχείριση ροών πόρων π.χ. αδρανή, άμμο). • Joint degrees σε πανεπιστήμια σε συνεργασία με τις επιχειρήσεις και τις ανάγκες τους (στα πλαίσια της κυκλικής οικονομίας και βιομηχανικής συμβίωσης).
Συμμετοχή φορέων της 4πλης έλικας	Βλέπε Πίνακα 1 Δείκτης Έκροής: Συμμετοχές θεσμικών φορέων σε διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.
Προσκλήσεις που διαμορφώθηκαν (βάσει της ΔΕΑ)	<u>Ειδικός στόχος 1.1.</u> Αναμένεται να διαμορφωθεί παρόμοια Πρόσκληση όπως η ΑΜΘ64 «Πρόσκληση υποβολής αιτήσεων χρηματοδότησης στη Δράση «Ενίσχυση υφιστάμενων επιχειρήσεων της στρατηγικής RIS3 στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης» (Δράση RSO1.3.β) με βάση τα δεδομένα των Εργαστηρίων Επιχειρηματικής Ανακάλυψης των 4 τομέων προτεραιότητας

Συνοπτική παρουσίαση του τομέα προτεραιότητας ΠΒΚΟ στην Περιφέρεια ΑΜΘ έτους 2025	
	Δείκτης Αποτελέσματος: Επιχειρήσεις που εντάσσονται σε προσκλήσεις που προκύπτουν από διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.
Ζητήματα / προβλήματα	Δυσκολίες που προέκυψαν. Λόγω περιορισμένου χρονικού πλαισίου, δεν κατέστη δυνατό να προταθούν πιο συγκεκριμένες ιδέες για έργα που θα παρουσίαζαν ενδιαφέρον
Προτάσεις επίλυσης προβλημάτων/ βελτιωτικές παρεμβάσεις	Προτεινόμενος τρόπος θεραπείας των προβλημάτων. Στο site του Μηχανισμού Διαχείρισης και Παρακολούθησης υπάρχει ψηφιακή φόρμα για την υποβολή επιχειρηματικής ιδέας η οποία θα παραμείνει ανοικτή για οποιονδήποτε θέλει να υποβάλλει με δομημένο τρόπο την πρότασή του. Για τις περιοχές παρέμβασης δε, αποφασίστηκε με βάση και τα νέα δεδομένα να γίνει μια δεύτερη (και πιο αναλυτική) αξιολόγηση από την ΣΟΕ του τομέα, ώστε να είναι σε θέση να προτείνει πλέον τις «περιφερειακές απολήξεις» του τομέα
Παρατηρήσεις, σύγκριση με τα δεδομένα της προηγούμενης έκθεσης, αθροιστικά στοιχεία. Δεν υπήρξαν δεδομένα του τομέα ΠΒΚΟ στην προηγούμενη έκθεση.	

Συνοπτική παρουσίαση του τομέα προτεραιότητας ΤΠΔ στην Περιφέρεια ΑΜΘ έτους 2025	
Αριθμός κύκλων ΔΕΑ	Ένας
Μεθοδολογία	Κείμενο βάσης με προσυμπληρωμένα τα δεδομένα που αφορούσαν τις πρόσφατες επιδόσεις του τομέα 4 συναντήσεις της ΣΟΕ με δομημένη agenda και την υποστήριξη ενός rapporteur διαδικασία ανοικτής διαβούλευσης μέσω του https://pta.gov.gr/s3remth/ ένας virtual κοινός τόπος εργασίας (Share Point) που χρησίμευε ως αποθετήριο υπάρχοντος και παραγόμενου υλικού Εργαστήριο Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (09.04.2025)
Αποτελέσματα	Τομείς προτεραιότητας Και οι τρεις προτεινόμενες από την ΕΣΕΕ τομείς παρέμβασης κρίθηκαν ως πολύ σημαντικοί για την στρατηγική της ΑΜ-Θ. Επομένως έγινε αξιολόγηση των επιμέρους προτεραιοτήτων για καθεμιά από τις 3 παρεμβάσεις με τα εξής συνοπτικά αποτελέσματα: • Για την 02.01 «Πολιτισμός» επιλέχθηκαν 6 από τις 9 προτεινόμενες προτεραιότητες. • Για την 02.02 «Τουρισμός» επιλέχθηκαν 6 από τις 12 προτεινόμενες προτεραιότητες. • Για την 02.03 «Δημιουργικές Βιομηχανίες» επιλέχθηκε μόλις μία (02.03.08) προτεραιότητα από τις 13 προτεινόμενες προτεραιότητες.

Συνοπτική παρουσίαση του τομέα προτεραιότητας ΤΠΔ στην Περιφέρεια ΑΜΘ έτους 2025	
	Το σύνολο των αποτελεσμάτων δόθηκε στην ΕΥΔ του Προγράμματος Αν. Μακεδονία-Θράκη για να περιληφθεί στην υπό διαμόρφωση Πρόσκληση προς τις ΜΜΕ της περιοχής για προώθηση έργων ΕΤΑΚ. Αναγκαίες Δεξιότητες Προτάθηκαν τα παρακάτω απαιτούμενα εργαλεία πολιτικής για την ενδυνάμωση των ανθρώπινων πόρων: • Εκπαίδευση επαγγελματιών/πολιτών. • Μεταφορά τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών από το εσωτερικό/εξωτερικό. • Ανάγκη σε ανθρώπινο δυναμικό υψηλής εξειδίκευσης Δυνατότητες Εξωστρέφειας Οι προτεινόμενες δράσεις περιλαμβάνουν: • Ανταλλαγή καλών πρακτικών με άλλες ομάδες του εσωτερικού και του εξωτερικού • Τόνωση των συνεργασιών. • Παρατηρητήρια δράσεων. • Συντονισμένη προβολή των δράσεων εντός ΠΑΜ-Θ. • Συντονισμένη προβολή των δράσεων εκτός ΠΑΜ-Θ Είδος Δράσεων/ Εργαλεία Πολιτικής Δεν συζητήθηκαν αναλυτικά λόγω έλλειψης χρόνου. Συμπληρωματικά όμως συζητήθηκαν οι απαιτούμενες συνέργειες που θα πρέπει να εμπεδωθούν για μεγιστοποίηση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων: • Δράσεις συνεργασίας και αλληλεπίδρασης μεταξύ των ερευνητικών ινστιτούτων / με τις επιχειρήσεις. • Διαμόρφωση κοινού πλαισίου – στόχων των επιχειρήσεων της ΠΑΜ-Θ.
Συμμετοχή φορέων της 4πλης έλικας	Βλέπε Πίνακα 1 Δείκτης Εκροής: Συμμετοχές θεσμικών φορέων σε διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.
Προσκλήσεις που διαμορφώθηκαν (βάσει της ΔΕΑ)	<u>Ειδικός στόχος 1.1.</u> Αναμένεται να διαμορφωθεί παρόμοια Πρόσκληση όπως η ΑΜΘ64 «Πρόσκληση υποβολής αιτήσεων χρηματοδότησης στη Δράση «Ενίσχυση υφιστάμενων επιχειρήσεων της στρατηγικής RIS3 στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης» (Δράση RSO1.3.β) με βάση τα δεδομένα των Εργαστηρίων Επιχειρηματικής Ανακάλυψης των 4 τομέων προτεραιότητας Δείκτης Αποτελέσματος: Επιχειρήσεις που εντάσσονται σε προσκλήσεις που προκύπτουν από διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.
Ζητήματα / προβλήματα	Δυσκολίες που προέκυψαν. Λόγω περιορισμένου χρονικού πλαισίου, δεν κατέστη δυνατό να προταθούν πιο συγκεκριμένες ιδέες για έργα που θα παρουσίαζαν ενδιαφέρον
Προτάσεις επίλυσης προβλημάτων/ βελτιωτικές παρεμβάσεις	Προτεινόμενος τρόπος θεραπείας των προβλημάτων. Στο site του Μηχανισμού Διαχείρισης και Παρακολούθησης υπάρχει ψηφιακή φόρμα για την υποβολή επιχειρηματικής ιδέας η οποία θα παραμείνει ανοικτή για οποιονδήποτε θέλει να υποβάλλει με δομημένο τρόπο την

Συνοπτική παρουσίαση του τομέα προτεραιότητας ΤΠΔ στην Περιφέρεια ΑΜΘ έτους 2025	
	πρότασή του. Για τις περιοχές παρέμβασης δε, αποφασίστηκε με βάση και τα νέα δεδομένα να γίνει μια δεύτερη (και πιο αναλυτική) αξιολόγηση από την ΣΟΕ του τομέα, ώστε να είναι σε θέση να προτείνει πλέον τις «περιφερειακές απολήξεις» του τομέα
Παρατηρήσεις, σύγκριση με τα δεδομένα της προηγούμενης έκθεσης, αθροιστικά στοιχεία. Δεν υπήρξαν δεδομένα του τομέα ΤΠΔ στην προηγούμενη έκθεση.	

Συνοπτική παρουσίαση του τομέα προτεραιότητας ΜΕΑ στην Περιφέρεια ΑΜΘ έτους 2025	
Αριθμός κύκλων ΔΕΑ	Ένας
Μεθοδολογία	Κείμενο βάσης με προσυμπληρωμένα τα δεδομένα που αφορούσαν τις πρόσφατες επιδόσεις του τομέα 2 συναντήσεις της ΣΟΕ με δομημένη agenda και την υποστήριξη ενός rapporteur διαδικασία ανοικτής διαβούλευσης μέσω του https://pta.gov.gr/s3remth/ ένας virtual κοινός τόπος εργασίας (Share Point) που χρησίμευε ως αποθετήριο υπάρχοντος και παραγόμενου υλικού Εργαστήριο Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (09.04.2025)
Αποτελέσματα	Τομείς προτεραιότητας Προτάθηκαν ως αποτέλεσμα διαβούλευσης από τις εργασίες της ΣΟΕ και αξιολογήθηκαν από την ολομέλεια των συμμετεχόντων στο Εργαστήριο Επιχειρηματικής Ανακάλυψης ως εξής: • Σε καθεμιά από τις 9 περιοχές παρέμβασης οι επιμέρους προτεραιότητες χαρακτηρίστηκαν ως υψηλής, μέσης και χαμηλής ιεράρχησης. • Αποφασίστηκε να προταθούν τελικά οι προτεραιότητες με χαρακτηρισμό υψηλής και μέσης ιεράρχησης. • Προτάθηκε ως πρόσθετη προτεραιότητα να συμπεριληφθεί περιφερειακή απόληξη με αντικείμενο την έρευνα για την κατασκευή drone μεταφοράς φορτίων. Το σύνολο των αποτελεσμάτων δόθηκε στην ΕΥΔ του Προγράμματος Αν. Μακεδονία-Θράκη για να περιληφθεί στην υπό διαμόρφωση Πρόσκληση προς τις ΜΜΕ της περιοχής για προώθηση έργων ΕΤΑΚ. Αναγκαίες Δεξιότητες Καταγράφηκε η ανάγκη από πλευράς επιχειρήσεων για κατάρτιση/επιμόρφωση/εκπαίδευση μεσαίου και χαμηλού επιπέδου εργαζόμενων σε θέματα που βελτιώνουν την παραγωγικότητά τους (με κυριότερο τις νέες τεχνολογίες και την εφαρμογή τους στην εφοδιαστική αλυσίδα). Δυνατότητες Εξωστρέφειας

Συνοπτική παρουσίαση του τομέα προτεραιότητας ΜΕΑ στην Περιφέρεια ΑΜΘ έτους 2025	
	Οι προτεινόμενες δράσεις περιλαμβάνουν: • Ανταλλαγή καλών πρακτικών με άλλες ομάδες του εσωτερικού και του εξωτερικού • Τόνωση των συνεργασιών. • Παρατηρητήρια δράσεων. • Συντονισμένη προβολή των δράσεων εντός ΠΑΜ-Θ. • Συντονισμένη προβολή των δράσεων εκτός ΠΑΜ-Θ Είδος Δράσεων/ Εργαλεία Πολιτικής Λόγω έλλειψης χρόνου δεν προτάθηκαν κάποια συγκεκριμένα εργαλεία πολιτικής. Ορισμένα σημεία που προέκυψαν από τη συζήτηση είναι τα παρακάτω: • Παρατηρείται απουσία εφαρμογών για ειδικές ομάδες πληθυσμού (πχ ΑΜΕΑ και γυναικεία επιχειρηματικότητα). Δεν συζητήθηκαν αναλυτικά λόγω έλλειψης χρόνου. • Προτάθηκε να αυξηθεί ο συνολικός προϋπολογισμός των έργων ΕΤΑΚ μέσω του προγράμματος «Ανατολική Μακεδονία-Θράκη 2021-2027» στα 400 χιλ. ευρώ καθώς στον τομέα ΜΕΑ υπάρχουν έργα με αυξημένες ανάγκες χρηματοδότησης λόγω αναγκών απόκτησης εξοπλισμού. • Η Πρόσκληση του ΠΕΠ ΑΜ_Θ ως έχει αποδίδει τα πνευματικά δικαιώματα της ερευνητικής προσπάθειας κατά 100% στις επιχειρήσεις. Αυτό ρίχνει το ενδιαφέρον των ΑΕΙ για συμμετοχή. • Ο τομέας των Μεταφορών/Εφοδιαστικής Αλυσίδας καλύπτει οριζόντια πολλούς άλλους τομείς οικονομικής δραστηριότητας αλλά και οργάνωσης των συστημάτων μετακίνησης ανθρώπων και υλικών, ως εκ τούτου δεν είναι σωστό να απομονώνεται.
Συμμετοχή φορέων της 4πλης έλικας	Βλέπε Πίνακα 1 Δείκτης Εκροής: Συμμετοχές θεσμικών φορέων σε διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.
Προσκλήσεις που διαμορφώθηκαν (βάσει της ΔΕΑ)	Ειδικός στόχος 1.1. Αναμένεται να διαμορφωθεί παρόμοια Πρόσκληση όπως η ΑΜΘ64 «Πρόσκληση υποβολής αιτήσεων χρηματοδότησης στη Δράση «Ενίσχυση υφιστάμενων επιχειρήσεων της στρατηγικής RIS3 στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης» (Δράση RSO1.3.β) με βάση τα δεδομένα των Εργαστηρίων Επιχειρηματικής Ανακάλυψης των 4 τομέων προτεραιότητας Δείκτης Αποτελέσματος: Επιχειρήσεις που εντάσσονται σε προσκλήσεις που προκύπτουν από διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.
Ζητήματα / προβλήματα	Γενικότερο πρόβλημα χρηματοδότηση έργων Logistics λόγω της χαμηλής χρηματοδότησης από το τραπεζικό σύστημα (προφανώς αυτό αφορά την επένδυση δημιουργίας του χώρου και απόκτησης του βασικού εξοπλισμού και όχι βελτιώσεις με υιοθέτηση καινοτομιών στην λειτουργία τους). Το μέσο εφαρμογής που έχει υιοθετηθεί από το ΠΕΠ ΑΜ-Θ (δράσεις έρευνας των επιχειρήσεων) δεν μπορεί να εξυπηρετήσει το σύνολο των περιφερειακών απολήξεων που υιοθετήθηκαν

Συνοπτική παρουσίαση του τομέα προτεραιότητας ΜΕΑ στην Περιφέρεια ΑΜΘ έτους 2025	
	Ειδικά για την εφαρμογή λύσεων εφοδιαστικής αλυσίδας ή μεταφορών είναι αναγκαία η δαπάνη ετήσιων συνδρομών σε διεθνείς πλατφόρμες ή βάσεις δεδομένων με ακριβό τιμοκατάλογο. Μπορεί να υπάρξει σχετική πρόνοια ή ακόμη καλύτερα να υπάρχει δράση μόνο για εξωστρέφεια
Προτάσεις επίλυσης προβλημάτων/ βελτιωτικές παρεμβάσεις	Προτεινόμενος τρόπος θεραπείας των προβλημάτων. Στο site του Μηχανισμού Διαχείρισης και Παρακολούθησης υπάρχει ψηφιακή φόρμα για την υποβολή επιχειρηματικής ιδέας η οποία θα παραμείνει ανοικτή για οποιονδήποτε θέλει να υποβάλλει με δομημένο τρόπο την πρότασή του. Για τις περιοχές παρέμβασης δε, αποφασίστηκε με βάση και τα νέα δεδομένα να γίνει μια δεύτερη (και πιο αναλυτική) αξιολόγηση από την ΣΟΕ του τομέα, ώστε να είναι σε θέση να προτείνει πλέον τις «περιφερειακές απολήξεις» του τομέα
Παρατηρήσεις, σύγκριση με τα δεδομένα της προηγούμενης έκθεσης, αθροιστικά στοιχεία. Δεν υπήρξαν δεδομένα του τομέα ΜΕΑ στην προηγούμενη έκθεση.	

3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Πίνακας 2. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
Περιφερειακό Πρόγραμμα ΑΜΘ	Ε.Σ. 1.1	RSO1.1.α: Ενίσχυση επιχειρήσεων της Περιφέρειας ΑΜΘ για έρευνα και καινοτομία	01-BYKA, 02-ΑΓΡ, 07-AENE, 08-ΨΤΕ	8.000.000	-	-	-	-
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			8.000.000	-	-	-	-
	Ε.Σ. 1.3	RSO1.3.γ Ανάπτυξη/ αναβάθμιση μηχανισμών και δομών στήριξης επιχειρήσεων	Όλοι	930.000	1	904.106	899.622	899.622
		RSO1.3.β: Ενίσχυση υφιστάμενων επιχειρήσεων της στρατηγικής RIS3 στην Περιφέρεια ΑΜΘ	Όλοι	30.000.000	-	-	-	-
		RSO1.3.α.1 «Ενίσχυση υφιστάμενων επιχειρήσεων κατά προτεραιότητα σε τομείς της στρατηγικής RIS3» (μεταφερόμενα)	Όλοι πλην του τομέα μεταφορών	10.000.000	19	5.819.541	5.819.541	4.074.125
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			40.930.000	20	6.723.647	6.719.163	4.973.747
	Τεχνική Βοήθεια	TB.6.ζ. Λειτουργία Περιφερειακής Δομής υποστήριξης της στρατηγικής RIS3	Όλοι	550.000	1	518.046	398.194	191.306
	Υποσύνολο TB			550.000	1	518.046	398.194	191.306
	Ε.Σ. 4.1	Δημιουργία ΝΘΕ για ανέργους <u>σε επιχειρήσεις της στρατηγικής RIS3</u>	Όλοι	17.600.000	270	18.613.414	20.936.719	1.506.157

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
		Ενίσχυση ανέργων για ίδρυση επιχείρησης σε <u>τομείς της στρατηγικής RIS3</u>	Όλοι	5.000.000	65	2.847.221	2.323.305	96.665
	Υποσύνολο Ε.Σ. 4.1			22.600.000	335	21.460.635	23.260.024	1.602.822
	Σύνολο ΠεΠ			72.080.000	356	28.702.328	30.377.381	6.767.875
ΑΤΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ (στοιχεία για την Περιφέρεια ΑΜΘ)	Ε.Σ. 1.1	Ερευνώ - Καινοτομώ	Όλοι	300.000.000				
		Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα της Μικροηλεκτρονικής	08-ΨΤΕ	18.770.330	1	84.454	84.454	
		Δίκτυα Μονάδων/ Γραφείων Μεταφοράς Τεχνολογίας 2021-2027	Όλοι	25.000.000	1	699.964	360.000	
		Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα των μπαταριών λιθίου για τον κλάδο της αποθήκευσης ενέργειας	07-AENE	49.900.000	1	45.453.910	45.451.727	11.362.932
		Ελληνικό Κέντρο Ικανοτήτων Ημιαγωγών (Hellenic Chips Competence Centre HCCC)	01-BYKA	3.631.792	1	257.494		
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			397.302.122	4	46.495.822	45.896.181	11.362.932
	Ε.Σ. 1.3 ¹	Πράσινος Μετασχηματισμός ΜμΕ	Όλοι	300.000.000	56	11.563.911	11.563.911	1.662.616
		Πράσινη Παραγωγική Επένδυση ΜμΕ	Όλοι	400.000.000	270	15.509.312	15.509.312	1.453.133

¹ Ο αριθμός ενταγμένων έργων και η δημόσια δαπάνη αυτών αφορά το σύνολο των πράξεων, εκ των οποίων ένα σημαντικό μέρος κατευθύνεται σε τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης.

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών ΜμΕ	02-ΤΔΠ, 04-ΠΒΚΟ, 07-ΑΕΝΕ, 08-ΨΤΕ	250.000.000	67	12.859.879	398.233	
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων ΜμΕ	Όλοι (πλην του υποτομέα Τουρισμού)	190.000.000	82	5.617.995	1.598.690	241.266
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			1.140.000.000	475	45.551.097	29.070.146	3.357.015
	Σύνολο Ανταγωνιστικότητα			1.537.302.122	479	92.046.919	74.966.327	14.719.947
ΣΥΝΟΛΟ				1.609.382.122	835	120.749.247	105.343.708	21.487.822

4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard

Το Regional Innovation Scoreboard (RIS) παρέχει μια συγκριτική αξιολόγηση των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας χρησιμοποιώντας υποσύνολο των δεικτών του European Innovation Scoreboard. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία προέρχονται από την έκθεση του 2025, η οποία είναι και η πλέον πρόσφατη.

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης θεωρείται «**Emerging+ innovator**» και η επίδοσή της στην καινοτομία έχει αυξηθεί κατά 21% μεταξύ των ετών 2018 και 2025. Σημειώνεται ότι η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης κατατάσσεται στην 7^η θέση των ελληνικών περιφερειών και στην 190^η των ευρωπαϊκών περιφερειών.

NUTS	Περιφέρεια	ΠΔΚ	Κατάταξη	Ομάδα Επίδοσης ²	Μεταβολή 2018-2025	Μεταβολή 2023-2025
EL51	Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	66,6	190	Emerging +	21,1	4,7

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η επίδοση της Περιφέρειας για κάθε δείκτη, το έτος 2025, σε σύγκριση με την επίδοση της χώρας και της ΕΕ, καθώς και η μεταβολή των τιμών των δεικτών την περίοδο 2018 - 2025 (σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ το 2018).

Πίνακας 3: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης

Δείκτης	Μεταβολή επίδοσης 2018-2025	Συγκριτικά με:	
		ΕΛ3	ΕΕ4
Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση	-15,6	65,2	66,2
Δια βίου μάθηση	0	90,9	24,2
Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις	52,1	83,3	78,1
Επιστημονικές δημοσιεύσεις μεταξύ του 10% των πιο συχνά αναφερόμενων	4,6	103,1	101,4
Διείσδυση ευρυζωνικού δικτύου	63,9	80,8	63,9
Δαπάνες Ε&Α στον δημόσιο τομέα	8,3	89	89
Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα	30,9	78,2	52,6
Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α στις ΜΜΕ	-50,5	121,3	161,6
Δαπάνες καινοτομίας ανά απασχολούμενο	31,1	80,2	79,9
Χρήση υπολογιστικής νέφους σε επιχειρήσεις	0	100	38
Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ	12,4	34,2	15,1
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων	105,7	96,3	182

² Οι περιφέρειες κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ:

- Innovation Leaders: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεγαλύτερη του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- Strong Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 100% και του 125% του μ.ο της ΕΕ
- Moderate Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 70% και του 100% του μ.ο. της ΕΕ
- Emerging Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μικρότερη του 70% του μ.ο. της ΕΕ

³ Συγκριτικά με το σύνολο της χώρας το 2025

⁴ Συγκριτικά με ΕΕ27 το 2025

ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες	44,9	105,6	170,1
Καινοτόμες ΜΜΕ που συνεργάζονται με άλλες	63	148,2	153,2
Ερευνητικές συνδημοσιεύσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα	25,8	90,9	88
Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας	-2,1	38,6	17,2
Αιτήσεις για εμπορικά σήματα	22,8	55,9	48
Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος	-5,5	37,9	17,5
Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση	113,5	80,2	149,5
Απασχόληση σε καινοτόμες ΜΜΕ	27,1	95,7	123,7
Εξαγωγές προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας	-	-	-
Αέριες εκπομπές από λεπτά σωματίδια στη βιομηχανία	97,2	113,1	65,7
Παραγωγικότητα εργασίας	2,1	68,3	29,6

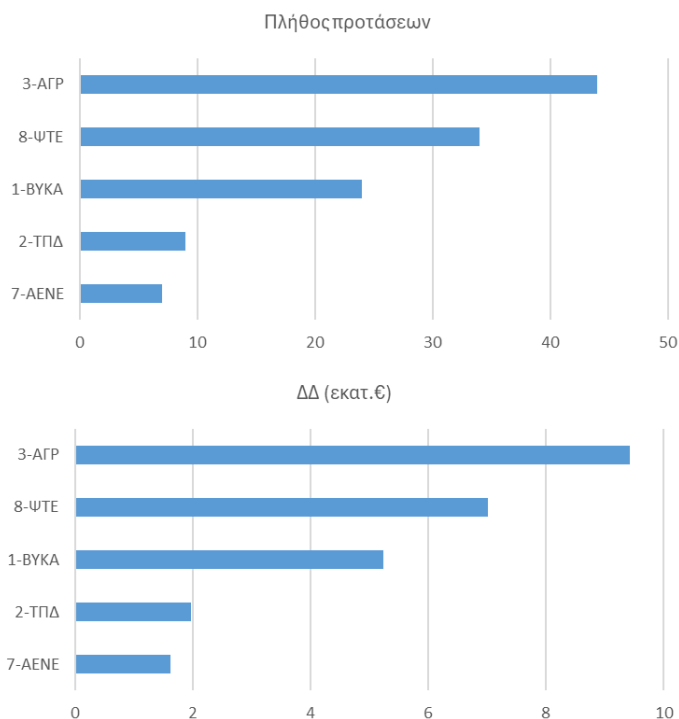
Από το σύνολο των δεικτών σημειώνουμε ότι η επίδοση της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης βρίσκεται στο μέσο όρο της Ελλάδας και της Ε.Ε. όσον αφορά τις «Επιστημονικές δημοσιεύσεις με τις περισσότερες αναφορές», τη «Χρήση υπολογιστικής νέφους σε επιχειρήσεις» και τις «ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες».

5. Συμπεράσματα - Προτάσεις

Σε συνέχεια της προηγούμενης έκθεσης (2η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2024) έχουμε στη διάθεσή μας στοιχεία για την Πρόσκληση ΑΜΘ65 Πρόσκληση υποβολής αιτήσεων χρηματοδότησης στη Δράση «Ενίσχυση επιχειρήσεων της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης για έρευνα και καινοτομία» (Δράση RSO1.1.α), όπως και για την ΑΜΘ64 «Πρόσκληση υποβολής αιτήσεων χρηματοδότησης στη Δράση «Ενίσχυση υφιστάμενων επιχειρήσεων της στρατηγικής RIS3 στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης» (Δράση RSO1.3.β).

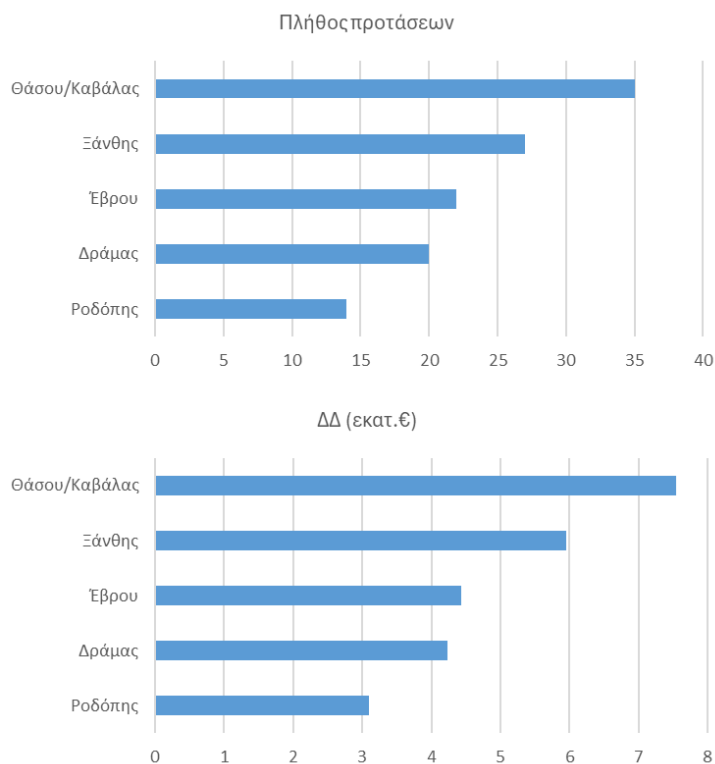
Η **Πρόσκληση ΑΜΘ65** απευθυνόταν σε επιχειρήσεις της ΑΜ-Θ για ενίσχυση ερευνητικών έργων στους 4 τομείς προτεραιότητας που είχαν ολοκληρώσει την ΔΕΑ εντός του 2024 (Υλικά, Αγροδιατροφή, Ενέργεια και Ψηφιακές Τεχνολογίες). Επιλέχθηκε και ο τομέας Τουρισμός-Πολιτισμός μόνο για ερευνητικά έργα που άπτονται του τομέα των Ψηφιακών Τεχνολογιών.

Συνολικά υποβλήθηκαν 118 προτάσεις με συνολικό ύψος αιτούμενης Δημόσιας Δαπάνης (ΔΔ) 25,26 εκατ. ευρώ, με την ακόλουθη κατανομή στους τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής.

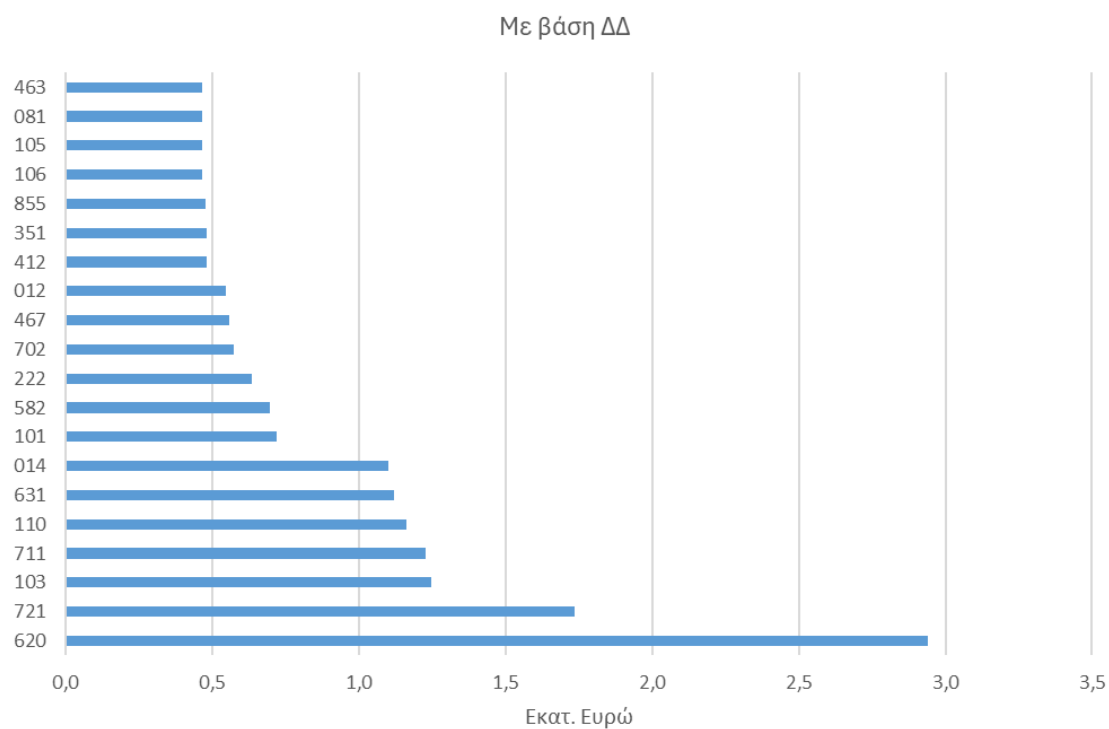
Η σειρά (πρακτικά και το μερίδιο) δεν αλλάζει εξετάζοντας πλήθος προτάσεων και σύνολο αιτούμενης ΔΔ, με τον τομέα της αγροδιατροφής να παρουσιάζει την υψηλότερη τιμή και στα δύο μεγέθη και καταλαμβάνοντας λίγο πάνω από το ένα τρίτο των αιτήσεων και της αιτούμενης ΔΔ αντίστοιχα.

Η ενεργοποίηση των επιχειρήσεων ανά ΠΕ επίσης αποτέλεσε αντικείμενο έρευνας ως στοιχείο διαφοροποίησης στη χωρική κατανομή των έργων ΕΤΑΚ από τις επιχειρήσεις της ΑΜ-Θ με τα παρακάτω αποτελέσματα.

Δεν παρουσιάζονται μεγάλες διαφορές στη συμμετοχή των επιχειρήσεων ανά ΠΕ. Η ΠΕ Καβάλας-Θάσου υπερτερεί λόγω κυρίως της ζήτησης σε έργα του αγροδιατροφικού τομέα και των Ψηφιακών Τεχνολογιών, ενώ η ΠΕ Ξάνθης ακολουθεί κυρίως λόγω των αιτήσεων για έργα των Ψηφιακών Τεχνολογιών και του τομέα των Υλικών.

Σε ό,τι αφορά στη ζήτηση της ενίσχυσης δραστηριοτήτων Ε&Α, οι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας (ΚΑΔ) με την μεγαλύτερη ζήτηση φαίνονται στο ακόλουθο διάγραμμα.

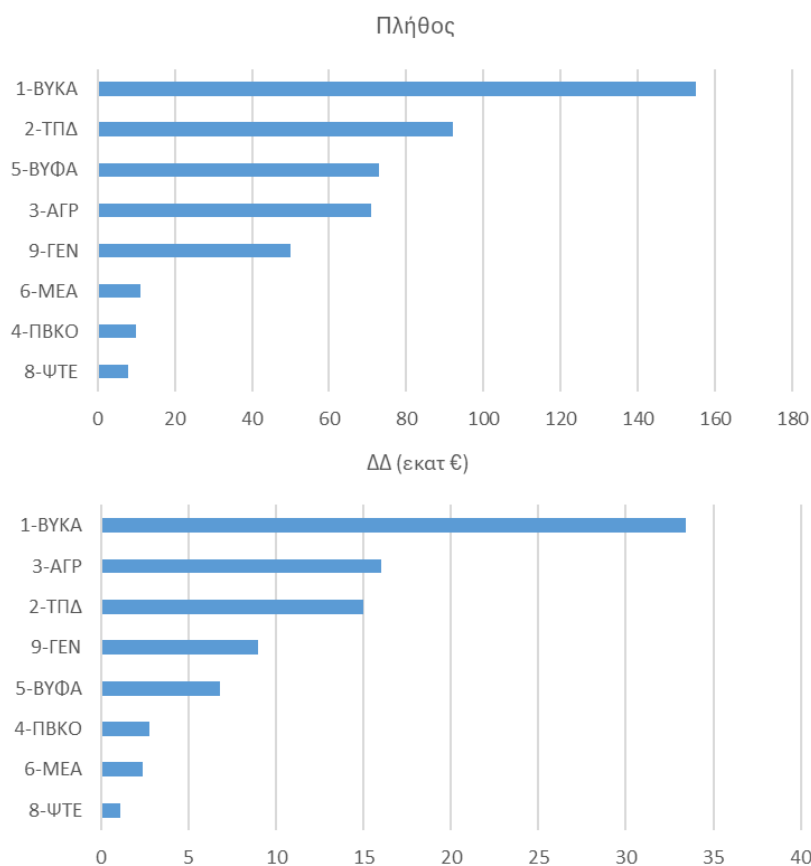
Οι ΚΑΔ που φαίνεται να ξεχωρίζουν είναι του προγραμματισμού Η/Υ (620), των εργαστηρίων (721) και της επεξεργασίας και συντήρησης φρούτων και λαχανικών (103). Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στον κλάδο των ποτών (110) όπου φαίνεται να συμβαδίζει η επιχειρηματική ανάπτυξη των τελευταίων ετών στην Περιφέρεια με τις προσπάθειες για υιοθέτηση καινοτομιών και αποτελεσμάτων έρευνας.

Τέλος, καθώς η Πρόσκληση ΑΜΘ65 ενισχύει δαπάνες Ε&Α σε επιχειρήσεις και όχι συνεργατικά ερευνητικά έργα, δίνοντάς τους το περιθώριο να αναθέσουν επί συμβάσει τμήμα του ερευνητικού έργου σε Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα, είναι σημαντικό να εξεταστεί πόσες από τις 118 επιχειρήσεις κατέφυγαν σε εξωτερική συνεργασία και με ποιους υπεργολάβους: 84 αιτήσεις περιλαμβάνουν κάποια υπεργολαβία σε ΑΕΙ ή άλλο Ερευνητικό Κέντρο, ενώ 34 επιχειρήσεις θα πραγματοποιήσουν το ερευνητικό τους έργο εσωτερικά. Από τις 84 που θα εκτελέσουν τμήμα του ερευνητικού έργου με υπεργολαβία, οι μισές θα συνεργαστούν με ερευνητικούς φορείς της ΑΜ-Θ (ΔΠΘ και ΕΚ Αθηνά). Η συνολική εικόνα των υπεργολάβων έχει ως εξής:

ΦΟΡΕΑΣ Ε&Α	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΦΟΡΕΑΣ Ε&Α	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ
ΔΠΘ	36	ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	2
ΑΠΘ	16	ΠΑΝ. ΠΑΤΡΩΝ	1
ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ	9	ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	1
ΕΚ ΑΘΗΝΑ	6	ΠΑΝ.ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	1
ΠΑΝ. ΑΙΓΑΙΟΥ	3	ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝ. ΑΘΗΝΩΝ	1
ΠΑΜΑΚ	3	ΕΑΠ	1
ΕΜΠ	3	ΕΚΕΤΑ	1

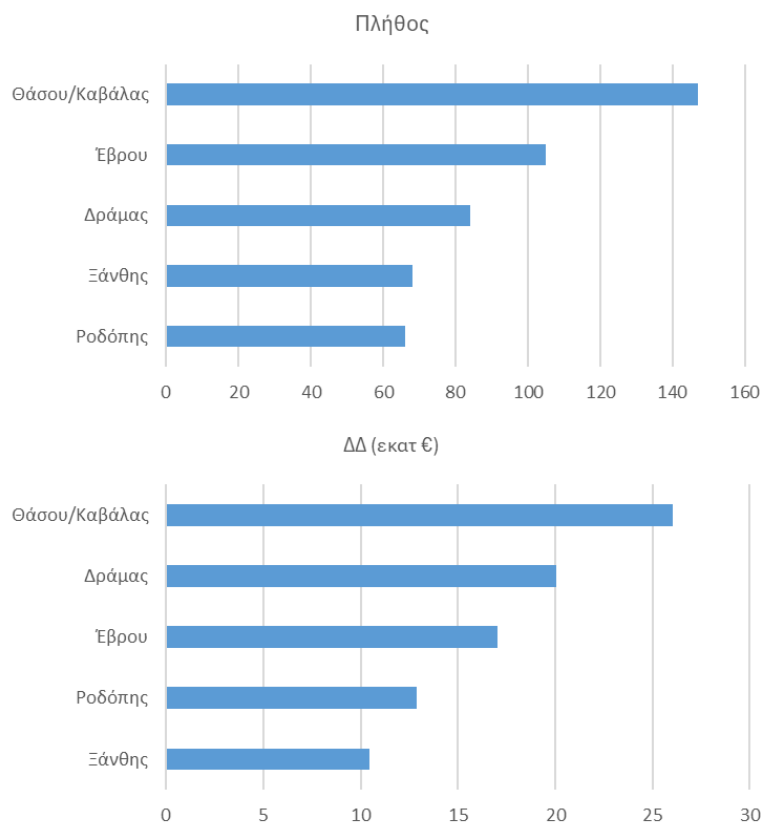
Από την άλλη μεριά η **Πρόσκληση ΑΜΘ64** σχετίζεται έμμεσα με την ΔΕΑ. Ενισχύει επιχειρήσεις με «ΚΑΔ ή ΚΑΔ με τα μεγαλύτερα έσοδα, σε τομείς της στρατηγικής RIS3» σε επενδυτικές δαπάνες ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητάς τους.

Συνολικά υποβλήθηκαν 470 προτάσεις με συνολικό ύψος αιτούμενης Δημόσιας Δαπάνης (ΔΔ) 86,40 εκατ. ευρώ, με την ακόλουθη κατανομή στους τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής.

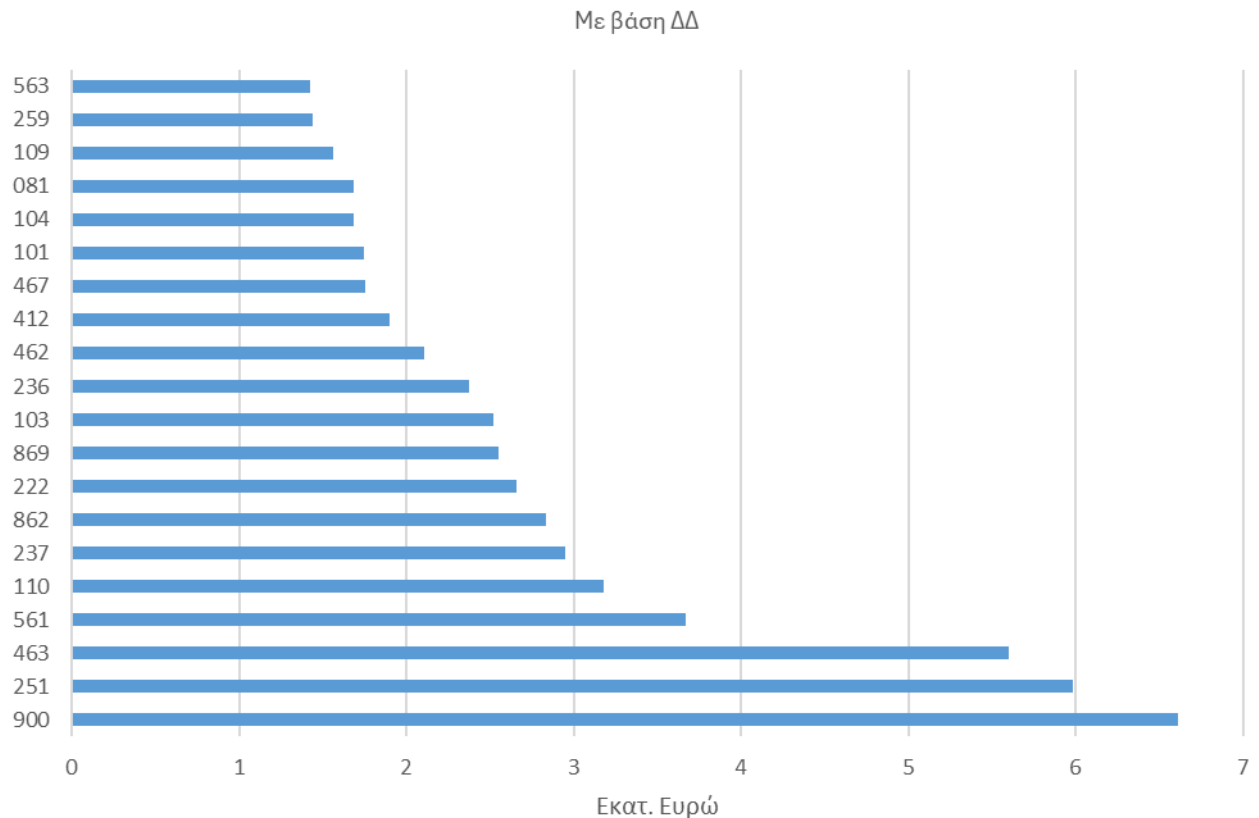
Η αντιστοίχιση στους τομείς προτεραιότητας έγινε με βάση τον δηλωθέντα ΚΑΔ των δικαιούχων και την αντιστοίχιση της ΕΣΕΕ των ΚΑΔ στους 8 τομείς προτεραιότητας. Οι ΚΑΔ που δεν αντιστοιχίζονται σε κάποιον από τους 8 τομείς περιελήφθησαν στην κατηγορία 09-ΓΕΝ, η οποία από την παρατήρηση του διαγράμματος έχει αρκετά σημαντική συμμετοχή στην Πρόσκληση. Εκτός από τον τομέα των υλικών που κατέχει την πρώτη θέση (και με σημαντικό μερίδιο κοντά στο 33%), παρατηρούνται διαφοροποιήσεις στην σειρά κατάταξης ανάλογα με το πλήθος και την αιτούμενη δαπάνη των δικαιούχων.

Και στην ΑΜΘ64 η ενεργοποίηση των επιχειρήσεων ανά ΠΕ αποτέλεσε αντικείμενο έρευνας ως στοιχείο διαφοροποίησης στη χωρική κατανομή των έργων από τις επιχειρήσεις της ΑΜΘ με τα παρακάτω αποτελέσματα.

Η ΠΕ Θάσου/Καβάλας όπως και στην Πρόσκληση ΑΜΘ65 κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο στην ενεργοποίηση των επιχειρήσεων σε επενδύσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και ανταγωνιστικότητας. Αντίθετα η ΠΕ Ξάνθης που κατείχε την 2η θέση σε έργα ΕΤΑΚ, τώρα υπολείπεται σαφώς στην συγκεκριμένη Πρόσκληση.

Τέλος σε ό,τι αφορά στη ζήτηση της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και ανταγωνιστικότητας, οι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας (ΚΑΔ) με την μεγαλύτερη ζήτηση φαίνονται στο ακόλουθο διάγραμμα.

Οι τρεις πρώτοι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας σε ένταση αιτούμενης ΔΔ είναι:

- 900 - Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση
- 251 - Κατασκευή δομικών μεταλλικών προϊόντων
- 463 - Χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού

Γενικά η σύγκριση των δύο διαγραμμάτων της κατανομής της αιτούμενης ΔΔ στις δύο Προσκλήσεις φανερώνει την πολύ διαφορετική ένταση της ζήτησης ανάμεσα στα δύο εξεταζόμενα (και διαφορετικά) εργαλεία πολιτικής που ενεργοποίησε η Περιφέρεια ΑΜ-Θ.

Και για τις δύο Προσκλήσεις αναμένεται εντός του α' τριμήνου του 2026 η ανακοίνωση των εντάξεων όπως επίσης η προκήρυξη του β' κύκλου της ΑΜΘ 65 με τους τομείς προτεραιότητας που πραγματοποιήσαν την ΔΕΑ εντός του 2025.

Προτάσεις

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που εντοπίστηκαν κατά τη διαδικασία της ΔΕΑ, προτείνεται η υλοποίηση ενός **νέου κύκλου (συνεργασίας) Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης** μεταξύ των φορέων της τετραπλής έλικας της Περιφέρειας. Ο νέος αυτός κύκλος θα σχεδιαστεί και θα υλοποιηθεί σε στενή συνεργασία με τα κατά τόπους Επιμελητήρια, με στόχο την ενίσχυση της συμμετοχής και της ενεργοποίησης των επιχειρήσεων, η οποία στον προηγούμενο κύκλο παρέμεινε περιορισμένη.

Στο πλαίσιο αυτού του νέου κύκλου θα υπάρξει η δυνατότητα να αναπτυχθούν ειδικά θέματα που δεν κατέστη δυνατό να συζητηθούν επαρκώς στον προηγούμενο κύκλο της επιχειρηματικής ανακάλυψης, όπως:

- συγκεκριμένες ιδέες έργων / ανάγκες για κάθε τομέα, χωρικά ανά ΠΕ
- αναλυτική διερεύνηση των απαραίτητων εργαλείων πολιτικής και των τύπων δράσεων

Παράλληλα, ο κύκλος θα ενισχυθεί με στοχευμένες ενέργειες ανάπτυξης ικανοτήτων (capacity building), με έμφαση:

- στην κατανόηση ευρωπαϊκών πολιτικών και θεσμικών πλαισίων,
- στην αξιοποίηση ανταγωνιστικών ευρωπαϊκών προγραμμάτων και προσκλήσεων.

Επιπλέον, αξιοποιώντας το Μνημόνιο Συνεργασίας που έχει υπογράψει το ΠΤΑ με τον Ευρωπαϊκό Κόμβο Καινοτομίας για την Ψηφιακή Διακυβέρνηση, στον νέο κύκλο σχεδιάζεται να ενταχθούν ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα προς ΜΜΕ, τα οποία θα συμβάλουν:

- στην κάλυψη των ελλείψεων σε δεξιότητες ΤΠΕ,
- στην αναβάθμιση και επανειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού (upskilling/reskilling).

Τέλος, στο πλαίσιο του νέου κύκλου θα πραγματοποιηθεί η συστηματική καταγραφή και ανάδειξη καλών πρακτικών, καθώς και υφιστάμενων πρωτοβουλιών και ευρωπαϊκών έργων που υλοποιούνται στην Περιφέρεια, ώστε:

- η διερεύνηση ειδικών θεμάτων να υποστηρίζεται από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς,
- τα αποτελέσματα των έργων να αποκτούν αυξημένο περιφερειακό αντίκτυπο.

3η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (1/1/2025 - 31/12/2025)

Υπεύθυνος φορέας: Αυτοτελής Διεύθυνση Υποστήριξης Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας ΠΚΜ

1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Στο κεφάλαιο αυτό της Έκθεσης παρουσιάζεται οποιαδήποτε αναθεώρηση της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΠΕ-ΕΣΕΕ) στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας κατά το έτος 2025. Επίσης, καταγράφεται συνοπτικά η πορεία υλοποίησης της ΠΕ-ΕΣΕΕ από τη διενέργεια της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) έως την ολοκλήρωση των σχετικών δράσεων.

2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ έτους 2025	
Αριθμός κύκλων ΔΕΑ	Αριθμός κύκλων διαβούλευσης ανά τομέα προτεραιότητας: Υλοποιήθηκαν 3 Εργαστήρια Επιχειρηματικής Ανακάλυψης στους τομείς: 02 ΤΔΠ: Τουρισμός - Πολιτισμός - Δημιουργικές Βιομηχανίες (Τίτλος ΔΕΑ: Ευκαιρίες και Προκλήσεις στον Πολιτιστικό και Δημιουργικό Τομέα) 01 ΒΥΚΑ: Υλικά - Κατασκευές και Βιομηχανία (Τίτλος ΔΕΑ: Καινοτομία στην αλυσίδα αξίας του Τομέα Κλωστοϋφαντουργίας – Ένδυσης: Επισκόπηση Τεχνολογιών και Ευρεσιτεχνιών για την Κεντρική Μακεδονία) 05 ΒΥΦΑ: Βιοεπιστήμες - Υγεία και Φάρμακα (Τίτλος ΔΕΑ: Η Ψηφιακή Υγεία στην Κεντρική Μακεδονία: Προκλήσεις και Προοπτικές για το Μέλλον).
Μεθοδολογία	Συνοπτική περιγραφή της μεθοδολογίας που χρησιμοποιήθηκε για τη διενέργεια της ΔΕΑ στην Περιφέρεια: πλατφόρμες καινοτομίας, συμβουλευτικές ομάδες, θεματικές ομάδες εργασίας, εργαστήρια, διαβουλεύσεις κ.λπ. Η ΔΕΑ στην ΠΚΜ κατά το 2025 υλοποιήθηκε μέσω Θεματικών Εργαστηρίων και Συμβουλευτικών ομάδων εργασίας με τη συμμετοχή της τριπλής έλικας. Συγκεκριμένα: (α) Στους κλάδους των Πολιτιστικών & Δημιουργικών Βιομηχανιών και της Κλωστοϋφαντουργίας - Ένδυσης, πραγματοποιήθηκαν Εργαστήρια περιφερειακών εξειδικεύσεων με τη χρήση μεθοδολογίας Foresight (Jim Dator's Four Futures) για τον εντοπισμό στρατηγικών αναγκών μέσω σεναρίων για το 2035. (β) Στην ΔΕΑ των δύο παραπάνω θεματικών πεδίων συνέδραμαν και 4 Συνεντεύξεις με εμπειρογνώμονες των 2 κλάδων (γ) Στον αναδυόμενο κλάδο της Ψηφιακής Υγείας, πραγματοποιήθηκε στοχευμένη Κλειστή Συνάντηση Εργασίας, ενώ η μεθοδολογία

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ έτους 2025	
	βασίστηκε στη διαδραστική διαβούλευση (μέσω ψηφιακού εργαλείου) για την επικύρωση και ιεράρχηση κρίσιμων προκλήσεων του κλάδου.
Αποτελέσματα	Αναγκαίες Δεξιότητες <u>ΒΥΚΑ</u>: Νέες τεχνολογίες (ψηφιακές). Πράσινες τεχνολογίες. Ιχνηλασιμότητα. Σύνδεση της καινοτομίας με την περιβαλλοντική προστασία. <u>ΤΔΠ</u>: Τεχνητή νοημοσύνη, Cloud, Digital MRK, Big Data, Analytics, AR/VR, Επιχειρηματικές δεξιότητες. <u>ΒΥΦΑ</u>: Ψηφιακές δεξιότητες σε επαγγελματίες υγείας και πολίτες. Ψηφιακά εργαλεία και πλατφόρμες εύχρηστες και προσβάσιμες. Ψηφιακές πλατφόρμες για τηλεκατάρτιση και ανταλλαγή γνώσεων.
	Δυνατότητες Εξωστρέφειας <u>ΒΥΚΑ</u>: Πλατφόρμες marketing / E-shop, κοινές εξαγωγικές προσπάθειες, αξιοποίηση διεθνών συνεργειών. <u>ΤΔΠ</u>: Εξαγωγικά προγράμματα, Επιχειρηματικές αποστολές, δημιουργία ανεξάρτητου φορέα υποστήριξης τύπου art council, θεσμοθέτηση creative expo & ανταλλαγή τεχνογνωσίας με τοπικούς & ξένους δημιουργούς. <u>ΒΥΦΑ</u>: Διασυνοριακή συνεργασία.
	Είδος Δράσεων/ Εργαλεία Πολιτικής <u>ΒΥΚΑ</u>: Έρευνα και ανάπτυξη από τις επιχειρήσεις. <u>ΤΔΠ</u>: Ανάπτυξη δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού. <u>ΒΥΦΑ</u>: Συμπράξεις επιχειρήσεων με ερευνητικούς οργανισμούς.
	Αριθμός φορέων που συμμετείχαν (ανά φορέα της τετραπλής έλικας και ανά τομέα προτεραιότητας). <u>ΒΥΚΑ</u>: 13 επιχειρήσεις, 1 πανεπιστήμιο, 1 από το δημόσιο τομέα και 1 από την κοινωνία των πολιτών. <u>ΤΔΠ</u>: 14 επιχειρήσεις, 1 από το δημόσιο τομέα. <u>ΒΥΦΑ</u>: 7 επιχειρήσεις, 1 πανεπιστήμιο, 1 ερευνητικός φορέας, 2 από το δημόσιο τομέα. Δείκτης Έκροής: Συμμετοχές θεσμικών φορέων σε διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.
Προσκλήσεις που διαμορφώθηκαν (βάσει της ΔΕΑ)	<u>Ειδικός στόχος 1.1.</u> - <u>Ειδικός στόχος 1.3.</u> i. «Αφετηρία Καινοτομίας & Εξωστρέφειας στην ΠΚΜ» ii. «Κλειδί προόδου: Καινοτομία, Εξωστρέφεια και Βιώσιμη Ανάπτυξη στην ΠΚΜ» <u>Άλλος Ειδικός Στόχος</u> (π.χ. Ε.Σ. 4.1, 5.1, 5.2)

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ έτους 2025	
	- Δείκτης Αποτελέσματος: Επιχειρήσεις που εντάσσονται σε προσκλήσεις που προκύπτουν από διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.
Ζητήματα / προβλήματα	<i>Δυσκολίες που προέκυψαν (π.χ. αδυναμία εξειδίκευσης σε Περιοχές Παρέμβασης και σε Προτεραιότητες, μικρή συμμετοχή των επιχειρήσεων, κ.α.)</i> Η κινητοποίηση της τετραπλής έλικας παραμένει μια δυναμική πρόκληση, την οποία η ΠΚΜ διαχειρίζεται μέσω εξατομικευμένης μεθοδολογίας ανά κλάδο. Ωστόσο, κατά τη διενέργεια των ενεργειών του 2025 προέκυψαν οι εξής προκλήσεις: 1. Καταγράφεται κόπωση συμμετοχής των επιχειρήσεων, λόγω πολλών εκδηλώσεων στην περιοχή, κυρίως σε κλάδους υψηλής ωριμότητας. Ωστόσο, η ύπαρξη συγκεκριμένων προδημοσιεύσεων προσκλήσεων λειτουργεί ως ισχυρό κίνητρο (δέλεαρ), ενισχύοντας σημαντικά τη συμμετοχικότητα των φορέων στη διαδικασία. 2. Σε θεματικές που αναφέρονται σε εξειδικευμένους κλάδους, η διασφάλιση ικανού και ισορροπημένου αριθμού συμμετεχόντων από όλη την τετραπλή έλικα αποτελεί πρόκληση. Παρά την επιδιωκόμενη συνεργασία με φορείς της Αγοράς για την προσέλκυση επιχειρήσεων, προκύπτουν δυσκολίες στον συγχρονισμό των χρονοδιαγραμμάτων και στη διαχείριση διοικητικών απαιτήσεων, γεγονός που περιορίζει τη δυνατότητα υλοποίησης κοινών δράσεων στον επιθυμητό χρόνο.
Προτάσεις επίλυσης προβλημάτων/	Προτεινόμενος τρόπος θεραπείας των προβλημάτων. Οι παραπάνω προκλήσεις αντιμετωπίζονται σταδιακά μέσα από την περαιτέρω ωρίμανση του οικοσυστήματος και την ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης με τους εκπροσώπους της τετραπλής έλικας. Κομβικό ρόλο στην κατεύθυνση αυτή έχει η συστηματική δικτύωση της ΠΚΜ με φορείς που λειτουργούν ως πολλαπλασιαστές (Πανεπιστήμια, Επιμελητήρια, Σύνδεσμοι), καθώς και οι συνέργειες με φορείς υλοποίησης προγραμμάτων (π.χ. Interreg, Horizon) με κοινή θεματολογία. Τέλος, η σύνδεση της ΔΕΑ με προδημοσιεύσεις δράσεων ενισχύει την ενεργό συμμετοχή των επιχειρήσεων, καθώς αναδεικνύει την πρακτική συμβολή της διαδικασίας στον σχεδιασμό των χρηματοδοτικών προτεραιοτήτων της Περιφέρειας.

3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
Περιφερειακό Πρόγραμμα Κεντρικής Μακεδονίας	Ε.Σ. 1.1	Επενδυτικά Σχέδια Καινοτομίας	Όλοι	45.793.824	159	45.434.072	45.434.072	15.013.855
		Μηχανισμός Υποστήριξης Οικοσυστήματος Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας (OSLO)	Όλοι	2.500.000	1	1.943.572	1.897.688	440.246
		Επενδύσεις για τη δημιουργία, επέκταση ή αναβάθμιση υποδομών ΕΤΑΚ σε δημόσιους ακαδημαϊκούς ή ερευνητικούς φορείς στην ΠΚΜ (Μεταφερόμενα)	Όλοι	1.851.000	3	1.971.979	1.397.527	1.397.527
		Επενδύσεις για τη δημιουργία, επέκταση ή αναβάθμιση υποδομών ΕΤΑΚ σε δημόσιους ακαδημαϊκούς ή ερευνητικούς φορείς	Όλοι	50.024.800	74	50.582.794	-	-
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			100.169.624	237	99.932.417	48.729.287	16.851.628
	Ε.Σ. 1.3	Μετάβαση στην καινοτομική, εξωστρεφή και έξυπνη εξειδίκευση	Όλοι	65.000.000	176	20.780.133	20.780.133	-
		Συνεργατικοί Σχηματισμοί για την προώθηση της καινοτομίας στην τοπική επιχειρηματικότητα	Όλοι (εκτός του τομέα μεταφορών)	4.000.000	2	439.901	201.861	
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			69.000.000	178	21.220.034	20.981.994	
	Σύνολο ΠεΠ			169.169.624	415	121.152.451	69.711.281	16.851.628

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ (στοιχεία για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας)	Ε.Σ. 1.1	Ερευνώ – Καινοτομώ	Όλοι οι τομείς προτεραιότητας	300.000.000	13	5.926.437	5.926.437	
		Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα της Μικροηλεκτρονικής	08-ΨΤΕ	18.770.330	1	84.454	84.454	
		Δίκτυα Μονάδων/ Γραφείων Μεταφοράς Τεχνολογίας 2021-2027	Όλοι οι τομείς προτεραιότητας	25.000.000	1	3.372.048	2.433.725	
		Ελληνικό Κέντρο Ικανοτήτων Ημιαγωγών (Hellenic Chips Competence Centre HCCC)	01-BYKA	3.631.792	1	257.857		
		Διμερής Επιστημονική και Τεχνολογική Συνεργασία Ελλάδας – Γερμανίας	07-AENE, 01-BYKA	4.000.000	4	803.768	469.280	
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			351.402.122	20	10.444.564	8.913.896	
	Ε.Σ. 1.3 ⁵	Πράσινο Μετασχηματισμός ΜμΕ	Όλοι	300.000.000	320	63.249.658	63.249.658	6.400.738
		Πράσινη Παραγωγική Επένδυση ΜμΕ	Όλοι	236.200.000	1.306	84.883.753	84.883.753	8.950.364
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών ΜμΕ	02-ΤΔΠ, 04-ΠΒΚΟ, 07-AENE, 08-ΨΤΕ	250.000.000	172	31.973.935	1.734.078	
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων ΜμΕ	Όλοι (εκτός υποτομέα τουρισμού)	190.000.000	307	22.525.408	4.767.208	671.419
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			976.200.000	2.105	202.632.754	154.634.697	16.022.521
	Σύνολο Ανταγωνιστικότητα			1.327.602.122	2.125	213.077.318	163.548.593	16.022.521
ΣΥΝΟΛΟ				1.496.771.746	2.537	334.229.769	233.259.874	32.874.149

⁵ Ο αριθμός ενταγμένων έργων και η δημόσια δαπάνη αυτών αφορά το σύνολο των πράξεων, εκ των οποίων ένα σημαντικό μέρος κατευθύνεται σε τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης.

4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard

Το Regional Innovation Scoreboard (RIS) παρέχει μια συγκριτική αξιολόγηση των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας χρησιμοποιώντας υποσύνολο των δεικτών του European Innovation Scoreboard. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία προέρχονται από την έκθεση του 2025, η οποία είναι και η πλέον πρόσφατη.

Η Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας θεωρείται « **Moderate Innovator** - » και η επίδοσή της στην καινοτομία έχει αυξηθεί κατά 11,1% μεταξύ των ετών 2018 και 2025. Σημειώνεται ότι η Κεντρική Μακεδονία κατατάσσεται στην 3η θέση των ελληνικών περιφερειών και στην 166η των ευρωπαϊκών περιφερειών.

NUTS	Περιφέρεια	ΠΔΚ	Κατάταξη	Ομάδα Επίδοσης ⁶	Μεταβολή 2018-2025	Μεταβολή 2023-2025
EL52	Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	75,3	166	Moderate Innovator -	11,1	-2,5

Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Δείκτης	Μεταβολή επίδοσης 2018-2025	Συγκριτικά με:	
		ΕΛ ⁷	ΕΕ ⁸
Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση	11,4	117,2	119
Δια βίου μάθηση	0	133,3	35,5
Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις	73,6	140,1	131,4
Επιστημονικές δημοσιεύσεις μεταξύ του 10% των πιο συχνά αναφερόμενων	-9	105,2	103,5
Διείσδυση ευρυζωνικού δικτύου	63,9	80,8	63,9
Δαπάνες Ε&Α στον δημόσιο τομέα	26,4	115,1	115,1
Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα	27,7	88,1	59,3
Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α στις ΜΜΕ	-39,1	96,5	128,5
Δαπάνες καινοτομίας ανά απασχολούμενο	6,9	81,5	81,2
Χρήση υπολογιστικής νέφους σε επιχειρήσεις	0	100	38
Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ	-1,8	54	23,9
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων	63,6	91,9	173,7
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες	37,6	100	161,1
Καινοτόμες ΜΜΕ που συνεργάζονται με άλλες	-121,2	90,5	93,5

⁶ Οι περιφέρειες κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ:

- Innovation Leaders: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεγαλύτερη του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- Strong Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 100% και του 125% του μ.ο της ΕΕ
- Moderate Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 70% και του 100% του μ.ο. της ΕΕ
- Emerging Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μικρότερη του 70% του μ.ο. της ΕΕ

⁷ Συγκριτικά με το σύνολο της χώρας το 2025

⁸ Συγκριτικά με ΕΕ27 το 2025

Ερευνητικές συνδημοσιεύσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα	42,2	124,1	120,1
Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας	3,9	91,2	40,5
Αιτήσεις για εμπορικά σήματα	18	115	98,9
Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος	8,8	125,4	57,9
Απασχόληση σε καινοτόμες ΜΜΕ	9,7	98,7	127,5
Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση	18,1	94,2	175,5
Εξαγωγές προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας	4,8	72,4	4,9
Αέριες εκπομπές από λεπτά σωματίδια στη βιομηχανία	78,9	91,8	53,3
Παραγωγικότητα εργασίας	1,7	84,3	36,5

Παρόλη τη βελτιωμένη θέση της ΠΚΜ σε σχέση με τις επιδόσεις των προηγούμενων ετών, συνολικά παρατηρείται πως η περιφέρεια αργεί να μετασχηματιστεί σε «οικονομία της γνώσης». Το βασικό πρόβλημα εντοπίζεται στη χαμηλή αποτελεσματικότητα του συστήματος καινοτομίας, καθώς οι ερευνητικές εκροές δε μετατρέπονται σε αναπτυξιακό αποτέλεσμα.

Πίνακας 3: Διαρθρωτικοί δείκτες ΠΚΜ – Σύγκριση με χώρα και ΕΕ

	Κεντρική Μακεδονία	Ελλάδα	ΕΕ
% Απασχόλησης στην Γεωργία και Μεταλλεία	13,1	11,4	3,8
% Απασχόλησης στην Μεταποίηση	12,9	9,9	15,5
% Απασχόλησης στις Επιχειρήσεις Κοινής Ωφελείας και τις Κατασκευές	4,8	5,8	8,4
% Απασχόλησης στις Υπηρεσίες	61,8	64	64,8
% Απασχόλησης στη Δημόσια Διοίκηση	7,3	8,8	7,1
Μέσος Αριθμός απασχολούμενων ανά επιχείρηση	3,5	3,7	4,9
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε μονάδες αγοραστικής δύναμης- ΜΑΔ)	20.800	26.400	38.100
Αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε ΜΑΔ)	0,06	0,06	0,05

5. Συμπεράσματα - Προτάσεις

Συμπεράσματα:

Η ΔΕΑ στην ΠΚΜ το 2025 εμφανίζει σαφή μεθοδολογική ωρίμανση και προσαρμογή ανά κλάδο. Η αξιοποίηση εργαλείων Foresight (Jim Dator's Four Futures) σε 2 από τα 3 εργαστήρια ενίσχυσε την ποιότητα της στρατηγικής συζήτησης, καθώς επέτρεψε τη συστηματική αποτύπωση κινδύνων/ευκαιριών έως το 2035. Η διαφοροποίηση της διαδικασίας ανάλογα με την ωριμότητα του κλάδου (π.χ. πιο «χειρουργική» εστίαση σε περιοχές παρέμβασης στην Κλωστοϋφαντουργία-Ένδυση) δείχνει ότι η Περιφέρεια περνά από “one-size-fits-all” σε εξειδικευμένη διακυβέρνηση RIS3.

Η ολοκλήρωση του 1ου Διαγωνισμού Καινοτομίας (IFSAwards by RCM) και η έναρξη του 2ου καταδεικνύουν ενεργοποίηση μηχανισμών ανοικτής καινοτομίας και ενίσχυση του οικοσυστήματος.

Η ΔΕΑ στην ΠΚΜ το 2025 μετεξελίχθηκε από μία απλή διαβούλευση, εισάγοντας επιτυχώς νέα εργαλεία στη διαδικασία της και διαφοροποιώντας τη μεθοδολογία ανάλογα με την ωριμότητα κάθε κλάδου. Η ολοκλήρωση δράσεων καινοτομίας σηματοδοτούν το πέρασμα από τον σχεδιασμό στην πράξη. Ωστόσο, εντοπίζεται «κόπωση συμμετοχής» των επιχειρήσεων, διοικητικές δυσκολίες στον συγχρονισμό με την αγορά και νομοθετικά κενά που επιβραδύνουν την υιοθέτηση τεχνολογιών αιχμής.

Στο πλαίσιο της αναθεώρησης του Προγράμματος «Κεντρική Μακεδονία» 2021-2027 καθώς και όλων των συναφών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, αποτυπώνεται μία σαφής στροφή προς επενδύσεις Στρατηγικών Τεχνολογιών (Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία STEP), που θα κατευθυνθούν προς επιχειρήσεις της ΠΚΜ σε τομείς υπερ-υψηλής τεχνολογίας, με έμφαση σε τεχνολογίες Βιοτεχνολογίας, Ενέργειας & Περιβάλλοντος και Ψηφιακών Συστημάτων. Η νέα αυτή εστίαση δημιουργεί νέες, ισχυρές προοπτικές εξωστρέφειας και ευκαιρίες συνεργασίας ανάμεσα στους μετόχους της Τριπλής Έλικας στην ΠΚΜ.

Με βάση τα παραπάνω, είναι σκόπιμη η αναθέρμανση του ενδιαφέροντος του περιφερειακού οικοσυστήματος για τους εν λόγω τομείς της Πρωτοβουλίας STEP και η διερεύνηση συνεργειών και συμπληρωματικότητας με την RIS3 της Περιφέρειας.

Προτάσεις:

Προτείνεται η συνέχιση ή/και επέκταση χρήσης εξειδικευμένων εργαλείων που θα εξελίξουν περισσότερο την ΔΕΑ. Απαραίτητη κρίνεται η θεσμική συνεργασία με φορείς-πολλαπλασιαστές (π.χ. Επιμελητήρια). Συστηματική αποτύπωση “lessons learned” ανά πρόσκληση και ανά κύκλο ΔΕΑ (τι λειτούργησε/τι όχι), με ετήσιο απολογισμό και προσαρμογή εργαλείων.

Προτείνεται επίσης η ενδυνάμωση της συνεργασίας και η εντατικοποίηση της διαβούλευσης με εθνικούς και περιφερειακούς φορείς ώστε να αποσαφηνιστεί το πλαίσιο υλοποίησης των δράσεων που σχετίζονται με τη STEP, να συντονιστεί η έκδοση των σχετικών προσκλήσεων και να βελτιστοποιηθεί η διάχυση πληροφορίας προς το οικοσύστημα, σχετικά με τις ευκαιρίες που αναδύονται στο πλαίσιο αυτό.

3η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (1/1/2025 - 31/12/2025)

Υπεύθυνος φορέας: Δομή Στήριξης RIS ΠΤΑ Δυτικής Μακεδονίας

1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Στη διάρκεια του 2025 δεν πραγματοποιήθηκε κάποια επίσημη αναθεώρηση της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΠΕ-ΕΣΕΕ) στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Συνεχίζει να ισχύει η έκδοση που συνέταξε η Δομή Στήριξης RIS του Π.Τ.Α. Δυτικής Μακεδονίας το Σεπτέμβριο του 2021, διαμορφώνοντας το 1^ο Σχέδιο Περιφερειακής Διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, στο οποίο βασίστηκε η Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης RIS 2021-2027 (Ιούνιος 2022) και στο οποίο περιλαμβάνονται οι εξής τομείς:

- Αγροδιατροφική Αλυσίδα
- Περιβάλλον, Βιώσιμη Ανάπτυξη και Κυκλική Οικονομία
- Αειφόρος Ενέργεια
- Γούνα
- Δημιουργικές, πολιτιστικές βιομηχανίες – Έξυπνος και βιώσιμος Τουρισμός
- Βιομηχανική Παραγωγή, Υλικά και Κατασκευές
- Ψηφιακές Τεχνολογίες (Οριζόντια)

Με την ενεργοποίηση της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας STEP⁹ (Strategic Technologies for Europe Platform), έγινε αντιληπτή η δυνατότητα συνεργειών μεταξύ των δύο πολιτικών (RIS & STEP), ιδίως σε περιφέρειες που διαθέτουν κρίσιμα παραγωγικά, ερευνητικά ή τεχνολογικά πλεονεκτήματα, καθώς η STEP εστιάζει στη στήριξη της ανάπτυξης, της παραγωγής και της βιομηχανικής κλιμάκωσης κρίσιμων τεχνολογιών σε τομείς που αφορούν:

- την ψηφιακή και υπερπροηγμένη (deep-tech) καινοτομία
- τις καθαρές και αποδοτικές ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογίες που συνδέονται με την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση
- τις βιοτεχνολογίες
- την άμυνα

⁹ Η Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία STEP (Strategic Technologies for Europe Platform) ενεργοποιήθηκε την 1η Μαρτίου 2024, στο ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο πολιτικής για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της στρατηγικής αυτονομίας και της ανθεκτικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας. Η πρωτοβουλία STEP δεν αποτελεί νέο χρηματοδοτικό εργαλείο, αλλά μία νέα οριζόντια προσέγγιση πολιτικής, η οποία στοχεύει στον καλύτερο συντονισμό και την επιτάχυνση της στήριξης επενδύσεων σε στρατηγικής σημασίας τεχνολογίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

παρά το γεγονός του διαφορετικού τρόπου προσέγγισης στις επενδυτικές παρεμβάσεις για την ανάπτυξη των περιοχών: η φιλοσοφία της STEP διαφοροποιείται από τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), καθώς υιοθετεί μια περισσότερο top-down προσέγγιση, σε αντίθεση με τον bottom-up χαρακτήρα της RIS.

Στο πλαίσιο αυτό, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, λαμβάνοντας υπόψη τη συνεχιζόμενη εφαρμογή της ΠΕ-ΕΣΕΕ και τον στρατηγικό της προσανατολισμό προς την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, παρουσιάζει ισχυρές δυνατότητες αξιοποίησης των κατευθύνσεων της STEP, ιδίως στους τομείς της αειφόρου ενέργειας, των καθαρών τεχνολογιών, των ψηφιακών εφαρμογών και της βιομηχανικής καινοτομίας. Η ύπαρξη ερευνητικών και ακαδημαϊκών φορέων, η συμμετοχή σε ευρωπαϊκές αλυσίδες αξίας, καθώς και οι ανάγκες που προκύπτουν από τη διαδικασία δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης, συνθέτουν ένα περιβάλλον στο οποίο οι προτεραιότητες της STEP μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά προς τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης. Στο πλαίσιο αυτό ήδη προετοιμάζονται σχετικές προσκλήσεις από την ΕΥΔ ΔΜ.

Συγκεκριμένα, στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται το Σχέδιο Ενεργοποίησης Δράσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Δυτική Μακεδονία» για την επόμενη χρονική περίοδο.

α/α	ΔΡΑΣΗ	ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Δ.Δ. (εκ.€)	S3	Προβλεπόμενη ημερομηνία Πρόσκλησης	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
1	1.01.02	Ενίσχυση έρευνας επιχειρήσεων - ερευνητικών φορέων με έμφαση σε τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης	3	NAI	1 ^ο εξαμ. 2026	
2	1.07.01	Ενίσχυση συνεργασίας επιχειρήσεων - ερευνητικών φορέων για την προώθηση των αμυντικών ικανοτήτων, με προτεραιότητα σε όσες δυνατότητες είναι διπλής χρήσης	3	OXI	2 ^ο εξαμ. 2026	Υπό την αίρεση της έκκρισης αναθεώρησης του προγράμματος ΔΜ από την ΕΕ.
3	1.07.02	Στήριξη επενδύσεων που συμβάλλουν στην προώθηση των αμυντικών ικανοτήτων, με προτεραιότητα σε όσες δυνατότητες είναι διπλής χρήσης	3	OXI	2 ^ο εξαμ. 2026	Υπό την αίρεση της έκκρισης αναθεώρησης του προγράμματος ΔΜ από την ΕΕ
4	4B.01.01a	Δράσεις προώθησης ανέργων στην απασχόληση (ΝΘΕ) με έμφαση σε τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης ΠΔΜ	2	NAI	1 ^ο εξαμ. 2026	
5	4B.01.02a	Δράσεις κατάρτισης-αναβάθμισης δεξιοτήτων ανέργων με έμφαση σε	1	NAI	2 ^ο εξαμ. 2026	

α/α	ΔΡΑΣΗ	ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Δ.Δ. (εκ.€)	S3	Προβλεπόμενη ημερομηνία Πρόσκλησης	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
		τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης ΠΔΜ				
6	4B.04.01a	Δράσεις αναβάθμισης δεξιοτήτων εργαζομένων σε μικρές επιχειρήσεις και επαγγελματιών με έμφαση σε τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης ΠΔΜ	1	NAI	2 ^ο εξαμ. 2026	

Αναφορικά με την πορεία υλοποίησης της ΠΕ-ΕΣΕΕ από τη διενέργεια της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) των προηγούμενων ετών και από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Μακεδονία», στο πλαίσιο της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2021-2027 εκδόθηκαν:

- 2 προσκλήσεις στην προτεραιότητα 1- Ειδικό Στόχο 1.1 στις οποίες εντάχθηκαν 2 έργα στήριξης ή/και ανάπτυξης της έρευνας (προσκλήσεις 005 και 019) συνολικού ύψους 7.179.557 € και
- 2 προσκλήσεις στην προτεραιότητα 1- Ειδικό Στόχο 1.3 με τίτλο «Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων», συνολικού ύψους 12.909.586 € με ιδιαίτερη έμφαση – στόχευση τους τομείς RIS. Μέχρι 31/12/2025 η διαδικασία αξιολόγησης των αιτήσεων που κατατέθηκαν βρίσκονταν σε εξέλιξη.

2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

2.1 Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης στον τομέα της Αειφόρου Ενέργειας

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται συγκεντρωτικά τα αποτελέσματα της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) που υλοποιήθηκε στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας κατά το έτος 2025, με έμφαση στον τομέα προτεραιότητας της Αειφόρου Ενέργειας. Η διαδικασία αποσκοπούσε στον εντοπισμό αναπτυξιακών ευκαιριών, στην ανάδειξη καινοτόμων επενδυτικών και ερευνητικών κατευθύνσεων και στη διαμόρφωση βάσης για τον σχεδιασμό στοχευμένων δράσεων πολιτικής στο πλαίσιο της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3). Δείτε αναλυτικά εδώ: <https://portal.pta.pdm.gr/ekthesi-apotelesmaton-dea-tomea-aeiforou-energeias-dytikis-makedonias-2025/>

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας έτους 2025 στον τομέα της Αειφόρου Ενέργειας	
Αριθμός κύκλων ΔΕΑ	Δύο (2) κύκλοι διαβούλευσης.
Μεθοδολογία	- Υβριδικές συναντήσεις (δια ζώσης και διαδικτυακά), - Θεματικές συζητήσεις και παρουσιάσεις φορέων, - Στοχευμένη διαβούλευση με εκπροσώπους της τετραπλής έλικας (δημόσιος τομέας, επιχειρήσεις, ακαδημαϊκοί/ερευνητικοί φορείς, κοινωνία των πολιτών), - Ανάλυση υφιστάμενων δεδομένων, τάσεων και στρατηγικών. Για την προετοιμασία της διαδικασίας υλοποιήθηκαν οι εξής ενέργειες: - Έκδοση 2 δελτίων τύπου. - Αποστολή 29 προσκλήσεων σε επιχειρήσεις και ιδιωτικούς φορείς. - Αποστολή 2 προσκλήσεων σε ερευνητικούς φορείς και - Αποστολή 21 προσκλήσεων σε δημόσιους φορείς
Αποτελέσματα	<i>Τομείς προτεραιότητας, βασικά χαρακτηριστικά των επιλογών που διαμορφώθηκαν</i> Οι βασικές κατευθύνσεις που αναδείχθηκαν περιλαμβάνουν: - Αξιοποίηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), - Τεχνολογίες αποθήκευσης ενέργειας (π.χ. BESS), - Ανάπτυξη και εφαρμογές υδρογόνου, - Ενεργειακή αποδοτικότητα και έξυπνα ενεργειακά συστήματα, - Σύγχρονα συστήματα τηλεθέρμανσης. Αναγκαίες Δεξιότητες Αναδείχθηκε η ανάγκη για ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων, κυρίως σε ερευνητικά, τεχνικά και ψηφιακά πεδία, που θα υποστηρίξουν την καινοτομία και τη μετάβαση σε καθαρές ενεργειακές τεχνολογίες.

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας έτους 2025 στον τομέα της Αειφόρου Ενέργειας	
	Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε σε δράσεις reskilling και upskilling του ανθρώπινου δυναμικού. Δυνατότητες Εξωστρέφειας Ο τομέας της Αειφόρου Ενέργειας παρουσιάζει σημαντικές δυνατότητες εξωστρέφειας, τόσο μέσω της συμμετοχής σε ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα (π.χ. Horizon Europe) όσο και μέσω της προσέλκυσης επενδύσεων. Το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας και το ΕΚΕΤΑ αναγνωρίστηκαν ως κομβικοί φορείς για τη διεθνοποίηση της περιφερειακής καινοτομίας. Είδος Δράσεων/ Εργαλεία Πολιτικής Ως αποτέλεσμα της ΔΕΑ προτάθηκε ο σχεδιασμός στοχευμένων προσκλήσεων που: • συνδέονται άμεσα με τις προτεραιότητες της RIS3, • ενθαρρύνουν συνεργατικά σχήματα μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων, • αξιοποιούν συνδυασμό χρηματοδοτικών εργαλείων (ΕΣΠΑ, Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, RRF, ιδιωτικά κεφάλαια).
Συμμετοχή φορέων της 4πλης έλικας	Δείκτης Εκροής: Συμμετοχές θεσμικών φορέων σε διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης. Στη διαδικασία συμμετείχαν εκπρόσωποι: • 16 εκπρόσωποι του δημόσιου τομέα (Περιφέρεια, Δήμοι, δημοτικές επιχειρήσεις), • 6 εκπρόσωποι ιδιωτικών φορέων και επιχειρήσεων (κυρίως στον τομέα των ΑΠΕ), • 2 εκπρόσωποι των ακαδημαϊκών και ερευνητικών οργανισμών (Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, ΕΚΕΤΑ),
Προσκλήσεις που διαμορφώθηκαν (βάσει της ΔΕΑ)	Δείκτης Αποτελέσματος: Επιχειρήσεις που εντάσσονται σε προσκλήσεις που προκύπτουν από διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης. Τα αποτελέσματα της ΔΕΑ τροφοδότησαν τον σχεδιασμό ή/και την εξειδίκευση προσκλήσεων που συνδέονται κυρίως με: • τον Ειδικό Στόχο 1.1 (έρευνα, καινοτομία & συνεργατικά έργα), • τον Ειδικό Στόχο 1.3 (στήριξη επιχειρηματικότητας και αξιοποίησης καινοτομίας), • συμπληρωματικούς ειδικούς στόχους που αφορούν την ενεργειακή μετάβαση και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας έτους 2025 στον τομέα της Αειφόρου Ενέργειας	
Ζητήματα/ προβλήματα	Κατά τη διαδικασία εντοπίστηκαν δυσκολίες, όπως: • περιορισμένη συμμετοχή επιχειρήσεων, ιδίως μεσαίου μεγέθους, • ανάγκη καλύτερου συντονισμού μεταξύ των φορέων της τετραπλής έλικας, • υψηλό κόστος των προτεινόμενων έργων.
Προτάσεις επίλυσης προβλημάτων/ βελτιωτικές παρεμβάσεις	Προτείνονται: • ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής των επιχειρήσεων μέσω στοχευμένων κινήτρων, • συστηματικότερος συντονισμός και δικτύωση των εμπλεκόμενων φορέων, • συνέχιση και ενίσχυση των διαδικασιών ΔΕΑ σε τακτική βάση, με μεγαλύτερη εξειδίκευση ανά υποτομέα.
Παρατηρήσεις, σύγκριση με τα δεδομένα της προηγούμενης έκθεσης, αθροιστικά στοιχεία.	Στη διάρκεια του 2024 δεν πραγματοποιήθηκε κανένας κύκλος διαβούλευσης σε κανέναν τομέα προτεραιότητας. Στη διάρκεια του 2025 εκτός από την ΔΕΑ στον τομέα της ενέργειας, όπως αυτή περιγράφεται παραπάνω, πραγματοποιήθηκαν πλήθος προπαρασκευαστικών εργασιών για τη διοργάνωση μελλοντικών ΔΕΑ, όπως περιγράφονται στη συνέχεια.

2.2 Προπαρασκευαστικές εργασίες για διενέργεια ΔΕΑ στους υπόλοιπους τομείς RIS

Στο πλαίσιο προετοιμασίας των ΔΕΑ, η Δομή δημιούργησε και δημοσίευσε ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο καταγραφής αναγκών επιχειρήσεων με ιδιαίτερη αναφορά στην έρευνα και την καινοτομία. Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων που απάντησε στο ερωτηματολόγιο εδρεύει στην Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης (56 επιχειρήσεις), ακολουθούμενη από την Π.Ε. Φλώρινας (40), την Π.Ε. Καστοριάς (39) και την Π.Ε. Γρεβενών (23). Τέσσερις επιχειρήσεις δήλωσαν έδρα εκτός Περιφέρειας. Από την επεξεργασία των προτάσεων (προτάσεις επιχειρήσεων) της ηλεκτρονικής φόρμας, αποτυπώθηκαν και ιεραρχήθηκαν οι ανάγκες των επιχειρήσεων με βάση τα πρωτογενή δεδομένα.

Η ομαδοποίηση των επιχειρήσεων βάσει του δηλωθέντος τομέα δραστηριότητας και της περιγραφής της επένδυσης αναδεικνύει τους εξής βασικούς πυλώνες:

1. **Αγροδιατροφική Αλυσίδα:** Αποτελεί τον πολυπληθέστερο κλάδο στο δείγμα. Περιλαμβάνει οινοποιεία, τυροκομεία, μεταποίηση φρούτων/λαχανικών και συνεταιρισμούς. Οι επιχειρήσεις αυτές ζητούν κυρίως εκσυγχρονισμό εξοπλισμού, πιστοποιήσεις και δράσεις εξωστρέφειας.
2. **Βιομηχανία Υλικών και Κατασκευές:** Εδώ εντοπίζονται οι πιο ώριμες και τεχνολογικά προηγμένες προτάσεις οι οποίες προτείνουν επενδύσεις υψηλής έντασης γνώσης.
3. **Ψηφιακές Τεχνολογίες και Υπηρεσίες:** Παρατηρείται μια ισχυρή παρουσία εταιρειών παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και τεχνολογίας. Το ενδιαφέρον εστιάζεται στην ανάπτυξη λογισμικού, την τεχνητή νοημοσύνη (AI) και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.
4. **Τουρισμός και Πολιτισμός:** Ο κλάδος εκπροσωπείται από ξενοδοχειακές μονάδες και τουριστικά γραφεία, με έμφαση στον εναλλακτικό τουρισμό και την ενεργειακή αναβάθμιση των υποδομών.
5. **Ενέργεια και Περιβάλλον:** Αν και αριθμητικά μικρότερη ομάδα, περιλαμβάνει Cluster Βιοοικονομίας και Περιβάλλοντος και εταιρείες ΑΠΕ .

Επίσης ανάλυση του σταδίου καινοτομίας αποκαλύπτει το "παράδοξο της καινοτομίας" στη Δυτική Μακεδονία. Ενώ το 70% των επιχειρήσεων δηλώνει ότι **δεν** διαθέτει οργανωμένο τμήμα Έρευνας & Ανάπτυξης (R&D), ένα εντυπωσιακό 85% εκφράζει θετική πρόθεση ("Ναι, θα μας ενδιέφερε πολύ" ή "Ίσως") για συμμετοχή σε προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης νέων προϊόντων. Αυτό υποδηλώνει μια **λανθάνουσα ζήτηση για καινοτομία** που δεν μπορεί να ικανοποιηθεί με ίδιους πόρους, αναδεικνύοντας την ανάγκη για δημόσια στήριξη και μηχανισμούς διαμεσολάβησης.

Στη διάρκεια λειτουργίας της Δομής RIS υλοποιήθηκαν -αντιπροσωπευτικές ανά υποκλάδο- συναντήσεις εργασίας με καινοτόμες και εξωστρεφείς επιχειρήσεις της Δυτικής Μακεδονίας. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων καταγράφηκαν οι ανάγκες των επιχειρήσεων προς χρηματοδότηση από μελλοντικές δράσεις επιχειρηματικότητας. Οι συναντήσεις ανά τομέα RIS3 φαίνονται στον κάτωθι πίνακα.

Προπαρασκευαστικές συναντήσεις με επιχειρήσεις στο πλαίσιο ΔΕΑ			
Στοιχεία επιχείρησης/ειδικού	Ιδιότητα	Τομέας/Κλάδος RIS	Ημερομηνία
Γιάννης Καρακάσης	Waster Of Wine, ιδρυτής Greek Great Wines	Αγροδιατροφή/Οίνος	27/6/2025
Στέλιος Μπουτάρης	Ιδιοκτήτης και Οινοποιός κτήματος «Κυρ Γιάννη»	Αγροδιατροφή/Οίνος	28/6/2025
Αρτέμης Καραμολέγκος	Ιδιοκτήτης και Οινοποιός κτήματος «ArktosElevationVineyards» και κτήματος «Αρτέμης Καραμολέγκος»	Αγροδιατροφή/Οίνος	28/6/2025
Άρης Σκλαβενίτης	Πολυβραβευμένος AdvancedSommelier, ιδιοκτήτης επιχειρήσεων εστίασης	Αγροδιατροφή/Οίνος	28/6/2025
Γιάννης Παπαδημητρίου	Διοργανωτής εκδηλώσεων Καινοτομίας και Τεχνολογίας	Οριζόντια	28/6/2025
Άγγελος Ιατρίδης (Κτήμα Άλφα)	Συνιδρυτής - Οινοποιός	Αγροδιατροφή/Οίνος	18/8/2025
Γιάννης Βογιατζής (Κτήμα Βογιατζή)	Ιδρυτής - Οινοποιός	Αγροδιατροφή/Οίνος	19/8/2025
Τρύφων Φωτιάδης (Arosis)	Διευθύνων Σύμβουλος	Αγροδιατροφή/Όσπρια	2/9/2025
Πάνος Σαρηγιαννίδης	Director of ITHACA Lab, Co- founder of MetaMind Innovations P.C. & Full Professor University of Western Macedonia	Τ.Π.Ε	8/9/2025
Λαυρέντης Καρανίκας (Κτήμα Καρανικά)	Ιδρυτής - Οινοποιός	Αγροδιατροφή/Οίνος	8/9/2025
Δημήτρης Πιτένης	Πρόεδρος και διευθυντής εξαγωγών της ΑΦΟΙ ΠΙΤΕΝΗ ΑΒΕΕ	Αγροδιατροφή/Σαλάτες	20/9/2025
Νίκος Κολτσιδάς	Συνιδρυτής της FarmaHellas, της www.proudfarm.gr και του Pimenas.com	Αγροδιατροφή/Κτηνοτροφία	30/10/2025
Νίκος Κουτλιάμπας	Πρόεδρος ΑΣΕΠΟΠ Βελβεντού	Αγροδιατροφή/ Δενδροκαλλιέργεια	3/12/2025

2.3 Παράλληλα η Δομή σε συνεργασία με εξωτερικό συνεργάτη, πραγματοποίησε:

2.3.1 Αναλυτική χαρτογράφηση του περιφερειακού συστήματος παραγωγής γνώσης, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας

Στόχος της χαρτογράφησης του περιφερειακού συστήματος παραγωγής γνώσης, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (ΔΜ) ήταν η αναγνώριση των βασικών συστατικών του περιφερειακού συστήματος παραγωγής γνώσης καινοτομίας και επιχειρηματικότητας ανά τομέα προτεραιότητας RIS (όπως ορίζεται από την Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης – ΕΣΕΕ). Η χαρτογράφηση αξιοποίησε τη συλλογή των πιο πρόσφατων δεδομένων χρονοσειρών από διαφορετικές πηγές.

Το σύνολο των παραπάνω δεδομένων αντιστοιχίστηκε με τους 8 τομείς προτεραιότητας κατά ΕΣΕΕ και αναλύθηκαν διεξοδικά ο καθένας απ' αυτούς εξετάζοντας:

- Τα βασικά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά και την εξέλιξή τους στην περίοδο αναφοράς
- Τις εξαγωγικές επιδόσεις των επιχειρήσεων
- Την παραγωγή γνώσης
- Το εκδηλωμένο ενδιαφέρον (υποβολές) και τη συμμετοχή (εντάξεις) των φορέων της ΔΜ σε έργα Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας με ιδιαίτερη μνεία στη συμμετοχή στην Δράση Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ, την μεγαλύτερη από πλευράς χρηματοδότησης και εύρους αντικειμένων παρέμβαση του ΕΠΑνΕΚ 2014-2020 και
- Το εκδηλωμένο ενδιαφέρον και τη συμμετοχή των επιχειρήσεων της ΔΜ σε τομεακές και περιφερειακές προσκλήσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και ανταγωνιστικότητας.

Το αποτέλεσμα της ανάλυσης κατά τα παραπάνω αξιολογήθηκε συγκριτικά για κάθε έναν από τους οκτώ τομείς προτεραιότητας κατά ΕΣΕΕ ώστε τα αρμόδια Περιφερειακά Συμβουλευτικά Όργανα να αποφασίσουν ποιοι από αυτούς θα αποτελέσουν τις περιφερειακές προτεραιότητες της Δυτικής Μακεδονίας προς περαιτέρω εξειδίκευση με τη Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ). Σημειώνεται ότι δεδομένης της μοναδικής εξειδίκευσης της ΔΜ στους κλάδους προϊόντων γούνας και προκειμένου τα αποτελέσματα της ανάλυσης να είναι συγκρίσιμα με τις λοιπές περιφέρειες της χώρας, οι συγκεκριμένοι κλάδοι που συγκροτούν την αλυσίδα αξίας «Γούνα-Δέρμα» εξετάστηκαν ξεχωριστά χωρίς να ενσωματώνονται σε κάποιον από τους 8 τομείς προτεραιότητας όπως προτείνονται από την Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027. Με αυτόν τον τρόπο αποφεύχθηκε η εξαγωγή στρεβλών συμπερασμάτων για την δυναμική του τομέα στον οποίο θα επιλεγόταν να συμπεριληφθεί η γούνα.

Δείτε την αναλυτική χαρτογράφηση εδώ:

<https://portal.pta.pdm.gr/deliverables/chartografisi-tou-perifereiakou-systimatos-paragogis-gnosis-kainotomias-kai-epicheirimatikotitas/>

2.3.2 Οργάνωση τη Μεθοδολογία Υλοποίησης της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) αποτελεί την εκ των κάτω διαδικασία εντοπισμού και εξειδίκευσης των στρατηγικών περιοχών στις οποίες οφείλουν να

επικεντρώνουν οι έτσι κι αλλιώς περιορισμένες επενδύσεις στην καινοτομία στη νέα προγραμματική περίοδο 2021-2027. Είναι μια συνεχής διαδικασία, ενεργή σε όλα τα στάδια της S3 (πρώην RIS3) καθώς συνεισφέρει σημαντικά στην αρχική διαμόρφωσή της και συνεχίζει να την τροφοδοτεί με δεδομένα ώστε να οδηγεί με ασφάλεια σε τυχόν τροποποιήσεις της. Η ΔΕΑ αποτελεί τμήμα της εκπλήρωσης του «Αναγκαίου Πρόσφορου Όρου 1.1 – Ορθή διακυβέρνηση της εθνικής ή περιφερειακής στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης» στον οποίο μεταξύ των άλλων περιέχεται η πρόνοια για «Λειτουργία της συνεργασίας των ενδιαφερομένων μερών (Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης)».

Σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε την προηγούμενη προγραμματική περίοδο, η ΔΕΑ είναι πλέον επαναλαμβανόμενη διαδικασία (με ενδεικτική περιοδικότητα 2 ετών) και ενσωματώνει στοιχεία ανάδρασης από τις διαδικασίες παρακολούθησης της S3 και των ενδιάμεσων αξιολογήσεων.

Δίνονται συνοπτικά:

- ο τρόπος οργάνωσης της συνολικής διαδικασίας,
- τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν κατά την λειτουργία της
- οι μορφές διαβούλευσης με τους συμμετόχους της τετραπλής έλικας
- ο οδικός χάρτης και τα ορόσημα για την ολοκλήρωση της ΔΕΑ.

Δείτε αναλυτικά εδώ: <https://portal.pta.pdm.gr/deliverables/methodologia-ylopoiisis-tis-diadikasias-epicheirimatikis-anakalypsis/>

2.3.3 Σχεδιάστηκαν τα Σχέδια Κειμένων Βάσης για τους τομείς προτεραιότητας RIS της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Τα Κείμενα Βάσης αποτελούν τη βάση του στρατηγικού σχεδιασμού μιας περιφέρειας σε σχέση με την καινοτομία, την επιχειρηματικότητα και την έξυπνη εξειδίκευση, με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας αυτής. Ο σκοπός τους είναι πολλαπλός καθώς αποτελούν ταυτόχρονα κείμενα τεκμηρίωσης (της σημαντικότητας του τομέα), ανάλυσης (των βασικών χαρακτηριστικών του), ενσωμάτωσης (των προτάσεων της ΔΕΑ/ διαβούλευσης), στρατηγικής (καθοδήγησης των επενδύσεων και έρευνα και καινοτομία) και προγραμματισμού (ανάδειξης των προτεραιοτήτων ενίσχυσης μέσω ειδικών προσκλήσεων), τα οποία επικαιροποιούνται συνεχώς.

Δεδομένης της αλλαγής του παραγωγικού μοντέλου στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, η εκπόνηση των Κειμένων Βάσης για τους τομείς προτεραιότητας RIS της περιφέρειας θεωρήθηκε, ιεραρχικά, μία από τις κρίσιμότερες ανάγκες αν όχι η κρίσιμότερη.

Κατά την διάρκεια των κύκλων ΔΕΑ και ανάλογα με τον προγραμματισμό αυτών, θα ακολουθήσει επαναξιολόγηση και διαρκής επικαιροποίηση (με δεδομένα πρωτογενούς και δευτερογενούς έρευνας) των κειμένων βάσης για όλες τις περιφερειακές εξειδικεύσεις των τομέων RIS Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Δείτε τα κείμενα βάσης για το σύνολο των τομέων, εδώ:

<https://portal.pta.pdm.gr/deliverables/schedia-keimenon-vasis-gia-tous-tomeis-proteraiotitas-ris-tis-perifereias-dytikis-makedonias/>

3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
Περιφερειακό Πρόγραμμα Δυτική Μακεδονία	Ε.Σ. 1.1	005 - Ενίσχυση των υποδομών και δομών στήριξης της ΕΤΑΚ/ Ενίσχυση της Περιφερειακής Δομής της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	Όλοι	1.200.000	1	1.179.559	837.315	112.966
		019 - Ενίσχυση των υποδομών και δομών στήριξης της ΕΤΑΚ/ Ερευνητικές υποδομές	Όλοι	6.000.000	1	5.999.998	169.409	142.812
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			7.200.000	2	7.179.557	1.006.724	255.778
	Ε.Σ. 1.3	Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων / Επιχειρηματική ανάκαμψη στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	Όλοι	7.800.000				
		Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων / Επιχειρηματική εκκίνηση στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	Όλοι	5.109.586				
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3 ¹			12.909.586				
	Σύνολο ΠΕΠ			20.109.586	2	7.179.557	1.006.724	255.778

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ (στοιχεία για την Περιφέρεια Δ. Μακεδονίας)	Ε.Σ. 1.1	Ερευνώ - Καινοτομώ	Όλοι	300.000.000				
		Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα της Μικροηλεκτρονικής	08-ΨΤΕ	18.770.330	1	84.570	84.570	
		Δίκτυα Μονάδων/ Γραφείων Μεταφοράς Τεχνολογίας 2021-2027	Όλοι	25.000.000	1	349.859	285.800	
	Υποσύνολο Ε.Σ.1.1			343.770.330	2	434.429	370.370	
	Ε.Σ. 1.3 ¹⁰	Πράσινος Μετασχηματισμός ΜμΕ	Όλοι	300.000.000	18	4.518.367	4.518.367	803.797
		Πράσινη Παραγωγική Επένδυση ΜμΕ	Όλοι	236.200.000	93	5.020.115	5.020.115	485.115
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών ΜμΕ	02-ΤΔΠ, 04-ΠΒΚΟ, 07-ΑΕΝΕ, 08-ΨΤΕ	250.000.000				
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων ΜμΕ	Όλοι (εκτός υποτομέα τουρισμού)	190.000.000	16	937.437	74.638	
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			976.200.000	127	10.475.919	9.613.120	1.288.912
	Σύνολο Αντ/τα			1.319.970.330	129	10.910.348	9.983.490	1.288.912
ΠΔΑΜ (στοιχεία για την Περιφέρεια Δ. Μακεδονίας)	Κ.Π. 1 ¹¹	Πράσινο κέντρο δεδομένων και υπερυπολογιστή ΔΜ	08-ΨΤΕ	20.000.000	1	21.990.857		
		Κόμβος καινοτομίας για το πράσινο Η2 και την αποθήκευση ενέργειας στη Δυτικής Μακεδονία	07-ΑΕΝΕ	18.000.000	1	19.799.974	19.566.602	4.009.746
		Δημιουργία Θερμοκοιτίδων & Εκκολαπτηρίων για την ανάπτυξη της καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της	Όλοι	3.000.000	1	2.891.990	2.891.990	

¹⁰ Ο αριθμός ενταγμένων έργων και η δημόσια δαπάνη αυτών αφορά το σύνολο των πράξεων, εκ των οποίων ένα σημαντικό μέρος κατευθύνεται σε τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης.

¹¹ Κατηγορία Παρέμβασης 1: Έρευνα – Καινοτομία – Προηγμένες Τεχνολογίες

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
		Στρατηγικής Έρευνας Καινοτομίας ΔΑΜ						
		Ανάπτυξη Συνεργατικών Χώρων Εργασίας (Co-Working Spaces)	Όλοι	900.000	1	900.000	868.000	151.810
		Σχεδιασμός και Ανάπτυξη στοχευμένων Παρεμβάσεων Κοινωνικής Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας στις περιοχές ΔΑΜ	Όλοι	3.060.000	1	3.780.000	3.666.562	0
		Θύλακας υποδοχής καινοτόμων δραστηριοτήτων της Ζώνης Καινοτομίας ΔΑΜ/ Τεχνολογικό Πάρκο	Όλοι	11.000.000	1	11.000.000	0	0
		Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων παραγωγικών επενδύσεων Υφιστάμενων μεγάλων επιχειρήσεων που υλοποιούνται στις ηπειρωτικές περιοχές ΕΣΔΑΙΜ, σύμφωνα με τον Καν. (ΕΕ) 2021/1056 για τη θέσπιση του ΤΔΜ	Όλοι	52.500.000	3	36.102.961	36.102.961	4.560.243
		Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων παραγωγικών επενδύσεων νέων και υπό σύσταση μεγάλων επιχειρήσεων που υλοποιούνται στις ηπειρωτικές περιοχές ΕΣΔΑΙΜ, σύμφωνα με τον Καν. (ΕΕ) 2021/1056 για τη θέσπιση του ΤΔΜ	Όλοι	52.500.000	1	7.396.212	0	0
		Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων υφιστάμενων ΜΜΕ	Όλοι	45.500.000	19	41.676.438	41.676.438	5.900.136

Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
	που υλοποιούνται στις ηπειρωτικές περιοχές Όλοι ΕΣΔΙΜ (ΓΑΚ)						
	Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων νέων και υπό σύσταση ΜΜΕ που υλοποιούνται στις ηπειρωτικές περιοχές ΕΣΔΙΜ (ΓΑΚ)	Όλοι	45.500.000	25	78.183.960	47.184.474	6.109.678
	Ενίσχυση Υφιστάμενων Πολύ Μικρών και Μικρών Επιχειρήσεων σε περιοχές ΕΣΔΙΜ (de minimis)	Όλοι	21.000.000	222	13.504.000	13.504.000	2.982.676
	Ίδρυση Επιχειρήσεων & Ενίσχυση Νέων & Υπό Σύσταση Πολύ Μικρών και Μικρών Επιχειρήσεων σε περιοχές ΕΣΔΙΜ (de minimis)	Όλοι	14.000.000	143	8.302.142	5.721.780	1.281.215
	Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων νέων και υπό σύσταση μεγάλων επιχειρήσεων για την προώθηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, του ανανεώσιμου υδρογόνου και της συμπαγωγής υψηλής απόδοσης σε περιοχές ΕΣΔΙΜ Περιφέρειας ΔΜ & Μεγαλόπολης	07-AENE	20.000.000	0	0	0	0
	Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων νέων και υπό σύσταση ΜΜΕ για την προώθηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες	07-AENE	20.000.000	2	25.382.715	19.949.235	0

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
		πηγές, του ανανεώσιμου υδρογόνου και της συμπαγωγ-γής υψηλής απόδοσης σε περιοχές ΕΣΔΙΜ Περιφέρειας ΔΜ & Μεγαλόπολης						
		Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων υφιστάμενων ΜΜΕ για την προώθηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, του ανανεώσιμου υδρογόνου και της συμπαγωγ-γής υψηλής απόδοσης σε περιοχές ΕΣΔΙΜ Περιφέρειας ΔΜ & Μεγαλόπολης	07-AENE	10.000.000	0	0	0	0
		Εγκατάσταση και λειτουργία πιλοτικής μονάδας ΣΗΘΥΑ κελιού καυσίμου και ΑΠΕ με χρήση H ₂	07-AENE	7.865.000	0	0	0	0
		Ζωντανά Εργαστήρια στις επηρεαζόμενες περιοχές των ΕΣΔΙΜ Δυτικής Μακεδονίας	Όλοι	7.000.000	0	0	0	0
	Υποσύνολο Κ.Π. 1			351.825.000	421	270.911.249	191.132.042	24.995.504
	Κ.Π. 2	Στήριξη ενεργειακών κοινοτήτων για την ανάπτυξη δράσεων αυτοπαραγωγής (ενεργειακές κοινότητες)	07-AENE	16.380.000	2	11.775.065		
		Πράσινες και Έξυπνες πόλεις	04-ΠΒΚΟ	14.098.000				
	Υποσύνολο Κ.Π. 2			30.478.000	2	11.775.065	0	0
	Σύνολο ΠΔΑΜ			382.303.000	423	282.686.314	191.132.042	24.995.504
	ΣΥΝΟΛΟ			1.722.382.916	554	300.776.219	202.122.256	26.540.194

4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard

Το Regional Innovation Scoreboard (RIS) παρέχει μια συγκριτική αξιολόγηση των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας χρησιμοποιώντας υποσύνολο των δεικτών του European Innovation Scoreboard. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία προέρχονται από την έκθεση του 2025, η οποία είναι και η πλέον πρόσφατη.

Στην έκδοση του Πίνακα Βαθμολογιών του Περιφερειακού Δείκτη Καινοτομίας (ΠΔΚ) 2025 (Regional Innovation Scoreboard-2025) η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας συνεχίζει να κατατάσσεται στην κατηγορία της «**αναδυόμενης περιφέρειας σε θέματα καινοτομίας**», όπως και στην προηγούμενη του 2023. Βρίσκεται στην 222η θέση στο σύνολο των 239 περιφερειών, από 178η το 2023.

NUTS	Περιφέρεια	ΠΔΚ	Κατάταξη	Ομάδα Επίδοσης ¹²	Μεταβολή 2018-2025	Μεταβολή 2023-2025
EL53	Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	53,5	222	Emerging Innovator +	2,5	-12,7

Με βάση τα στοιχεία της έκδοσης του 2025 η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας παρουσιάζει υστέρηση στις επιδόσεις του Περιφερειακού Δείκτη Καινοτομίας τόσο σε σχέση με το εθνικό (75,8%) όσο και το ευρωπαϊκό (53,5%) επίπεδο.

Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Δείκτης	Μεταβολή επίδοσης 2018-2025	Συγκριτικά με:	
		ΕΛ ¹³	ΕΕ ¹⁴
Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση	43	125,1	127
Δια βίου μάθηση	0	75,8	20,2
Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις	77,5	84,4	79,1
Επιστημονικές δημοσιεύσεις μεταξύ του 10% των πιο συχνά αναφερόμενων	2	134,8	132,6
Διείσδυση ευρυζωνικού δικτύου	63,9	80,8	63,9
Δαπάνες Ε&Α στον δημόσιο τομέα	11,1	60,3	60,3
Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα	9,3	40,5	27,3
Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α στις ΜΜΕ	-33,1	109,7	146,2
Δαπάνες καινοτομίας ανά απασχολούμενο	27,9	69,3	69,1
Χρήση υπολογιστικής νέφους σε επιχειρήσεις	0	100	38

¹²Οι περιφέρειες κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ:

- InnovationLeaders: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεγαλύτερη του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- StrongInnovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 100% και του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- ModerateInnovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 70% και του 100% του μ.ο. της ΕΕ
- EmergingInnovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μικρότερη του 70% του μ.ο. της ΕΕ

¹³Συγκριτικά με το σύνολο της χώρας το 2025

¹⁴Συγκριτικά με ΕΕ27 το 2025

Δείκτης	Μεταβολή επίδοσης 2018-2025	Συγκριτικά με:	
		ΕΛ ¹³	ΕΕ ¹⁴
Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ	4,2	42,6	18,8
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων	19,8	49,5	93,5
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες	20,4	57	91,9
Καινοτόμες ΜΜΕ που συνεργάζονται με άλλες	-182,5	54,3	56,1
Ερευνητικές συνδημοσιεύσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα	68,5	116,7	112,9
Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας	-28	23,4	10,4
Αιτήσεις για εμπορικά σήματα	14,7	34,7	29,8
Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος	19,5	51,3	23,7
Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις	-9,4	49	63,4
Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση	-166	35,6	66,3
Εξαγωγές προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας	0	-	-
Αέριες εκπομπές από λεπτά σωματίδια στη βιομηχανία	121,1	141	81,9
Παραγωγικότητα εργασίας	-10,7	96,9	41,9

Πηγή: Regional Innovation Scoreboard 2025

Με βάση τα στοιχεία αυτά, μεταξύ των ετών 2018-2025 καταγράφεται βελτίωση στους δείκτες <Διεθνείς επιστημονικές δημοσιεύσεις (77,5%)>, <Κοινές δημοσιεύσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (68,5%)> και <Διείσδυση ευρυζωνικού δικτύου (63,9%)>.

Προκειμένου να εξάγουμε επιπλέον συμπεράσματα από τα στοιχεία του πίνακα 2, μπορούμε να κατατάξουμε τους 23 δείκτες που συνδιαμορφώνουν τον Σύνθετο Περιφερειακό Δείκτη του Regional Innovation Scoreboard (RIS) του 2025 σε επιμέρους υποκατηγορίες που αφορούν το Ανθρώπινο Κεφάλαιο, την Ερευνητική Δραστηριότητα, τις Επενδύσεις σε Έρευνα & Καινοτομία, την υιοθέτηση της Καινοτομίας στις Επιχειρήσεις, τον Ψηφιακό Μετασχηματισμό καθώς και γενικότερους οικονομικούς δείκτες.

Ειδικότερα, στο επίπεδο του Ανθρώπινου Κεφαλαίου παρατηρείται αξιοσημείωτη υπεροχή στον δείκτη **πληθυσμού με τριτοβάθμια εκπαίδευση** στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, καθώς υπερβαίνει τόσο το εθνικό (125,1) όσο και το ευρωπαϊκό επίπεδο (127), γεγονός σημαντικό για τη δυνατότητα μελλοντικής ανάπτυξης καινοτομικών δραστηριοτήτων, κάτι όμως που υπονομεύεται από την πορεία των δεικτών <**δια βίου μάθηση**> (20,2 έναντι ΕΕ) και η <**απασχόληση ειδικών ΤΠΕ**> (18,8 έναντι ΕΕ), αποκαλύπτοντας ένα σοβαρό έλλειμμα σε δεξιότητες προηγμένης τεχνολογίας και ψηφιακής εξειδίκευσης και γενικότερα επανεκπαίδευσης.

Στο επίπεδο Ερευνητικής Δραστηριότητας καταγράφονται σημαντικά θετικά στοιχεία στους δείκτες που αφορούν την παραγόμενη επιστημονική γνώση καθώς παρατηρούνται:

- Καλές επιδόσεις στις **διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις** (84,4 έναντι εθνικού) με υψηλές τάσεις βελτίωσης σε σχέση με το 2018 (+77,5%).

- Πολύ καλή επίδοση σε **δημοσιεύσεις υψηλής απήχησης** (134,8 έναντι εθνικού).
- Ισχυρή παρουσία σε **συνδημοσιεύσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα**, δείγμα βελτιωμένων διασυνδέσεων μεταξύ πανεπιστημίων και επιχειρήσεων (+68,5%) τουλάχιστον από το 2018.

Όμως, παρά την ερευνητική δυναμική, η περιοχή εξακολουθεί να εμφανίζει χαμηλή παραγωγή τεχνολογικής καινοτομίας, όπως αποτυπώνεται στον χαμηλό αριθμό **αιτήσεων για διπλώματα ευρεσιτεχνίας** (10,4 σε σχέση με ΕΕ), επιβεβαιώνοντας την αδυναμία μετατροπής της ερευνητικής γνώσης σε εμπορικά αξιοποιήσιμα αποτελέσματα.

Αναφορικά με τις Επενδύσεις σε Έρευνα & Καινοτομία, οι **δημόσιες δαπάνες Ε&Α** κυμαίνονται σε μέτρια επίπεδα (60,3 του ευρωπαϊκού μέσου όρου), ενώ οι **επιχειρηματικές δαπάνες Ε&Α** παραμένουν εξαιρετικά χαμηλές (27,3 του ευρωπαϊκού μέσου όρου), γεγονός που αναδεικνύει ένα από τα σημαντικότερα διαρθρωτικά προβλήματα του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας: τη χαμηλή συμμετοχή των επιχειρήσεων στην εφαρμογή της νέας γνώσης για ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων.

Σε ό,τι αφορά την εφαρμογή της Καινοτομίας στις επιχειρήσεις, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας παρουσιάζει μέτριες επιδόσεις στην **εισαγωγή καινοτομιών προϊόντος και διαδικασιών**. Όμως, το πλέον ανησυχητικό αποτελεί η κατάρρευση του δείκτη **συνεργασίας καινοτόμων ΜΜΕ** (πτώση -182,5%) καθώς η περιορισμένη συνεργατικότητα ανάμεσα στις επιχειρήσεις αποτελεί τροχοπέδη για τη δημιουργία οικοσυστημάτων καινοτομίας και την ανάπτυξη παραγωγικών αλυσίδων προστιθέμενης αξίας. Στον ίδιο αρνητικό ρυθμό (-33%) κινούνται και **οι δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α** παρά το γεγονός ότι εμφανίζουν υψηλές τιμές συγκριτικά με την ΕΕ και την χώρα.

Τροχοπέδη για την περαιτέρω ανάπτυξη της Περιφέρειας φαίνεται να αποτελούν και οι δείκτες που αναφέρονται στην Ψηφιακό Μετασχηματισμό, καθώς φαίνεται ότι η Περιφέρεια υστερεί σημαντικά στους βασικούς δείκτες ψηφιακής ωριμότητας:

- Χαμηλή χρήση cloud computing (38 έναντι ΕΕ).
- Περιορισμένη ευρυζωνική διείσδυση (63,9 έναντι ΕΕ).
- Έλλειμμα εξειδικευμένου προσωπικού ΤΠΕ (18,8 έναντι ΕΕ).

Τέλος, η χαμηλή καινοτομική επίδοση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας καταγράφεται και στους τελικούς οικονομικούς δείκτες:

- Μειωμένη απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις (49 σε σχέση με ΕΕ)
- Χαμηλές πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων (66,3 έναντι ΕΕ αλλά με ιδιαίτερα μεγάλη πτώση (-166%) μεταξύ των ετών 2018-2025)

ενώ δεν διατίθενται στοιχεία για εξαγωγές προϊόντων υψηλής τεχνολογίας.

Συνοψίζοντας τα ανωτέρω, με βάση τους δείκτες που συνθέτουν τον `Περιφερειακό Δείκτη του Regional Innovation Scoreboard (RIS) του 2025 καταγράφεται ένα ισχυρό «δυναμικό γνώσης» από την μεριά των εκπαιδευτικών & ερευνητικών ιδρυμάτων αλλά αδύναμη «μετατροπή γνώσης σε οικονομική αξία» από τις επιχειρήσεις, κύριο χαρακτηριστικό των οποίων συνεχίζει να αποτελεί η αδυναμία σύναψης συνεργασιών καταρχάς μεταξύ τους

αλλά και με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Επιπλέον, παρά το γεγονός του υψηλού επιπέδου τυπικής κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού, καταγράφεται έλλειμμα σε ψηφιακές δεξιότητες και γενικότερης επαναεκπαίδευσης, στοιχεία απαραίτητα για την υιοθέτηση καινοτομιών.

Εν κατακλείδι, τα ευρήματα του Regional Innovation Scoreboard 2025 επιβεβαιώνουν την ανάγκη:

- Ενίσχυσης της διασύνδεσης πανεπιστημίου–επιχειρήσεων.
- Προώθησης της συνεργασίας ΜΜΕ.
- Ενίσχυσης των επιχειρήσεων για εφαρμογή της νέας γνώσης και παραγωγής καινοτόμων προϊόντων.
- Ψηφιακής αναβάθμισης επιχειρήσεων και ανάλογης επανακατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού.

προκειμένου να επιτευχθεί η ανάπτυξη της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Από τα στοιχεία του Πίνακα 3 όπου παρουσιάζονται κάποιοι διαρθρωτικοί οικονομικοί δείκτες παρατηρούμε ότι η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας:

- Διατηρεί μεγάλη εξάρτηση από πρωτογενείς και εξορυκτικές δραστηριότητες (22,6% - διπλάσια της χώρας, πολλαπλάσια σε επίπεδο ΕΕ)
- Δεν διαθέτει ισχυρή μεταποίηση, η οποία αποτελεί έναν από τους βασικότερους φορείς καινοτομίας.
- Καταγράφει μεγαλύτερη απασχόληση στις Επιχειρήσεις Κοινής Ωφελείας και τις Κατασκευές σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα αλλά και την ΕΕ, προφανώς λόγω των έργων ΑΠΕ (φωτοβολταϊκά) αλλά και τη ΔΕΗ.
- Παρουσιάζει χαμηλότερη ανάπτυξη υπηρεσιών και ψηφιακών δραστηριοτήτων σε σύγκριση με τη χώρα και την ΕΕ, περιορίζοντας έτσι τη δυνατότητα για ψηφιακή αναβάθμιση και ανάπτυξη ενός οικοσυστήματος γνώσης & καινοτομίας.
- Ο επιχειρηματικός της κόσμος αποτελείται από πολύ μικρές επιχειρήσεις, δεδομένου του χαμηλού μέσου αριθμού απασχολούμενων ανά επιχείρηση, γεγονός που δυσχεραίνει την ανάληψη επενδύσεων Ε&Α.
- Εμφανίζει χαμηλότερα εισοδήματα και περιορισμένο ρυθμό ανάπτυξης σε σχέση με τη χώρα και την ΕΕ, γεγονός που επηρεάζει την ικανότητα των επιχειρηματιών για επενδύσεις, ενώ συμβάλλει στην τάση φυγής του πληθυσμού.

Πίνακας 3: Διαρθρωτικοί δείκτες ΠΔΜ – Σύγκριση με χώρα και ΕΕ

	Δυτική Μακεδονία	Ελλάδα	ΕΕ
% Απασχόλησης στην Γεωργία και Μεταλλεία	22,6	11,4	3,8
% Απασχόλησης στην Μεταποίηση	8,5	9,9	15,5
% Απασχόλησης στις Επιχειρήσεις Κοινής Ωφελείας και τις Κατασκευές	9,7	5,8	8,4
% Απασχόλησης στις Υπηρεσίες	52,0	64	64,8
% Απασχόλησης στη Δημόσια Διοίκηση	7,1	8,8	7,1
Μέσος Αριθμός απασχολούμενων ανά επιχείρηση	2,4	3,7	4,9
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε μονάδες αγοραστικής δύναμης- ΜΑΔ)	21.200	26.400	38.100
Αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε ΜΑΔ)	0,04	0,06	0,05

Πηγή: Regional Innovation Scoreboard 2025

Και τα ανωτέρω στοιχεία ενισχύουν τα συμπεράσματα του πίνακα 2 για ανάληψη δράσεων που θα συμβάλλουν στην:

- ενίσχυση των επιχειρήσεων μεταποίησης και προηγμένων υπηρεσιών,
- επένδυση σε ψηφιακές δεξιότητες,
- στήριξη μεγαλύτερης επιχειρηματικής κλίμακας μέσω clusters και συνεργασιών,

προκειμένου να επιτευχθεί η ανάπτυξη της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

5. Συμπεράσματα - Προτάσεις

5.1 Συμπεράσματα

Η εφαρμογή της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΠΕ-ΕΣΕΕ) στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας κατά το έτος 2025 εξελίχθηκε εντός του υφιστάμενου στρατηγικού πλαισίου, χωρίς να πραγματοποιηθεί επίσημη αναθεώρησή της. Παρά ταύτα, η στρατηγική παραμένει επίκαιρη και λειτουργική, ανταποκρινόμενη στις ανάγκες της Περιφέρειας, ιδίως στο πλαίσιο της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης και της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης. Παράλληλα συντονιζόμενη με την στρατηγική STEP λαμβάνονται ήδη μέτρα και προετοιμάζονται προσκλήσεις από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Δυτική Μακεδονία» τα οποία υποστηρίζουν – πλαισιώνουν την ΠΕ-ΕΣΕΕ.

Η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) στον τομέα της Αειφόρου Ενέργειας επιβεβαίωσε τον κομβικό ρόλο του συγκεκριμένου τομέα για το αναπτυξιακό μέλλον της Περιφέρειας, αναδεικνύοντας ώριμες και συνεκτικές κατευθύνσεις/ προτάσεις που αφορούν τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, τις τεχνολογίες αποθήκευσης, το υδρογόνο, την ενεργειακή αποδοτικότητα και τα σύγχρονα συστήματα τηλεθέρμανσης. Παράλληλα,

κατέστη σαφής η ανάγκη ενίσχυσης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, ιδίως σε τεχνικά, ερευνητικά και ψηφιακά πεδία.

Η συμμετοχή των φορέων της τετραπλής έλικας στη ΔΕΑ κρίνεται ικανοποιητική ως προς τη θεσμική και ακαδημαϊκή εκπροσώπηση, ωστόσο περιορισμένη ως προς τη συμμετοχή των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των μεσαίου μεγέθους, γεγονός που συνιστά διαχρονική αδυναμία του περιφερειακού οικοσυστήματος καινοτομίας. Πολύ μικρότερη ήταν η συμμετοχή εκπροσώπων της Κοινωνίας των Πολιτών.

Σε επίπεδο υλοποίησης δράσεων, κατά την προγραμματική περίοδο 2021–2027 καταγράφεται ενεργοποίηση προσκλήσεων που σχετίζονται με τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, τόσο στο Περιφερειακό Πρόγραμμα «Δυτική Μακεδονία» όσο και στα τομεακά Προγράμματα («Ανταγωνιστικότητα», «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση»). Παρότι ο αριθμός των ενταγμένων έργων RIS παραμένει περιορισμένος, ιδίως σε δράσεις έρευνας και καινοτομίας με επιχειρηματική συμμετοχή, διαπιστώνεται σταδιακή ενίσχυση των υποδομών, των ψηφιακών υπηρεσιών και των υποστηρικτικών μηχανισμών του περιφερειακού οικοσυστήματος. Επισημαίνεται πάντως ότι έργα RIS με έμφαση στην έρευνα και την καινοτομία υλοποιούνται στο πλαίσιο άλλων πηγών χρηματοδότησης, κύρια ευρωπαϊκών (Horizon, Interreg), ενώ μέσω των Αναπτυξιακών Νόμων, του ΠΑΑ κ.α. υλοποιούνται έργα που εμπεριέχουν, ενίοτε, ισχυρά στοιχεία καινοτομίας.

Τα ευρήματα του Regional Innovation Scoreboard 2025 επιβεβαιώνουν τη διαχρονική εικόνα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας ως «αναδυόμενης περιφέρειας καινοτομίας», με ισχυρό δυναμικό παραγωγής γνώσης από τα ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα, αλλά χαμηλή ικανότητα μετατροπής της γνώσης σε εμπορικά αξιοποιήσιμα καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες. Η χαμηλή συμμετοχή των επιχειρήσεων σε δαπάνες Ε&Α, η περιορισμένη συνεργατικότητα μεταξύ ΜΜΕ και η υστέρηση σε ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ωριμότητα συνιστούν κρίσιμα διαρθρωτικά προβλήματα.

Συνολικά, η εικόνα που προκύπτει καταδεικνύει ότι η ΠΕ-ΕΣΕΕ λειτουργεί ως σταθερό πλαίσιο στρατηγικής κατεύθυνσης, ωστόσο απαιτείται περαιτέρω εμβάθυνση της εφαρμογής της, ενίσχυση της επιχειρηματικής συμμετοχής και καλύτερη διασύνδεση της έρευνας με την παραγωγή και την αγορά.

5.2 Προτάσεις

Με βάση τα ανωτέρω συμπεράσματα, προτείνονται οι ακόλουθες κατευθύνσεις βελτίωσης και ενίσχυσης της εφαρμογής της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας:

Ενίσχυση της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

- Συνέχιση και συστηματοποίηση της ΔΕΑ σε τακτική βάση, με μεγαλύτερη θεματική εξειδίκευση ανά υποτομέα.
- Ενίσχυση της συμμετοχής των επιχειρήσεων μέσω στοχευμένων κινήτρων, απλούστερων διαδικασιών και καλύτερης προετοιμασίας των συμμετεχόντων.
- Αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της ΔΕΑ ως βασικού εργαλείου τεκμηρίωσης για τον σχεδιασμό προσκλήσεων.

Βελτίωση της σύνδεσης έρευνας – επιχειρήσεων

- Ενίσχυση συνεργατικών σχημάτων μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών/ακαδημαϊκών φορέων.
- Προώθηση δράσεων μεταφοράς τεχνολογίας και εμπορικής αξιοποίησης της παραγόμενης γνώσης.
- Υποστήριξη της δημιουργίας clusters και συνεργατικών δικτύων, ιδίως σε τομείς προτεραιότητας RIS.

Ενίσχυση της επιχειρηματικής καινοτομίας

- Σχεδιασμός προσκλήσεων προσαρμοσμένων στις δυνατότητες των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων.
- Ενίσχυση δράσεων καινοτομίας εκτός E&A (π.χ. πιλοτικές εφαρμογές, δοκιμές αγοράς, ψηφιακές λύσεις).
- Υποστήριξη της εξωστρέφειας και της συμμετοχής σε ευρωπαϊκά προγράμματα.

Ανάπτυξη δεξιοτήτων και ψηφιακός μετασχηματισμός

- Σχεδιασμός στοχευμένων δράσεων reskilling και upskilling, ιδίως σε ψηφιακές και τεχνολογίες αιχμής.
- Σύνδεση των δράσεων ανάπτυξης δεξιοτήτων με τις ανάγκες που αναδεικνύονται μέσω των ΔΕΑ.
- Ενίσχυση της ψηφιακής ωριμότητας των επιχειρήσεων και των δημόσιων φορέων.

Αξιοποίηση ευρωπαϊκών πολιτικών και εργαλείων

- Ενίσχυση των συνεργειών της ΠΕ-ΕΣΕΕ με ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες, όπως η STEP, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας.
- Αξιοποίηση των διαθέσιμων εργαλείων πληροφόρησης και χρηματοδότησης για την προσέλκυση επενδύσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Τα ανωτέρω συμπεράσματα και προτάσεις συνιστούν τη βάση για την περαιτέρω βελτίωση της εφαρμογής της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της βιώσιμης ανάπτυξης της Περιφέρειας.

3η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Ηπείρου (1/1/2025 - 31/12/2025)

Υπεύθυνος φορέας: Γραφείο Έρευνας και Καινοτομίας Περιφέρειας Ηπείρου

1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Ηπείρου

Η Περιφέρεια Ηπείρου διαμόρφωσε Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης από το 2015 την οποία επικαιροποιεί σε συνεχή βάση μέσω της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ).

Η ΔΕΑ, όπως υλοποιείται στην Περιφέρεια Ηπείρου είναι δυναμική. Το πρώτο μέρος της διαδικασίας, για την περίοδο 21-27, στηρίχθηκε στη δημιουργία κατάλληλα οργανωμένων θεματικών εργαστηρίων και υλοποιήθηκε το 2024 από το Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ) και την Περιφέρεια Ηπείρου, συμβάλλοντας στην αποτύπωση των αναγκών των επιχειρήσεων και στον προσδιορισμό κρίσιμων δεξιοτήτων για την ενίσχυση της καινοτομίας και της έξυπνης εξειδίκευσης. Τα συμπεράσματα της διαδικασίας και η ανάλυση των τομέων προτεραιότητας τα οποία οριστικοποιήθηκαν στις αρχές του 2025 αποτυπώνονται στα Παραρτήματα Ι και ΙΙ και αξιοποιήθηκαν για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων κατά το έτος 2025. Οι δράσεις αυτές αφορούν την ενίσχυση της έρευνας της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, τη δημιουργία και υποστήριξη επιχειρήσεων startup και spin-off καθώς και την ενίσχυση των ερευνητικών υποδομών.

Κατά το 2025, στο πλαίσιο της λειτουργίας του Γραφείου Έρευνας και Καινοτομίας, συνεχίστηκε η υλοποίηση της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης στο πλαίσιο της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΕΣΕΕ), με εστίαση στους τομείς της Ιατρικής Ακριβείας και της Αγροδιατροφής – Τυροκομίας. Η μεθοδολογία που ακολουθείται είναι διαφοροποιημένη σε σχέση με τις προηγούμενες εφαρμογές, μέσω εξατομικευμένων δια ζώσης συναντήσεων με μεγάλο μέρος επιχειρήσεων ανά τομέα. Η μεθοδολογία αυτή επέτρεψε τη συστηματική ποιοτική διερεύνηση των χαρακτηριστικών των επιχειρήσεων, την τεκμηριωμένη αποτύπωση των αναγκών τους και τη συλλογή αξιόπιστων πρωτογενών δεδομένων, τα οποία αξιοποιούνται για τον περαιτέρω σχεδιασμό και την εξειδίκευση των παρεμβάσεων.

2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια Ηπείρου έτους 2025	
Αριθμός κύκλων ΔΕΑ	Κατά το έτος 2025 πραγματοποιήθηκε ένας (1) κύκλος ΔΕΑ για κάθε τομέα προτεραιότητας , ήτοι για τους τομείς Αγροδιατροφής και Ιατρικής Ακριβείας .
Μεθοδολογία	Η διαδικασία υλοποιήθηκε μέσω εξατομικευμένων δια ζώσης συναντήσεων με το σύνολο των επιχειρήσεων ανά τομέα , οι οποίες επέτρεψαν την ποιοτική διερεύνηση των

	χαρακτηριστικών τους, την αποτύπωση των πραγματικών αναγκών και τη συλλογή αξιόπιστων πρωτογενών δεδομένων.
Αποτελέσματα	Οι επιλογές αφορούσαν τους τομείς της Ιατρικής Ακριβείας και της Αγροδιατροφής, με εξειδίκευση στην τυροκομία. Οι δεξιότητες που απαιτούνται για την υποστήριξη των επιλεγμένων τομέων προτεραιότητας εντάσσονται στο πλαίσιο της ΕΣΕΕ. Συγκεκριμένα: • Ιατρική Ακριβείας: Γνώσεις στην ανάλυση βιοϊατρικών και γενωμικών δεδομένων, χρήση ψηφιακών τεχνολογιών υγείας, κατανόηση μοριακών και βιοϊατρικών μεθοδολογιών, ικανότητες έρευνας και καινοτομίας στον τομέα της εξατομικευμένης θεραπείας. • Αγροδιατροφή με εξειδίκευση στην τυροκομία: Δεξιότητες στον έλεγχο και την ποιότητα της πρώτης ύλης (του γάλακτος), εφαρμογή σύγχρονων τεχνικών παραγωγής και ελέγχου, συμμόρφωση με κανονιστικά πρότυπα και πιστοποιήσεις, ικανότητα έρευνας και ανάπτυξης νέων προϊόντων. Η ανάπτυξη αυτών των δεξιοτήτων συνδέεται άμεσα με τους στόχους της ΕΣΕΕ για καινοτομία, ενίσχυση της εξειδίκευσης και αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιφέρειας. Δυνατότητες Εξωστρέφειας: Οι τομείς προτεραιότητας προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες εξωστρέφειας, αξιοποιώντας τις διεθνείς τάσεις και συνεργασίες: • Ιατρική Ακριβείας: Δυνατότητα συμμετοχής σε διεθνή ερευνητικά δίκτυα και κλινικές μελέτες, ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών με διεθνές ενδιαφέρον, συνεργασίες με πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα και εταιρείες βιοτεχνολογίας. • Αγροδιατροφή με εξειδίκευση στην τυροκομία: Προώθηση προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας σε διεθνείς αγορές, ανάπτυξη διεθνών πιστοποιήσεων ποιότητας και branding που ενισχύει την εξαγωγική δυνατότητα. Είδος Δράσεων/ Εργαλεία Πολιτικής: Οι προτεινόμενες δράσεις στους τομείς της Ιατρικής Ακριβείας και της Αγροδιατροφής (τυροκομία) περιλαμβάνουν χρηματοδότηση ερευνών, ανάπτυξη υποδομών, συνεργασίες με ερευνητικά κέντρα και επιχειρήσεις, κατάρτιση προσωπικού, προώθηση καινοτόμων προϊόντων και πιστοποιήσεις ποιότητας.
Συμμετοχή φορέων της 4πλης έλικας	Δείκτης Εκροής: Συμμετοχές επιχειρήσεων ανά τομέα: - Ιατρική Ακριβείας: 4 - Αγροδιατροφή (με εξειδίκευση στα Τυροκομεία): 7
Προσκλήσεις που διαμορφώθηκαν (βάσει της ΔΕΑ)	Προσκλήσεις Προγράμματος Ήπειρος 2021-2027 ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 01: «Ενίσχυση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας»

	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ RSO1.1: «Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών» • <u>Ερευνώ στην Ήπειρο</u> • <u>Ενίσχυση ανοιχτών ερευνητικών υποδομών τοπικού χαρακτήρα</u> ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 01: «Ενίσχυση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας» ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ RSO1.3: «Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων» • <u>Επιχειρώ – Καινοτομώ στην Ήπειρο</u> • <u>Ήπειρος Καινοτομίας: Δημιουργία και Ενίσχυση Start-up & Spin-off επιχειρήσεων</u> ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4B: «Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού» ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ESO4.1: «Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας» • <u>Απασχολώ στην Ήπειρο</u> Δείκτες Αποτελεσμάτων: Δεδομένου ότι δεν έχουν ακόμη πραγματοποιηθεί εντάξεις έργων, οι Δείκτες Αποτελέσματος δεν μπορούν προς το παρόν να αποτιμηθούν.
Ζητήματα / προβλήματα	Μία από τις κύριες δυσκολίες που προέκυψαν αφορά τον μεγάλο αριθμό συμμετοχών στη διαδικασία, γεγονός που ενδεχομένως προκαλέσει καθυστερήσεις στην αξιολόγηση των προτάσεων.
Προτάσεις επίλυσης προβλημάτων/ βελτιωτικές παρεμβάσεις	<u>Προτεινόμενος τρόπος θεραπείας των προβλημάτων:</u> Για την αντιμετώπιση των καθυστερήσεων που προκαλεί ο μεγάλος αριθμός συμμετοχών προτείνεται η εκκίνηση δεύτερου κύκλου προκήρυξης του προγράμματος «ΑΠΑΣΧΟΛΩ», όπου οι νέες συμμετοχές θα αξιολογηθούν συγκριτικά για προτεραιοποίηση.
<u>Παρατηρήσεις, σύγκριση με τα δεδομένα της προηγούμενης έκθεσης, αθροιστικά στοιχεία:</u> Σε σύγκριση με την προηγούμενη προγραμματική περίοδο ο αριθμός των υποβληθέντων προτάσεων είναι σημαντικό μεγαλύτερος, γεγονός που υποδηλώνει το αυξημένο ενδιαφέρον των φορέων για συμμετοχή στα προγράμματα επιχειρηματικής καινοτομίας.	

3. Έκδοση προσκλήσεων, υποβολή προτάσεων, εντάξεις έργων

Οι προσκλήσεις που έχουν εκδοθεί επικεντρώνονται στους Τομείς της περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021- 2027 (ΕΣΕΕ), οι οποίες για την Ήπειρο είναι:

- 01. Υλικά - Κατασκευές και Βιομηχανία
- 02. Τουρισμός - Πολιτισμός - Δημιουργικές Βιομηχανίες
- 03. Αγροδιατροφική Αλυσίδα
- 04. Περιβάλλον - Κυκλική Οικονομία
- 05. Βιοεπιστήμες - Υγεία και Φάρμακα
- 07. Αειφόρος Ενέργεια
- 08. Ψηφιακές Τεχνολογίες

Παρακάτω αναφέρονται αναλυτικά οι προσκλήσεις που εκδόθηκαν στο πλαίσιο του Προγράμματος Ήπειρος 2021-2027 μέχρι και το έτος 2025:

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ 1: Μηχανισμός υποστήριξης οικοσυστήματος Έρευνας και Καινοτομίας στην Περιφέρεια Ηπείρου

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 01: «Ενίσχυση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ RSO1.1: «Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών»

Η συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη που διατίθεται για την ένταξη πράξεων με την παρούσα πρόσκληση ανέρχεται σε 250.000,00.€.

Στη δράση εντάχθηκε το «Γραφείο Έρευνας και Καινοτομίας Περιφέρειας Ηπείρου» με Κωδικό ΟΠΣ 6003704 και η δημόσια δαπάνη της πρόσκλησης ανέρχεται σε 375.000,00€.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ 2: Ενίσχυση της ικανότητας ερευνητικών φορέων με την δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 01: «Ενίσχυση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ RSO1.1: «Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών»

Η συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη που διατίθεται για την ένταξη πράξεων με την παρούσα πρόσκληση ανέρχεται σε 1.000.000,00.€.

Στη πλαίσια της δράσης έγινε προμήθεια «Εργαστηριακού Εξοπλισμού για την Ενίσχυση των Ερευνητικών Υποδομών του Κέντρου Υποστήριξης Εξατομικευμένης Ιατρικής Ακριβείας (ΚΕΥΑΙ) του Π.Γ.Ν.Ι.» με συνολικό ύψος δαπάνης 854.267,00€.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ 3: Ερευνώ στην Ήπειρο

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 01: «Ενίσχυση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ RSO1.1: «Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών»

Η συνολική δημόσια δαπάνη της παρούσας πρόσκλησης, ανέρχεται σε 15.000.000€

Αναμένεται η ολοκλήρωση της αξιολόγησης των προτάσεων.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ 4: Απασχολώ στην Ήπειρο

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4B: «Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ESO4.1: «Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας»

Η συνολική δημόσια δαπάνη της παρούσας πρόσκλησης ανέρχεται σε 3.500.000€ εκ των οποίων το ποσό που αφορά RIS, ανέρχεται σε 3.000.000€

Αναμένεται η ολοκλήρωση της αξιολόγησης των προτάσεων.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ 5: Επιχειρώ – Καινοτομώ στην Ήπειρο

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 01: «Ενίσχυση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ RSO1.3: «Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων»

Η συνολική δημόσια δαπάνη της παρούσας πρόσκλησης, ανέρχεται σε 15.000.000€

Αναμένεται η ολοκλήρωση των υποβολών.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ 6: Ήπειρος Καινοτομίας: Δημιουργία και Ενίσχυση Startup & Spin-off επιχειρήσεων

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 01: «Ενίσχυση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ RSO1.3: «Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων»

Η συνολική μέγιστη Δημόσια Δαπάνη της Πρόσκλησης ανέρχεται σε 2.000.000€.

Αναμένεται η ολοκλήρωση των υποβολών.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ 7: Ενίσχυση ανοιχτών ερευνητικών υποδομών τοπικού χαρακτήρα

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 01: «Ενίσχυση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ RSO1.1: «Επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένης υποδομής για έρευνα, δημόσιων ερευνητικών κέντρων και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας»

Η συνολική Δαπάνη της Πρόσκλησης εκτιμάται ότι θα ανέλθει σε 4.000.000,00€

Αναμένεται η ολοκλήρωση των υποβολών.

Η **πρόσκληση 1** αφορά όλους τους τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Οι **προσκλήσεις 2 έως 7** αφορούν τους παρακάτω τομείς προτεραιοτήτων:

- 01. Υλικά - Κατασκευές και Βιομηχανία
- 02. Τουρισμός - Πολιτισμός - Δημιουργικές Βιομηχανίες
- 03. Αγροδιατροφική Αλυσίδα
- 04. Περιβάλλον - Κυκλική Οικονομία
- 05. Βιοεπιστήμες - Υγεία και Φάρμακα
- 07. Αειφόρος Ενέργεια
- 08. Ψηφιακές Τεχνολογίες

Ο αριθμός των ενταγμένων έργων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για τις Προσκλήσεις 2-4, δεν είναι διαθέσιμος, καθώς μέχρι σήμερα δεν υπάρχουν ακόμη ενταγμένα έργα (η διαδικασία είναι σε εξέλιξη).

Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
Περιφερειακό Πρόγραμμα Ηπείρου	Ε.Σ. 1.1	Ενίσχυση της ικανότητας ερευνητικών φορέων με την δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων	ΟΛΟΙ	1.000.000	1	854.267		
		Μηχανισμός υποστήριξης οικοσυστήματος Έρευνας και Καινοτομίας στην Περιφέρεια Ηπείρου	ΟΛΟΙ	250.000	1	375.000	374.994	97.595
		Ερευνώ στην Ήπειρο		15.000.000				
		Ενίσχυση ανοιχτών ερευνητικών υποδομών τοπικού χαρακτήρα		4.000.000				
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			20.250.000	2	1.229.267	374.994	97.595
	Ε.Σ. 1.3	Επιχειρώ - Καινοτομώ στην Ήπειρο		15.000.000				
		Ήπειρος Καινοτομίας: Δημιουργία και Ενίσχυση Startup & Spin-off επιχειρήσεων		2.000.000				
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			17.000.000				
	Ε.Σ. 4.1	Απασχολώ στην Ήπειρο		3.000.000				
	Υποσύνολο Ε.Σ. 4.1			3.000.000				
	Σύνολο ΠεΠ			40.250.000	2	1.229.267	374.994	97.595
ΑΤΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ (στοιχεία για την Περιφέρεια Ηπείρου)	Ε.Σ. 1.1	«Ερευνώ - Καινοτομώ»	ΟΛΟΙ	300.000.000				
		Ελληνικό Κέντρο Ικανοτήτων Ημιαγωγών	01-BYKA	3.631.792	1	257.494		
		Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα της Μικροηλεκτρονικής	08-ΨΤΕ	18.770.300	1	84.454		
		Δίκτυα Μονάδων/ Γραφείων Μεταφοράς Τεχνολογίας 2021-2027	Όλοι	25.000.000	1	705.000	700.000	
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			347.402.092	3	1.046.948	700.000	

	Ε.Σ. 1.3¹⁵	Πράσινος Μετασχηματισμός ΜμΕ	ΟΛΟΙ	300.000.000	63	16.880.578	16.880.578	1.643.232
		Πράσινη Παραγωγική Επένδυση ΜμΕ	ΟΛΟΙ	236.200.000	386	26.042.111	26.042.111	3.290.100
		«Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων»	ΟΛΟΙ (εκτός υποτομέα τουρισμού)	190.000.000	122	11.549.820	1.478.956	315.041
		«Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Μικρομεσαίων Τουριστικών Επιχειρήσεων»	02-ΤΔΠ, 04-ΠΒΚΟ, 07-ΑΕΝΕ, 08-ΨΤΕ	250.000.000	205	38.616.879	1.480.807	
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			976.200.000	776	93.089.388	45.882.452	5.248.373
	Ε.Σ. 4.4	Εκσυγχρονισμός υπηρεσιών στήριξης Επιχειρήσεων	Όλοι	17.100.000	3	357.255	173.905	51.699
	Υποσύνολο Ε.Σ. 4.4			17.100.000	3	357.255	173.905	51.699
	Σύνολο Ανταγωνιστικότητα			1.340.702.092	782	94.493.591	46.756.357	5.300.072
ΣΥΝΟΛΟ				1.380.952.092	784	95.722.858	47.131.351	5.397.667

¹⁵ Ο αριθμός ενταγμένων έργων και η δημόσια δαπάνη αυτών αφορά το σύνολο των πράξεων, εκ των οποίων ένα σημαντικό μέρος κατευθύνεται σε τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης

4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard

Το Regional Innovation Scoreboard (RIS) παρέχει μια συγκριτική αξιολόγηση των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας χρησιμοποιώντας υποσύνολο των δεικτών του European Innovation Scoreboard. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία προέρχονται από την έκθεση του 2025, η οποία είναι και η πλέον πρόσφατη.

Η Περιφέρεια Ηπείρου θεωρείται «**Moderate innovator**» και η επίδοσή της στην καινοτομία έχει αυξηθεί κατά 24% μεταξύ των ετών 2018 και 2025. Σημειώνεται ότι η Περιφέρεια Ηπείρου κατατάσσεται στην 5^η θέση των ελληνικών περιφερειών και στην 177^η των ευρωπαϊκών περιφερειών.

NUTS	Περιφέρεια	Κατάταξη	Ομάδα Επίδοσης ¹⁶	Μεταβολή 2018-2025	Μεταβολή 2023-2025
EL54	Περιφέρεια Ήπειρος	177	Moderate Innovator-	23,8	-5,8

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η επίδοση της Περιφέρειας για κάθε δείκτη, το έτος 2025, σε σύγκριση με την επίδοση της χώρας και της ΕΕ, καθώς και η μεταβολή των τιμών των δεικτών την περίοδο 2018 - 2025 (σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ το 2018).

Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Ηπείρου

Δείκτης	Μεταβολή 2018-2025	Συγκριτικά με:	
		ΕΛ ¹⁷	ΕΕ ¹⁸
Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση	62,0	127,0	128,9
Δια βίου μάθηση	0,0	39,4	10,5
Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις	106,0	236,6	221,9
Επιστημονικές δημοσιεύσεις μεταξύ του 10% των πιο συχνά αναφερόμενων	-28,6	59,3	58,3
Διείσδυση ευρυζωνικού δικτύου	63,9	80,8	63,9
Δαπάνες Ε&Α στον δημόσιο τομέα	33,3	183,6	183,6
Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα	15,5	58,6	39,4
Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α στις ΜΜΕ	31,7	130,3	173,6
Δαπάνες καινοτομίας ανά απασχολούμενο	31,0	88,5	88,1
Χρήση υπολογιστικής νέφους σε επιχειρήσεις	0,0	100,0	38,0
Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ	-2,2	37,4	16,5
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων	48,6	71,3	134,7
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες	77,1	100,5	162,0

¹⁶ Οι περιφέρειες κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ:

- Innovation Leaders: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεγαλύτερη του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- Strong Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 100% και του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- Moderate Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 70% και του 100% του μ.ο. της ΕΕ
- Emerging Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μικρότερη του 70% του μ.ο. της ΕΕ

¹⁷ Συγκριτικά με το σύνολο της χώρας το 2025

¹⁸ Συγκριτικά με ΕΕ το 2025

Καινοτόμες ΜΜΕ που συνεργάζονται με άλλες	-37,2	101,2	104,6
Ερευνητικές συνδημοσιεύσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα	43,5	133,1	128,8
Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας	1,3	70,9	31,5
Αιτήσεις για εμπορικά σήματα	39,8	68,4	58,8
Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος	19,4	50,9	23,5
Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση	146,4	79,7	148,5
Απασχόληση σε καινοτόμες ΜΜΕ	1,2	88,6	114,5
Εξαγωγές προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας	0,0	0,0	0,0
Αέριες εκπομπές από λεπτά σωματίδια στη βιομηχανία	38,0	114,8	66,7
Παραγωγικότητα εργασίας	0,5	64,1	27,8

Η επίδοση της Περιφέρειας Ηπείρου βρίσκεται σε καλό επίπεδο συγκριτικά με το μ.ο. της Ελλάδας και της Ε.Ε. όσον αφορά τις «Διεθνείς Επιστημονικές συνδημοσιεύσεις», τις «Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α», τις «Ερευνητικές συνδημοσιεύσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα».

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι τιμές διαρθρωτικών δεικτών για την Περιφέρεια και οι διαφορές τους από τον εθνικό και ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Πίνακας 3: Διαρθρωτικοί δείκτες για Περιφέρεια Ηπείρου – Σύγκριση με χώρα και ΕΕ

	Ηπείρου	Ελλάδα	ΕΕ
% Απασχόλησης στην Γεωργία και Μεταλλεία	15,2	11,43	3,73
% Απασχόλησης στην Μεταποίηση	10,97	9,9	15,6
% Απασχόλησης στις Επιχειρήσεις Κοινής Ωφελείας και τις Κατασκευές	5,8	5,8	8,4
% Απασχόλησης στις Υπηρεσίες	58,47	64	64,77
% Απασχόλησης στη Δημόσια Διοίκηση	9,5	8,77	7,1
Μέσος Αριθμός απασχολούμενων ανά επιχείρηση	2,76	3,69	4,86
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε μονάδες αγοραστικής δύναμης- ΜΑΔ)	17.000	26.400	38.100
Αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε ΜΑΔ)	0,05	0,06	0,05

5. Συμπεράσματα - Προτάσεις

Το 2025 το ΠΣΕΚ Ηπείρου συμμετέχοντας ενεργά στη διαμόρφωση και υλοποίηση της **Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3)** για την Ήπειρο, καθόρισε μετά από διαβούλευση και στο πλαίσιο των συμπερασμάτων της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ), τους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΕΣΕΕ 2021-2027).

Τα αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας, αξιοποιήθηκαν για τον σχεδιασμό και την έκδοση προσκλήσεων (κατά το έτος 2025), που στοχεύουν στην ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας, στην υποστήριξη της απασχόλησης, στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας και ανάπτυξης επιχειρήσεων startup και spin-off, καθώς και την ενίσχυση των ερευνητικών υποδομών. Ωστόσο, κατά το παρόν στάδιο υλοποίησης των δράσεων, δεν έχουν ολοκληρωθεί εντάξεις έργων, γεγονός που δεν επιτρέπει την ποσοτική αποτίμηση των σχετικών δεικτών αποτελέσματος.

Κατά την εφαρμογή των ανωτέρω δράσεων εντοπίστηκε αυξημένο ενδιαφέρον με σημαντικό αριθμό υποβληθεισών προτάσεων που καταδεικνύουν τη σημαντική δυναμική και το έντονο ενδιαφέρον των επιχειρήσεων για συμμετοχή στη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης. Η διαπίστωση αυτή αναδεικνύει την ανάγκη βελτιστοποίησης των μηχανισμών αξιολόγησης, καθώς και του προγραμματισμού επόμενων κύκλων προσκλήσεων.

Συμπληρωματικά, κατά το έτος 2025, στο πλαίσιο της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης, επιλέχθηκε η μεθοδολογία των εξατομικευμένων δια ζώσης συναντήσεων ως εργαλείο εις βάθος διερεύνησης των αναγκών των επιχειρήσεων στους τομείς προτεραιότητας. Η συμμετοχή επιχειρήσεων στους τομείς της Ιατρικής Ακριβείας και της Αγροδιατροφής – Τυροκομίας επέτρεψε τη συλλογή ποιοτικών και αξιόπιστων πρωτογενών δεδομένων, παρέχοντας τεκμηριωμένη εικόνα του επιπέδου ωριμότητας, των προκλήσεων και των αναπτυξιακών δυνατοτήτων των εν λόγω τομέων.

Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψε ότι η περαιτέρω ανάπτυξη των τομέων προτεραιότητας προϋποθέτει την ενίσχυση εξειδικευμένων δεξιοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας. Ειδικότερα, στον τομέα της Ιατρικής Ακριβείας αναγνωρίστηκαν ως κρίσιμες οι δεξιότητες που σχετίζονται με την ανάλυση βιοϊατρικών και γενωμικών δεδομένων, την αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών υγείας και την εφαρμογή καινοτόμων προσεγγίσεων εξατομικευμένης θεραπείας. Αντίστοιχα, στον τομέα της Αγροδιατροφής – Τυροκομίας, καθοριστικής σημασίας κρίνονται οι δεξιότητες που αφορούν την ασφάλεια και την ποιότητα τροφίμων, τις σύγχρονες τεχνικές παραγωγής, τη βιοτεχνολογική γνώση και τη συμμόρφωση με το ισχύον κανονιστικό και πιστοποιητικό πλαίσιο. Οι ανάγκες αυτές ευθυγραμμίζονται πλήρως με τους στόχους της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για την ενίσχυση της καινοτομίας, της εξειδίκευσης και της αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας.

Συνολικά, η ΔΕΑ λειτούργησε ως κρίσιμο εργαλείο τεκμηρίωσης, ανατροφοδότησης και επικαιροποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Η ενίσχυση δράσεων ενημέρωσης και κατάρτισης, η αναβάθμιση ερευνητικών και παραγωγικών υποδομών, η προώθηση διεθνών συνεργασιών και πιστοποιήσεων, καθώς και η θεσμοθέτηση μηχανισμού συστηματικής παρακολούθησης των εντάξεων και των αποτελεσμάτων, αναμένεται να συμβάλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων και στη συνεχή προσαρμογή της στρατηγικής στα επόμενα στάδια εφαρμογής

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα Ι. Απόφαση ΠΣΕΚ σχετικά με την Περιφερειακή Στρατηγική της ΕΣΕΕ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΠΡΟΣ: ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Με το παρόν, σας γνωστοποιούμε ότι το Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας της Περιφέρειας Ηπείρου στην συνεδρίαση της ολομέλειας που πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά την Πέμπτη 13/03/2025 και ώρα 9:00, ενέκρινε ομόφωνα τις προτάσεις σχετικά με την Περιφερειακή Στρατηγική για την έξυπνη εξειδίκευση όπως αυτές προέκυψαν από τις συνεδριάσεις του συμβουλίου και την ημερίδα της επιχειρηματικής ανακάλυψης. Το σύνολο των προτάσεων συνοψίζεται στα αρχεία xls και pdf που σας έχουμε προωθήσει στις 13/03/2025.

Η Γραμματέας του ΠΣΕΚ Ηπείρου

Ελένη Πλαχούρα

Παράρτημα II. Προτάσεις που προτάθηκαν από το ΠΣΕΚ σχετικά με την Περιφερειακή Στρατηγική για την έξυπνη εξειδίκευση

ΤΟΜΕΙΣ & ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΕΣΣΕ 2021-2027		
Τομέας "Έξυπνης Εξειδίκευσης"	Περιοχή Παρέμβασης	Προτεραιότητα
01. Υλικά - Κατασκευές και Βιομηχανία	01.01 Υλικά και καινοτόμες διεργασίες	01.01.01 Ανάπτυξη και βελτίωση παραγωγής για πολυμερή, βιοπολυμερή, βιοπλαστικά, βιοσπαστικά, ειδικά πολυμερή για βιομηχανικά και καταναλωτικά προϊόντα
		01.01.02 Ενσωμάτωση τεχνολογιών προσεκτηκής παραγωγής ή τριδιάστατης εκτύπωσης, με σκοπό αύξηση παραγωγικής δυνατότητας, αποφυγή αστοχιών και ελάττωση απορριμμάτων κατά την παραγωγή.
		01.01.03 Τεχνολογικές καινοτομίες για τη βελτιστοποίηση διεργασιών βιομηχανικής παραγωγής ή και μεταποίησης με έμφαση στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης της παραγωγικότητας και της ποιότητας των προϊόντων,
		01.01.04 Βιώσιμη Παραγωγή & Ορθή Περιβαλλοντική Διαχείριση μέσω της μείωσης κατανάλωσης ενέργειας, αξιοποίησης συστημάτων αυτοματισμών πηγών ενέργειας, ορθολογικής διαχείρισης αποβλήτων - Εφαρμογή συστημάτων κυκλικής οικονομίας
		01.01.05 Ενσωμάτωση συστημάτων αυτοματισμού και τεχνολογικός εκσυγχρονισμός για την παραγωγή σύγχρονων και ποιοτικών προϊόντων και υπηρεσιών.
		01.01.06 Επενδύσεις για την εφαρμογή νέων συστημάτων τυποποίησης προϊόντων και υπηρεσιών, προσαρμοσμένων στη ζήτηση των αγορών
		01.01.07 Μετασχηματισμός της παραγωγικής βάσης προς νέα προϊόντα και υπηρεσίες, καθώς επίσης και την εισαγωγή καινοτομίας στην διαδικασία παραγωγής και διάθεσης των προϊόντων.
		01.01.08 Αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων που έχουν παραχθεί σε προηγούμενα ερευνητικά έργα για την δημιουργία νέων προϊόντων και την παροχή νέων υπηρεσιών
	02.01 Τουρισμός υγείας, τρίτης ηλικίας και ευπαθών ομάδων	02.01.01 Βελτίωση υποδομών φιλοξενίας και ανάπτυξη υπηρεσιών ευεξίας (μονάδες ιαματικής θεραπείας, κέντρα ιαματικού τουρισμού θερμιασμού, κέντρα αναζωογόνησης και ευεξίας κ.α.)
		02.01.02 Τουριστικές υπηρεσίες προσεγγισμένης αξίας και δικτύωσης με σκοπό την εξοικονομημένη παροχή υπηρεσιών και περιεχομένου προς τους ταξιδιώτες, την διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και την διεύρυνση της τουριστικής περιόδου.
		02.01.03 Αξιοποίηση καινοτόμων ψηφιακών εργαλείων, προϊόντων, υπηρεσιών, προώθηση, διαφήμιση, marketing με στόχο τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, την υποστήριξη της δημιουργίας έξυπνων υποδομών και την αποδοτική αξιοποίηση των τουριστικών πόρων της Ηπείρου
	02.02 Πράσινος Τουρισμός	02.01.04 Σχεδιασμός και δημιουργία καινοτόμων υπηρεσιών και προϊόντων για την ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού και του τουρισμού ευπαθών ομάδων, (π.χ σχεδιασμός και ανάπτυξη υπηρεσιών για ταξιδιώτες με κινητικά προβλήματα, ανάπτυξη υπηρεσιών που επιτρέπουν την παραγγελία εμπειριών πραγματοποιήσιμης στα δωμάτια).
		02.02.01 Εισαγωγή ηλεκτροκίνησης στα τουριστικά καραβία που περιηγούνται σε ευαίσθητα οικοσυστήματα
		02.02.02 Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας, εξοικονόμηση ενέργειας και αξιοποίησης ΑΠΕ σε τουριστικές υποδομές
	02.03 Outdoor activities και εναλλακτικές μορφές τουρισμού	02.02.03 Μείωση περιβαλλοντικού αποτυπώματος με ορθή διαχείριση νερού και απορριμμάτων σε τουριστικές υποδομές
		02.03.01 Τουριστικές δράσεις, υποδομές (π.χ επισκέψιμοι χώροι σε οικόπεδα, αγροκτήματα, μέλισσοκομεία, τυροκομεία, ορεβατικά καταφύγια κλπ) και εξοπλισμός για την προώθηση και υποστήριξη ειδικών μορφών τουρισμού (π.χ. πολιτιστικός, θρησκευτικός, καταδυτικός, ιστορικός, επιστημονικός/επαγγελματικός τουρισμός, οικότουρισμός, γαστρονομικός τουρισμός, ανισοτορισμός, περπατητικός, ποδηλατικός, αθλητικός)
		02.03.02 Ανάπτυξη καινοτόμων υπηρεσιών και προϊόντων σε περιοχές πολιτιστικού, τουριστικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος. Συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, παραδοσιακά προϊόντα, προϊόντα που αναδεικνύουν την ιδιαίτερη πολιτιστική, παραγωγική και γαστρονομική ταυτότητα περιοχών και συμβάλλουν στην διασύνδεση τοπικών οικονομικών λειτουργιών με το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον
		02.03.03 Ανάπτυξη νέων πιστοποιημένων υπηρεσιών στον τομέα παροχής υπηρεσιών

ΤΟΜΕΙΣ & ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΣΕΠΕ 2021-2027		
Τομέας "Εξυπηλής Εξειδίκευση"	Περιοχή Παρέμβασης	Προτεραιότητα
02. Τουρισμός - Πολιτισμός - Δημοιοργικές Βιομηχανίες	02.04 ψηφιακός Μετασχηματισμός τουριστικών επιχειρήσεων	02.04.01 Δημιουργία εξύπνων υποδομών με στόχο την προηγμένη και αποδοτική παροχή πολιτιστικών και τουριστικών υπηρεσιών. 02.04.02 Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων του τουριστικού κλάδου με την εισαγωγή και ανάπτυξη καινοτόμων εργαλείων, προϊόντων και υπηρεσιών για την οργάνωση, προώθηση, διαφήμιση και το marketing στον τουριστικό κλάδο. 02.04.03 Εφαρμογές για ψηφιακούς οδηγούς, ειδικότερα για την ξενάγηση σε φυσικό ή εικονικό πολιτιστικό περιβάλλον. 02.04.04 Εφαρμογές διαδραστικής - απομακρυσμένης ξενάγησης μέσω εικονικής πραγματικότητας ή άλλων τεχνολογιών για ιδιαίτερες κατηγορίες δυσπρόσβατων σημείων ενδιαφέροντος, (Υπηρεσία επισκεπτών που επιτρέπει την παραγγελία εμπειριών εικονικής πραγματικότητας στα δωμάτια. Πλατφόρμα εικονικού ταξιδιού με εμπειρίες ταξιδιωτών με 360ο και 3D δυνατότητα προβολής μέσω ενός ακουστικού εικονικής πραγματικότητας) 02.04.05 Εκπόνηση και εφαρμογή επιχειρησιακών σχεδίων MME για οργανωτική αναδιάρθρωση και προσαρμογή στην εξωστρέφεια 02.04.06 Χρήση ψηφιακών τεχνολογιών και εργαλείων για την ανάπτυξη και διεύρυνση των αγροτουριστικών δράσεων
	02.05 Δημοιοργική Βιομηχανία. Ανάδειξη και διασύνδεση του πολιτισμού και της κληρονομιάς στην κληρονομιάς στην Ήπειρο με νέες πληθυσμιακές ομάδες τουριστών	02.05.01 Τεχνολογίες, μέθοδοι ψηφιοποίησης, επιστημονικής τεκμηρίωσης, αναπαράστασης της πολιτιστικής κληρονομιάς (ακίνητης, κινητής και άυλης), 02.05.02 Εφαρμογές για την βελτίωση της εμπειρίας χρήστη και την αύξηση της επισκεψιμότητας των μνημείων, αρχαιολογικών χώρων, ιστορικών τόπων, μουσείων κλπ και για την ενίσχυση της πρόσβασης του ξενόγλωσσου κοινού στο ελληνικό πολιτιστικό περιεχόμενο, 02.05.03 Ανάπτυξη πρωτότυπου πολιτιστικού περιεχομένου που αφορά σε εκδόσεις, οπτικοακουστικά, διακοσμητικά, πλατφόρμες κλπ, και παιχνίδια, ηχητικές εκδόσεις, διαδικτυακές πλατφόρμες κλπ, 02.05.04 Σχεδίαση και ανάπτυξη τεχνικών και συστημάτων αφήγησης (story telling) για την καινοτόμο - διαδραστική παρουσίαση εκθεμάτων, 02.05.05 Εφαρμογές οπτικοακουστικού περιεχομένου, προϊόντων θεάματος, εφαρμογών edutainment για την ανάδειξη του ελληνικού πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς, 02.05.06 Υποστηρικτικές τεχνολογίες (assistive technologies), προϊόντα και υπηρεσίες για την ενίσχυση της προσβασιμότητας ειδικών πληθυσμιακών ομάδων σε πολιτιστικό - τουριστικό περιεχόμενο 02.05.07 Ανάπτυξη νέων και καινοτόμων προϊόντων στον τομέα της δημοιοργικής βιομηχανίας (π.χ. αρνηροχόλα, κατασκευή ξυλόγλυπτων, ψηφιακά και χειροποίητα ενθυμίσματα). 02.05.08 Ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών που συμβάλλουν στη συνέργεια της τουριστικής επιχειρηματικότητας με τους τομείς αγροδιατροφής, πολιτισμού και δημοιοργικής βιομηχανίας.

ΤΟΜΕΙΣ & ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΕΣΣΕ 2021-2027		
Τομέας "Έξυπνης Εξειδίκευσης"	Περιοχή Παρέμβασης	Προτεραιότητα
03. Αγροδιατροφική Αλυσίδα	03.01 Αγροδιατροφή και Βιομηχανία Τροφίμων	03.01.01 Υιοθέτηση σύγχρονων τεχνολογιών και αυτοματισμών (αυτοματισμοί αλυσίδας παραγωγής, εφαρμογή ήπιων μεθόδων επεξεργασίας, συστήματα ιχνηλάτησης και πιστοποίησης, νέες μέθοδοι συντήρησης) στη μεταποίηση, συσκευασία, μετασυλλεκτική συντήρησης αγροτικών προϊόντων και τροφίμων
		03.01.02 Παραγωγή νέων ή/και βελτιωμένων προϊόντων (δημιουργία νέων συστατικών και εφαρμογή νέων μεθόδων παραγωγής) - Παραγωγή ή υφιστάμενων τροφίμων με βελτιωμένα χαρακτηριστικά - Παραγωγή τροφίμων με μείωση της χρήσης πρόσθετων/βοηθητικών μέσων επεξεργασίας - Ανάβληση και παραγωγή παραδοσιακών τροφίμων με σύγχρονα πρότυπα ασφαλείας και ποιότητας.
		03.01.03 Ανάπτυξη/Εφαρμογή σύγχρονων συστημάτων και μεθόδων και εργαλείων στην ασφαλεία και ποιότητα τροφίμων στην πιστοποίηση της γεωγραφικής προέλευσης, και στην εξάλειψη της απάτης & νοθείας των προϊόντων αγροδιατροφής. Ενσωμάτωση πιστοποιημένων μεθόδων παραγωγής και συσκευασίας που διασφαλίζουν την υγιεινή και ασφαλεία του καταναλωτή και την προστασία του περιβάλλοντος, σε επιχειρήσεις αγροδιατροφής που παράγουν προϊόντα που δεν χαρακτηρίζονται ως γεωργικά
		03.01.04 Τεχνολογίες 'αποτύπωσης' (παρακολούθηση/αποτύπωση) και βελτιστοποίησης της ασφάλειας τροφίμων
		03.01.05 Ανακύκλωση συσκευασίας τροφίμων/βιώσιμα υλικά συσκευασίας, «έξυπνη» συσκευασία
		03.01.06 Εκπόνηση και εφαρμογή επιχειρησιακών σχεδίων MME για οργανωτική αναδιάρθρωση και τρoσανατολισμό στην εξωστρέφεια
		03.01.07 Αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων που έχουν παραχθεί σε προηγούμενα ερευνητικά έργα για την δημιουργία νέων προϊόντων και την παροχή νέων υπηρεσιών
		03.01.08 Αξιολόγηση και βελτίωση οργανοληπτικών χαρακτηριστικών (Ανάδειξη και αξιοποίηση συστατικών με άμεση επίδραση στα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά και μεθοδολογίες ενίσχυσης ή μείωσης αυτών σε όλα τα στάδια της αλυσίδας, με στόχο την βελτίωση της ποιότητας ή/ και την δημιουργία νέων προϊόντων)
		03.01.09 Ανάπτυξη/Αξιοποίηση αναδυόμενων/ σύγχρονων τεχνολογιών (π.χ. Bio-αυθηήτες, IoT, RFID tags, Blockchain, A.I., Big data) σε όλη την αγροδιατροφική αλυσίδα (Συστήματα: πρωτογενούς παραγωγής, μεταποίησης, τυποποίησης, σήμανσης, συσκευασίας, πιστοποίησης, αποθήκευσης, διανομής (logistics), ιχνηλασιμότητας, ενημέρωσης καταναλωτών, marketing)
		03.01.10 Βιώσιμη Παραγωγή & Ορθή Περιβαλλοντική Διαχείριση μέσω της μείωσης κατανάλωσης ενέργειας, αξιοποίησης συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ορθολογικής διαχείρισης αποβλήτων - Εφαρμογή συστημάτων κυκλικής οικονομίας και βιοοικονομίας.
		03.01.11 Αξιοποίηση αγροτικών υπο- ή/και παραπροϊόντων, καθώς και υποπροϊόντων της βιομηχανίας τροφίμων για την παραγωγή προϊόντων προστιθέμενης αξίας
		03.01.12 Δημιουργία spin-off εταιριών ή υποδομών για την υποστήριξη κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων και βιομηχανιών τροφίμων και καλλυντικών
		03.01.13 Εφαρμογή καινοτόμων διεργασιών για Παραγωγή Όλων Ύψιλης Ποιότητας με Ελληνική Ταυτότητα
04. Περιβάλλον - Κυκλική Οικονομία	04.01 Ορθολογική διαχείριση αποβλήτων και Εφαρμογή συστημάτων κυκλικής οικονομίας	04.01.01 Συστήματα επεξεργασίας διαφορετικών ροών αποβλήτων (στερεά, υγρά, αγροκτηνοτροφικά, ηλεκτρονικά, από πολυμερή, υλικών συσκευασίας, κ.α.),
		04.01.02 Μετατροπή αποβλήτων σε προϊόντα προστιθέμενης αξίας
		04.01.03 Καινοτόμα συστήματα για την διαχείριση αποβλήτων (στερεών, υγρών) για την παραγωγή προϊόντων προστιθέμενης αξίας (π.χ. καύσιμα, υλικά),
		04.01.04 Τεχνολογίες μείωσης δημιουργίας αποβλήτων.
		04.01.05 Ανάπτυξη μεθόδων ευφούς χρήσης και επέκτασης διάρκειας ζωής προϊόντων (εναλλακτική χρήση προϊόντων, επαναχρησιμοποίηση, επιδιόρθωση, ανακατασκευή, νέα λειτουργικότητα κλπ)
		04.01.06 Ανάπτυξη μεθόδων για ανακύκλωση και ανάκτηση πρώτων υλών.
		04.01.07 Επαναχρησιμοποίηση νερού.
	05.01 Ιατρική Ακρίβειας	05.01.01 Αξιοποίηση και ενσωμάτωση των σύγχρονων τεχνολογιών από τις επιχειρήσεις του ιατρικού κλάδου
		05.01.02 Ενίσχυση επιχειρήσεων για την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στην υγεία (πχ προληπτικές, διαγνωστικές και θεραπευτικές μεθόδους)

ΤΟΜΕΙΣ & ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΕΣΣΕ 2021-2027		
Τομέας "Εξυπνης Εξειδίκευσης"	Περιοχή Παρέμβασης	Προτεραιότητα
05. Βιοεπιτημέες - Υγεία και Φάρμακα	05.2 Ευεξία, Νέα φαρμακευτικά προϊόντα-Φαρμακευτικά Φυτά Ηπείρου	05.02.01 Ενίσχυση επεξεργασίας για την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στην υγεία (πχ φάρμακα – βιοσκευάσματα - καλλυντικά). 05.02.01 Αξιοποίηση των Ελληνικών αρωματικών φυτών και φυσικών προϊόντων για την ανάπτυξη νέων καλλυντικοτεχνικών προϊόντων
07. Αειφόρος Ενέργεια	07.01 Ενεργειακή αποδοτικότητα και εξοικονόμηση ενέργειας	07.01.01 Τεχνολογίες, συστήματα, διεργασίες για την ενεργειακή αποδοτικότητα και εξοικονόμηση ενέργειας στη παραγωγική διαδικασία 07.01.02 Ενεργειακή αξιοποίησης τοπικά διαθέσιμης βιομάζας, αγροτικών και κτηνοτροφικών υπολειμμάτων και υποπροϊόντων 07.01.03 Παραγωγή ενέργειας από γεωθερμία
08. Ψηφιακές Τεχνολογίες	08.01 Ψηφιακή Επιχειρηματικότητα	08.01.01 Ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων & υπηρεσιών με την αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων, προβλεπτικών μοντέλων/συστημάτων και συστημάτων TN 08.01.02 Εφαρμογή τεχνολογιών έξυπνης μεταποίησης (Smart Manufacturing) για τη βελτίωση της αποδοτικότητας 08.01.03 Ανάπτυξη ψηφιακών προϊόντων και ψηφιακών υπηρεσιών σε κλάδους μεγάλης προστιθέμενης αξίας (κατασκευή - ConstructTech, χρηματοοικονομικών - FinTech, υγείας - HealthTech, Αγροτική τεχνολογία - AgriTech, CleanTech, κοκ) 08.01.04 Διαφοροποίηση και βελτιστοποίηση της παραγωγής μιας μονάδας σε προϊόντα ή υπηρεσίες με την αξιοποίηση και υποστήριξη τεχνολογιών industry 4.0 08.01.05 Αυτοματοποίηση και διασύνδεση αλυσίδων εφοδιασμού 08.01.06 Τεχνολογίες διαχείρισης δεδομένων και πληροφοριών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: Λίστα επιχειρήσεων όπου πραγματοποιήθηκαν εξατομικευμένες διαζώσης συναντήσεις ανά τομέα προτεραιότητας

ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	ΤΟΜΕΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ
Capemed	Capemed E.E.	Ιατρική Ακριβείας - Βιοπληροφορική
LIME TECHNOLOGY ΙΚΕ	LIME TECHNOLOGY ΙΚΕ	Ιατρική Ακριβείας - Βιοπληροφορική
ΤΟΡΟΤΗΕQUE	ΤΟΡΟΤΗΕQUE Ε.Ε	Ιατρική Ακριβείας - Βιοπληροφορική
BIOGENESYS ΙΚΕ	BIOGENESYS ΙΚΕ	Ιατρική Ακριβείας - Βιοπληροφορική
ΜΕΤΣΟΒΟΥ ΓΕΥΣΕΙΣ Ε.Ε.	Κ ΜΠΟΥΜΠΑΣ ΤΥΡΟΚΟΜΙΚΑ Ε.Ε.	Αγροδιατροφή
ΤΟ ΣΥΡΡΑΚΟ	Οικογένεια Τέφα- Το Συρράκο	Αγροδιατροφή
ΔΩΡΙΚΗ	ΔΩΡΙΚΗ ΑΕ-ΤΥΡΟΚΟΜΕΙΟ	Αγροδιατροφή
ΚΑΡΑΛΗΣ ΤΥΡΟΚΟΜΕΙΟ	ΚΑΡΑΛΗΣ Α.Ε.	Αγροδιατροφή
ΜΕΤΣΟΒΟ Α.Ε.	ΤΣΟΥΤΣΟΠΛΙΔΗΣ Κ.	Αγροδιατροφή
ΥΙΟΙ Σ. ΜΠΑΦΑ Α.Β.Ε.Ε.	Ανώνυμη Γαλακτοκομική-Βιομηχανική-Εμπορική Εταιρεία ΥΙΟΙ Σ.ΜΠΑΦΑ	Αγροδιατροφή
ΤΥΡΟΚΟΜΕΙΟ ΚΟΝΤΟΧΡΗΣΤΟΣ	Γ. ΚΟΝΤΟΧΡΗΣΤΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε	Αγροδιατροφή

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

3η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας (1/1/2025 - 31/12/2025)

Υπεύθυνος φορέας: **Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Θεσσαλίας**

1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Το έτος 2025 αφιερώθηκε στην κεφαλαιοποίηση των προπαρασκευαστικών δράσεων που αναφέρθηκαν στη 2η Έκθεση Παρακολούθησης για το 2024 (συγκρότηση του Συστήματος Διακυβέρνησης, εφαρμογή πρώτου κύκλου ΔΕΑ, έκδοση Προσκήσεων 38 και 49) για την πλήρη ενεργοποίηση του περιφερειακού σκέλους της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στη Θεσσαλία ως εξής:

- Το Μάιο 2025 δημοσιεύτηκε η Πρόσκληση 03ΚΕ με τίτλο «Συμπράξεις Επιχειρήσεων της Περιφέρειας Θεσσαλίας με Ερευνητικούς φορείς» (α.π. 2477/02.05.2025, ΑΔΑ: 6Τ2Λ7ΛΡ-0Δ3) & 2^η Τροποποίηση αυτής (α.π.16805/5-8-2025, ΑΔΑ: 63ΠΩ7ΛΡ-ΣΦΙ) προϋπολογισμού Δημόσιας Δαπάνης 8.000.000 ευρώ και καταληκτική ημερομηνία την 22.9.2025. Υποβλήθηκαν συνολικά **191 προτάσεις** που αιτήθηκαν πενταπλάσιο προϋπολογισμό από το διαθέσιμο. Η διαδικασία αξιολόγησης ήταν σε εξέλιξη την 31.12.2025.
- Την περίοδο από 30/6 έως 7/8/2025 εντάχθηκαν στο Πρόγραμμα Θεσσαλία συνολικά **45 έργα** (από τις 109 προτάσεις που είχαν υποβληθεί στο πλαίσιο της Πρόσκλησης 49 με τίτλο «Ενίσχυση των ερευνητικών υποδομών και του εξοπλισμού δημόσιων φορέων Έρευνας που εδρεύουν στη Θεσσαλία, στους τομείς προτεραιότητας της RIS3») & Προϋπολογισμό 8.000.000€. Στο πλαίσιο λειτουργίας του Μηχανισμού έχει ήδη οριστικοποιηθεί το σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης της RIS3Thessaly και το σχέδιο επικοινωνίας.
- Το Σεπτέμβριο 2025 συμβασιοποιήθηκε το Υποέργο 1 της πρόσκλησης 38 («Μηχανισμός παρακολούθησης, υποστήριξης, ενημέρωσης και σύνδεσης επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και καινοτομίας στη Θεσσαλία») και ενεργοποιήθηκε η λειτουργία του Μηχανισμού. Επίσης τον Αύγουστο 2025 συμβασιοποιήθηκαν τα υποέργα 2 & 3 της ανωτέρω πρόσκλησης μέσω των οποίων εξοπλίστηκε το γραφείο RIS3 στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.
- Τον Οκτώβριο του 2025 δημοσιεύτηκαν δύο προσκλήσεις στον RSO1.3 [α]Πρόσκληση 04ΚΕ «Αναπτύσσομαι έξυπνα στην Περιφέρεια Θεσσαλίας» Α.Π. 6578/27.10.2025

ΑΔΑ:ΨΞ867ΛΡ-ΠΤΜ) & 1^η Τροποποίηση αυτής (α.π.120/9-1-2026, ΑΔΑ: 9Ε3Σ7ΛΡ-ΩΡ1) Προϋπολογισμού 20.000.000€ και β)Πρόσκληση 05ΚΕ, «Επιχειρώ έξυπνα στην Περιφέρεια Θεσσαλίας» Α.Π. 6579/27.10.2025 ΑΔΑ:Ρ7ΨΙ7ΛΡ-ΜΓΞ) & 1^η Τροποποίηση αυτής (α.π.121/9-1-2026, ΑΔΑ: ΨΟΣΦ7ΛΡ-2ΜΑ) Προϋπολογισμού 20.000.000€]. **Και οι δύο προσκλήσεις μοριοδοτούν επενδύσεις που έχουν προκριθεί από τη ΔΕΑ.** Η καταληκτική ημερομηνία και για τις δύο είναι η 03.03.2026, συνεπώς μέχρι 31.12.2025 δεν είχαν ενταχθεί έργα.

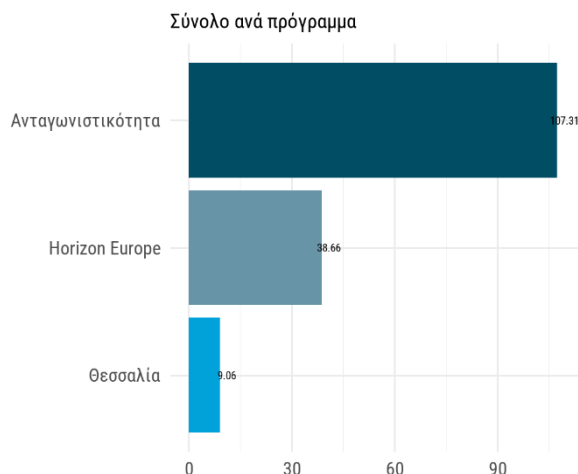
Εφόσον τα αποτελέσματα του α' κύκλου της ΔΕΑ (Μάιος 2024) δρομολογήθηκαν προς υλοποίηση κατά τα παραπάνω, και δεν υπήρξε κάποια σημαντική εξέλιξη στο εθνικό σκέλος με εντάξεις στο «Ερευνώ-Καινοτομώ» (ιδίως στην κατηγορία παρεμβάσεων 2), η Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού και η ΕΥΔ του Προγράμματος Θεσσαλία προγραμματίσαν τη διεξαγωγή του β' κύκλου ΔΕΑ για το φθινόπωρο του 2026. Μέχρι τότε αναμένεται να έχουν ενταχθεί στο Πρόγραμμα Θεσσαλία οι πράξεις των Προσκλήσεων 03ΚΕ, 04ΚΕ και 05ΚΕ που είναι σε εξέλιξη, και να υπάρχει σαφέστερη εικόνα για το «Ερευνώ-Καινοτομώ». Με βάση τα δεδομένα αυτά, τα ενδιαφερόμενα μέρη θα είναι σε θέση να ανασκοπήσουν, και εφόσον χρειαστεί να αναθεωρήσουν τις επιλογές του α' κύκλου της ΔΕΑ.

Συνολικά, η χρονική διάρθρωση των εντάξεων δράσεων που είναι συναφείς με την ΕΣΕΕ/ΠΣΕΕ δίνεται στο **Διάγραμμα 1**. Σ' αυτές περιλαμβάνονται όλες οι προσκλήσεις του **Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.** της ενότητας 3 παρακάτω, και δεδομένα έργων του Horizon2020/ HorizonEurope με ημερομηνία έναρξης μετά την 1.1.2021.

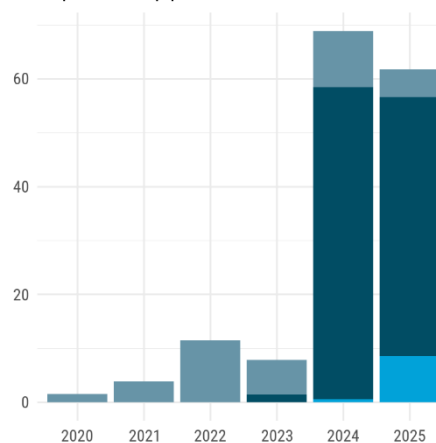
Συγκρίνοντας τα δεδομένα στο **Διάγραμμα 1** με αντίστοιχα δεδομένα για το ίδιο χρονικό σημείο της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου (5ο έτος υλοποίησης, ήτοι το 2018) συμπεραίνουμε ότι έχει υπερδιπλασιαστεί η ερευνητική χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα Ορίζων της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τα 15,34 στα 36,91 εκατ. ευρώ, ενώ αντίθετα η συμμετοχή του Ανταγωνιστικότητας (τότε ΕΠΑνΕΚ) υπολείπεται όσον αφορά τον RSO1.1/ΘΣ1 κατά περίπου 25 εκατ. ευρώ. Αυτό οφείλεται στην καθυστερημένη ένταξη δράσεων στο «Ερευνώ-Καινοτομώ» και αντισταθμίζεται εν μέρει με τα ενταγμένα έργα του Προγράμματος Θεσσαλία (9 εκατ. ευρώ μέχρι το 2025, χωρίς εντάξεις την περίοδο 2014-2018).

Αντίστοιχα, για δράσεις ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων (RSO1.3/ΘΣ3), η συνδρομή του Ανταγωνιστικότητας είναι σημαντικά μεγαλύτερη έναντι εκείνης του ΕΠΑνΕΚ μέχρι τα τέλη του 2018, έχοντας όμως ενεργοποιηθεί ένα χρόνο αργότερα σε σχέση με την προηγούμενη προγραμματική περίοδο.

Ενταγμένα Έργα (Δημόσια Δαπάνη, εκατ. ευρώ)
Ανά πηγή χρηματοδότησης

Ετήσια κατανομή

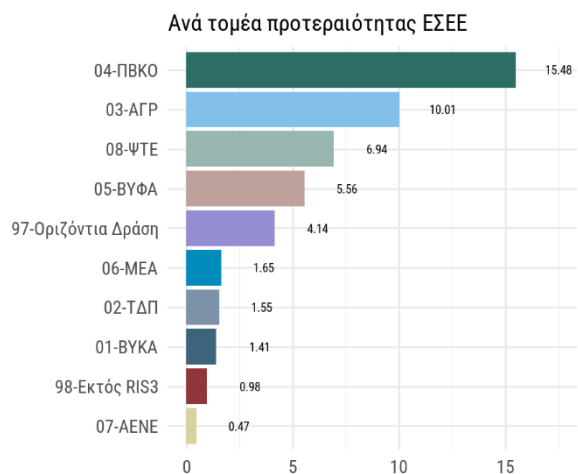
Δεδομένα: Σύστημα Παρακολούθησης ΕΣΣΕ Θεσσαλία
Σημειώματα: 21.12.2023

Διάγραμμα 1: Χρονική εξέλιξη των ενταγμένων έργων που είναι συμβατά με την Περιφερειακή Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση.

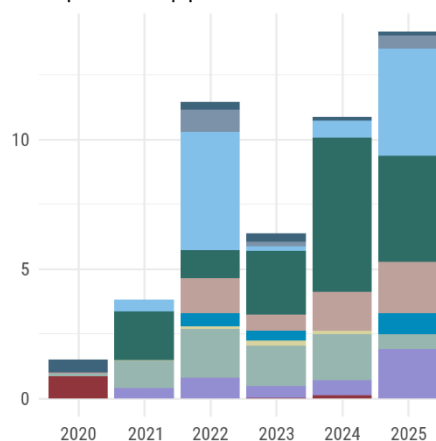
Ο Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε. δίνει τη δημόσια δαπάνη που έχει διατεθεί για δράσεις έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας που υλοποιούνται στη Θεσσαλία από το 2021 μέχρι τα τέλη του 2025 ανά Τομέα Προτεραιότητας.

Πίνακας 1: Εντάξεις δράσεων ΕΤΑΚ από το Πρόγραμμα Θεσσαλία και τον Ορίζοντα Ευρώπη ανά τομέα προτεραιότητας της ΕΣΣΕ.

Ενταγμένα Έργα (Δημόσια Δαπάνη, εκατ. ευρώ)
Δράσεις ΕΤΑΚ ανά τομέα προτεραιότητας ΕΣΣΕ

Ετήσια κατανομή

Δεδομένα: Σύστημα Παρακολούθησης ΕΣΣΕ Θεσσαλία
Σημειώματα: 21.12.2023

Από την προοπτική του Ορίζοντα ο τομέας Περιβάλλον-Κυκλική Οικονομία φαίνεται να είναι ο πιο δυναμικός στη διεκδίκηση χρηματοδότησης, ακολουθούμενος από τις Ψηφιακές Τεχνολογίες και την Αγροδιατροφή. Αντίθετα, η Αγροδιατροφή έχει μέχρι στιγμής τα πρωτεία στην περιφερειακή χρηματοδότηση ακολουθούμενη από τις Βιοεπιστήμες/Υγεία/Φάρμακα, τα Υλικά/Κατασκευές/Βιομηχανία και το Περιβάλλον.

2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα, δεν υπήρξε δραστηριότητα ΔΕΑ εντός του 2025. Ο επόμενος κύκλος της ΔΕΑ έχει προγραμματιστεί για το φθινόπωρο του 2026.

3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται συνοπτική παρουσίαση στοιχείων για τις εκδοθείσες προσκλήσεις, σωρευτικά μέχρι και 31/12/2025, και την πρόοδο υλοποίησης των δράσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στο πλαίσιο του Περιφερειακού Προγράμματος Θεσσαλίας καθώς και του τομεακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» που αφορά την Περιφέρεια.

Τα στοιχεία παρουσιάζονται ανά Πρόγραμμα και Ειδικό Στόχο. Για κάθε πρόσκληση καταγράφονται:

- Ο τομέας (ή οι τομείς) προτεραιότητας τον οποίον (τους οποίους) αφορά η πρόσκληση,
- Η δημόσια δαπάνη της πρόσκλησης,
- Ο αριθμός των ενταγμένων έργων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και το ύψος προϋπολογισμού τους,
- Οι νομικές δεσμεύσεις των έργων αυτών και
- Οι πιστοποιηθείσες δαπάνες.

Σημειώνεται ότι οι προϋπολογισμοί εκφράζονται με όρους δημόσιας δαπάνης (ΔΔ).

Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
Περιφερειακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας	Ε.Σ. 1.1	Ενίσχυση των ερευνητικών υποδομών και του εξοπλισμού δημόσιων φορέων Έρευνας που εδρεύουν στη Θεσσαλία, στους τομείς προτεραιότητας της RIS3.	01-BYKA, 02-ΤΔΠ, 03-ΑΓΡ, 04-ΠΒΚΟ, 05-BYΦΑ, 07-ΑΕΝΕ, 08-ΨΤΕ	8.000.000	45	8.560.520		0
		Μηχανισμός παρακολούθησης, υποστήριξης, ενημέρωσης και σύνδεσης επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και καινοτομίας στη Θεσσαλία	01-BYKA, 02-ΤΔΠ, 03-ΑΓΡ, 04-ΠΒΚΟ, 05-BYΦΑ, 08-ΨΤΕ	500.000	1	500.000	449.294	0
		Συμπράξεις Επιχειρήσεων της Περιφέρειας Θεσσαλίας με Ερευνητικούς φορείς	01-BYKA, 02-ΤΔΠ, 03-ΑΓΡ, 04-ΠΒΚΟ, 05-BYΦΑ, 08-ΨΤΕ	8.000.000				
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			16.500.000	46	9.060.520	449.294	
	Ε.Σ. 1.3	Αναπτύσσομαι έξυπνα στην Περιφέρεια Θεσσαλίας		20.000.000				
		Επιχειρώ έξυπνα στην Περιφέρεια Θεσσαλίας		20.000.000				
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			40.000.000				
	Άλλος Ε.Σ.							
	Υποσύνολο Άλλων							
	Σύνολο ΠεΠ			56.500.000	46	9.060.520	449.294	
ΑΝ ΤΑΓ	Ε.Σ. 1.1	Ερευνώ – Καινοτομώ	Όλοι	300.000.000	0	0	0	0

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
		Ελληνικό Κέντρο Ικανοτήτων Ημιαγωγών που χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη» στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράξης για τα Μικροκυκλώματα	08-ΨΤΕ	7.263.585	1	257.494	0	0
		Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα της Μικροηλεκτρονικής	08-ΨΤΕ	18.770.300	1	84.454	84.454	0
		Δίκτυα Μονάδων/ Γραφείων Μεταφοράς Τεχνολογίας 2021-2027 – ΠΑΡΑΤΑΣΗ	Όλοι	25.000.000	1	700.006	475.300	0
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			351.033.855	3	1.041.954	559.754	0
	Ε.Σ. 1.2	Προηγμένος Ψηφιακός Μετασχηματισμός ΜμΕ	08-ΨΤΕ	150.000.000	8	1.447.309	1.447.309	286.770
		Ψηφιακός Μετασχηματισμός Αιχμής ΜμΕ	08-ΨΤΕ	60.000.000	2	1.194.998	1.194.998	594.815
		Ανάπτυξη Δικτύου των Ευρωπαϊκών Κόμβων Ψηφιακής Καινοτομίας - ΕΚΨΚ (European Digital Innovation Hubs - EDIHS) που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη»	08-ΨΤΕ	10.360.000	1	882.001	882.001	0
		Ανάπτυξη Δικτύου των Ευρωπαϊκών Κόμβων Ψηφιακής Καινοτομίας - ΕΚΨΚ (European Digital Innovation Hubs - EDIHS) που έχουν λάβει Σφραγίδα Αριστείας από το Πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη»	08-ΨΤΕ	13.100.000	1	1.005.693	1.005.693	0
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.2			233.460.000	12	4.530.001	4.530.001	881.584
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων ΜμΕ	Όλοι (εκτός υπο-τομέα τουρισμού)	190.000.000	195	18.311.233	2.076.213	286.760

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
	Ε.Σ. 1.3¹⁹	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων ΜμΕ Τουριστικών Επιχειρήσεων	02-ΤΔΠ, 04-ΠΒΚΟ, 07-ΑΕΝΕ, 08-ΨΤΕ	160.000.000	112	20.594.260	1.539.225	0
		Πράσινη Παραγωγική Επένδυση ΜμΕ	Όλοι	400.000.000	615	41.841.808	41.841.808	4.528.373
		Πράσινος Μετασχηματισμός ΜμΕ	Όλοι	300.000.000	99	21.552.451	21.552.451	3.930.551
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			1.050.000.000	1.021	102.299.752	67.009.698	8.745.684
	Σύνολο Ανταγωνιστικότητα			1.634.493.885	1.036	107.871.707	72.099.452	9.627.269
	ΣΥΝΟΛΟ			1.690.993.885	1.082	116.932.227	72.548.746	9.627.269

¹⁹ Ο αριθμός ενταγμένων έργων και η δημόσια δαπάνη αυτών αφορά το σύνολο των πράξεων εκ των οποίων ένα σημαντικό μέρος κατευθύνεται σε τομείς της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard

Το Regional Innovation Scoreboard (RIS) παρέχει μια συγκριτική αξιολόγηση των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας χρησιμοποιώντας υποσύνολο των δεικτών του European Innovation Scoreboard. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία προέρχονται από την έκθεση του 2025, η οποία είναι και η πλέον πρόσφατη.

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας θεωρείται «**Emerging+ innovator**» και η επίδοσή της στην καινοτομία έχει αυξηθεί κατά 10% μεταξύ των ετών 2018 και 2025. Σημειώνεται ότι η Περιφέρεια Θεσσαλίας κατατάσσεται στην 6η θέση των ελληνικών περιφερειών και στην 189η των ευρωπαϊκών περιφερειών.

NUTS	Περιφέρεια	ΠΔΚ	Κατάταξη	Ομάδα Επίδοσης ²⁰	Μεταβολή 2018-2025	Μεταβολή 2023-2025
EL61	Περιφέρεια Θεσσαλίας	68,1	189	Emerging +	10	-1,9

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η επίδοση της περιφέρειας το έτος 2025 όσον αφορά τους εν λόγω δείκτες σε σύγκριση με τις περιφέρειες της Ελλάδας και της ΕΕ καθώς και η μεταβολή των δεικτών αυτών την περίοδο 2018 - 2025 (σε σύγκριση με την ΕΕ).

Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Θεσσαλίας

Δείκτης	Συγκριτικά με:		Μεταβολή 2018-2025
	ΕΛ ²¹	ΕΕ ²²	
Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση	86,9	88,2	13,5
Δια βίου μάθηση	81,8	21,8	0,0
Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις	107,5	100,8	70,6
Επιστημονικές δημοσιεύσεις με τις περισσότερες αναφορές	101,4	99,7	5,5
Διείσδυση ευρυζωνικού δικτύου	84,7	67,1	67,1
Δαπάνες Ε&Α στον δημόσιο τομέα	109,6	109,6	25,0
Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα	73,3	49,3	36,9
Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α στις ΜμΕ	147,7	196,9	40,2
Δαπάνες καινοτομίας ανά απασχολούμενο	96,2	95,9	11,0
Χρήση υπολογιστικής νέφους σε επιχειρήσεις	100,0	38,0	0,0
Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ	11,0	4,9	-2,2
ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων	93,2	176,0	61,0
ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες	80,7	130,0	-7,3
Καινοτόμες ΜμΕ που συνεργάζονται με άλλες	91,5	94,5	-161,1

²⁰ Οι περιφέρειες κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ:

- Innovation Leaders: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεγαλύτερη του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- Strong Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 100% και του 125% του μ.ο της ΕΕ
- Moderate Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 70% και του 100% του μ.ο. της ΕΕ
- Emerging Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μικρότερη του 70% του μ.ο. της ΕΕ

²¹ Συγκριτικά με το σύνολο της χώρας το 2025

²² Συγκριτικά με την ΕΕ το 2025

Ερευνητικές συνδημοσιεύσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα	91,9	88,9	20,7
Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας	79,4	35,3	-0,2
Αιτήσεις για εμπορικά σήματα	76,7	66,0	34,6
Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος	69,1	31,9	16,3
Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση	83,8	156,0	-15,6
Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις	91,5	118,2	-10,3
Εξαγωγές προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας	142,9	9,6	9,5
Αέριες εκπομπές από λεπτά σωματίδια στη βιομηχανία	85,2	49,5	32,4
Παραγωγικότητα εργασίας	76,8	33,2	2,5

Αξιολόγηση των δεικτών:

Σχετικά δυνατά σημεία Περιφέρειας Θεσσαλίας σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ελλάδας:

- Δαπάνες καινοτομίας εκτός E&A στις ΜΜΕ
- Εξαγωγές προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας

Σχετικά αδύνατα σημεία Περιφέρειας Θεσσαλίας σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ελλάδας:

- Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ
- Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος

Σχετικά δυνατά σημεία Περιφέρειας Θεσσαλίας σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ε.Ε.:

- Δαπάνες καινοτομίας εκτός E&A στις ΜμΕ
- ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων
- Πωλήσεις ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση

Σχετικά αδύνατα σημεία Περιφέρειας Θεσσαλίας σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ε.Ε.:

- Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ
- Εξαγωγές προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας
- Δια βίου μάθηση

5. Συμπεράσματα - Προτάσεις

Το περιφερειακό σκέλος της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στη Θεσσαλία βρίσκεται σε πλήρη φάση υλοποίησης εφαρμόζοντας πιστά τα αποτελέσματα του α' κύκλου της ΔΕΑ που πραγματοποιήθηκε το πρώτο εξάμηνο του 2024.

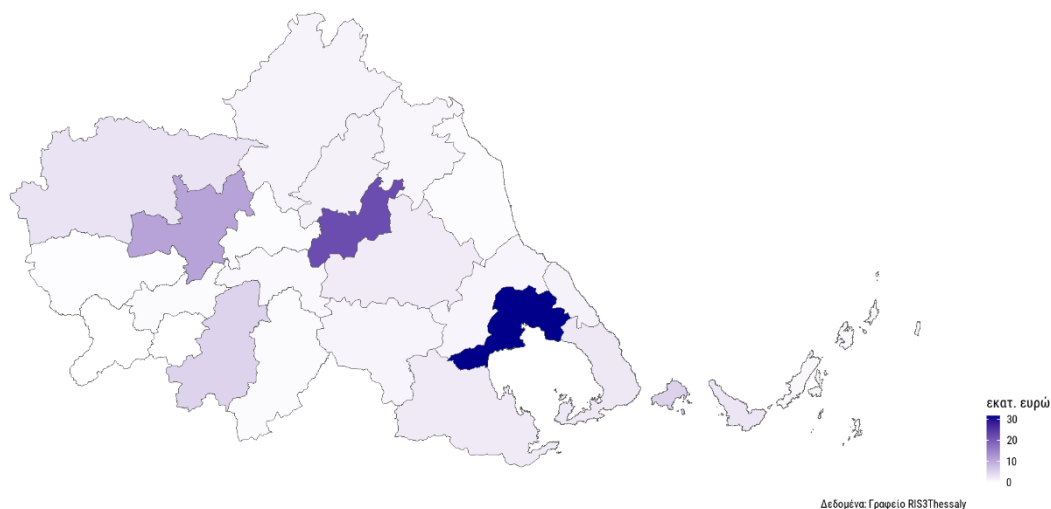
Μέχρι στιγμής έχουν εκδοθεί από το Πρόγραμμα Θεσσαλία τρεις προσκλήσεις στον Ε.Σ.1.1 και δύο προσκλήσεις στον Ε.Σ.1.3 που είναι απολύτως συναφείς με τη ΣΕΕ. Το μεγάλο ενδιαφέρον που εκδηλώθηκε για τις προσκλήσεις 49 «Ενίσχυση των ερευνητικών υποδομών και του εξοπλισμού δημόσιων φορέων Έρευνας που εδρεύουν στη Θεσσαλία, στους τομείς προτεραιότητας της RIS3» και Ο3ΚΕ «Συμπράξεις Επιχειρήσεων της Περιφέρειας Θεσσαλίας με Ερευνητικούς φορείς» υποδηλώνει την ορθή στόχευση της ΔΕΑ και την έγκαιρη, από πλευράς ΕΥΔ Προγράμματος Θεσσαλία, ενεργοποίηση των πιο ώριμων, από πλευράς ενδιαφέροντος, εργαλείων πολιτικής.

Η εικόνα που προκύπτει από τις επιδόσεις των φορέων της Θεσσαλίας στη διεκδίκηση ιδιαίτερα ανταγωνιστικής χρηματοδότησης από το Πρόγραμμα Ορίζων της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι εξαιρετικά ικανοποιητική. Μέχρι το τέλος του 5ου έτους της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου, τα έργα του Ορίζοντα που υλοποιούνται στη Θεσσαλία έχουν μοχλεύσει διπλάσια ερευνητική χρηματοδότηση σε σχέση με το ίδιο χρονικό σημείο της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου.

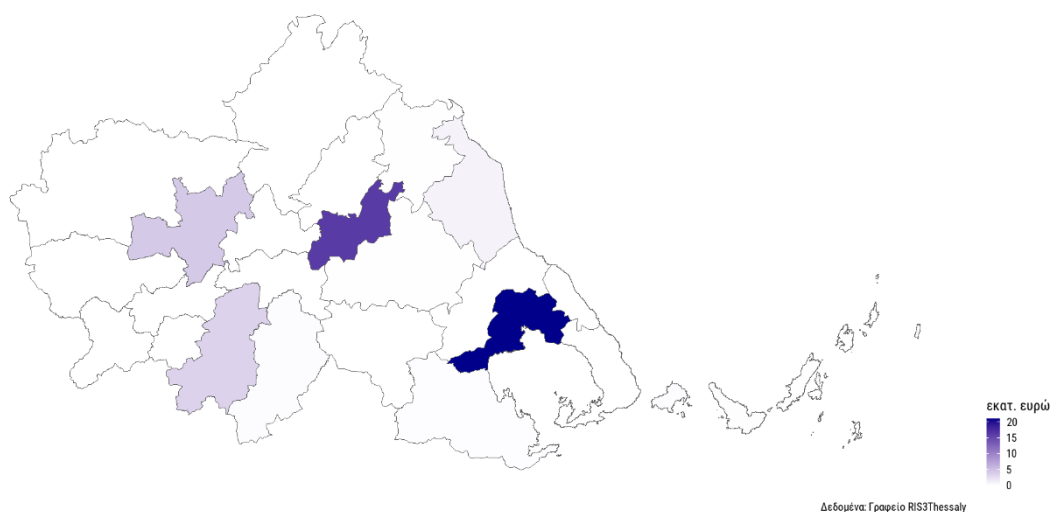
Αναμένεται με ενδιαφέρον η καταγραφή της Θεσσαλίας στις Κατηγορίες Παρεμβάσεων 1 και 3 του «Ερευνώ-Καινοτομώ» για να αποκτηθεί πλήρης εικόνα για την ορθότητα του ορισμού των περιφερειακών απολήξεων, αλλά και να γίνουν συγκρίσεις με την προηγούμενη προγραμματική περίοδο.

Στο τέλος του 2025 βρίσκονται σε εξέλιξη η διαδικασία υποβολών προτάσεων για δύο δράσεις υποστήριξης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της Θεσσαλίας (Ο4ΚΕ και Ο5ΚΕ). Και οι δύο μοριοδοτούν επενδύσεις που έχουν προτεραιοποιηθεί από τη ΔΕΑ. Αναμένεται με ενδιαφέρον να εξεταστεί το μερίδιο των προτάσεων που εστίασαν σ' αυτές ώστε να κριθεί η πληρότητα της ΔΕΑ και η ταύτισή της και με τις ανάγκες των επιχειρήσεων. Κατά τη διαμόρφωση των προσκλήσεων εντοπίστηκαν τεχνικές δυσκολίες στο ΟΠΣΚΕ αναφορικά με τα κριτήρια βαθμολόγησης, για τις οποίες θα ληφθεί μέριμνα για την επίλυσή τους.

Οι τέσσερις δράσεις του Ανταγωνιστικότητα στον Ε.Σ.1.3 με έργα στη Θεσσαλία έχουν δεσμεύσει συνολικά 102,3 εκατ. ευρώ για επενδύσεις που είναι εν μέρει συναφείς με την ΕΣΕΕ (βλ. Πίνακας 2). Χρειάζεται περαιτέρω ανάλυση για να διαπιστωθεί σε ποιους κλάδους επιχειρηματικής δραστηριότητας γίνονται αυτές οι επενδύσεις. Ο Μηχανισμός ανέλυσε την εδαφική διάσταση αυτών των επενδύσεων, η οποία αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 2.

Διάγραμμα 2 Εδαφική κατανομή των ενταγμένων έργων του Ανταγωνιστικότητα στον Ε.Σ.1.3 (βλ. Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.).

Διάγραμμα 3 Εδαφική κατανομή των ενταγμένων έργων ΕΤΑΚ στη Θεσσαλία (Horizon & Πρόσκληση 49 ΠΕΠ)

Είναι σαφές ότι οι μέχρι στιγμής επενδύσεις χωροθετούνται στις τέσσερις πρωτεύουσες των (πρώην) Νομών της Θεσσαλίας και φθίνουν σε ένταση από τα ανατολικά προς τα δυτικά. Η ίδια εικόνα εμφανίζεται με πιο έντονες αντιθέσεις και στη χωροθέτηση των έργων ΕΤΑΚ (βλ. Διάγραμμα 3), γεγονός που είναι συμβατό με τη χωροθέτηση σχολών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Αποτελεί σημαντική πρόκληση η περαιτέρω διάχυση των επενδύσεων και της καινοτομίας εν γένει έξω από τους τέσσερις μεγάλους Δήμους της Θεσσαλίας με την επιλογή πιο στοχευμένων εργαλείων πολιτικής.

Μέχρι το τέλος του 2025 οι δράσεις ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που είχαν εντάξει έργα προερχόταν αποκλειστικά από το Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα. Η στόχευση των προσκλήσεων του εν λόγω προγράμματος επηρεάζει, προφανώς, το προφίλ των ενισχυόμενων επιχειρήσεων. Με βάση τα δεδομένα που έχουν καταχωρηθεί στο σύστημα παρακολούθησης, στις πρώτες θέσεις της χρηματοδότησης βρίσκονται κατά φθίνουσα σειρά οι κλάδοι των καταλυμάτων (ΚΑΔ 55, 25,40 εκατ. ευρώ, 24,26 % της συνολικής χρηματοδότησης), το εμπόριο (ΚΑΔ 46 και 47, 12,43 εκατ. ευρώ, 11,86 %), οι ιατρικές υπηρεσίες (ΚΑΔ 86, 11,84 εκατ. ευρώ, 11,30 %), η εστίαση (ΚΑΔ 56, 8,18 εκατ. ευρώ, 7,81 % του συνόλου), οι δραστηριότητες ενοικίασης και εκμίσθωσης (ΚΑΔ 77, 3,98 εκατ. ευρώ, 3,80 %) και η βιομηχανία τροφίμων (ΚΑΔ 10, 3,65 εκατ. ευρώ, 3,48 % του συνόλου). Η συγκέντρωση τόσο σημαντικού μεριδίου της χρηματοδότησης για επενδύσεις στην αλυσίδα αξίας του τουρισμού ίσως θα έπρεπε να συνεκτιμηθεί για την προτεραιοποίηση στις δράσεις του ειδικού στόχου 1.3 που προκηρύχθηκαν από το ΠΕΠ-Θ.

Τέλος, πρέπει ν' αναδειχθεί το ζήτημα της πρόσβασης σε δεδομένα που είναι ουσιώδη για την παρακολούθηση των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης. Οι ετήσιες αναφορές της ΜΟΝ-ΕΣΕΕ δίνουν μία εικόνα της εξέλιξης των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης στις περιφέρειες και στο σύνολο της χώρας μόνο ως προς την οικονομική διάστασή τους. Το σύστημα παρακολούθησης που έχει υιοθετηθεί από τη ΠΣΕΕ της Θεσσαλίας φιλοδοξεί να αποτυπώσει με μεγαλύτερη ανάλυση το προφίλ των φορέων (είδος φορέα, έδρα, χωροθέτηση επένδυσης, μέγεθος, ΚΑΔ) που ενδιαφέρθηκαν να επενδύσουν σε θέματα συναφή με την ΠΣΕΕ (υποβολές), όπως επίσης και το προφίλ των δικαιούχων/ωφελομένων (ενταγμένα έργα). Ο πλούτος των πληροφοριών που τηρούνται στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων (ΟΠΣΚΕ) για το σύνολο των προσκλήσεις που αναφέρει ο Πίνακας **2 Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.** θα πρέπει να είναι διαθέσιμος στους φορείς διαχείρισης και παρακολούθησης που έχουν οριστεί από τις περιφέρειες χωρίς περιττές και χρονοβόρες διαδικασίες, ιδανικά με παρέμβαση από τη ΜΟΝ-ΕΣΕΕ. Έτσι θα εξασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα της ΔΕΑ, η οικονομική μοντελοποίηση της επίπτωσης των ΠΣΕΕ στην περιφερειακή οικονομία, η χαρτογράφηση των περιφερειακών οικοσυστημάτων καινοτομίας και η μεγιστοποίηση των δράσεων ενημέρωσης και διάχυσης των αποτελεσμάτων των ΠΣΕΕ.

3^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (1/1/2025 - 31/12/2025)

Υπεύθυνος φορέας: Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος

Η Περιφερειακή Εξειδίκευση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΠΕ-ΕΣΕΕ) στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας για την περίοδο 2021-2027, στοχεύει στην ενίσχυση της καινοτομικής δραστηριότητας στους γενικούς τομείς έξυπνης εξειδίκευσης, οι οποίοι αναδεικνύονται προνομιακά και με σημαντικά παράθυρα ευκαιρίας για την Περιφέρεια:

- Αγροδιατροφή
- Πράσινη Καινοτομία, Εξοικονόμηση και Παραγωγή Ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και βιοκαύσιμα
- Αλυσίδα Αξίας του Μετάλλου
- Βιομηχανία της Εμπειρίας
- Περιβάλλον: Μείωση Οικολογικού Αποτυπώματος σε Γεωργία, Κτηνοτροφία, Μεταποίηση και Τουρισμό

Οι παραπάνω βασικοί τομείς της ΠΣΕΕ Στερεάς Ελλάδας, όπως αυτή αρχικά εκπονήθηκε και εγκρίθηκε το 2015, επιβεβαιώθηκαν στην πρώτη επικαιροποίησή της τον Οκτώβριο του 2021, η οποία συμπεριλήφθηκε στην πρώτη υποβολή του Προγράμματος «Στερεά Ελλάδα» 2021-2027, τον Οκτώβριο του 2021.

Παράλληλα, η Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης - ΕΣΕΕ, όπως αυτή εγκρίθηκε και δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο του 2022 (ΦΕΚ Β3359/30-06-2022) προσδιορίζει οκτώ (8) τομείς προτεραιότητας σε Εθνικό Επίπεδο, που ουσιαστικά ταυτίζονται με τους οκτώ τομείς προτεραιότητας της περιόδου 2014-2020 και συγκεκριμένα τους παρακάτω:

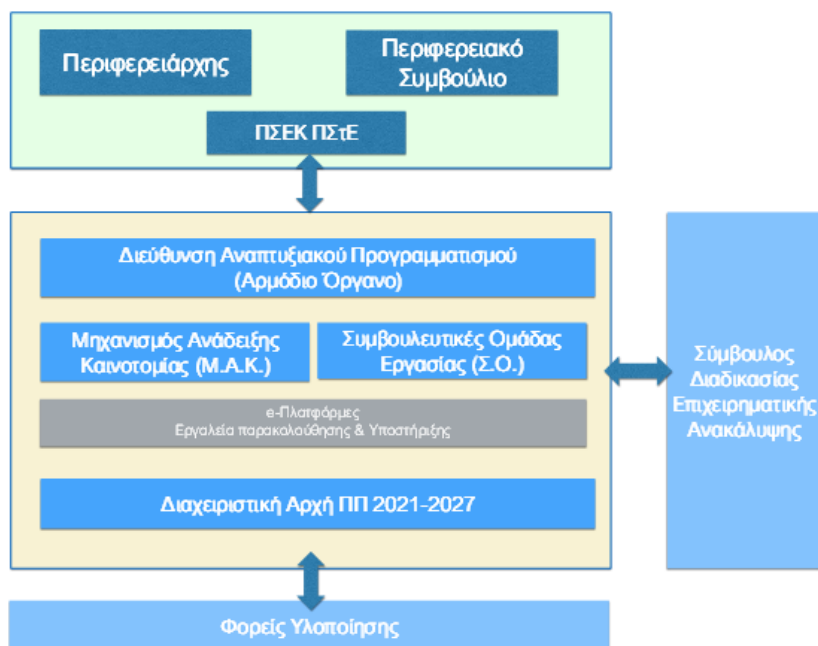
- Υλικά, Κατασκευές & Βιομηχανία
- Τουρισμός, Πολιτισμός και Δημιουργικές Βιομηχανίες
- Αγροδιατροφική Αλυσίδα
- Περιβάλλον και Κυκλική Οικονομία
- Βιοεπιστήμες, Υγεία, Φάρμακα
- Μεταφορές & Εφοδιαστική Αλυσίδα
- Αειφόρος Ενέργεια
- Ψηφιακές Τεχνολογίες

Αρμόδιο όργανο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας για την παρακολούθηση της υλοποίησης και την αξιολόγηση της ΠΣΕΕ Στερεάς Ελλάδας, όπως επίσης και για τη συνεχή διενέργεια της

Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ), έχει οριστεί, σύμφωνα με την ΕΣΕΕ, η Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού (ΔΙ.Α.Π.) της Περιφέρειας Στ. Ελλάδας.

Η ΔΙ.Α.Π. στο έργο της αυτό επικουρείται από τον Αναπτυξιακό Οργανισμό Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, ΣΚΑΠΑΝΗ Α.Ε. και τον υποστηρικτικό Μηχανισμό Ανάδειξης Καινοτομίας (Μ.Α.Κ.) που υπάρχει σε αυτόν.

Συνοπτικά, το μοντέλο διακυβέρνησης της ΠΣΕΕ Στερεάς Ελλάδας, λαμβάνοντας υπόψη το Εθνικό Σύστημα Διακυβέρνησης τη ΕΣΕΕ, απεικονίζεται στο παρακάτω σχήμα:

Ο πρώτος κύκλος της ΔΕΑ ξεκίνησε με τη συγκρότηση με απόφαση Περιφερειάρχη των Συμβουλευτικών Ομάδων (Σ.Ο.) και την πραγματοποίηση της πρώτης κοινής συνάντησης – ολομέλειας των Σ.Ο. και του ΠΣΕΚ στις 21/11/2025. Συντονιστής κάθε Σ.Ο. ορίστηκε μέλος του ΠΣΕΚ Στερεάς Ελλάδας.

Την περίοδο Οκτώβριος – Δεκέμβριος 2025, με τον υποστήριξη του Αρμοδίου Οργάνου και του Μηχανισμού Ανάδειξης Καινοτομίας (Μ.Α.Κ.) πραγματοποιήθηκαν συνεδριάσεις όλων των Σ.Ο., κατά τις οποίες έγινε:

- Επιλογή – κατάταξη με βάση σημαντικότητα - Περιοχών Παρέμβασης (ΠΠ) & Προτεραιοτήτων της ΕΣΕΕ όπου εξειδικεύει η Περιφέρεια Στερεάς
- Κατάθεση προτάσεων νέων Θεματικών Προτεραιοτήτων
- Συζήτηση, αξιολόγηση, χαρακτηρισμός κάθε πρότασης νέας Θεματικής Προτεραιότητας

Παράλληλα έχει προετοιμαστεί από τον Σύμβουλο υποστήριξης και ενημερώνεται συνεχώς από τον Μ.Α.Κ. κείμενο βάσης και χαρτογράφησης οικοσυστήματος που καλύπτει όλους τους τομείς προτεραιότητας.

2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας έτους 2025	
Αριθμός κύκλων ΔΕΑ	Έγινε η έναρξη ενός κύκλου ΔΕΑ και εντός του 2025 πραγματοποιήθηκαν: • Συνεδριάσεις και των τεσσάρων Συμβουλευτικών Ομάδων • Αρχική διαμόρφωση κειμένου βάσης • Αρχική Χαρτογράφηση οικοσυστήματος καινοτομίας της Περιφέρειας
Μεθοδολογία	Συνοπτικά η μεθοδολογία και η ροή των εργασιών: σκαπανη α.ε Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης □ Bottom up διαδικασία □ Εκπροσώπηση των συντελεστών της 4πλης έλικας 1. Συγκρότηση και ενεργοποίηση των τεσσάρων (4) Συμβουλευτικών Ομάδων (Σ.Ο.) διεξαγωγής της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (Δ.Ε.Α.) με Συντονιστή κάθε Σ.Ο. μέλος του ΠΣΕΚ Στερεάς Ελλάδας 2. Κείμενο Βάσης και τομείς προτεραιότητας Εκπονήθηκε αρχικό κείμενο βάσης από τον Σύμβουλο υποστήριξης και επικαιροποιήθηκε έως το τέλος του έτους (2025) από το Αρμόδιο Όργανο με την εποπτεία του Αναπτυξιακού Οργανισμού της Περιφέρειας, ΣΚΑΠΑΝΗ Α.Ε. και τη συμβολή του Μηχανισμού Ανάδειξης Καινοτομίας (ΜΑΚ). Το κείμενο καλύπτει και τους τέσσερις (4) τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, οι οποίοι είναι: • Τομέας Αγροδιατροφής • Τομέας Πράσινης Καινοτομίας – Περιβάλλοντος • Τομέας Μετάλλου • Τομέας Βιομηχανίας της Εμπειρίας Η δομή του ενιαίου κειμένου βάσης είναι η παρακάτω: 1. Προοίμιο 2. Εισαγωγή 3. Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σε όρους παραγωγικότητας, έρευνας και καινοτομίας 3.1. Περιφερειακές επιδόσεις και τρέχουσες τάσεις

**Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ
στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας
έτους 2025**

- 3.2. Καινοτομία, ανθρώπινο κεφάλαιο και δεξιότητες
- 4. Η Περιφερειακή Εξειδίκευση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης
- 5. Πρόγραμμα «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027 και Έξυπνη Εξειδίκευση
- 6. Χαρακτηριστικά της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης
 - 6.1. Χαρακτηριστικά της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης
 - 6.2. Μεθοδολογία υλοποίησης της ΔΕΑ
- 7. Χαρτογράφηση του Οικοσυστήματος καινοτομίας στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας
 - 7.1. Τομέας Αγροδιατροφής
 - 7.1.1. Ο Τομέας Αγροδιατροφής στη Στερεά Ελλάδα
 - 7.1.2. Η Αγροδιατροφή ως Τομέας Προτεραιότητας της RIS3 Στερεάς Ελλάδας
 - 7.1.3. Επιχειρήσεις του κλάδου
 - 7.1.4. Ερευνητικοί Φορείς
 - 7.1.5. Φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών
 - 7.1.6. Φορείς της Δημόσιας Διοίκησης
 - 7.1.7. Κατάλογος εμπλεκόμενων
 - 7.2. Τομέας Πράσινης Καινοτομίας - Περιβάλλοντος
 - 7.2.1. Επιχειρήσεις του κλάδου
 - 7.2.2. Ερευνητικοί Φορείς
 - 7.2.3. Φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών
 - 7.2.4. Φορείς της Δημόσιας Διοίκησης
 - 7.2.5. Κατάλογος εμπλεκόμενων
 - 7.3. Τομέας Μετάλλου
 - 7.3.1. Ο τομέας Μετάλλου στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας
 - 7.3.2. Επιχειρήσεις του κλάδου
 - 7.3.3. Ερευνητικοί Φορείς
 - 7.3.4. Φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών
 - 7.3.5. Φορείς της Δημόσιας Διοίκησης
 - 7.4. Τομέας Βιομηχανίας της Εμπειρίας
 - 7.4.1. Ο Τομέας Βιομηχανίας της Εμπειρίας στη Στερεά Ελλάδα
 - 7.4.2. Επιχειρήσεις του κλάδου
 - 7.4.3. Ερευνητικοί Φορείς
 - 7.4.4. Φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών
 - 7.4.5. Φορείς της Δημόσιας Διοίκησης
 - 7.4.6. Κατάλογος εμπλεκόμενων
- 8. Προτεινόμενα Πεδία Παρέμβασης – Τομείς Προτεραιότητας
- 9. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ
 - 9.1. Regional Innovation Scoreboard 2025
 - 9.2. Στοιχεία Έρευνας και Ανάπτυξης για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας
 - 9.2.1. Δείκτες ΕΚΤ σχετικοί με Ε&Α
 - 9.2.2. Στοιχεία από το πρόγραμμα ΕΔΚ (Α' και Β' Κύκλος)
 - 9.3. Στοιχεία από HORIZON EUROPE
 - 9.4. Στοιχεία από τη Βάση δεδομένων της ICAP
 - 9.5. Συνολικά Συμπεράσματα
 - 9.5.1. Οι Δομικοί Πυλώνες της Οικονομίας της Περιφέρειας
 - 9.5.2. Δυναμική Έρευνας και Καινοτομίας (Ε&Κ)
 - 9.5.3. Γεωγραφικές Ανισότητες (Εσωτερική Πρόκληση)
 - 9.5.4. Τελικό Συμπέρασμα και Στρατηγική Κατεύθυνση
 - 9.6. SWOT

3. Προετοιμασία – Υποστηρικτικές Ενέργειες:

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας έτους 2025																													
	• Εκπόνηση και τήρηση λεπτομερούς Σχεδίου Δράσης διενέργειας της ΔΕΑ • Οριζόντιος συντονισμός των Συμβουλευτικών Ομάδων – από τον Πρόεδρο του ΠΣΕΚ Στερεάς Ελλάδας • Λειτουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας συνεργασίας και διαμοιρασμού κειμένων 4. Συναντήσεις Εργασίας Συμβουλευτικών Ομάδων 4.1 Πραγματοποίηση εναρκτήριας συνάντησης – κοινής συνεδρίασης όλων των Σ.Ο. (Νοέμβριος 2025) με παρουσία του κ. Περιφερειάρχη. • Επιβεβαίωση δέσμευσης της Διοίκησης στην υποστήριξη του έργου των Συμβουλευτικών Ομάδων • Αναλυτική ενημέρωση των μελών, παρουσίαση χρονοδιαγράμματος, μεθοδολογίας εργασιών και αναμενόμενων αποτελεσμάτων 4.2 Συναντήσεις Συμβουλευτικών Ομάδων • Πραγματοποιήθηκαν 2 συναντήσεις εργασίας κάθε Σ.Ο. • Κατάθεση προτάσεων εξειδίκευσης Θεματικών Προτεραιοτήτων της ΕΣΕΕ και υιοθέτησης επιπλέον προτεραιοτήτων. • Συζήτηση, τεκμηρίωση και αξιολόγηση • Κωδικοποίηση των προτάσεων κάθε Συμβουλευτικής Ομάδας																												
Αποτελέσματα	Οι Εργασίες των Συμβουλευτικών Ομάδων είναι σε εξέλιξη και τα αποτελέσματα, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα, αναμένεται να διαμορφωθούν έπειτα από την πραγματοποίηση των Θεματικών Εργαστηρίων και την ανοικτή Δημόσια Διαβούλευση.																												
Συμμετοχή φορέων της 4πλης έλικας	Αριθμός φορέων που συμμετείχαν (ανά φορέα της τετραπλής έλικας και ανά τομέα προτεραιότητας).																												
	<table><tr><th>Τομέας Προτεραιότητας</th><th>Δημόσιο</th><th>Research/ Academia</th><th>Επιχειρη-ματικότητα</th><th>Συλλογι-κότητες</th></tr><tr><td>Αγροδιατροφή</td><td>4</td><td>3</td><td>3</td><td>2</td></tr><tr><td>Πράσινη Καινοτομία – Περιβάλλον</td><td>3</td><td>3</td><td>3</td><td>2</td></tr><tr><td>Μέταλλο</td><td>3</td><td>4</td><td>2</td><td>1</td></tr><tr><td>Βιομηχανία Εμπειρίας</td><td>4</td><td>3</td><td>3</td><td>2</td></tr></table>	Τομέας Προτεραιότητας	Δημόσιο	Research/ Academia	Επιχειρη-ματικότητα	Συλλογι-κότητες	Αγροδιατροφή	4	3	3	2	Πράσινη Καινοτομία – Περιβάλλον	3	3	3	2	Μέταλλο	3	4	2	1	Βιομηχανία Εμπειρίας	4	3	3	2			
Τομέας Προτεραιότητας	Δημόσιο	Research/ Academia	Επιχειρη-ματικότητα	Συλλογι-κότητες																									
Αγροδιατροφή	4	3	3	2																									
Πράσινη Καινοτομία – Περιβάλλον	3	3	3	2																									
Μέταλλο	3	4	2	1																									
Βιομηχανία Εμπειρίας	4	3	3	2																									
Προσκλήσεις που διαμορφώθηκαν (βάσει της ΔΕΑ)	Βρίσκεται υπό διαμόρφωση μια (1) πρόσκληση, στον Ειδικό Στόχο 1.3																												

3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (Πηγή: ΟΠΣ)

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
Περιφερειακό Πρόγραμμα Στερεάς Ελλάδας	Ε.Σ. 1.1	Ανάπτυξη & Αναβάθμιση Μηχανισμού -Δομής Στήριξης Επιχειρήσεων	01-ΒΥΚΑ; 02-ΤΔΠ; 03-ΑΓΡ; 04-ΠΒΚΟ; 05-ΒΥΦΑ; 06-ΜΕΑ; 07-ΑΕΝΕ; 08-ΨΤΕ	1.176.471	1	1.411.765	1.411.765	45.080
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			1.176.471	1	1.411.765	1.411.765	45.080
	Άλλος Ε.Σ.							
	Υποσύνολο Άλλος Ε.Σ.							
	Σύνολο ΠεΠ			1.176.471	1	1.411.765	1.411.765	45.080
ΑΠΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ (στοιχεία για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας) ²⁴	Ε.Σ. 1.1	Ερευνώ - Καινοτομώ	01-ΒΥΚΑ; 02-ΤΔΠ; 03-ΑΓΡ; 04-ΠΒΚΟ; 05-ΒΥΦΑ; 06-ΜΕΑ; 07-ΑΕΝΕ; 08-ΨΤΕ	300.000.000	2	640.164	640.164	
		Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα της Μικροηλεκτρονικής	08-ΨΤΕ	18.770.330	1	84.454	84.454	
		Ελληνικό Κέντρο Ικανοτήτων Ημιαγωγών	01-ΒΥΚΑ	3.631.792	1	257.494		
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			322.402.122	4	982.112	724.618	
	Ε.Σ. 1.3²⁴	Πράσινος Μετασχηματισμός ΜμΕ	01-ΒΥΚΑ; 02-ΤΔΠ; 03-ΑΓΡ; 04-ΠΒΚΟ; 05-ΒΥΦΑ; 06-ΜΕΑ; 07-ΑΕΝΕ; 08-ΨΤΕ	300.000.000	119	28.528.011	28.528.011	2.317.217
		Πράσινη Παραγωγική Επένδυση ΜμΕ	01-ΒΥΚΑ; 02-ΤΔΠ; 03-ΑΓΡ; 04-ΠΒΚΟ; 05-ΒΥΦΑ; 06-ΜΕΑ; 07-ΑΕΝΕ; 08-ΨΤΕ	236.200.000	309	21.804.668	21.804.668	1.752.470
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών ΜμΕ	02-ΤΔΠ, 04-ΠΒΚΟ, 07-ΑΕΝΕ, 08-ΨΤΕ	250.000.000	67	12.128.076	200.000	
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων ΜμΕ	ΟΛΟΙ (εκτός υποτομέα τουρισμού)	190.000.000	68	5.621.123	658.349	
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			976.200.000	563	68.081.878	51.191.028	4.069.687
	Σύνολο Ανταγ/τητα			1.298.602.122	567	69.063.990	51.915.646	4.069.687
	ΣΥΝΟΛΟ			1.299.778.593	568	70.475.755	53.327.411	4.114.767

²⁴ Ο αριθμός των ενταγμένων έργων και η ΔΔ αυτών, αφορά στο σύνολο των πράξεων, εκ των οποίων ένα σημαντικό μέρος κατευθύνεται σε τομείς στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης.

4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard²⁵

Το Regional Innovation Scoreboard (RIS) παρέχει μια συγκριτική αξιολόγηση των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας χρησιμοποιώντας υποσύνολο των δεικτών του European Innovation Scoreboard. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία προέρχονται από την έκθεση του 2025, η οποία είναι και η πλέον πρόσφατη.

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας θεωρείται «**Emerging+ innovator**» και η επίδοσή της στην καινοτομία έχει αυξηθεί κατά 10% μεταξύ των ετών 2018 και 2025. Σημειώνεται ότι η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης κατατάσσεται στην 9^η θέση των ελληνικών περιφερειών και στην 199^η των ευρωπαϊκών περιφερειών.

NUTS	Περιφέρεια	ΠΔΚ (RII)	Κατάταξη	Ομάδα Επίδοσης ²⁶	Μεταβολή 2018-2025	Μεταβολή 2023-2025
EL64	Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος	61,4	199	Emerging Innovator +	10,1	-5,9

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η επίδοση της Περιφέρειας για κάθε δείκτη, το έτος 2025, σε σύγκριση με την επίδοση της χώρας και της ΕΕ, καθώς και η μεταβολή των τιμών των δεικτών την περίοδο 2018 - 2025 (σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ το 2018).

Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος

Δείκτης	Μεταβολή επίδοσης 2018-2025	Συγκριτικά με:	
		ΕΛ ²⁷	ΕΕ ²⁸
Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση	- 43	32,2	32,7
Δια βίου μάθηση	0	24,2	6,5
Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις	21,5	26,6	24,9
Επιστημονικές δημοσιεύσεις μεταξύ του 10% των πιο συχνά αναφερόμενων	37,7	134,2	132
Διείσδυση ευρυζωνικού δικτύου	67,1	84,7	67,1
Δαπάνες Ε&Α στον δημόσιο τομέα	-4,2	17,8	17,8
Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα	20,3	100	67,3
Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α στις ΜΜΕ	-52,4	67,9	90,5
Δαπάνες καινοτομίας ανά απασχολούμενο	-26,3	61,8	61,6
Χρήση υπολογιστικής νέφους σε επιχειρήσεις	0	100	38
Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ	-2,2	8,8	3,9
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων	81,5	103,1	194,8

²⁵ https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2023/ec_rtd_ris-regional-profiles-greece.pdf

²⁶ Οι περιφέρειες κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ:

- **Innovation Leaders**: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεγαλύτερη του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- **Strong Innovators**: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 100% και του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- **Moderate Innovators**: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 70% και του 100% του μ.ο. της ΕΕ
- **Emerging Innovators**: περιφέρειες με σχετική επίδοση μικρότερη του 70% του μ.ο. της ΕΕ

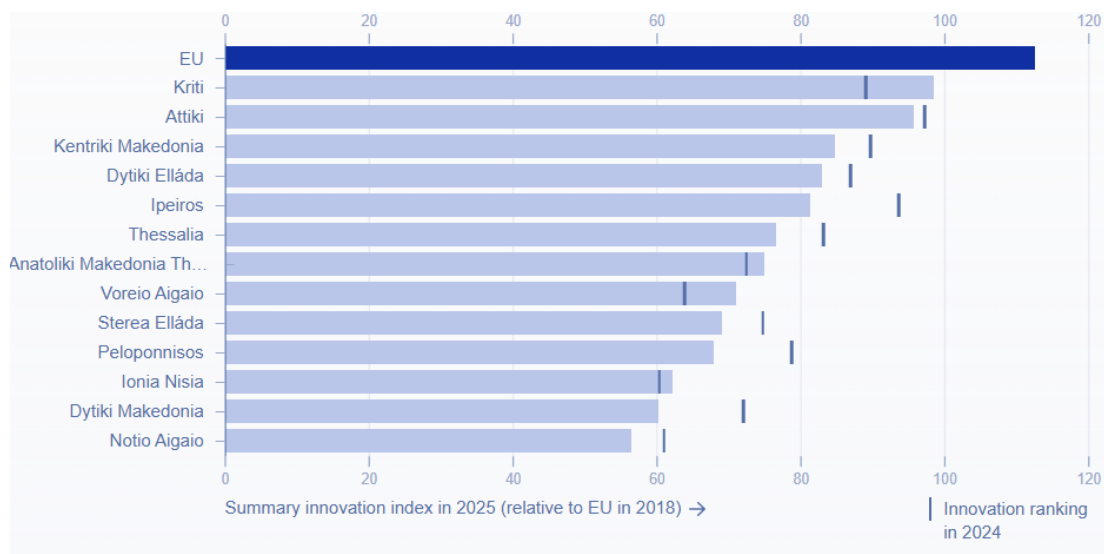
²⁷ Συγκριτικά με το σύνολο της χώρας το 2025

²⁸ Συγκριτικά με ΕΕ το 2025

Δείκτης	Μεταβολή επίδοσης 2018-2025	Συγκριτικά με:	
		ΕΛ ²⁷	ΕΕ ²⁸
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες	23,4	89,9	144,8
Καινοτόμες ΜΜΕ που συνεργάζονται με άλλες	-97,3	64,9	67
Ερευνητικές συνδημοσιεύσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα	39,9	80,5	77,9
Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας	5,6	70	31,1
Αιτήσεις για εμπορικά σήματα	7,1	38,1	32,8
Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος	36,9	136,2	63
Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση	97,4	107,2	199,7
Απασχόληση σε καινοτόμες ΜΜΕ	14,1	100	129,3
Εξαγωγές προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας	10,2	152	10,2
Αέριες εκπομπές από λεπτά σωματίδια στη βιομηχανία	11,3	132,8	77,1
Παραγωγικότητα εργασίας	2,6	96,7	41,9

Σύμφωνα με το European Regional Innovation Scoreboard, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας σημειώνει θετική πορεία και βελτίωση στην καινοτομική της απόδοση από το 2018 έως το 2025, αλλά παραμένει σημαντικά κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η σύγκριση με τον ελληνικό μέσο όρο δείχνει ότι έχει «επιβιώσει» καλύτερα από άλλες περιφέρειες αλλά χρειάζεται ενίσχυση για να ανέλθει σε υψηλότερο επίπεδο καινοτομίας.

Καταγράφεται ως Emerging Innovator +, δηλαδή βρίσκεται στην κατηγορία Περιφερειών με «αναδυόμενη και βελτιούμενη» καινοτομική απόδοση. Ο δείκτης καινοτομίας της (Regional Innovation Index – RII) για το 2025 είναι 61,4 με δείκτη βάσης στον Ευρωπαϊκό μέσο όρο = 100, πράγμα που σημαίνει ότι η Στερεά Ελλάδα βρίσκεται περίπου στο 61% του μέσου όρου της Ε.Ε. και στην 9η θέση ανάμεσα στις 13 Περιφέρειες της χώρας.

Πλεονεκτήματα – Δυνατά σημεία

Σύμφωνα με το Regional Innovation Scoreboard 2025, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ξεχωρίζει σε τομείς όπως οι εξαγωγές προϊόντων μέσης και υψηλής τεχνολογίας και η απασχόληση σε δραστηριότητες έντασης γνώσης. Συγκεκριμένα:

- Δείκτης: Number of SMEs who introduced at least one product innovation / Total number of SMEs. Η ΠΣτΕ βρίσκεται στην **6^η θέση** των Ευρωπαϊκών Περιφερειών
- Δείκτης: Sum of total turnover of new or significantly improved products for SMEs / Total turnover for SMEs. Η ΠΣτΕ βρίσκεται στην **7^η θέση** των Ευρωπαϊκών Περιφερειών
- Δείκτης: Number of SMEs who introduced at least one business process innovation / Total number of SMEs. Η ΠΣτΕ βρίσκεται στην **34^η θέση** των Ευρωπαϊκών Περιφερειών
- Δείκτης: Employed persons in innovative enterprises / total employment for enterprises with 10-249 employees. Η ΠΣτΕ βρίσκεται στην **45^η θέση** των Ευρωπαϊκών Περιφερειών.
- Δείκτης: Scientific publications among the top 10% most cited / total number of scientific publications. Η ΠΣτΕ βρίσκεται στην **57^η θέση** των Ευρωπαϊκών Περιφερειών (πιο πάνω από την Αττική – 117^η).

Αδυναμίες – Προκλήσεις

- Η Περιφέρεια υστερεί ιδιαίτερα στον τομέα των ανθρώπινων πόρων και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. ο δείκτης «ποσοστό πληθυσμού με τριτοβάθμια εκπαίδευση» είναι πολύ χαμηλός για τα ευρωπαϊκά δεδομένα.
- Η δια βίου μάθηση (lifelong learning) παραμένει σε πολύ χαμηλό επίπεδο.
- Καταγράφεται χαμηλή επίδοση και σταθερή πτώση από το 2018 έως το 2025 στον δείκτη συνεργασίας μεταξύ ΜμΕ που καινοτομούν.
- Καταγράφεται χαμηλή επίδοση σε Δαπάνες Ε&Α στο Δημόσιο, σε αιτήσεις για εμπορικά σήματα και σε απασχολούμενους ειδικούς σε ΤΠΕ.
- Γενικότερα, η απόσταση από τον μέσο όρο της Ε.Ε. παραμένει μεγάλη, κάτι που δείχνει ότι χρειάζεται ενίσχυση της καινοτομίας, της έρευνας και της μεταφοράς τεχνολογίας.

Πίνακας 3: Δείκτες Απασχόλησης - Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος

Δείκτης	Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	Ελλάδα	ΕΕ
Ποσοστό απασχόλησης στη Γεωργία & στα Μεταλλεία	19,9	11,4	3,8
Ποσοστό απασχόλησης στη Μεταποίηση	17,3	9,9	15,5
Ποσοστό απασχόλησης στις Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας & στην Κατασκευή	6,9	5,8	8,4
Ποσοστό απασχόλησης στις Υπηρεσίες	49,0	64,0	64,8
Ποσοστό απασχόλησης στη Δημόσια Διοίκηση	6,9	8,8	7,1

5.Συμπεράσματα - Προτάσεις

5.1. Ολοκληρωμένη Ανάλυση Έρευνας & Καινοτομίας (Ε&Κ) στη Στερεά Ελλάδα

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας χαρακτηρίζεται από ισχυρή βιομηχανική βάση, η οποία, σε συνδυασμό με την εκρηκτική αύξηση του ανθρώπινου ερευνητικού κεφαλαίου, δημιουργεί μοναδικές ευκαιρίες και προκλήσεις για τη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης (RIS3).

Οι Δομικοί Πυλώνες της Οικονομίας της Περιφέρειας

Τα δεδομένα για τις εταιρείες με τον μεγαλύτερο αριθμό προσωπικού καταδεικνύουν την κυριαρχία δύο αλληλοσυνδεόμενων βιομηχανικών πυλώνων, οι οποίοι αποτελούν τους βασικούς στρατηγικούς τομείς για την Ε&Κ:

Πυλώνας Οικονομίας	Εμβέλεια & Βάρος	Βασικές Εταιρείες/ Απασχόληση
A. Μεταλλουργία & Μεταλλικά Προϊόντα	Ο μεγαλύτερος εργοδότης της περιφέρειας και ένας από τους μεγαλύτερους της χώρας.	- ΕΛΒΑΛΧΑΛΚΟΡ (1845 άτομα) - ALUMINCO (389 άτομα), - EUROPA (346 άτομα).
B. Αγροδιατροφή, Υδατοκαλλιέργεια & Ποτά	Ισχυρή και καθετοποιημένη παρουσία σε όλη την παραγωγική αλυσίδα.	- PHILOSOFISH (580 άτομα), - ΓΑΛΑΞΙΔΙ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ (484 άτομα), - ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΖΥΘΟΠΟΙΑ (450 άτομα), - ΠΑΛΙΡΡΟΙΑ (250 άτομα).

Η **Αγροδιατροφή** (της Υδατοκαλλιέργειας συμπεριλαμβανομένης) και η **Μεταλλουργία** είναι οι δύο κινητήριες δυνάμεις της οικονομίας, γεγονός που καθορίζει τις ανάγκες για καινοτομία (π.χ., ψηφιοποίηση στην ιχθυοκαλλιέργεια, βελτιστοποίηση διεργασιών και ενέργειας στη μεταλλουργία).

Δυναμική Έρευνας και Καινοτομίας (Ε&Κ)

Παρά το μικρό μερίδιο εθνικής χρηματοδότησης, το οικοσύστημα Ε&Κ παρουσιάζει υψηλή ποιότητα και αναπτυξιακή δυναμική:

Δείκτης	Εύρημα	Στρατηγική Σημασία
Αύξηση Ερευνητών (2003-2021)	+711% (Η υψηλότερη πανελλαδικά).	Υψηλό ανθρώπινο κεφάλαιο: Έχει δημιουργηθεί βάση για την υποστήριξη των επιχειρήσεων.
Κατανομή Πληρωμών ΕΛΚΕ (2021)	53% σε Επιχειρήσεις / 47% σε Ερευνητικούς Οργανισμούς.	Υγιής Διάρθρωση: Οι πόροι διοχετεύονται ισόποσα, υποδηλώνοντας ενεργή σύνδεση μεταξύ της επιστημονικής έρευνας και της βιομηχανικής παραγωγής.
Συνολική Κλίμακα Πόρων	Περίπου 2,5% του εθνικού συνόλου.	Κύρια Πρόκληση: Η Περιφέρεια πρέπει να στοχεύσει στην αύξηση της κλίμακας απορρόφησης πόρων για να ανταποκριθεί στις ανάγκες της μεγάλης βιομηχανικής της βάσης.

Γεωγραφικές Ανισότητες (Εσωτερική Πρόκληση)

Η ισορροπία μεταξύ των φορέων (Επιχείρηση/ Ερευνητικός Οργανισμός) δεν συνοδεύεται από γεωγραφική ισορροπία εντός της περιφέρειας:

- Κέντρο της Έρευνας και Καινοτομίας είναι η Εύβοια συγκεντρώνει το 83% της Ευρωπαϊκής χρηματοδότησης σε έργα.
- Κέντρα της Παραγωγής είναι η Βοιωτία και η Φθιώτιδα. Η Βοιωτία είναι η έδρα Μεταλλουργίας και της Μεταποίησης Τροφίμων, ενώ η Φθιώτιδα/Φωκίδα (έδρα Ιχθυοκαλλιεργειών) εμφανίζουν χαμηλές επιδόσεις σε συμμετοχές έργων Ε&Α.

Τελικό Συμπέρασμα και Στρατηγική Κατεύθυνση

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας διαθέτει:

1. Δυναμικό Ερευνητικό Κεφάλαιο (το οποίο αυξήθηκε με τον ταχύτερο ρυθμό στην Ελλάδα).
2. Συνεκτικό Οικοσύστημα που χρηματοδοτεί ισόποσα την Έρευνα και τις Επιχειρήσεις.
3. Σαφείς Στρατηγικούς Πυλώνες (Αγροδιατροφή και Μεταλλουργία) που απαιτούν εξειδικευμένες λύσεις.

Η Κύρια Στρατηγική Πρόκληση είναι η Σύνδεση της παραγωγικής βάσης με την Έρευνα:

Η Περιφέρεια πρέπει να καταφέρει να ενώσει το ώριμο ερευνητικό δυναμικό της με τους μεγάλους βιομηχανικούς εργοδότες (που βρίσκονται στη Βοιωτία, Φθιώτιδα, Φωκίδα), ώστε να μεγεθύνει τη συνολική κλίμακα της χρηματοδότησης και να επιτύχει τεχνολογικό μετασχηματισμό στους δομικούς της τομείς.

5.2. Διεθνείς Καλές Πρακτικές και Εμπλουτισμός της RIS3 μέσω του έργου RAW4RES

Στο πλαίσιο της διεθνούς δικτύωσης και της αναβάθμισης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), το **ΠΣΕΚ Στερεάς Ελλάδας** συμμετείχε ενεργά κατά το έτος 2025 σε ευρωπαϊκές δράσεις ανταλλαγής τεχνογνωσίας στον τομέα της βιώσιμης διαχείρισης κρίσιμων πρώτων υλών και της κυκλικής οικονομίας.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου RAW4RES («Enhancing responsible mining policies and raw materials resilience in EU regions»), ο **Πρόεδρος του ΠΣΕΚ Στερεάς Ελλάδας, Δρ. Βασίλειος Σταθόπουλος**, συμμετείχε ως εμπειρογνώμονας στις διαδικασίες αξιολόγησης (peer reviews), μεταφοράς τεχνογνωσίας και προσαρμογής καλών πρακτικών σε περιφερειακό επίπεδο.

Συμμετοχή σε διαδικασίες αξιολόγησης (Peer Reviews)

Κατά το 2025 πραγματοποιήθηκαν δύο στοχευμένες επισκέψεις αξιολόγησης:

- **Φεβρουάριος 2025 – Λιουμπλιάνα**

Παρουσιάστηκαν στρατηγικές αστικής εξόρυξης (urban mining), τεχνολογίες ανάκτησης κρίσιμων πρώτων υλών από απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (WEEE), εφαρμογές ανάκτησης μόνιμων μαγνητών σπάνιων γαιών, καθώς και η αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων όπως το Digital Product Passport για την ενίσχυση της ιχνηλασιμότητας υλικών και της κυκλικότητας των αλυσίδων αξίας. Παράλληλα, αναδείχθηκαν πρακτικές βιομηχανικής συμβίωσης και αξιοποίησης δευτερογενών ροών υλικών μέσω ψηφιακών βάσεων δεδομένων.

• Ιούλιος 2025 – Λιλ (Περιφέρεια Hauts-de-France)

Παρουσιάστηκαν καινοτόμες τεχνολογίες ανακατασκευής και ανακύκλωσης μπαταριών μολύβδου και ιόντων λιθίου, προηγμένες υδρομεταλλουργικές μέθοδοι ανάκτησης μετάλλων χαμηλού περιβαλλοντικού αποτυπώματος, συστήματα ποιοτικού ελέγχου και πιστοποίησης υλικών, καθώς και επιτυχημένα παραδείγματα μετασχηματισμού πρώην βιομηχανικών περιοχών σε οικοσυστήματα καινοτομίας.

Οι ανωτέρω δράσεις ανέδειξαν τη σημασία της διατομεακής συνεργασίας, της περιφερειακής διακυβέρνησης και της οργανωμένης διασύνδεσης επιχειρήσεων, ερευνητικών φορέων και δημόσιας διοίκησης για την ανάπτυξη βιώσιμων και ανθεκτικών αλυσίδων αξίας.

Διάχυση και ενεργοποίηση σε περιφερειακό επίπεδο

Τα συμπεράσματα των παραπάνω δράσεων μεταφέρθηκαν σε δύο Περιφερειακές Συναντήσεις (Stakeholder Meetings) που πραγματοποιήθηκαν στη Στερεά Ελλάδα (**Μάρτιος και Νοέμβριος 2025**), με τη συμμετοχή εκπροσώπων της δημόσιας διοίκησης, της επιχειρηματικής κοινότητας και της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Μεταξύ άλλων συμμετείχαν το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας και το Επιμελητήριο Φθιώτιδας, συμβάλλοντας στον διάλογο για τις δυνατότητες **ενσωμάτωσης πρακτικών κυκλικής οικονομίας και ανάκτησης κρίσιμων υλικών στον περιφερειακό σχεδιασμό**.

Η συζήτηση επικεντρώθηκε:

- Στην ενίσχυση πράσινων και ψηφιακών δεξιοτήτων,
- Στη δημιουργία νέων επιχειρηματικών ευκαιριών για ΜμΕ,
- Στη σύνδεση των διεθνών καλών πρακτικών με τις προτεραιότητες της RIS3 Στερεάς Ελλάδας.

Στρατηγική σημασία για τη Στερεά Ελλάδα

Η συμμετοχή στο έργο RAW4RES λειτουργεί ως εργαλείο στρατηγικού εμπλουτισμού της Περιφερειακής Εξειδίκευσης, ιδίως στους τομείς:

- Πράσινης Καινοτομίας – Περιβάλλοντος
- Αλυσίδας Αξίας Μετάλλου

Σε μια περίοδο όπου η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει ολοένα και μεγαλύτερη βαρύτητα στην ασφάλεια και την ανθεκτικότητα των κρίσιμων πρώτων υλών, η Στερεά Ελλάδα — με ισχυρή βιομηχανική βάση στη μεταλλουργία — καλείται να αξιοποιήσει την ευκαιρία για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό και μετάβαση σε πιο κυκλικά μοντέλα παραγωγής.

5.3 Υλοποίηση 1ου κύκλου ΔΕΑ στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Από την δρομολόγηση του πρώτου κύκλου της ΔΕΑ στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, προκύπτουν τα εξής:

➤ **Συμπεράσματα:**

- Έχουν δημιουργηθεί προσδοκίες από τους συντελεστές της 4πλής έλικας και κυρίως από τον επιχειρηματικό κόσμο και αναμένονται με ενδιαφέρον οι προσκλήσεις που θα εκδοθούν.
- Η κινητοποίηση των συντελεστών της 4πλής έλικας για συμμετοχή στη ΔΕΑ απαιτεί καλή προετοιμασία και συντονισμό και εξοικείωση με τις αρχές της Έξυπνης Εξειδίκευσης σε Ευρωπαϊκό, Εθνικό και Περιφερειακό επίπεδο.
- Οι ρόλοι και η μεθοδολογία των Συμβουλευτικών Ομάδων χρειάζεται να αποσαφηνίζονται από την αρχή, ώστε να αποφεύγονται ασάφειες και να διασφαλίζεται παραγωγικός διάλογος.
- Η Δημόσια Διαβούλευση και τα θεματικά εργαστήρια απαιτούν επαρκή προετοιμασία και στοχευμένη ενημέρωση, ώστε να επιτευχθεί ουσιαστική συμμετοχή και αντιπροσωπευτικότητα, ιδίως από τον τέταρτο πυλώνα της τετραπλής έλικας.
- Αναδείχθηκε επίσης η ανάγκη συστηματικής παρακολούθησης της πορείας των προτάσεων που προκύπτουν από τη ΔΕΑ, ώστε να υπάρχει συνέχεια και σαφής εικόνα για το πώς οι ιδέες μετατρέπονται σε παρεμβάσεις.

➤ **Προτάσεις**

- Μεγαλύτερη αντιπροσωπευτικότητα στη διάρθρωση των Συμβουλευτικών Ομάδων.
- Περισσότερα συμπληρωματικά – «δορυφορικά» workshops με εκπροσώπους της Επιχειρηματικότητας πριν την ωρίμανση των κειμένων.
- Ενίσχυση της δημοσιότητας και της δικτύωσης σε όλες τις φάσεις της υλοποίησης της στρατηγικής και της δρομολόγησης των παρεμβάσεων.
- Ενίσχυση της δημοσιότητας των Δράσεων Δημόσιας Διαβούλευσης για την επίτευξη μεγαλύτερης συμμετοχής του 4ου συντελεστή της 4πλής έλικας (κοινωνία των πολιτών – συλλογικότητες).
- Επιδίωξη ξεκάθαρα και ολοκληρωμένου σχεδιασμού συμπληρωματικότητας και επικάλυψης παρεμβάσεων μεταξύ κεντρικού και περιφερειακού επιπέδου, σε σχέση με την Έξυπνη Εξειδίκευση.

3^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων (1/1/2025 - 31/12/2025)

Υπεύθυνος φορέας: Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

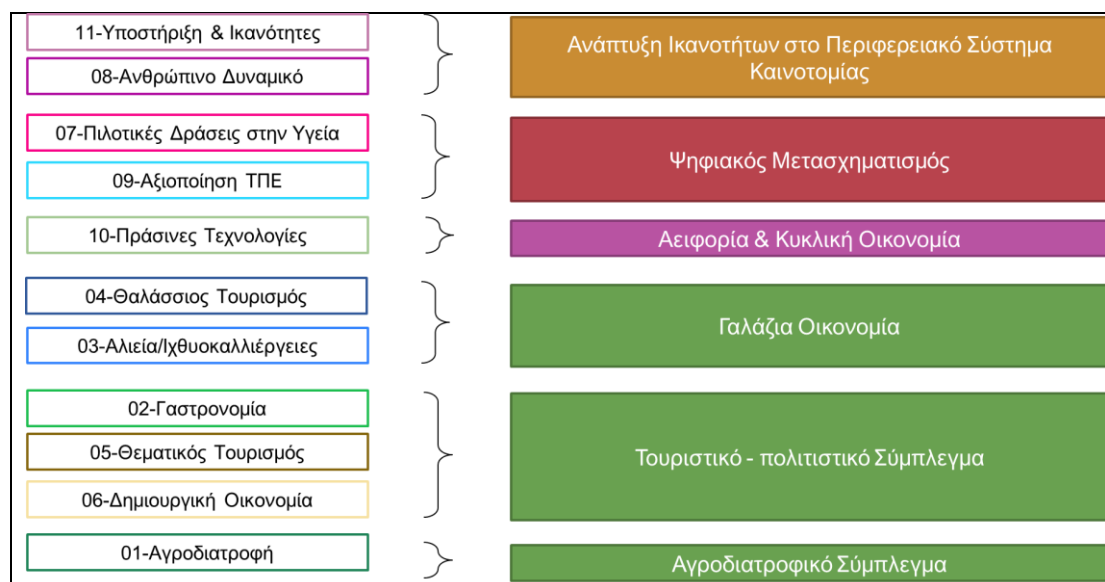
Κατά το έτος 2025 δεν προέκυψε ανάγκη αναθεώρησης των βασικών τομέων προτεραιότητας της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΠΕ-ΕΣΕΕ) στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων. Η εφαρμογή της στρατηγικής συνεχίστηκε εντός του υφιστάμενου πλαισίου, με ενεργοποίηση της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ), επικαιροποίηση των προτεραιοτήτων εφαρμογής και ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων στον σχεδιασμό των σχετικών προσκλήσεων.

Η διαδικασία υλοποιήθηκε σύμφωνα με το προβλεπόμενο θεσμικό σχήμα διακυβέρνησης, με συμμετοχή της διοίκησης, των επιχειρήσεων, της ακαδημαϊκής κοινότητας και των λοιπών φορέων του περιφερειακού οικοσυστήματος καινοτομίας. Ως εκ τούτου, το έτος αναφοράς χαρακτηρίζεται από εμβάθυνση της εφαρμογής και λειτουργία του μηχανισμού παρακολούθησης της στρατηγικής και όχι από μεταβολή των βασικών της κατευθύνσεων.

Το παρόν κεφάλαιο αποτυπώνει το πλαίσιο συνέχειας της ΠΕ-ΕΣΕΕ, ενώ στα επόμενα κεφάλαια παρουσιάζονται αναλυτικά: α) η εφαρμογή της ΔΕΑ, β) η πρόοδος προσκλήσεων και εντάξεων και γ) τα ευρήματα παρακολούθησης που αξιοποιούνται για την προσαρμογή των παρεμβάσεων.

2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Η περιφερειακή διάσταση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Ιονίων Νήσων που εκπονήθηκε το 2022 (ως επικαιροποίηση της προϋπάρχουσας από το 2016, Περιφερειακής Στρατηγικής-RIS) εστιάζει στους παρακάτω τομείς ενδιαφέροντος:

Σημαντικό στοιχείο για την ενεργοποίηση της Στρατηγικής αποτελούν οι

- ✓ συνεργασίες μεταξύ επιχειρήσεων, δημόσιων φορέων και παρόχων τεχνογνωσίας, μέσω των οποίων αναγνωρίζονται ισχυρά σημεία με έντονα τοπικά χαρακτηριστικά και ιεραρχούνται οι ανάγκες υποστήριξης ...

Η διαδικασία αυτή αποκαλείται «**Επιχειρηματική Ανακάλυψη**» (ΔΕΑ) και συνδέεται ευθέως με την ενεργοποίηση δράσεων καινοτομίας του ΠεΠ ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ 2021-2027.

Σύμφωνα με τα ισχύοντα, η ενεργοποίηση της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) αποτελεί **ευθύνη της ΔΙΑΠ Π.Ι.Ν.**, ενώ το Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας & Καινοτομίας (ΠΣΕΚ) συνδράμει τη ΔΙΑΠ όσον αφορά στη διενέργεια της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης.

Με το α.π. 82886/25-9-2024 (ΕΥΔ13/11/2024) έγγραφο η ΔΙΑΠ ΠΙΝ (Φορέας Διαχείρισης & Παρακολούθησης της Ρ.Ι.Σ. στην Π.Ι.Ν.) εξουσιοδότησε την ΕΥΔ Προγράμματος ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ, προκειμένου η τελευταία να αναλάβει τη διενέργεια της ΔΕΑ.

Για την ενεργοποίηση της ΔΕΑ προτάθηκαν από τη Μονάδα ΕΣΕΕ τα παρακάτω βήματα, με ενδεικτικό χρόνο-προγραμματισμό:

A/A	ΒΗΜΑ ΔΙΑΔΙΑΚΑΣΙΑΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ (ΕΒΔΟΜΑΔΕΣ)	ΕΝΑΡΞΗ – ΛΗΞΗ (ΕΒΔΟΜΑΔΑ)
1.	Έκδοση απόφασης Περιφερειάρχη για τη συγκρότηση Συμβουλευτικών Ομάδων	2	1 ^η -2 ^η
2	Προετοιμασία για την εναρκτήρια εκδήλωση με τη συμμετοχή των Συμβουλευτικών	1	3 ^η

	Ομάδων και ενδιαφερομένων φορέων – εναρκτήρια εκδήλωση		
3.	Συνεδριάσεις των Συμβουλευτικών Ομάδων για την προετοιμασία κειμένου βάσης – οριστικοποίηση κειμένου βάσης	3	4 ^η – 6 ^η
4.	Ανοικτή διαβούλευση επί των κειμένων βάσης και εργαστήρια (workshops) Ε.Α.	4	7 ^η – 10 ^η
5.	Ηλεκτρονική υποβολή προτάσεων για την οριστικοποίηση των προτεραιοτήτων ανά τομέα	2	11 ^η – 12 ^η
6.	Οριστικοποίηση των προτεραιοτήτων ανά τομέα	1	13 ^η
7.	Ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης σε κείμενα προσκλήσεων του ΠεΠ	3	14 ^η – 16 ^η
	(μέγιστη) ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ	16 βδομάδες	

Με βάση τα παραπάνω, σχεδιάστηκε στο τέλος του 2024, η υλοποίησης ευρείας φάσης ΔΕΑ, για τους παραπάνω αναφερόμενους τομείς ενδιαφέροντος / προτεραιότητας για την Π.Ι.Ν.

ΒΗΜΑ 1^ο: ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Με την α.π. 2096/26-11-2024 απόφαση Περιφερειάρχη **καθορίστηκε** η σύνθεση των Συμβουλευτικών Ομάδων ανά Τομέα, βασικό καθήκον των οποίων αποτελεί η **«προετοιμασία εισαγωγικών κειμένων βάσης διαλόγου» ανά τομέα και προϊόν** κλπ.

Με βάση την παραπάνω απόφαση Περιφερειάρχη συστάθηκαν και στη συνέχεια συγκροτήθηκαν (α.π. 260/19-2-2025 απόφαση Περιφερειάρχη) τρεις (3) Συμβουλευτικές Ομάδες Εργασίας σε αντίστοιχους θεματικούς τομείς και ειδικότερα:

Α. Συμβουλευτική Ομάδα «Αγροδιατροφή» (με επιμέρους πεδία ελαιόλαδο, οίνος, κτηνοτροφικά προϊόντα, αλιεία – ιχθυοκαλλιέργεια) – **35 μέλη**

Β. Συμβουλευτική Ομάδα «Τουρισμός-Πολιτισμός- Δημιουργική Οικονομία» (με επιμέρους πεδία τουρισμός-γαστρονομία και Πολιτισμός-ΔΠΟ) - **28 μέλη**

Γ. Συμβουλευτική Ομάδα «Κυκλική Οικονομία» - 13 μέλη

με τη συμμετοχή εκπροσώπων του ακαδημαϊκού, παραγωγικού/επιχειρηματικού χώρου και της διοίκησης-αυτοδιοίκησης).

Έργο κάθε Συμβουλευτικής Ομάδας (Σ.Ο.) Εργασίας ήταν η προετοιμασία εισηγητικού κειμένου πολιτικής για τον Θεματικό τομέα της, με αναφορά (εκτός των άλλων) στις *διαστάσεις του Ψηφιακού μετασχηματισμού, της Πράσινης μετάβασης, και των Δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.*

Ο Επιστημονικός υπεύθυνος / συντονιστής κάθε Σ.Ο. ορίστηκε από το ΠΣΕΚ Ιονίων Νήσων.

ΒΗΜΑΤΑ 2^ο και 3^ο: ΕΝΑΡΞΗ & ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ Σ.Ο.

Για την προετοιμασία του εισηγητικού κειμένου πραγματοποιήθηκαν τακτικές συναντήσεις συνεργασίας σε πλήρη σύνθεση των Σ.Ο., αλλά και (όπου κρίθηκε απαραίτητο) σχηματισμός υποομάδων εργασίας, έπειτα από σχετική εισήγηση του επιστημονικού υπευθύνου-συντονιστή της Σ.Ο., για την πιο αποτελεσματική πρόοδο των εργασιών.

Στις 5-3-2025 πραγματοποιήθηκε μέσω τηλεδιάσκεψης τεχνική συνάντηση ενημέρωσης των Συντονιστών των Σ.Ο. για το έργο, το χρονοδιάγραμμα εργασίας τους, καθώς και άλλα οργανωτικά και διαδικαστικά ζητήματα. Παρόντες ήταν οι Συντονιστές-μέλη του ΠΣΕΚ, η Μονάδα ΕΣΕΕ, η ΔΙΑΠ, το Γραφείο Περιφερειάρχη και στελέχη της ΕΥΔ. Το δίμηνο Μαρτίου – Απριλίου 2025 πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις των Ομάδων Εργασίας για την ετοιμασία των εισηγητικών κειμένων.

Στις συνεδριάσεις των ανωτέρω Συμβουλευτικών Ομάδων εργασίας υπήρχε η δυνατότητα να προσκαλούνται με δικαίωμα διατύπωσης άποψης, στελέχη Υπηρεσιών ή και άλλων φορέων, καθώς και μεμονωμένοι ειδικοί επιστήμονες, κατά την κρίση των Ομάδων, έπειτα από σχετική εισήγηση των επιστημονικών υπευθύνων-συντονιστών.

ΒΗΜΑ 4: ΑΝΟΙΚΤΗ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

Με βάση το πρόγραμμα που καταρτίστηκε, από τις 8 έως τις 26 Μαΐου 2025 διοργανώθηκαν από την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων και την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Προγράμματος «Ιόνια Νησιά» μια σειρά Εργαστηρίων Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (workshops) σε όλες τις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας με τη συμμετοχή της αυτοδιοίκησης, ακαδημαϊκών και παραγωγικών φορέων, αλλά και μεμονωμένων επιχειρήσεων.

Σκοπός των εργαστηρίων είναι να συζητηθούν οι ανάγκες με βάση τα εισηγητικά κείμενα των Ομάδων Εργασίας και να κατατεθούν ιδέες με έμφαση στην καινοτομία και τη διαφοροποίηση κάθε προϊόντος/ υπηρεσίας

Το πρόγραμμα διεξαγωγής των Εργαστηρίων είχε ως εξής:

Κεφαλονιά				
8/5/2025	ΠΕΜΠΤΗ	πρωί	Κρέας – Τυροκομικά	Κεφαλονιά
8/5/2025	ΠΕΜΠΤΗ	απόγευμα	Κρασί	Κεφαλονιά
Κέρκυρα				
12/5/2025	ΔΕΥΤΕΡΑ	απόγευμα	Λάδι	Κέρκυρα
13/5/2025	ΤΡΙΤΗ	απόγευμα	Κυκλική Οικονομία	Κέρκυρα
Διαδικτυακό				
14/5/2025	ΤΕΤΑΡΤΗ	πρωί	Αλιεία-Ιχθ/ργειες	Διαδικτ.
Κέρκυρα				
15/5/2025	ΠΕΜΠΤΗ	απόγευμα	Τουρισμός	Κέρκυρα
Λευκάδα				
16/5/2025	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	απόγευμα	Τουρισμός	Λευκάδα
Ζάκυνθος				
23/5/2025	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	απόγευμα	Τουρισμός	Ζάκυνθος
23/5/2025	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	πρωί	Λάδι	Ζάκυνθος
Κέρκυρα				
26/5/2025	ΔΕΥΤΕΡΑ	πρωί	Πολιτ-Δημ. Οικονομία	Κέρκυρα

Να σημειωθεί ότι στο πλαίσιο της διοργάνωσης των παραπάνω εργαστηρίων απεστάλησαν (σε φάσεις) μέσω e-mail, **συνολικά 638 Προσκλήσεις** 29 σε δυνητικούς ενδιαφερόμενους φορείς και επιχειρήσεις/παραγωγούς.

Τελικά τα εργαστήρια πραγματοποιήθηκαν με βάση το παραπάνω χρονοπρογραμματισμό και με συμμετέχοντες:

Θεματικός Τομέας	Αριθμός Εργαστηρίων	Συμμετέχοντες				
		Σύνολο ατόμων	Ερευνητικά – ΑΕΙ (ΝΠ)	Επιχειρήσεις (ΝΠ)	Δημόσιοι Φορείς	Κοινωνία Πολιτών (Φορείς)
Αγροδιατροφή	5	100	2	29	8	5
Τουρισμός - Πολιτισμός	4	57	1	11	11	3
Κυκλική Οικονομία	1	29	1	7	6	3
ΣΥΝΟΛΟ	10	186	4	47	25	11

²⁹ Αγροδιατροφή (συνολικά 308), Τουρισμός (151, αλλά μέσω των Τουριστικών Φορέων των νησιών ενημερώθηκε το σύνολο των επιχειρήσεων-μελών τους), ΔΠΟ (82) και Κυκλική Οικονομία (97)

ΒΗΜΑ 5: Ηλεκτρονική υποβολή προτάσεων για την οριστικοποίηση των προτεραιοτήτων ανά τομέα

Τον Ιούνιο του 2025 οι επιστημονικοί υπεύθυνοι-συντονιστές των Ομάδων Εργασίας προχώρησαν σε μια προ-επεξεργασία των προτεραιοτήτων ανά Τομέα (ακολουθώντας την τυπολογία της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης) με βάση τις συζητήσεις στις Ομάδες Εργασίας και τα Εργαστήρια.

Τον Ιούλιο του 2025 γνωστοποιήθηκαν στις Ομάδες Εργασίας, στους συμμετέχοντες στα Εργαστήρια και γενικά σε όλους τους αποδέκτες Προσκλήσεων ανά τομέα, Πίνακες εμπλουτισμένοι με τις προτάσεις που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της έως τότε διαδικασίας (Συμβουλευτικές Ομάδες και Εργαστήρια), προκειμένου να οριστικοποιηθούν οι προτάσεις-προτεραιότητες για την Π.Ι.Ν. Η διαδικασία αυτή διήρκεσε έως τα μέσα 9/2025 (δυνατότητα ηλεκτρονικής υποβολής πρόσθετων προτάσεων-σχολίων).

ΒΗΜΑ 6: Οριστικοποίηση των προτεραιοτήτων ανά τομέα

Σε συνέχεια των παραπάνω βημάτων η ΕΥΔ σε συνεργασία με την Μονάδα ΕΣΕΕ, οριστικοποίησε τις προτεραιότητες ανά τομέα, με βάση την τυπολογία της Εθνικής Στρατηγικής (**σύμφωνη γνώμη Μονάδας ΕΣΕΕ στις 4-11-2025**).

ΒΗΜΑ 7: Ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων της ΔΕΑ σε Προσκλήσεις του ΠεΠ

Η ΕΥΔ προχώρησε στην από 10-7-2025 σύμβαση συνεργασίας με εξωτερικό εμπειρογνώμονα, προκειμένου να προετοιμαστούν σχετικές Προσκλήσεις με ενσωμάτωση και των παραπάνω οριστικοποιηθέντων αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τη Δ.Ε.Α.

Ειδικότερα, προσεχώς προβλέπεται η (προετοιμασία και) έκδοση Προσκλήσεων:

A. για την ενίσχυση της περαιτέρω «ωρίμανσης» ή/και αξιοποίησης ερευνητικών αποτελεσμάτων που έχουν ήδη παραχθεί (π.π. 2014-2020) σε τομείς εξειδίκευσης της περιφερειακής διάστασης της R.I.S. της Π.Ι.Ν. Η αξιοποίηση/ ωρίμανση θα πραγματοποιηθεί μέσω της ενίσχυσης:

A.1. Συμπράξεων Επιχειρήσεων της Π.Ι.Ν. με Οργανισμούς Έρευνας και Διάδοσης Γνώσεων.

A.2. Ανάπτυξης επιχειρηματικότητας από ΜΜΕ για την αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων.

B. για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας σε τομείς περιφερειακής εξειδίκευσης της ΕΣΕΕ (γαλάζια οικονομία-θαλάσσιος τουρισμός, θεματικός τουρισμός, γαστρονομία, δημιουργική οικονομία, αγροδιατροφικός τομέας κλπ. τομείς π.δ. RIS), αλλά και σε τομείς της «πράσινης οικονομίας» με τη στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον ενεργειών («Πράσινη Οικονομία» και ειδικότερα «Πράσινος» Τουρισμός με σχετική πιστοποίηση, «Πράσινη» μεταποίηση (μεταποίηση/ παραγωγή τροφίμων), «Κυκλική Οικονομία/ Επιχειρηματικότητα» («επανάχρηση», «ανακύκλωση» κλπ) και της ψηφιακής μετάβασης σε τομείς RIS, μέσω της ενίσχυσης:

B.1. Ανάπτυξης επιχειρηματικότητας ΜΜΕ σε πεδία της της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της ΕΣΕΕ 2021-2027 και ειδικότερα σε αντικείμενα που έχουν εντοπιστεί μέσω Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ).

3. Έκδοση προσκλήσεων, υποβολή προτάσεων, εντάξεις έργων

Σε συνέχεια της ολοκλήρωσης της ΔΕΑ, η ΕΥΔ του Προγράμματος «Ιόνια Νησιά» προχώρησε στις 10-07-2025 σε σύμβαση συνεργασίας με εξωτερικό εμπειρογνώμονα για τον σχεδιασμό και την προετοιμασία νέων προσκλήσεων. Παράλληλα, με την Απόφαση Περιφερειακής Επιτροπής 947-67/18-11-2025 εγκρίθηκαν τα πρακτικά του έργου «ΔΟΜΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ» (Κ.Ε. 2023ΕΠ02270005, MIS 6000921), συνολικού προϋπολογισμού 1.000.000,00 € με ΦΠΑ. Στο πλαίσιο υλοποίησης, αναδείχθηκε ανάδοχος η ένωση εταιρειών «ΕΕΟ GROUP Α.Ε. - ΤΟΠΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ Α.Ε.» με ποσό σύμβασης 890.011,24 €. Σωρευτικά έως 31-12-2025, τα οικονομικά και φυσικά στοιχεία προσκλήσεων/ εντάξεων/ δεσμεύσεων/ δαπανών, συμπεριλαμβάνονται και το Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα αποτυπώνονται αναλυτικά στον Πίνακα 1 (πηγή: ΟΠΣ), με σύνολο Δημόσιας Δαπάνης προσκλήσεων 1.409.433.885,00 €, 743 ενταγμένα έργα, 58.954.145,00 € νομικές δεσμεύσεις και 5.626.089,00 € πιστοποιηθείσες δαπάνες.

Η κατανομή των εντάξεων ανά τομέα προτεραιότητας αντανakλά τον βαθμό επενδυτικής ετοιμότητας των επιχειρήσεων της Περιφέρειας, με μεγαλύτερη συγκέντρωση στον τουριστικό τομέα. Η παρατήρηση αυτή αξιοποιείται για τη σταδιακή εξισορρόπηση της εφαρμογής της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης και την ενίσχυση λιγότερο ενεργοποιημένων πεδίων δραστηριότητας.

Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (Πηγή: ΟΠΣ)

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
Περιφερειακό Πρόγραμμα Ιονίων Νήσων	Ε.Σ. 1.1	Δημιουργία δομής για την υποστήριξη του περιφερειακού συστήματος έξυπνης εξειδίκευσης & της καινοτομίας στην ΠΙΝ	01-ΒΥΚΑ; 02-ΤΔΠ; 03-ΑΓΡ; 04-ΠΒΚΟ; 05-ΒΥΦΑ; 06-ΜΕΑ; 07-ΑΕΝΕ; 08-ΨΤΕ	1.000.000	1	890.011,24	890.011,24	0
		Ερευνητικά έργα δημόσιου χαρακτήρα των ακαδημαϊκών/ερευνητικών φορέων της Π.Ι.Ν. στο πλαίσιο της RIS–τομέας προτεραιότητας ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	02-ΤΔΠ	1.200.000	0	0	0,00	0
		Συμπράξεις Επιχειρήσεων με Οργανισμούς Έρευνας και Διάδοσης Γνώσεων, στους τομείς εξειδίκευσης της RIS3 της Π.Ι.Ν.-πράξεις που ωρίμασαν την ΠΠ 2014-20	02-ΤΔΠ; 03-ΑΓΡ; 04-ΠΒΚΟ; 05-ΒΥΦΑ	1.200.000	3	724.873	724.873	0
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			3.400.000	4	1.614.884	1.614.884	
	Ε.Σ. 1.3	Δημιουργία Εκκολαπτηρίου καινοτόμων επιχειρήσεων στην Π.Ι.Ν.	01-ΒΥΚΑ; 02-ΤΔΠ; 03-ΑΓΡ; 04-ΠΒΚΟ; 05-ΒΥΦΑ; 06-ΜΕΑ; 07-ΑΕΝΕ; 08-ΨΤΕ	1.700.000	0	0	0	0
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			1.700.000				

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
	Ε.Σ. 4.1	Ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης σε τομείς της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (πράξεις που ωρίμασαν την π.π. 2014-2020)	01-ΒΥΚΑ; 02-ΤΔΠ; 03-ΑΓΡ; 04-ΠΒΚΟ; 05-ΒΥΦΑ; 06-ΜΕΑ; 07-ΑΕΝΕ; 08-ΨΤΕ	3.300.000	2	3.248.164	2.665.124	1.014.637
	Υποσύνολο Άλλων			3.300.000	2	3.248.164	2.665.124	1.014.637
	Σύνολο ΠεΠ			8.400.000	6	4.863.048	4.280.008	1.014.637
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ (στοιχείς για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων)	Ε.Σ. 1.1	Ερευνώ - Καινοτομώ	Όλοι	300.000.000	0	0	0	0
		Ελληνικό Κέντρο Ικανοτήτων Ημιαγωγών (Hellenic Chips Competence Centre HCCC) που χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη» στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράξης για τα Μικροκυκλώματα		7.263.585	1	257.494	0	0
		Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα της Μικροηλεκτρονικής	08-ΨΤΕ	18.770.300	1	84.454	84.454	0
		Δίκτυα Μονάδων/ Γραφείων Μεταφοράς Τεχνολογίας 2021-2027 - ΠΑΡΑΤΑΣΗ	Όλοι	25.000.000	1	352.500	350.000	0
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			351.033.885	3	694.448	434.454	

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
	Ε.Σ. 1.3³⁰	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	Όλοι (εκτός υποτομέα τουρισμού)	190.000.000	38	3.613.450	450.896	76.863
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Μικρομεσαίων Τουριστικών Επιχειρήσεων	02-ΤΔΠ, 04-ΠΒΚΟ, 07-ΑΕΝΕ, 08-ΨΤΕ	160.000.000	233	45.168.086	4.737.190	78.000
		Πράσινη Παραγωγική Επένδυση ΜμΕ	Όλοι	400.000.000	366	27.186.835	2.448.763	0
		Πράσινος Μετασχηματισμός ΜμΕ	Όλοι	300.000.000	97	22.754.773	2.007.826	0
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			1.050.000.000	734	98.723.144	9.644.675	154.863
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.4							
	Σύνολο Ανταγωνιστικότητα			1.401.033.885	737	99.417.592	10.079.129	154.863
	ΣΥΝΟΛΟ			1.409.433.885	743	104.390.640	14.359.137	1.169.500

³⁰ Ο αριθμός των ενταγμένων έργων και η δημόσια δαπάνη αυτών αφορά το σύνολο των πράξεων εκ των οποίων ένα σημαντικό μέρος κατευθύνεται σε τομείς της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard

Το Regional Innovation Scoreboard (RIS) παρέχει μια συγκριτική αξιολόγηση των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας χρησιμοποιώντας υποσύνολο των δεικτών του European Innovation Scoreboard. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία προέρχονται από την έκθεση του 2025, η οποία είναι και η πλέον πρόσφατη.

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων θεωρείται «**Emerging+ innovator**» και η επίδοσή της στην καινοτομία έχει αυξηθεί κατά 5,4% μεταξύ των ετών 2018 και 2025. Σημειώνεται ότι η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων κατατάσσεται στην 11η θέση των ελληνικών περιφερειών και στην 220η των ευρωπαϊκών περιφερειών.

NUTS	Περιφέρεια	ΠΔΚ	Κατάταξη	Ομάδα Επίδοσης ³¹	Μεταβολή 2018-2025	Μεταβολή 2023-2025
EL62	Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	55,4	220	Emerging+	5,4	3,7

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η επίδοση της περιφέρειας το έτος 2025 όσον αφορά τους εν λόγω δείκτες σε σύγκριση με τις περιφέρειες της Ελλάδας και της ΕΕ καθώς και η μεταβολή των δεικτών αυτών την περίοδο 2018 - 2025 (σε σύγκριση με την ΕΕ).

Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

Δείκτης	Συγκριτικά με:		Μεταβολή 2018-2025
	ΕΛ ³²	ΕΕ ³³	
Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση	33,0	33,5	-28,3
Δια βίου μάθηση	18,2	4,8	0,0
Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις	28,2	26,5	17,8
Επιστημονικές δημοσιεύσεις με τις περισσότερες αναφορές	97,0	95,4	-18,0
Διείσδυση ευρυζωνικού δικτύου	84,7	67,1	67,1
Δαπάνες Ε&Α στον δημόσιο τομέα	46,6	46,6	-16,7
Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα	62,3	41,9	29,1
Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α στις ΜμΕ	33,1	44,1	-143,2
Δαπάνες καινοτομίας ανά απασχολούμενο	22,6	22,5	-111,3
Χρήση υπολογιστικής νέφους σε επιχειρήσεις	100,0	38,0	0,0
Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ	12,1	5,4	-1,7
ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων	105,1	198,6	121,4

³¹ Οι περιφέρειες κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ:

- **Innovation Leaders:** περιφέρειες με σχετική επίδοση μεγαλύτερη του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- **Strong Innovators:** περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 100% και του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- **Moderate Innovators:** περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 70% και του 100% του μ.ο. της ΕΕ
- **Emerging Innovators:** περιφέρειες με σχετική επίδοση μικρότερη του 70% του μ.ο. της ΕΕ

³² Συγκριτικά με το σύνολο της χώρας το 2025

³³ Συγκριτικά με την ΕΕ το 2025

ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες	110,0	177,2	91,3
Καινοτόμες ΜμΕ που συνεργάζονται με άλλες	94,6	97,7	-40,2
Ερευνητικές συνδημοσιεύσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα	53,2	51,5	25,2
Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας	81,0	36,0	12,7
Αιτήσεις για εμπορικά σήματα	34,4	29,6	21,9
Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος	39,4	18,2	15,0
Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση	100,1	186,5	27,8
Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις	85,0	109,9	41,0
Εξαγωγές προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας	0,0	0,0	0,0
Αέριες εκπομπές από λεπτά σωματίδια στη βιομηχανία	155,7	90,5	43,7
Παραγωγικότητα εργασίας	76,7	33,2	1,9

Από το σύνολο των δεικτών σημειώνουμε ότι η επίδοση της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων βρίσκεται στο μέσο όρο της Ελλάδας και πάνω από τον μέσο όρο της Ε.Ε. όσον αφορά τους δείκτες: «ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων», «ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες», «Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση».

Η εφαρμογή της στρατηγικής κατά το έτος αναφοράς ανέδειξε ανάγκη περαιτέρω ενεργοποίησης μη τουριστικών τομέων και διεύρυνσης της συμμετοχής μικρότερων επιχειρήσεων. Η παρακολούθηση των αποτελεσμάτων αξιοποιείται για την προσαρμογή των επόμενων δράσεων και την ενίσχυση της διαφοροποίησης της περιφερειακής οικονομίας.

5. Συμπεράσματα - Προτάσεις

Η εφαρμογή της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης κατά το έτος αναφοράς επιβεβαίωσε τη λειτουργία του μηχανισμού επιχειρηματικής ανακάλυψης και την ενεργοποίηση του περιφερειακού οικοσυστήματος καινοτομίας, με διαφοροποιημένο βαθμό ωριμότητας μεταξύ των τομέων προτεραιότητας.

Η συμμετοχή επιχειρήσεων και φορέων κατέδειξε αυξημένη ετοιμότητα επενδυτικών σχεδίων σε δραστηριότητες που σχετίζονται με τον τουρισμό και τις υπηρεσίες, ενώ σε άλλους τομείς παρατηρείται χαμηλότερη κινητοποίηση, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη ενίσχυσης της διασύνδεσης έρευνας-παραγωγής και της συμμετοχής μικρότερων επιχειρήσεων.

Η κατανομή των χρηματοδοτήσεων και των προτάσεων αντανακλά την υφιστάμενη παραγωγική διάρθρωση της Περιφέρειας και επιβεβαιώνει ότι η στρατηγική εφαρμόζεται σε πραγματικές συνθήκες αγοράς. Παράλληλα, προκύπτει ανάγκη σταδιακής διεύρυνσης της θεματικής βάσης των παρεμβάσεων ώστε να ενισχυθεί η διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας.

Συνολικά, η παρακολούθηση της εφαρμογής της στρατηγικής κατά το έτος αναφοράς δεν ανέδειξε ανάγκη αναθεώρησης των βασικών προτεραιοτήτων, αλλά ανάγκη προσαρμογής των εργαλείων ενεργοποίησης και στόχευσης, με έμφαση στην ανάπτυξη συνεργασιών και στην ενίσχυση λιγότερο ενεργοποιημένων τομέων δραστηριότητας.

Τα ανωτέρω ευρήματα θα αξιοποιηθούν στον σχεδιασμό των επόμενων δράσεων, προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της εφαρμογής της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης και να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα της περιφερειακής οικονομίας.

3^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου (1/1/2025 - 31/12/2025)

Υπεύθυνος φορέας: ΕΥΔ Προγράμματος «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ» 2021-2027

1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου

Το έτος 2025 ήταν έτος εφαρμογής των αποτελεσμάτων της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) όπως αυτά προέκυψαν από τη διενέργεια των δράσεων τα έτη 2023 και 2024.

Πιο συγκεκριμένα εντός του έτους 2025 δόθηκε βάρος από την ΕΥΔ του Προγράμματος «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ» στη δημοσίευση προσκλήσεων και ένταξη/υλοποίηση πράξεων σε δύο άξονες, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της ΔΕΑ των ετών 2023 και 2024 :

- **Άξονας 1:** Στην ενίσχυση επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε τομείς της ΠΕ-ΕΣΕΕ της Περιφέρειας Πελοποννήσου, μέσω προσκλήσεων κρατικών ενισχύσεων συνολικού προϋπολογισμού (ΔΔ) 32 εκατ. ευρώ, ενσωματώνοντας σε αυτές ανάγκες των επιχειρήσεων όπως προέκυψαν από τη ΔΕΑ των προηγούμενων ετών καθώς και βαθμολογούμενο κριτήριο καινοτομίας προκειμένου να ενισχυθούν καινοτόμες δραστηριότητες μέσω παραγωγικών επενδύσεων τόσο υφιστάμενων όσο και νέων / υπό σύσταση επιχειρήσεων.
- **Άξονας 2:** Στην υποστήριξη φορέων (Περιφέρεια Πελοποννήσου, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου) για την ενίσχυση και ενδυνάμωση του συστήματος της έρευνας, ανάπτυξης και της καινοτομίας – τετραπλής έλικας - στην Περιφέρεια Πελοποννήσου μέσω:
 - ο της δημιουργίας Γραφείου Καινοτομίας (Δράσεις στήριξης της επιχειρηματικής ανακάλυψης μέσω της συνεργασίας περιφερειακών επιχειρηματικών και ερευνητικών φορέων (Innovation Office)).
 - ο και δομών υποστήριξης της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας έντασης γνώσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου.

2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια Πελοποννήσου έτους 2025	
Αριθμός κύκλων ΔΕΑ	Δεν πραγματοποιήθηκαν εντός του 2025.
Μεθοδολογία	-
Αποτελέσματα	-
Συμμετοχή φορέων της 4πλης έλικας	-

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια Πελοποννήσου έτους 2025	
Προσκλήσεις που διαμορφώθηκαν (βάσει της ΔΕΑ)	<u>Ειδικός στόχος 1.1.</u> Στο στάδιο της υλοποίησης βρίσκονται εντός του 2025 οι δράσεις : - Δομές υποστήριξης της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας έντασης γνώσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου - Δράσεις στήριξης της επιχειρηματικής ανακάλυψης μέσω της συνεργασίας περιφερειακών επιχειρηματικών και ερευνητικών φορέων (Innovation Office) οι οποίες προέκυψαν και σχετίζονται άμεσα με την ΔΕΑ στην Περιφέρεια Πελοποννήσου. <u>Ειδικός στόχος 1.3.</u> - Ενίσχυση παραγωγικών επενδύσεων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου από νέες & υπό σύσταση ΜμΕ (Δ.Δ. 14,5 εκατ. ευρώ) - Ενίσχυση παραγωγικών επενδύσεων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου από υφιστάμενες ΜΜΕ (Δ.Δ. 17,5 εκατ. ευρώ) <i>Οι υποβολές για τις ανωτέρω δράσεις ολοκληρώθηκαν εντός του 2025 και βρίσκονται στο στάδιο της αξιολόγησης.</i> <u>Δείκτης Αποτελέσματος:</u> Επιχειρήσεις που εντάσσονται σε προσκλήσεις που προκύπτουν από διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης. : 27 <i>Ο δείκτης αποτελεί εκτίμηση με βάση τους σχετικούς δείκτες εξειδίκευσης των δύο δράσεων. Η οριστική τιμή του θα προκύψει κατόπιν των εντάξεων.</i>
Ζητήματα / προβλήματα	-
Προτάσεις επίλυσης προβλημάτων/ βελτιωτικές παρεμβάσεις	Τα προβλήματα που αντιμετωπίστηκαν κατά την ΔΕΑ των προηγούμενων περιόδων αναμένεται να αντιμετωπιστούν σημαντικά μέσω της λειτουργίας του Innovation Office.
Παρατηρήσεις, σύγκριση με τα δεδομένα της προηγούμενης έκθεσης, αθροιστικά στοιχεία. Οι δράσεις που ενεργοποιήθηκαν και εντάχθηκαν εντός του 2025 αναμένεται να αντιμετωπίσουν σημαντικά τα ζητήματα / προβλήματα που εντοπίστηκαν τα προηγούμενα έτη (2023,2024) από τη ΔΕΑ.	

**Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ
στην Περιφέρεια Πελοποννήσου
έτους 2025**

Η ενεργοποίηση του Innovation Office αναμένεται να λειτουργήσει καταλυτικά στην προσέλκυση περισσότερων επιχειρήσεων στις Διαδικασίες Επιχειρηματικής Ανακάλυψης, τη δέσμευσή τους στη διαδικασία και τη δημιουργία επιχειρηματικής κουλτούρας προς την αξιοποίηση δράσεων έρευνας & ανάπτυξης καθώς και δικτύωσης προς όφελος των επιχειρήσεων. Όπως περιγράφεται και στην πρόσκληση της δράσης :

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου αναγνωρίζοντας την ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης του συστήματος έρευνας και καινοτομίας, προέβλεψε στο νέο Περιφερειακό Πρόγραμμα συγκεκριμένες δράσεις στήριξης συνεργασιών/συμπράξεων μεταξύ του ερευνητικού και επιχειρηματικού ιστού της, όπως τη σύσταση και λειτουργία γραφείου καινοτομίας (innovation office).

Η λειτουργία του Innovation Office κρίνεται απαραίτητη για την Περιφέρεια Πελοποννήσου καθώς θα τροφοδοτεί συνεχώς τη διαδικασία της επιχειρηματικής ανακάλυψης συμβάλλοντας στην ενδυνάμωση και τη δημιουργία κουλτούρας προς την έρευνα και την καινοτομία για τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Η προβλεπόμενη στο Πρόγραμμα «Πελοπόννησος» 2021 – 2027 σχετική υποδράση θα λάβει υπόψη της το Στρατηγικό Πλάνο 2021-2024 του Horizon Europe και τη συμπληρωματικότητα με τους τέσσερις βασικούς στρατηγικούς προσανατολισμούς αυτής, στους οποίους αναμένεται να συμβάλει μέσω της κινητοποίησης του επιχειρηματικού και ερευνητικού ενδιαφέροντος ειδικότερα σε τομείς που εμφανίζουν συνάφεια με την Περιφερειακή διάσταση της RIS3 (Αγροδιατροφική Αλυσίδα, Τουρισμός- Πολιτισμός & Δημιουργική Βιομηχανία, Υλικά – Κατασκευές & Βιομηχανία, οριζόντιοι τομείς).

Προτεραιότητες του Γραφείου Καινοτομίας ενδεικτικά είναι:

- η επιτάχυνση της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ), ώστε τα αποτελέσματα της να οδηγήσουν σε στοχευμένη εξειδίκευση δράσεων των Ειδικών Στόχων 1i και 1iii,
- η ενεργοποίηση του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου για την διάχυση της έρευνας και της καινοτομίας στον επιχειρηματικό ιστό της Περιφέρειας, ιδιαίτερα για την αντιμετώπιση ζητημάτων κλιματικής αλλαγής,
- η εφαρμογή επιτυχημένων διεθνών ή εθνικών πρακτικών, η υποβοήθηση του ΠΣΕΚ,
- η ενεργοποίηση των επιχειρήσεων στους τομείς της έρευνας και καινοτομίας.

Η δράση εντάχθηκε στο Πρόγραμμα «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ» 2021-2027 εντός του 2025 και η εκκίνηση της υλοποίησης της προγραμματίζεται εντός του 2026.

Επιπλέον η δράση του Ε.Σ. 1.1 «**Δομές υποστήριξης της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας έντασης γνώσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου**» η οποία ξεκίνησε να υλοποιείται εντός του 2025 αποσκοπεί στην κινητοποίηση των ερευνητών, φοιτητών, νέων απόφοιτων, υφιστάμενων ή νέων επιχειρήσεων, καθώς και λοιπών ενδιαφερόμενων από την Περιφέρεια, ώστε να αναδυθούν και να αναπτυχθούν καινοτόμες επιχειρηματικές ευκαιρίες.

**Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ
στην Περιφέρεια Πελοποννήσου
έτους 2025**

Επίσης, οι προβλεπόμενες δομές θα διαθέτουν μηχανισμό υποστήριξης, ο οποίος θα παρέχει στους ωφελούμενους υπηρεσίες για την ανάπτυξη της επιχειρηματικής τους ιδέας, αλλά και των προσωπικών τους δεξιοτήτων, όπως είναι η εξατομικευμένη καθοδήγηση από ειδικούς μέντορες, η νομική, λογιστική και διοικητική υποστήριξη και η καθοδήγηση σε όλα τα στάδια ανάπτυξης μιας επιχείρησης.

Επιπλέον, βασικός άξονας του μηχανισμού υποστήριξης είναι η δικτύωση των ωφελούμενων, αλλά και η παροχή υπηρεσιών προετοιμασίας για την πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης, ώστε να μπορέσουν να υλοποιήσουν τις ιδέες τους και να τις μετατρέψουν σε τελικά προϊόντα, αξιοποιήσιμα από την αγορά.

Εντός του 2025 έχει πραγματοποιηθεί coaching/mentoring σε 120 ωφελούμενους ενώ ως αποτέλεσμα της δράσεις έχουν δημιουργηθεί δέκα (10) νέες επιχειρήσεις.

3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
Περιφερειακό Πρόγραμμα Πελοποννήσου	Ε.Σ. 1.1	Εκσυγχρονισμός/ αναβάθμιση ερευνητικών υποδομών δημόσιων ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημιακών εργαστηρίων έρευνας	Όλοι	1.500.000	4	1.462.444	1.432.246	1.427.579
		Δομές υποστήριξης της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας έντασης γνώσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου	Όλοι	3.800.000	1	3.212.136	3.212.136	1.990.166
		Δράσεις στήριξης της επιχειρηματικής ανακάλυψης μέσω της συνεργασίας περιφερειακών επιχειρηματικών και ερευνητικών φορέων (Innovation Office)	Όλοι	3.500.000	1	3.495.248		
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			8.800.000	6	8.169.828	4.644.382	3.417.745
	Ε.Σ. 1.3	Ενίσχυση της ίδρυσης / εκσυγχρονισμού ΜμΕ επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου με έμφαση στην καινοτομία και την ανάπτυξη νέων προϊόντων & υπηρεσιών	Τομείς S3 Περιφέρειας	15.000.000	78	9.711.526	9.711.526	6.797.302
		Υποστήριξη επιχειρηματικών / εμπορικών σχεδίων εκμετάλλευσης καινοτομιών από νεοφυείς και υφιστάμενες	Τομείς S3 Περιφέρειας	450.000	1	412.114	412.114	369.886

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
		επιχειρήσεις μέσω της συμμετοχής τους σε εκκολαπτήρια και δίκτυα στήριξης						
		Ενίσχυση παραγωγικών επενδύσεων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου από νέες & υπό σύσταση ΜμΕ	Τομείς S3 Περιφέρειας	14.500.000				
		Ενίσχυση παραγωγικών επενδύσεων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου από υφιστάμενες ΜμΕ	Τομείς S3 Περιφέρειας	17.500.000				
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			47.450.000	79	10.123.640	10.123.640	7.167.189
	Σύνολο ΠεΠ			56.250.000	85	18.293.468	14.768.022	10.584.933
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ (στοιχεία για την Περιφέρεια Πελοποννήσου)	Ε.Σ. 1.1	Ερευνώ – Καινοτομώ	Όλοι	300.000.000	2	610.764	610.764	
		Ελληνικό Κέντρο Ικανοτήτων Ημιαγωγών (Hellenic Chips Competence Centre HCCC) που χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη» στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράξης για τα Μικροκυκλώματα		7.263.585	1	257.494		
		Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα της Μικροηλεκτρονικής	08-ΨΤΕ	18.770.300	1	84.454	84.454	
		Δίκτυα Μονάδων/ Γραφείων Μεταφοράς Τεχνολογίας 2021-2027 - ΠΑΡΑΤΑΣΗ	Όλοι	25.000.000	1	352.500	200.000	
		Διμερής Επιστημονική και Τεχνολογική Συνεργασία Ελλάδας - Γερμανίας		4.000.000	1	72.013	72.013	
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			355.033.885	6	1.377.225	967.231	

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
	Ε.Σ. 1.3³⁴	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	Όλοι (εκτός υποτομέα τουρισμού)	190.000.000	62	5.880.397	832.475	16.038
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων ΜμΕ Τουριστικών Επιχειρήσεων	02-ΤΔΠ, 04-ΠΒΚΟ, 07-ΑΕΝΕ, 08-ΨΤΕ	250.000.000	136	25.315.677	996.202	
		Πράσινη Παραγωγική Επένδυση ΜμΕ	ΟΛΟΙ	236.200.000	272	18.126.273	18.126.273	1.412.252
		Πράσινος Μετασχηματισμός ΜμΕ	ΟΛΟΙ	300.000.000	64	17.361.893	17.361.893	1.406.292
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			976.200.000	534	66.684.240	37.316.843	2.834.582
	Σύνολο Ανταγ/τητα			1.331.233.885	540	68.061.465	38.284.074	2.834.582
ΠΔΑΜ (στοιχεία για την Περιφέρεια Πελοποννήσου)	Κ.Π. 1³⁵	Δημιουργία Θερμοκοιτίδων & Εκκολαπτηρίων για την ανάπτυξη της καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έρευνας Καινοτομίας Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης	Όλοι	3.000.000	1	2.891.990	2.891.990	0
		Ανάπτυξη Συνεργατικών Χώρων Εργασίας (Co-Working Spaces)	Όλοι	900.000	1	900.000	868.000	151.900
		Σχεδιασμός και Ανάπτυξη στοχευμένων Παρεμβάσεων Κοινωνικής Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας στις περιοχές ΔΑΜ	Όλοι	1.440.000	1	1.440.000	1.396.786	0

³⁴ Ο αριθμός ενταγμένων έργων και η δημόσια δαπάνη αυτών αφορά το σύνολο των πράξεων εκ των οποίων ένα σημαντικό μέρος κατευθύνεται σε τομείς της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

³⁵ Κατηγορία Παρέμβασης 1: Έρευνα – Καινοτομία – Προηγμένες Τεχνολογίες

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
		Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων παραγωγικών επενδύσεων Υφιστάμενων μεγάλων επιχειρήσεων που υλοποιούνται στις ηπειρωτικές περιοχές ΕΣΔΙΜ, σύμφωνα με τον Καν. (ΕΕ) 2021/1056 για τη θέσπιση του ΤΔΜ	Όλοι	22.500.000	0	0	0	0
		Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων παραγωγικών επενδύσεων νέων και υπό σύσταση μεγάλων επιχειρήσεων που υλοποιούνται στις ηπειρωτικές περιοχές ΕΣΔΙΜ, σύμφωνα με τον Καν. (ΕΕ) 2021/1056 για τη θέσπιση του ΤΔΜ	Όλοι	22.500.000	0	0	0	0
		Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων υφιστάμενων ΜΜΕ που υλοποιούνται στις ηπειρωτικές περιοχές Όλοι ΕΣΔΙΜ (ΓΑΚ)	Όλοι	19.500.000	10	20.527.200	20.527.200	2.528.630
		Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων νέων και υπό σύσταση ΜΜΕ που υλοποιούνται στις ηπειρωτικές περιοχές ΕΣΔΙΜ (ΓΑΚ)	Όλοι	19.500.000	11	33.507.412	20.221.918	0
		Ενίσχυση Υφιστάμενων Πολύ Μικρών και Μικρών Επιχειρήσεων σε περιοχές ΕΣΔΙΜ (de minimis)	Όλοι	9.000.000	56	3.376.652	3.376.652	745.669
		Ίδρυση Επιχειρήσεων & Ενίσχυση Νέων & Υπό Σύσταση Πολύ Μικρών και Μικρών	Όλοι	6.000.000	71	4.151.071	2.860.890	640.607

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
		Επιχειρήσεων σε περιοχές ΕΣΔΙΜ (de minimis)						
		Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων νέων και υπό σύσταση μεγάλων επιχειρήσεων για την προώθηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, του ανανεώσιμου υδρογόνου και της συμπαραγωγής υψηλής απόδοσης σε περιοχές ΕΣΙΜ Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας & Μεγαλόπολης	07-AENE	20.000.000	0	0	0	0
		Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων νέων και υπό σύσταση μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την προώθηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, του ανανεώσιμου υδρογόνου και της συμπαραγωγής υψηλής απόδοσης σε περιοχές ΕΣΙΜ Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας & Μεγαλόπολης	07-AENE	20.000.000	0	0	0	0
		Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων υφιστάμενων μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την προώθηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, του ανανεώσιμου υδρογόνου και της συμπαραγωγής υψηλής	07-AENE	10.000.000	0	0	0	0

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
		απόδοσης σε περιοχές ΕΣΙΜ Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας & Μεγαλόπολης						
		Αξιοποίηση τεσσάρων κτιριακών εγκαταστάσεων πρώην Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Τρίτολης για την ανάπτυξη πρότυπου πάρκου καινοτομίας και εφαρμοσμένης έρευνας	02- ΤΔΠ	5.300.000	0	0	0	0
		Ζωντανά Εργαστήρια στις επηρεαζόμενες περιοχές των ΕΣΔΙΜ Μεγαλόπολης	Όλοι	7.000.000	0	0	0	0
		Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων παραγωγικών επενδύσεων υφιστάμενων μεγάλων επιχειρήσεων που υλοποιούνται στο Δήμο Μεγαλόπολης του ΕΣΔΙΜ Μεγαλόπολης, σύμφωνα με τον Καν. (ΕΕ) 2021/1056 για τη θέσπιση του ΤΔΜ	Όλοι	20.000.000	1	19.900.000	19.900.000	0
		Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων παραγωγικών επενδύσεων νέων και υπό σύσταση μεγάλων επιχειρήσεων που υλοποιούνται στο Δήμο Μεγαλόπολης του ΕΣΔΙΜ Μεγαλόπολης, σύμφωνα με τον Καν. (ΕΕ) 2021/1056 για τη θέσπιση του ΤΔΜ	Όλοι	40.000.000	3	53.468.266	15.766.000	6.000.000
		Ενίσχυση Υφιστάμενων Πολύ Μικρών και Μικρών Επιχειρήσεων στο Δήμο	Όλοι	3.000.000	9	580.756	580.756	0

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
		Μεγαλόπολης του ΕΣΙΜ Μεγαλόπολης						
		Ίδρυση Επιχειρήσεων & Ενίσχυση Νέων Πολύ Μικρών και Μικρών Επιχειρήσεων στο Δήμο Μεγαλόπολης του ΕΣΙΜ Μεγαλόπολης	Όλοι	3.000.000	21	1.403.796	279.640	
		Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων νέων και υπό σύσταση ΜΜΕ που υλοποιούνται στον Δήμο Μεγαλόπολης του ΕΣΔΙΜ Μεγαλόπολης, σύμφωνα με τον Καν. (ΕΕ) 2021/1056 για τη θέσπιση του ΤΔΜ	Όλοι	10.000.000	19	42.553.944	4.689.139	0
	Υποσύνολο Κ.Π. 1			242.640.000	204	184.701.087	93.358.971	10.066.806
	Κ.Π. 2³⁶	Στήριξη ενεργειακών κοινοτήτων για την ανάπτυξη δράσεων αυτοπαραγωγής (ενεργειακές κοινότητες)	07-AENE	10.645.000				
		Πράσινες και Έξυπνες πόλεις	04-ΠΒΚΟ	14.098.000				
	Υποσύνολο Κ.Π. 2			24.743.000				
	Σύνολο ΠΔΑΜ			267.383.000	204	184.701.087	93.358.971	10.066.806
	ΣΥΝΟΛΟ			1.654.866.885	829	271.056.020	146.411.067	23.486.321

³⁶ Κατηγορία Παρέμβασης 2: Ανταγωνιστικότητα ΠΜΕ & ΜΜΕ – Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων

4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard

Το Regional Innovation Scoreboard (RIS) παρέχει μια συγκριτική αξιολόγηση των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας χρησιμοποιώντας υποσύνολο των δεικτών του European Innovation Scoreboard. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία προέρχονται από την έκθεση του 2025, η οποία είναι και η πλέον πρόσφατη.

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου θεωρείται «**Emerging+ innovator**» και η επίδοσή της στην καινοτομία έχει αυξηθεί κατά 8,8% μεταξύ των ετών 2018 και 2025. Σημειώνεται ότι η Περιφέρεια Πελοποννήσου κατατάσσεται στην 10η θέση των ελληνικών περιφερειών και στην 201η των ευρωπαϊκών περιφερειών.

NUTS	Περιφέρεια	ΠΔΚ	Κατάταξη	Ομάδα Επίδοσης ³⁷	Μεταβολή 2018-2025	Μεταβολή 2023-2025
EL65	Περιφέρεια Πελοποννήσου	60,4	201	Emerging +	8,8	-6,3

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η επίδοση της περιφέρειας το έτος 2025 όσον αφορά τους εν λόγω δείκτες σε σύγκριση με τις περιφέρειες της Ελλάδας και της ΕΕ καθώς και η μεταβολή των δεικτών αυτών την περίοδο 2018 - 2025 (σε σύγκριση με την ΕΕ).

Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Πελοποννήσου

Δείκτης	Συγκριτικά με:		Μεταβολή 2018-2025
	ΕΛ ³⁸	ΕΕ ³⁹	
Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση	104,1	105,7	26,6
Δια βίου μάθηση	39,4	10,5	0,0
Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις	17,3	16,2	9,4
Επιστημονικές δημοσιεύσεις με τις περισσότερες αναφορές	95,2	93,6	-18,5
Διείσδυση ευρυζωνικού δικτύου	84,7	67,1	67,1
Δαπάνες Ε&Α στον δημόσιο τομέα	34,2	34,2	-11,1
Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα	80,1	53,9	39,4
Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α στις ΜμΕ	137,6	183,4	8,4
Δαπάνες καινοτομίας ανά απασχολούμενο	87,8	87,4	29,1
Χρήση υπολογιστικής νέφους σε επιχειρήσεις	100,0	38,0	0,0
Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ	11,4	5,0	-0,2
ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων	105,1	198,6	80,8
ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες	88,6	142,8	56,9
Καινοτόμες ΜμΕ που συνεργάζονται με άλλες	58,0	60,0	-146,0

³⁷ Οι περιφέρειες κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ:

- Innovation Leaders: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεγαλύτερη του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- Strong Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 100% και του 125% του μ.ο της ΕΕ
- Moderate Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 70% και του 100% του μ.ο. της ΕΕ
- Emerging Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μικρότερη του 70% του μ.ο. της ΕΕ

³⁸ Συγκριτικά με το σύνολο της χώρας το 2025

³⁹ Συγκριτικά με την ΕΕ το 2025

Ερευνητικές συνδημοσιεύσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα	47,2	45,7	25,6
Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας	39,2	17,4	-1,3
Αιτήσεις για εμπορικά σήματα	61,4	52,8	7,6
Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος	47,6	22,0	-16,7
Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση	68,5	127,5	50,4
Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις	73,9	95,4	-16,9
Εξαγωγές προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας	254,4	17,1	11,1
Αέριες εκπομπές από λεπτά σωματίδια στη βιομηχανία	155,7	90,5	8,5
Παραγωγικότητα εργασίας	81,9	35,5	0,0

Από το σύνολο των δεικτών σημειώνουμε ότι η επίδοση της Περιφέρειας Πελοποννήσου βρίσκεται στο μέσο όρο της Ελλάδας και της Ε.Ε. όσον αφορά τον «Πληθυσμό με τριτοβάθμια εκπαίδευση», πάνω από τον μέσο όρο για τις «Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α στις ΜμΕ» και κοντά στον μέσο όρο της Ελλάδας και πάνω από τον μέσο όρο της Ε.Ε. όσον αφορά τις «ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων».

Η επίδοση της Περιφέρειας στον «πληθυσμό με τριτοβάθμια εκπαίδευση» βρίσκεται ελαφρώς πάνω από τον μέσο όρο Ελλάδας και ΕΕ, καταγράφοντας ισχυρή βελτίωση (+26,6%), στοιχείο που συνιστά δομικό πλεονέκτημα. Αντίθετα, η «δια βίου μάθηση» παραμένει ιδιαίτερα χαμηλή έναντι της ΕΕ, γεγονός που περιορίζει την ανανέωση δεξιοτήτων και τη διάχυση της γνώσης στην παραγωγική βάση.

Οι δείκτες «διεθνών επιστημονικών συνδημοσιεύσεων» και «ερευνητικές συνδημοσιεύσεις δημόσιου-ιδιωτικού» τομέα κινούνται σε χαμηλά επίπεδα, αν και εμφανίζουν θετική μεταβολή, υποδηλώνοντας μία άρχουσα ανάπτυξη. Αντίθετα, η υποχώρηση στις «επιστημονικές δημοσιεύσεις υψηλής απήχησης» και οι χαμηλές «αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας» καταδεικνύουν περιορισμένη παραγωγή γνώσης υψηλής έντασης και εμπορικής αξιοποίησης.

Η Περιφέρεια εμφανίζει σχετικά ισχυρές επιδόσεις στις «δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α στις ΜμΕ» και στις «ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων», με ιδιαίτερα θετικές μεταβολές. Παράλληλα, η «χρήση υπολογιστικού νέφους» βρίσκεται στον μέσο όρο της Ελλάδας αλλά σημαντικά κάτω από την ΕΕ, ενώ η «απασχόληση ειδικών ΤΠΕ» παραμένει εξαιρετικά χαμηλή, περιορίζοντας την ψηφιακή κλιμάκωση της καινοτομίας.

Οι «πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων» και οι «εξαγωγές μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας» παρουσιάζουν έντονη βελτίωση, υποδηλώνοντας ότι μέρος της καινοτομικής δραστηριότητας μεταφράζεται σε αγοραία αποτελέσματα. Ωστόσο, η «χαμηλή απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις» και η πτώση στη «συνεργατική καινοτομία των ΜμΕ» αποτελούν κρίσιμα σημεία υστέρησης.

5. Συμπεράσματα - Προτάσεις

Με βάση την ανάλυση του Regional Innovation Scoreboard για το 2025 η Περιφέρεια Πελοποννήσου εμφανίζει μεταβατικό προφίλ καινοτομίας, με θετικές επιδόσεις σε επιλεγμένους επιχειρηματικούς δείκτες και ανθρώπινο κεφάλαιο, αλλά με δομικές αδυναμίες στη συνεργασία, στην ένταση Ε&Α και στην παραγωγή γνώσης υψηλής προστιθέμενης αξίας. Η ενίσχυση των διασυνδέσεων έρευνας-επιχειρήσεων και η αναβάθμιση δεξιοτήτων αποτελούν κρίσιμες προϋποθέσεις για τη μετάβαση σε ανώτερη κατηγορία καινοτομικής επίδοσης.

Τα ανωτέρω στοιχεία – ζητήματα είχαν προκύψει και από την Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης που είχε διεξαχθεί τα έτη 2023, 2024 και είχαν αναφερθεί στις αντίστοιχες εκθέσεις της ΠΕ-ΕΣΕΕ της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Η λειτουργία των ενταγμένων πράξεων του ΕΣ 1.1 :

- Δομές υποστήριξης της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας έντασης γνώσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου,
- Δράσεις στήριξης της επιχειρηματικής ανακάλυψης μέσω της συνεργασίας περιφερειακών επιχειρηματικών και ερευνητικών φορέων (Innovation Office),

έχει σχεδιαστεί ως προς την κατεύθυνση της υποστήριξης της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας έντασης γνώσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου και της στήριξης της επιχειρηματικής ανακάλυψης μέσω της συνεργασίας περιφερειακών επιχειρηματικών και ερευνητικών φορέων προκειμένου να αντιμετωπίσει ακριβώς τις διαγνωσμένες αυτές δομικές αδυναμίες της Περιφέρειας στοχεύοντας στην ενίσχυση των διασυνδέσεων της έρευνας με τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας, τη διαμόρφωση και την ενίσχυση της κουλτούρας προς την καινοτόμο επιχειρηματικότητα με απώτερο σκοπό τη μετάβαση σε ανώτερη κατηγορία καινοτομικής επίδοσης.

3η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (1/1/2025 - 31/12/2025)

Υπεύθυνος φορέας: Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Η παρούσα 3η Ετήσια Απολογιστική Έκθεση αφορά στην παρακολούθηση της προώθησης και υλοποίησης της Περιφερειακής Απόληξης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΠΕ-ΕΣΕΕ) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας για το έτος 2025. Η έκθεση εντάσσεται στο πλαίσιο της συστηματικής αποτίμησης της πορείας εφαρμογής της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) σε περιφερειακό επίπεδο, σύμφωνα με τις απαιτήσεις διακυβέρνησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης της προγραμματικής περιόδου 2021–2027.

Κατά το έτος αναφοράς δεν επήλθε κάποια μεταβολή ή αναθεώρηση της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Η Περιφέρεια συνέχισε να υλοποιεί τη Στρατηγική στο υφιστάμενο, εγκεκριμένο πλαίσιο αρχών, προτεραιοτήτων και τομέων παρέμβασης, διασφαλίζοντας τη συνέπεια με τον αρχικό στρατηγικό σχεδιασμό και τη συνοχή με τις κατευθύνσεις της ΕΣΕΕ και του Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027. Η προσήλωση στη στρατηγική συνέχεια αποσκοπεί στην εδραίωση της εξειδίκευσης της Περιφέρειας και στη σταδιακή ωρίμανση των παρεμβάσεων στους τομείς προτεραιότητας της RIS3.

Το 2025 αποτέλεσε έτος μετάβασης από τη φάση του σχεδιασμού και της στρατηγικής διερεύνησης στη φάση της επιχειρησιακής αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ), η οποία υλοποιήθηκε εντός του 2024. Τα αποτελέσματα της ΔΕΑ αξιοποιήθηκαν συστηματικά από την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, οδηγώντας στη διαμόρφωση και έκδοση στοχευμένης Πρόσκλησης κρατικών ενισχύσεων για τη χρηματοδότηση έργων Έρευνας, Ανάπτυξης και Καινοτομίας στο πλαίσιο της RIS3. Η συγκεκριμένη πρόσκληση σηματοδοτεί τη μετάφραση των στρατηγικών προτεραιοτήτων της Περιφέρειας σε απτές χρηματοδοτικές παρεμβάσεις, ενισχύοντας τη συνεργασία επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων και κινητοποιώντας επενδύσεις σε τομείς με συγκριτικό πλεονέκτημα και δυνατότητες οικονομικού μετασχηματισμού.

Παράλληλα, εντός του 2025 δρομολογήθηκε και η θεσμική ενίσχυση του συστήματος διακυβέρνησης της RIS3 μέσω της έκδοσης Πρόσκλησης Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος για τη στελέχωση της Ομάδας Έργου της Πράξης «Μηχανισμός για τη διακυβέρνηση, παρακολούθηση και υποστήριξη της υλοποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης». Η Πράξη χρηματοδοτείται από πόρους του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) στο πλαίσιο του Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027 και αποσκοπεί στη λειτουργική υποστήριξη της Στρατηγικής μέσω της ενίσχυσης των δομών συντονισμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Ο Μηχανισμός RIS3 ενεργοποιήθηκε επιχειρησιακά τον Απρίλιο του 2025, σηματοδοτώντας την έναρξη μιας νέας φάσης στην εφαρμογή της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, με έμφαση στη συστηματική συλλογή δεδομένων, την παρακολούθηση των παρεμβάσεων, την υποστήριξη των εμπλεκόμενων φορέων και τη διασύνδεση του στρατηγικού σχεδιασμού με την υλοποίηση. Η ενεργοποίηση του Μηχανισμού αναμένεται να ενισχύσει τη διοικητική και τεχνική επάρκεια της Περιφέρειας και να συμβάλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων RIS3 σε περιφερειακό επίπεδο.

Επιπλέον, αξίζει να αναφερθεί ότι η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, με τη Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, προωθεί και ωριμάζει διαπεριφερειακές συνεργασίες στο πλαίσιο του προγράμματος International Urban and Regional Cooperation Programme (IURC) Asia–Australasia, συμμετέχοντας ενεργά σε 2 κοινότητες συνεργασίας. Η μία από αυτές αφορά στην Αγροδιατροφή (συνεργασία με περιφέρειες Ευρώπης & Αυστραλίας) και η 2^η στην Βιομηχανική Μετάβαση και την χρήση AI (συνεργασία με περιφέρειες Ευρώπης & Ιαπωνίας) υπό τη βάση των προτεραιοτήτων της RIS3.

2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Το 2025 αποτέλεσε έτος μετάβασης από τη φάση του σχεδιασμού και της στρατηγικής διερεύνησης στη φάση της επιχειρησιακής αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ), η οποία υλοποιήθηκε εντός του 2024. Τα αποτελέσματα της Α' Φάσης ΔΕΑ αξιοποιήθηκαν συστηματικά από την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, οδηγώντας στη διαμόρφωση και έκδοση στοχευμένης Πρόσκλησης κρατικών ενισχύσεων για τη χρηματοδότηση έργων Έρευνας, Ανάπτυξης και Καινοτομίας στο πλαίσιο της RIS3.

Όσον αφορά τα επόμενα βήματα, μέσω του σχεδιασμού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, και του αρμόδιου Περιφερειακού οργάνου για τη ΔΕΑ, τη Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας και σε συνεργασία με την ΕΥΔ του Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα», παρακάτω παρουσιάζεται η στρατηγική προσέγγιση για την υλοποίηση της επόμενης φάσης της ΔΕΑ εντός του 2026.

Ο σχεδιασμός της επόμενης φάσης της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας εστιάζει στη συστηματική εμβάθυνση και ωρίμανση της συμμετοχικής διαδικασίας, με στόχο τη μετάβαση από τον εντοπισμό δυναμικών τομέων και ιδεών στη συγκροτημένη προτεραιοποίηση παρεμβάσεων πολιτικής και επενδυτικών κατευθύνσεων στο πλαίσιο της RIS3. Η ΔΕΑ αντιμετωπίζεται ως ένας διαρκής θεσμικός μηχανισμός στρατηγικής μάθησης και προσαρμογής, ο οποίος ενισχύει τη σύνδεση της περιφερειακής οικονομίας με τις εξελίξεις της ευρωπαϊκής πολιτικής συνοχής, της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης, καθώς και των αναδυόμενων στρατηγικών τεχνολογιών.

Κεντρικό στοιχείο της προσέγγισης αποτελεί η ιεράρχηση των πεδίων και τομέων εξειδίκευσης της RIS3 με χρονική και αναπτυξιακή λογική, λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο ωριμότητας, τη διαθεσιμότητα παραγωγικών και ερευνητικών πόρων, τις ανάγκες της αγοράς και τις δυνατότητες μόχλευσης δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων. Η διαδικασία αυτή αποσκοπεί στη διαμόρφωση ενός σταδιακού οδικού χάρτη μετάβασης, ο οποίος επιτρέπει στην Περιφέρεια να κινηθεί συντονισμένα από υφιστάμενους τομείς ισχύος προς αναδυόμενες δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας, ευθυγραμμισμένες με τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες και τα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία.

Παράλληλα, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην αξιολόγηση της ωριμότητας των προτεινόμενων έργων και συνεργασιών που αναδύονται μέσα από τη ΔΕΑ, με σκοπό τη σαφή διάκριση μεταξύ παρεμβάσεων που μπορούν να προχωρήσουν άμεσα σε υλοποίηση και εκείνων που απαιτούν περαιτέρω υποστήριξη και προετοιμασία. Η αποτίμηση αυτή βασίζεται σε συνδυασμό τεχνικών, οργανωτικών και στρατηγικών κριτηρίων, όπως ο βαθμός καινοτομίας, η βιωσιμότητα, η σύνδεση με την περιφερειακή παραγωγική βάση και οι δυνατότητες πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος, και λειτουργεί ως εργαλείο τεκμηριωμένης διαμόρφωσης μελλοντικών προσκλήσεων και παρεμβάσεων πολιτικής.

Σημαντικός άξονας της επόμενης φάσης της ΔΕΑ είναι η συστηματική καταγραφή των αναγκών που καλούνται να εξυπηρετήσουν οι προτεραιοποιημένοι τομείς και έργα, τόσο σε επίπεδο τεχνολογικών και ερευνητικών υποδομών όσο και σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού, δεξιοτήτων, θεσμικής υποστήριξης και χρηματοδοτικών εργαλείων. Η ανάλυση αυτή επιτρέπει την προσαρμογή των εργαλείων υλοποίησης της πολιτικής στις πραγματικές ανάγκες της επιχειρηματικής και ερευνητικής κοινότητας, ενισχύοντας την αποδοτικότητα και τον αναπτυξιακό αντίκτυπο των παρεμβάσεων.

Η συνολική προσέγγιση της ΔΕΑ βασίζεται στην ενεργό και στοχευμένη κινητοποίηση της τετραπλής έλικας, μέσω δομημένων διαδικασιών διαβούλευσης, θεματικών ομάδων εργασίας και συντονισμένων δράσεων ανά τομέα εξειδίκευσης, με έμφαση στη διασφάλιση της ποιότητας της συμμετοχής και της συνέχειας της εμπλοκής των βασικών φορέων. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν επεξεργάζονται συστηματικά και αποτυπώνονται σε τεκμηριωμένες αναφορές ανά τομέα, οι οποίες τροφοδοτούν τον προγραμματισμό των παρεμβάσεων του Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027, την επικαιροποίηση της RIS3 και τη συμβολή της Περιφέρειας σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο πολιτικής καινοτομίας.

Με τον τρόπο αυτό, η επόμενη φάση της ΔΕΑ ενισχύει τον ρόλο της ως βασικού εργαλείου στρατηγικού σχεδιασμού, συντονισμού και τεκμηριωμένης λήψης αποφάσεων, διασφαλίζοντας ότι η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας διαθέτει τα αναγκαία δεδομένα, συνεργασίες και μηχανισμούς για τη χάραξη και υλοποίηση μιας σύγχρονης, ευέλικτης και ανθεκτικής στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης.

3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Πρόσκληση υποβολής προτάσεων χρηματοδοτικής Ενίσχυσης επενδυτικών σχεδίων για τη δράση 1.ι.1 «ΕΡΕΥΝΑ & ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2024 - Παραγωγή νέων/ βελτιωμένων προϊόντων, υπηρεσιών και διεργασιών σύμφωνα με την ΕΣΕΕ και την εξειδίκευση της σε περιφερειακό επίπεδο, μέσω της ενίσχυσης επιχειρήσεων και της συνεργασίας τους με ερευνητικούς φορείς» του Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα 2021-2027»

Με βάση τα αποτελέσματα και τα πορίσματα από τις ενέργειες διαβούλευσης και εκδηλώσεις στο πλαίσιο ολοκλήρωσης της Α' Φάσης της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης της Περιφερειακής RIS3 στη Δυτική Ελλάδα, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας μέσω της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα» προέβη τη 18^η Δεκεμβρίου 2024 (Αριθμ. Πρωτ.: 6216, ΑΔΑ: 6Ω587Λ6-9Δ0) στην έκδοση Πρόσκλησης υποβολής προτάσεων χρηματοδοτικής Ενίσχυσης επενδυτικών σχεδίων για τη δράση 1.ι.1 «ΕΡΕΥΝΑ & ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2024 - Παραγωγή νέων/ βελτιωμένων προϊόντων, υπηρεσιών και διεργασιών σύμφωνα με την ΕΣΕΕ και την εξειδίκευση της σε περιφερειακό επίπεδο, μέσω της ενίσχυσης επιχειρήσεων και της συνεργασίας τους με ερευνητικούς φορείς» του Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα 2021-2027».

Η δράση αφορά την Παραγωγή νέων/ βελτιωμένων προϊόντων, υπηρεσιών και διεργασιών σύμφωνα με την ΕΣΕΕ και την εξειδίκευσή της σε περιφερειακό επίπεδο, μέσω της ενίσχυσης επιχειρήσεων και της συνεργασίας τους με ερευνητικούς φορείς» στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα 2021-2027» και συγκεκριμένα της Προτεραιότητας 1 «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής ενίσχυσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας», και του Ειδικού Στόχου: RSO1.1. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ΕΤΠΑ)

Ο προϋπολογισμός της Δημόσιας Δαπάνης της Δράσης ανέρχεται στο ποσό των **9.000.000€** κατανομημένος στους τομείς της RIS3 της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την περίοδο 2021-2027 ως ακολούθως:

ΤΟΜΕΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΣΕΕ ΔΕ 2021-2027	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΠΟΣΟ (€)
1. Αγροδιατροφή – Βιομηχανία Τροφίμων 4.0	25%	2.250.000
2. Υλικά – Μικροηλεκτρονική – Βιομηχανία	25%	2.250.000
3. Ψηφιακές Τεχνολογίες	25%	2.250.000
4. Τουρισμός – Πολιτισμός – Δημιουργικές Βιομηχανίες	10%	900.000
5. Περιβάλλον – Κυκλική Οικονομία	7,5%	675.000
6. Αειφόρος Ενέργεια	7,5%	675.000

Σε περίπτωση μη εξάντλησης του διατιθέμενου προϋπολογισμού θα υπάρξει η δυνατότητα της μεταφοράς του σε άλλη προτεραιότητα. Η διαδικασία αξιολόγησης των αιτήσεων χρηματοδότησης είναι συγκριτική, τα ερευνητικά έργα που θα έχουν υποβληθεί κατά την χρονική περίοδο, η οποία ορίζεται στην πρόσκληση, θα αξιολογηθούν στο σύνολό τους.

Η Δημόσια Δαπάνη της Δράσης χρηματοδοτείται από το Ελληνικό Δημόσιο και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» του ΕΣΠΑ 2021-2027

Στο πλαίσιο της Δράσης θα χρηματοδοτηθούν ερευνητικά έργα με επιχορηγούμενο προϋπολογισμό από 75.000€ έως 350.000€ (κάθε επιχείρηση θα πρέπει να έχει ουσιαστική συμμετοχή στο έργο με τουλάχιστον 15% του συνολικού Π/Υ της πρότασης).

Δικαιούχοι της Δράσης είναι υφιστάμενες επιχειρήσεις, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην Αναλυτική Πρόσκληση της Δράσης, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της παρούσας Απόφασης.

Η καταληκτική ημερομηνία υποβολής των ερευνητικών προτάσεων στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων ήταν η 17/3/2025. Στο 2^ο εξάμηνο του 2025 εκκίνησε η διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη και σύντομα θα ολοκληρωθεί. Αναλυτικότερα στοιχεία για τα αποτελέσματα από τις υποβολές παρουσιάζονται

στον παρακάτω Πίνακα.					
ΤΟΜΕΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΣΕΕ ΔΕ 2021- 2027	ΠΛΗΘΟΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ (€)	% ΑΙΤΟΥΜΕΝΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΣ Π/Υ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ (€)	% ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΥ Π/Υ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ
Αγροδιατροφή – Βιομηχανία Τροφίμων 4.0	88	25.207.940	40,6%	2.250.000	25%
Υλικά – Μικροηλεκτρονική – Βιομηχανία	22	6.043.485	9,7%	2.250.000	25%
Ψηφιακές Τεχνολογίες	58	16.041.894	25,8%	2.250.000	25%
Τουρισμός - Πολιτισμός - Δημιουργικές Βιομηχανίες	25	6.345.624	10,2%	900.000	10%
Περιβάλλον - Κυκλική Οικονομία	23	6.431.605	10,3%	675.000	7,5%
Αειφόρος Ενέργεια	8	2.101.480	3,4%	675.000	7,5%
ΣΥΝΟΛΑ	224	62.172.028	100%	9.000.000	100%

Πηγή: ΕΥΔ Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα» 2021-2027

Αγροδιατροφή – Βιομηχανία Τροφίμων 4.0

Ο τομέας της Αγροδιατροφής συγκεντρώνει τη μεγαλύτερη επενδυτική ζήτηση, τόσο ως προς τον αριθμό των υποβληθεισών προτάσεων (88 προτάσεις, 39% του συνόλου) όσο και ως προς τη συνολική αιτούμενη δημόσια δαπάνη, η οποία ανέρχεται σε 25,21 εκ. ευρώ και αντιστοιχεί στο 40,6% της συνολικής αιτούμενης χρηματοδότησης. Η ζήτηση υπερβαίνει σημαντικά τον διαθέσιμο προϋπολογισμό της πρόσκλησης για τον τομέα (2,25 εκ. ευρώ – 25%), γεγονός που καταδεικνύει την υψηλή δυναμική, την ωριμότητα των φορέων και την έντονη ανταγωνιστικότητα του τομέα στο πλαίσιο της RIS3 της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Υλικά – Μικροηλεκτρονική – Βιομηχανία

Ο τομέας παρουσιάζει περιορισμένη συμμετοχή σε σχέση με τους λοιπούς, με 22 προτάσεις (9,8% του συνόλου) και αιτούμενη δημόσια δαπάνη 6,04 εκ. ευρώ (9,7%). Παρά το γεγονός ότι του διατίθεται ισοποσος προϋπολογισμός με τους βασικούς τομείς (25% – 2,25 εκ. ευρώ), η επενδυτική ζήτηση εμφανίζεται αναλογικά χαμηλότερη, γεγονός που ενδέχεται να υποδηλώνει αυξημένες απαιτήσεις ωρίμανσης έργων ή περιορισμένη κρίσιμη μάζα δυνητικών δικαιούχων στον συγκεκριμένο τομέα.

Ψηφιακές Τεχνολογίες

Ο τομέας των Ψηφιακών Τεχνολογιών καταγράφει ισχυρή παρουσία, με 58 προτάσεις (25,9% του συνόλου) και συνολική αιτούμενη δημόσια δαπάνη 16,04 εκ. ευρώ, που αντιστοιχεί στο 25,8% της συνολικής ζήτησης. Η αναλογία αυτή ευθυγραμμίζεται σε μεγάλο βαθμό με το ποσοστό του διαθέσιμου προϋπολογισμού της πρόσκλησης (25%), επιβεβαιώνοντας τη στρατηγική στόχευση της RIS3 στον ψηφιακό μετασχηματισμό και τη σημαντική ερευνητική και επιχειρηματική δραστηριότητα στον τομέα.

Τουρισμός – Πολιτισμός – Δημιουργικές Βιομηχανίες

Ο τομέας συγκεντρώνει 25 προτάσεις (11,2%) με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 6,35 εκ. ευρώ (10,2%). Η ζήτηση εμφανίζεται αναλογικά συμβατή με τον διαθέσιμο προϋπολογισμό της πρόσκλησης (900 χιλ. ευρώ – 10%), γεγονός που υποδηλώνει ισορροπία μεταξύ στρατηγικής πρόβλεψης και πραγματικής επενδυτικής κινητοποίησης στους τομείς του τουρισμού και των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών.

Περιβάλλον – Κυκλική Οικονομία

Ο τομέας του Περιβάλλοντος και της Κυκλικής Οικονομίας συγκεντρώνει 23 προτάσεις (10,3%) και αιτούμενη δημόσια δαπάνη 6,43 εκ. ευρώ (10,3%). Παρά το περιορισμένο ποσοστό διαθέσιμου προϋπολογισμού (7,5% – 675 χιλ. ευρώ), η επενδυτική ζήτηση εμφανίζεται αυξημένη, γεγονός που καταδεικνύει τη growing σημασία των πράσινων και κυκλικών λύσεων στο περιφερειακό οικοσύστημα καινοτομίας.

Αειφόρος Ενέργεια

Ο τομέας της Αειφόρου Ενέργειας παρουσιάζει τη μικρότερη συμμετοχή, με 8 προτάσεις (3,6%) και αιτούμενη δημόσια δαπάνη 2,10 εκ. ευρώ (3,4%). Παρά το γεγονός ότι του διατίθεται ίσο ποσοστό προϋπολογισμού με τον τομέα Περιβάλλοντος – Κυκλικής Οικονομίας (7,5%), η καταγεγραμμένη ζήτηση είναι σημαντικά χαμηλότερη, στοιχείο που ενδεχομένως συνδέεται με αυξημένες τεχνικές απαιτήσεις, μεγαλύτερους κύκλους ωρίμανσης ή την ανάγκη περαιτέρω ενεργοποίησης του οικοσυστήματος.

Συνολικά, στο πλαίσιο της πρόσκλησης υποβλήθηκαν **224 προτάσεις**, με συνολική αιτούμενη δημόσια δαπάνη **62,17 εκ. ευρώ**, υπερβαίνοντας κατά περίπου **6,9 φορές** τον διαθέσιμο προϋπολογισμό της πρόσκλησης, ο οποίος ανέρχεται σε **9,0 εκ. ευρώ**. Η σημαντική αυτή υπερδέσμευση καταδεικνύει τον ιδιαίτερα υψηλό βαθμό ανταγωνισμού και την έντονη επενδυτική κινητοποίηση στους τομείς προτεραιότητας της ΠΣΕΕ.

Η κατανομή της ζήτησης μεταξύ των τομέων αναδεικνύει σαφείς διαφοροποιήσεις ως προς τη δυναμική, την ωριμότητα και το επίπεδο ενεργοποίησης των επιχειρηματικών και ερευνητικών φορέων, παρέχοντας κρίσιμα τεκμήρια για την αποτίμηση της αποτελεσματικότητας της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης και για την τεκμηρίωση ενδεχόμενων προσαρμογών σε μελλοντικές προσκλήσεις.

Η ολοκλήρωση της διαδικασίας αξιολόγησης των υποβληθεισών προτάσεων παρουσίασε σχετική χρονική επιμήκυνση, η οποία αποδίδεται στον ιδιαίτερα υψηλό αριθμό των 224 προτάσεων που κατατέθηκαν, καθώς και στο έντονο ενδιαφέρον και τη μαζική συμμετοχή της ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας της Περιφέρειας, γεγονός που κατέστησε αναγκαία τη διεξοδική και ποιοτικά τεκμηριωμένη εξέταση του συνόλου των υποβολών.

Πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων για τη σύναψη Συμβάσεων Μίσθωσης Έργου με έξι (06) συνεργάτες/ιδες που αφορούν την στελέχωση της Ομάδας Έργου της Πράξης: «Μηχανισμός για τη διακυβέρνηση, παρακολούθηση και υποστήριξη της υλοποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης» που χρηματοδοτείται από πόρους του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021 – 2027 .

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας προχώρησε στην έκδοση Πρόσκλησης Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος για τη σύναψη έξι (06) Συμβάσεων Μίσθωσης Έργου με σκοπό τη στελέχωση της Ομάδας Έργου της Πράξης «Μηχανισμός για τη διακυβέρνηση, παρακολούθηση και υποστήριξη της υλοποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης». Η Πράξη χρηματοδοτείται από πόρους του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) στο πλαίσιο του Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027 και αποτελεί βασικό εργαλείο ενίσχυσης της θεσμικής και επιχειρησιακής ικανότητας της Περιφέρειας για την εφαρμογή της RIS3.

Το αντικείμενο της Πράξης αφορά στην ανάπτυξη και λειτουργία ενός ολοκληρωμένου Περιφερειακού Μηχανισμού, ο οποίος αναλαμβάνει ρόλο οριζόντιας υποστήριξης, συντονισμού και παρακολούθησης της Περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΕΣΕΕ). Ο Μηχανισμός αποσκοπεί στη διασφάλιση της συνεκτικής, αποτελεσματικής και δυναμικής υλοποίησης της ΠΣΕΕ στη Δυτική Ελλάδα, καλύπτοντας το σύνολο του κύκλου πολιτικής της στρατηγικής καινοτομίας, από τον σχεδιασμό έως την εφαρμογή και την αποτίμηση.

Ειδικότερα, οι βασικοί στόχοι του έργου επικεντρώνονται:

- στην ενίσχυση της διακυβέρνησης της RIS3 σε περιφερειακό επίπεδο, μέσω της θεσμικής οργάνωσης ρόλων, διαδικασιών και μηχανισμών παρακολούθησης,
- στην υποστήριξη της συστηματικής διεξαγωγής της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ), με στόχο τη συνεχή επικαιροποίηση και εξειδίκευση των τομέων προτεραιότητας της ΠΣΕΕ,
- στην ενδυνάμωση των διασυνδέσεων μεταξύ επιχειρήσεων, ερευνητικών και ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, με σκοπό την προώθηση συνεργειών και την ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων με αναπτυξιακό αντίκτυπο,
- στην ενίσχυση της συμμετοχής του ερευνητικού δυναμικού στην παραγωγική διαδικασία και στην αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των υποδομών έρευνας και καινοτομίας της Περιφέρειας,
- στη λειτουργική υποστήριξη του Περιφερειακού Συμβουλίου Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ) και τη διασφάλιση της ενεργού, συνεκτικής και δημοκρατικής λειτουργίας του.

Ο Περιφερειακός Μηχανισμός λειτουργεί ως δομή υποστήριξης του ευρύτερου οικοσυστήματος καινοτομίας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και δεν παρέχει άμεσες υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις. Τα αποτελέσματα της Πράξης (μελέτες, εργαλεία, δεδομένα, αναλύσεις) είναι ελεύθερα και προσβάσιμα σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, την επιστημονική κοινότητα και το ευρύ κοινό, συμβάλλοντας στη διάχυση της γνώσης και στη βελτίωση της τεκμηρίωσης των περιφερειακών πολιτικών.

Η στελέχωση της Ομάδας Έργου περιλαμβάνει εξειδικευμένα στελέχη για τον επιτελικό συντονισμό, τη διαχείριση του οικονομικού και φυσικού αντικείμενου, την υποστήριξη της έρευνας και καινοτομίας, τη διεξαγωγή της ΔΕΑ και τη διοικητική υποστήριξη του έργου, καλύπτοντας κρίσιμες λειτουργίες για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία του Μηχανισμού.

Η διαδικασία στελέχωσης ολοκληρώθηκε τον **Απρίλιο του 2025**, οπότε και ο Μηχανισμός τέθηκε σε πλήρη επιχειρησιακή λειτουργία, σηματοδοτώντας την έναρξη μιας νέας, πιο συστηματικής φάσης παρακολούθησης, υποστήριξης και ενδυνάμωσης της υλοποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Από τον Απρίλιο του 2025 και μετά την ολοκλήρωση της στελέχωσής του, ο Μηχανισμός για τη διακυβέρνηση, παρακολούθηση και υποστήριξη της υλοποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης παρέχει συνεχή και συστηματική υποστήριξη στην Περιφερειακή Αρχή, καθώς και στο Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ), συμβάλλοντας ενεργά στη λειτουργία του συστήματος διακυβέρνησης της RIS3 σε περιφερειακό επίπεδο. Η υποστήριξη αυτή αφορά, μεταξύ άλλων, τον επιτελικό συντονισμό της Στρατηγικής, την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των παρεμβάσεων, την τεκμηρίωση λήψης αποφάσεων, καθώς και τη συνεχή υποστήριξη και ενεργοποίηση των διαδικασιών Επιχειρηματικής Ανακάλυψης.

Στο πλαίσιο των δράσεων εξωστρέφειας, δικτύωσης και διάχυσης πληροφόρησης της Πράξης, ο Μηχανισμός διοργάνωσε στις **13 Νοεμβρίου 2025** ημερίδα με αντικείμενο τη διακυβέρνηση και την υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στη Δυτική Ελλάδα. Το πρόγραμμα της ημερίδας περιλάμβανε ενότητα αφιερωμένη στη στρατηγική διάσταση του Μηχανισμού, με παρουσιάσεις για τη στρατηγική σημασία της διακυβέρνησης στη νέα

περίοδο RIS3, τη σύνδεση του εθνικού και περιφερειακού επιπέδου πολιτικής και χρηματοδότησης, τον συμβουλευτικό και υποστηρικτικό ρόλο του ΠΣΕΚ στη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, καθώς και τη συμβολή του Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027 στην προώθηση και παρακολούθηση της RIS3.

Ακολούθησε ενότητα αφιερωμένη στη λειτουργία του ίδιου του Μηχανισμού Διακυβέρνησης RIS3, με παρουσιάσεις που ανέδειξαν τη σύνδεση του αναπτυξιακού προγραμματισμού της Περιφέρειας με τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, την αναλυτική παρουσίαση του Μηχανισμού, τις βασικές προκλήσεις και τους επιχειρησιακούς του στόχους, καθώς και τη συμβολή του στην ενίσχυση της εξωστρέφειας της Περιφέρειας. Η ημερίδα ολοκληρώθηκε με θεματική ενότητα «Καινοτομία στην Πράξη», η οποία περιλάμβανε απολογισμό των δράσεων RIS3 της προγραμματικής περιόδου 2014–2020, ανάδειξη αποτελεσμάτων και μεταφορά εμπειρίας στη νέα περίοδο, προβολή παραδειγμάτων υλοποιημένων έργων και ανοιχτή συζήτηση με τη συμμετοχή εκπροσώπων του οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας της Περιφέρειας.

Παράλληλα με τις δράσεις υποστήριξης της υλοποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, ο Μηχανισμός παρέχει ουσιαστική και συνεχή υποστήριξη προς την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και τη Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού στην προώθηση και ωρίμανση διαπεριφερειακής συνεργασίας με την Περιφέρεια One Gippsland της Αυστραλίας, στο πλαίσιο του προγράμματος International Urban and Regional Cooperation (IURC) Asia–Australasia. Η συνεργασία εντάσσεται σε σχήμα διαπεριφερειακής συνεργασίας τύπου Region-to-Region και αποσκοπεί στη συνδιαμόρφωση Κοινού Σχεδίου Δράσης (Regional Cooperation Action Plan – R-CAP), με στρατηγική εστίαση στον τομέα της Αγροδιατροφής, όπως αυτός διαρθρώνεται σε διατομεακή βάση, συνδέοντας την πρωτογενή παραγωγή, τη μεταποίηση, την καινοτομία, την ψηφιακή και πράσινη μετάβαση και τις πολιτικές τροφίμων.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Μηχανισμός συμβάλλει στη μεθοδολογική υποστήριξη και στην τεκμηρίωση της συνεργασίας, διασφαλίζοντας τη συνεκτική ευθυγράμμιση του κοινού Σχεδίου Δράσης με τις προτεραιότητες της RIS3 της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και τις απαιτήσεις του πλαισίου αξιολόγησης του IURC. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάδειξη της συμπληρωματικότητας των δύο Περιφερειών, στην κοινή ανάλυση προκλήσεων και δυνατοτήτων, καθώς και στη διαμόρφωση ρεαλιστικών αξόνων συνεργασίας και δραστηριοτήτων που κινούνται από την ανταλλαγή γνώσης προς την προετοιμασία πιλοτικών δράσεων. Μέσω της υποστήριξης αυτής, ο Μηχανισμός ενισχύει τη διεθνή διάσταση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και συμβάλλει στη διασύνδεση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας με διεθνή οικοσυστήματα καινοτομίας, σε πλήρη συνέργεια με τους στόχους του ευρωπαϊκού πλαισίου RIS3 και της πολιτικής εδαφικής συνεργασίας.

Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
Περιφερειακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας	Ε.Σ. 1.1	Έρευνα και καινοτομία στη Δυτική Ελλάδα 2024, 1.1.1 "Παραγωγή νέων/ βελτιωμένων προϊόντων, υπηρεσιών και διεργασιών σύμφωνα με την ΕΣΕΕ και την εξειδίκευσή της σε περιφερειακό επίπεδο, μέσω της ενίσχυσης επιχειρήσεων και της συνεργασίας τους με ερευνητικούς φορείς	01-ΒΥΚΑ, 02-ΤΔΠ, 03-ΑΓΡ, 04-ΠΒΚΟ, 07-ΑΕΝΕ, 08-ΨΤΕ	9.000.000				
		Μηχανισμός για τη διακυβέρνηση, παρακολούθηση και υποστήριξη της υλοποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής Εξυπνης Εξειδίκευσης	Όλοι	2.000.000	1	1.654.000	1.454.000	90.249
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			11.000.000	1	1.654.000	1.454.000	90.249
	Ε.Σ. 1.3							
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3							
	Υποσύνολο Άλλων							
	Σύνολο ΠεΠ			11.000.000	1	1.654.000	1.454.000	90.249

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ (στοιχείς για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας)	Ε.Σ. 1.1	Ερευνώ - Καινοτομώ	Όλοι	300.000.000	6	3.547.035	3.547.035	
		Ελληνικό Κέντρο Ικανοτήτων Ημιαγωγών (Hellenic Chips Competence Centre HCCC) που χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη» στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράξης για τα Μικροκυκλώματα		7.263.585	1	257.494		
		Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα της Μικροηλεκτρονικής	08-ΨΤΕ	18.770.300	1	84.570	84.570	
		Δίκτυα Μονάδων/ Γραφείων Μεταφοράς Τεχνολογίας 2021-2027 - ΠΑΡΑΤΑΣΗ	Όλοι	25.000.000	2	1.877.607	1.767.500	
		Διμερής Επιστημονική και Τεχνολογική Συνεργασία Ελλάδας - Γερμανίας		4.000.000	1	238.844		
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			355.033.885	11	6.005.550	5.399.105	
	Ε.Σ. 1.3 ⁴⁰	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	Όλοι (εκτός υποτομέα τουρισμού)	190.000.000	92	8.348.935	2.101.101	308.816

⁴⁰ Ο αριθμός των ενταγμένων έργων και η δημόσια δαπάνη αυτών αφορά το σύνολο των πράξεων εκ των οποίων ένα σημαντικό μέρος κατευθύνεται σε τομείς της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Μικρομεσαίων Τουριστικών Επιχειρήσεων	02-ΤΔΠ, 04-ΠΒΚΟ, 07-ΑΕΝΕ, 08-ΨΤΕ	160.000.000	59	10.553.104	298.958	
		Πράσινη Παραγωγική Επένδυση ΜμΕ	Όλοι	400.000.000	323	20.898.402	20.898.402	2.742.729
		Πράσιнос Μετασχηματισμός ΜμΕ	Όλοι	300.000.000	66	14.019.951	14.019.951	2.657.940
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			1.050.000.000	540	53.820.392	37.318.412	5.709.485
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.4							
	Σύνολο Ανταγωνιστικότητα			1.405.033.885	551	59.825.942	42.717.517	5.709.485
ΣΥΝΟΛΟ				1.416.033.885	552	61.479.942	44.171.517	5.799.734

4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard

Το Regional Innovation Scoreboard (RIS) παρέχει μια συγκριτική αξιολόγηση των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας χρησιμοποιώντας υποσύνολο των δεικτών του European Innovation Scoreboard. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία προέρχονται από την έκθεση του 2025, η οποία είναι και η πλέον πρόσφατη.

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας θεωρείται «**Moderate- innovator**» και η επίδοσή της στην καινοτομία έχει αυξηθεί κατά 14% μεταξύ των ετών 2018 και 2025. Σημειώνεται ότι η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας κατατάσσεται στην 4η θέση των ελληνικών περιφερειών και στην 170η των ευρωπαϊκών περιφερειών.

NUTS	Περιφέρεια	ΠΔΚ	Κατάταξη	Ομάδα Επίδοσης ⁴¹	Μεταβολή 2018-2025	Μεταβολή 2023-2025
EL63	Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	73,8	170	Moderate-	14	0,4

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η επίδοση της περιφέρειας το έτος 2025 όσον αφορά τους εν λόγω δείκτες σε σύγκριση με τις περιφέρειες της Ελλάδας και της ΕΕ καθώς και η μεταβολή των δεικτών αυτών την περίοδο 2018 - 2025 (σε σύγκριση με την ΕΕ).

Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Δείκτης	Συγκριτικά με:		Μεταβολή 2018-2025
	ΕΛ ⁴²	ΕΕ ⁴³	
Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση	68,2	69,2	-9,7
Δια βίου μάθηση	142,4	37,9	0,0
Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις	180,2	169,0	95,9
Επιστημονικές δημοσιεύσεις με τις περισσότερες αναφορές	90,7	89,2	-12,6
Διείσδυση ευρυζωνικού δικτύου	84,7	67,1	67,1
Δαπάνες Ε&Α στον δημόσιο τομέα	150,7	150,7	-2,8
Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα	73,3	49,3	15,2
Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α στις ΜμΕ	113,6	151,0	7,7
Δαπάνες καινοτομίας ανά απασχολούμενο	113,0	112,6	38,4
Χρήση υπολογιστικής νέφους σε επιχειρήσεις	100,0	38,0	0,0
Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ	42,8	18,9	2,2
ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων	98,1	185,3	57,6
ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες	101,9	164,1	31,5

⁴¹ Οι περιφέρειες κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ:

- Innovation Leaders: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεγαλύτερη του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- Strong Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 100% και του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- Moderate Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 70% και του 100% του μ.ο. της ΕΕ
- Emerging Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μικρότερη του 70% του μ.ο. της ΕΕ

⁴² Συγκριτικά με το σύνολο της χώρας το 2025

⁴³ Συγκριτικά με την ΕΕ το 2025

Καινοτόμες ΜμΕ που συνεργάζονται με άλλες	102,4	105,9	-108,8
Ερευνητικές συνδημοσιεύσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα	130,5	126,2	43,9
Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας	120,7	53,7	26,1
Αιτήσεις για εμπορικά σήματα	69,2	59,5	23,4
Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος	43,9	20,3	16,7
Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση	88,6	165,1	93,7
Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις	89,9	112,2	20,9
Εξαγωγές προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας	0,0	0,0	0,0
Αέριες εκπομπές από λεπτά σωματίδια στη βιομηχανία	104,9	61,0	-8,5
Παραγωγικότητα εργασίας	67,1	29,1	-0,1

Αξιολόγηση των δεικτών:

Σχετικά δυνατά σημεία Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ελλάδας:

- Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις
- Δαπάνες Ε&Α στον δημόσιο τομέα
- Δια βίου μάθηση

Σχετικά αδύνατα σημεία Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ελλάδας:

- Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος
- Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ

Σχετικά δυνατά σημεία Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ε.Ε.:

- ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων
- Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις
- Πωλήσεις ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση

Σχετικά αδύνατα σημεία Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ε.Ε.:

- Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος
- Χρήση υπολογιστικής νέφους σε επιχειρήσεις

5. Συμπεράσματα - Προτάσεις

Η συνολική αποτίμηση της εφαρμογής της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας κατά το 2025 αναδεικνύει σαφή πρόοδο τόσο σε επίπεδο στρατηγικού σχεδιασμού όσο και σε επίπεδο επιχειρησιακής ενεργοποίησης. Η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης εφαρμόστηκε με δομημένο και συμμετοχικό τρόπο, εξασφαλίζοντας την εμπλοκή της τετραπλής έλικας και οδηγώντας στην παραγωγή ουσιαστικών αποτελεσμάτων, τα οποία αξιοποιήθηκαν για τη διαμόρφωση στοχευμένων χρηματοδοτικών παρεμβάσεων. Ο υψηλός αριθμός υποβληθεισών προτάσεων στο πλαίσιο της πρώτης πρόσκλησης RIS3 επιβεβαιώνει την ανταπόκριση της ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας και τη συνάφεια της στρατηγικής στόχευσης της Περιφέρειας.

Τα ευρήματα του Regional Innovation Scoreboard ενισχύουν τα ανωτέρω συμπεράσματα, κατατάσσοντας την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας στην κατηγορία των «Moderate Innovators» και καταγράφοντας βελτίωση της συνολικής επίδοσης κατά την περίοδο 2018–2025. Ιδιαίτερα θετικές επιδόσεις εμφανίζονται σε δείκτες που σχετίζονται με τη διεθνή επιστημονική δικτύωση, τις δαπάνες Έρευνας και Ανάπτυξης στον δημόσιο τομέα και τη δια βίου μάθηση, στοιχεία που επιβεβαιώνουν την ισχυρή ερευνητική βάση της Περιφέρειας και τη δυναμική παραγωγής γνώσης. Παράλληλα, η σχετικά θετική εικόνα σε δείκτες που αφορούν καινοτομίες διαδικασιών στις ΜμΕ και συνεργασίες δημόσιου–ιδιωτικού τομέα τεκμηριώνει τη σημασία των παρεμβάσεων RIS3 που ενισχύουν τη διασύνδεση έρευνας και παραγωγής.

Οστόσο, η ανάλυση των δεικτών αναδεικνύει και διαρθρωτικές προκλήσεις, οι οποίες συνδέονται άμεσα με τον κύκλο ζωής των δράσεων έξυπνης εξειδίκευσης. Εντοπίζονται υστερήσεις σε πεδία όπως η απασχόληση ειδικών ΤΠΕ, η κατοχύρωση σχεδίων προϊόντος και η αξιοποίηση προηγμένων ψηφιακών τεχνολογιών από τις επιχειρήσεις, καθώς και χαμηλότερες επιδόσεις σε δείκτες που αποτυπώνουν τη μετάφραση της ερευνητικής δραστηριότητας σε εμπορικά αποτελέσματα υψηλής τεχνολογικής έντασης. Τα ευρήματα αυτά υποδηλώνουν την ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης της ωρίμανσης έργων, της υποστήριξης της εμπορικής αξιοποίησης της γνώσης και της ανάπτυξης δεξιοτήτων, ιδίως στους τομείς αιχμής της RIS3.

Στο ίδιο πλαίσιο, η υλοποίηση των δράσεων έξυπνης εξειδίκευσης ανέδειξε προκλήσεις που αφορούν κυρίως τη χρονική επιμήκυνση κρίσιμων διοικητικών διαδικασιών, όπως η αξιολόγηση και η ένταξη έργων, ιδίως σε συνθήκες αυξημένου ενδιαφέροντος και υψηλής υπερδέμευσης πόρων. Η ενεργοποίηση του Μηχανισμού Διακυβέρνησης RIS3 από τον Απρίλιο του 2025 αποτέλεσε καθοριστικό βήμα για την αντιμετώπιση των ανωτέρω ζητημάτων, ενισχύοντας τον συντονισμό, τη συστηματική παρακολούθηση του οικονομικού και φυσικού αντικείμενου και την τεκμηρίωση της λήψης αποφάσεων.

Με βάση τα συμπεράσματα αυτά, οι προτάσεις της παρούσας Έκθεσης εστιάζουν αφενός στη βελτίωση και επιτάχυνση των διαδικασιών ενεργοποίησης και υλοποίησης των δράσεων RIS3, μέσω της περαιτέρω ενίσχυσης του Μηχανισμού Διακυβέρνησης, της καλύτερης προετοιμασίας των δυνητικών δικαιούχων και της συστηματικής αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της ΔΕΑ, και αφετέρου στη στοχευμένη αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αδυναμιών που αναδεικνύονται από το Regional Innovation Scoreboard. Η σύνδεση των πορισμάτων της ΔΕΑ, των αποτελεσμάτων των προσκλήσεων και των δεικτών καινοτομίας δημιουργεί ένα συνεκτικό πλαίσιο άντλησης διδαγμάτων και ανάδειξης καλών πρακτικών, το οποίο δύναται να ενισχύσει ουσιαστικά την αποτελεσματικότητα της RIS3 και τη μακροπρόθεσμη αναπτυξιακή πορεία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

3^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Αττικής (1/1/2025 - 31/12/2025)

Υπεύθυνος φορέας: Κέντρο Καινοτομίας Περιφέρειας Αττικής

1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Αττικής

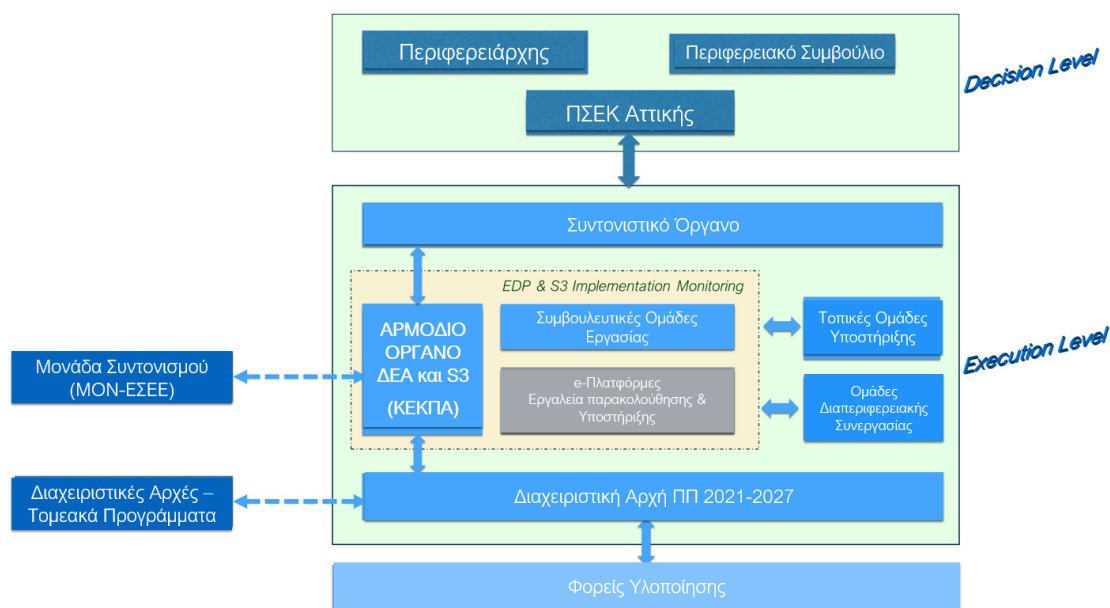
Η Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΠΣΕΕ) της Αττικής για την περίοδο 2021-2027 στοχεύει στην ενίσχυση της καινοτομικής δραστηριότητας σε τρεις γενικούς τομείς έξυπνης εξειδίκευσης, που αναδεικνύονται προνομιακοί και με σημαντικά παράθυρα ευκαιρίας για την Περιφέρεια: **Βιώσιμη Οικονομία των Αναγκών / Γαλάζια Οικονομία/ Δημιουργική Οικονομία**

Οι παραπάνω βασικοί τομείς της ΠΣΕΕ Αττικής, όπως αυτή αρχικά εκπονήθηκε και εγκρίθηκε το 2015, επιβεβαιώθηκαν στην πρώτη επικαιροποίησή της τον Οκτώβριο του 2021, η οποία συμπεριλήφθηκε στην πρώτη υποβολή του Προγράμματος «Αττική» 2021-2027, τον Οκτώβριο του 2021.

Στο πλαίσιο αυτό η Περιφέρεια Αττική προχώρησε σε μια πρώτη εξειδίκευση των προτεραιοτήτων της ως περιφερειακές απολήξεις των οκτώ τομέων της ΕΣΣΕ. Η αντιστοίχιση αυτή των περιφερειακών πεδίων εξειδίκευσης με τις απολήξεις της ΕΣΣΕ συμπεριλήφθηκε στην επανυποβολή του Προγράμματος τον Απρίλιο του 2022 και επισυνάπτεται στο Παράρτημα Ι της παρούσας Έκθεσης.

Αρμόδιο όργανο της Περιφέρειας Αττικής για την παρακολούθηση της υλοποίησης και την αξιολόγηση της ΠΣΕΕ Αττικής, όπως επίσης και για τη συνεχή διενέργεια της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ), έχει οριστεί, σύμφωνα με την ΕΣΣΕ, το Κέντρο Καινοτομίας Περιφέρειας Αττικής (ΚΕ.Κ. Π.Α.).

Συνοπτικά, το μοντέλο διακυβέρνησης της ΠΣΕΕ Αττικής, λαμβάνοντας υπόψη το Εθνικό Σύστημα Διακυβέρνησης τη ΕΣΣΕ, απεικονίζεται στο παρακάτω σχήμα:

Ο πρώτος κύκλος της ΔΕΑ Αττικής ξεκίνησε την **01/09/2022**, με τη συγκρότηση των Συμβουλευτικών Ομάδων (Σ.Ο.) των πεδίων εξειδίκευσης της Περιφέρειας, σύμφωνα με την υπ. αρ. πρωτ. 827315/01-09-2022 απόφαση του Περιφερειάρχη Αττικής και την πραγματοποίηση της πρώτης κοινής συνάντησης – ολομέλειας των Σ.Ο. στις **04-10/2022**. Την περίοδο **Οκτώβριος 2022 – Μάρτιος 2023**, με την υποστήριξη του Αρμοδίου Οργάνου πραγματοποιήθηκαν συνεδριάσεις όλων των Σ.Ο., κατά τις οποίες έγινε η ωρίμανση των κειμένων πολιτικής κάθε Συμβουλευτικής Ομάδας και η εξειδίκευση των προτεραιοτήτων για την Περιφέρεια Αττικής.

Ακολούθησε η ανοικτή Δημόσια Διαβούλευση επί των προτάσεων, η οποία διήρκεσε μέχρι **30 Σεπτεμβρίου 2023** και στη συνέχεια οι προτάσεις και τα σχόλια που κατατέθηκαν στο πλαίσιο της Διαβούλευσης, συγκεντρώθηκαν, κωδικοποιήθηκαν και εξετάστηκαν σε νέο κύκλο συνεδριάσεων των Σ.Ο., **μέχρι τέλος Νοεμβρίου 2023**, οπότε οριστικοποιήθηκαν τα κείμενα των συμβουλευτικών Ομάδων και οι Πίνακες των Εξειδικεύσεων και των προτάσεων.

Τα αποτελέσματα της διαδικασίας τέθηκαν υπόψη του ΠΣΕΚ Αττικής και της ΕΥΔ Προγράμματος «Αττική 2021-2027», ώστε να οδηγήσουν σε σχετικές προσκλήσεις δράσεων από το Περιφερειακό Πρόγραμμα «Αττική 2021-2027», στους παρακάτω Ειδικούς Στόχους του Προγράμματος, οι οποίοι σχετίζονται άμεσα με την Έξυπνη Εξειδίκευση

1.ι. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών, και

1.iii. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων.

Με βάση τα αποτελέσματα του παραπάνω πρώτου κύκλου της ΔΕΑ, και με την υποστήριξη του ΚΕ.Κ.Π.Α., **εντός του 2025** έγιναν τα εξής:

- Ε.Σ.1.iii: διαμορφώθηκε η πρόσκληση στήριξης επιχειρηματικότητας «Attiki On», με ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης την ΕΛΑΝΕΤ (ΕΦΕΠΑΕ) και συνολικό προϋπολογισμό 120,2 εκ. Ευρώ. Εκπονήθηκε κατάλογος ΚΑΔ συναφών με την Έξυπνη Εξειδίκευση, ως επιλέξιμοι ΚΑΔ της πρόσκλησης. Η πρόσκληση έκλεισε με 682 συνολικά εντάξεις προτάσεων και συνολικό προϋπολογισμό 118,1 εκ. Ευρώ.
- Ε.Σ.1.i: ολοκληρώθηκε η επεξεργασία σχεδίου πρόσκλησης στήριξης καινοτόμου επιχειρηματικότητας με τίτλο «*Συμπράξεις Έρευνας και Καινοτομίας στην Αττική*» σε συνεργασία με τη ΓΓΕΚ και την ΕΥΔ Προγράμματος «Αττική 2021-2027», με βάση την εξειδίκευση των προτεραιοτήτων της RIS στην Περιφέρεια Αττικής. Η πρόσκληση με προϋπολογισμό 17 εκ. Ευρώ αναμένεται να εκδοθεί εντός του πρώτου τριμήνου του 2026.

Τέλος, κατά την περίοδο αναφοράς (2025), ολοκληρώθηκε η μεταφερόμενη Δράση «Συνέργειες Έρευνας και Καινοτομίας στην Περιφέρεια Αττικής» (απτ081), με 48 δικαιούχους – συνεργατικά σχήματα - στους τομείς εξειδίκευσης της Περιφέρειας Αττικής.

2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Κατά την περίοδο αναφοράς δεν πραγματοποιήθηκε νέος κύκλος ΔΕΑ στην Περιφέρεια. Ως συνέχεια των αποτελεσμάτων του προηγούμενου κύκλου και εν' όψει της έκδοσης προσκλήσεων και της προετοιμασίας του επόμενου κύκλου ΔΕΑ το 2025 έγιναν **οι παρακάτω ενέργειες**:

- Στο πλαίσιο της **διεθνούς Έκθεσης Ψηφιακής Τεχνολογίας και Καινοτομίας Beyond Expo 2025, (Αθήνα, 4 έως 6 Απριλίου)** διοργανώθηκαν στο περίπτερο της Περιφέρειας Αττικής τα παρακάτω θεματικά **«στρογγυλά τραπέζια»** και εκδηλώσεις συναφείς με τις προτεραιότητες της Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Αττικής:
 - **Pitching Session.** Παρουσίαση ιδεών και εφαρμογών Τεχνητής Νοημοσύνης από Ομάδες που συμμετείχαν στο Innovation Hackathon 2024 της Περιφέρειας Αττικής.
 - **Round Table -2:** «Τεχνητή Νοημοσύνη και Παραγωγικός Μετασχηματισμός».
 - **Round Table -3:** «Τεχνητή Νοημοσύνη και δεξιότητες».
- Σε συνεργασία με το **Corallia (μονάδα του Ερευνητικού Κέντρου Αθηνά)**, του επιχειρηματικού επιταχυντή της Eurobank, egg – enter grow go, και του ευρωπαϊκού έργου **“BRIDGESMEs”** διοργανώθηκε (Μάιος 2025) καινοτόμος διαγωνισμός επιχειρηματικότητας στους τομείς του Τουρισμού και των Δημιουργικών και Πολιτιστικών Βιομηχανιών (CCIs) με τίτλο **«Hack2BRIDGE»**.
- Συμμετοχή στο Φόρουμ Διαλόγου με τίτλο **«Ψηφιακός Μετασχηματισμός και Ανταγωνιστικότητα της Οικονομίας**: Προκλήσεις και Ευκαιρίες για την Περιφέρεια Αττικής», στο Σεράφειο του Δήμου Αθηναίων, 25 Ιουνίου 2025. Η ημερίδα πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου JustReDI – Ανθεκτικότητα, Συμπερίληψη και Ανάπτυξη: Προς μια Δίκαιη Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση των Ελληνικών Περιφερειών (www.justredi.gr). Συμμετοχή στο Πάνελ Συζήτησης με τίτλο: «Ψηφιακή Μετάβαση: Προκλήσεις και Νέες Ευκαιρίες Ανάπτυξης στην Αττική».
- Πραγματοποιήθηκε ημερίδα με τίτλο **«Attica meets Europe» (Ιούλιος 2025)**, κατά την οποία παρουσιάστηκαν τα Ευρωπαϊκά έργα στα οποία συμμετέχει το ΠΤΑΑ και έγιναν στρογγυλά τραπέζια – εργαστήρια με συμμετοχή πλέον των 25 τοπικών stakeholders των έργων και θεματολογίες (1) Εκπαίδευση – Ανάγκες Reskilling/Upskilling και (2) Ψηφιακή Υγεία.

Επιπλέον, για την προετοιμασία του επόμενου κύκλου ΔΕΑ και την επικαιροποίηση της χαρτογράφησης του περιφερειακού οικοσυστήματος πραγματοποιήθηκαν τα παρακάτω:

- Ανάλυση των στοιχείων υποβολών και εντάξεων της πρόσκλησης στήριξης επιχειρηματικότητα (Ε.Σ. 1.3.): «Attiki on» και της πρόσκλησης «Συνέργειες Έρευνας και Καινοτομίας στην Περιφέρεια Αττικής» (απτ081).
- Εκπονήθηκε **μελέτη μέτρησης των αποτελεσμάτων συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων στην Περιφέρεια Αττικής στους τομείς προτεραιότητας της ΕΣΕΕ και της RIS3**.

- Εκπονήθηκε μελέτη με θέμα «ευκαιρίες και κίνδυνοι της ΤΝ για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και τους δημοσίους φορείς της Περιφέρειας Αττικής - Το “AI Act” της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η προετοιμασία για την εφαρμογή του».
- Εκπονήθηκε εμπειρογνωμοσύνη για την ενσωμάτωση της πολιτικής «Στρατηγικών Τεχνολογιών για την Ευρώπη» - STEP (Strategic Technologies for Europe Platform) στην Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Αττικής, με στόχο την έμφαση στην στήριξη της ανάπτυξης ή της παραγωγής κρίσιμων τεχνολογιών και αντίστοιχων αλυσίδων αξίας και στην αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων στις τεχνολογίες αυτές, με εστίαση στους τομείς της ψηφιακής και της υπερπροηγμένης τεχνολογίας, των καθαρών και αποδοτικών ως προς τη χρήση πόρων τεχνολογιών και στις βιοτεχνολογίες.
- Αναπτύχθηκε και τέθηκε σε λειτουργία [Ηλεκτρονική Πλατφόρμα](#) αποτύπωσης δυναμικής της Έρευνας, Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας στην Περιφέρεια Αττικής.

3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
Περιφερειακό Πρόγραμμα Αττικής	Ε.Σ. 1.1	Ανάπτυξη καινοτομικών επιδεικτικών υπηρεσιών	Όλοι	840.000	3			
		Υποστήριξη για την ανάπτυξη συνεργατικών σχημάτων επιχειρήσεων στον Πειραιά στον τομέα της γαλαζίας οικονομίας	Όλοι	381.538	1	496.000	441.440	441.440
		Προσθήκη νέου τριώροφου κτιρίου με υπόγειο και χρήση γραφείων - εργαστηρίων και αμφιθεάτρου του ΓΕΩΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ	Όλοι	2.200.000	1	1.893.527	1.814.220	1.194.370
		Ανάπτυξη Υποδομών και Δομών σε κρίσιμες περιοχές και τομείς Ε&Κ σε συμφωνία με την Υλοποίηση της RIS3 της Περιφέρειας Αττικής	Όλοι	7.000.000	8	6.896.997	6.811.829	6.351.769
		Ενίσχυση του συστήματος διακυβέρνησης και παρακολούθησης της περιφερειακής στρατηγικής RIS3 και προώθηση της ΔΕΑ	Όλοι	5.000.000	1	4.999.840	4.451.050	985.654
		Αναβάθμιση του εθνικού υπερυπολογιστή υψηλών επιδόσεων (Φάση Α)	08-ΨΤΕ	3.600.000	1	2.404.360	2.404.360	2.404.360

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
		Συνέργειες Έρευνας και Καινοτομίας στην Περιφέρεια Αττικής - Μεταφερόμενες πράξεις	Όλοι	16.200.000	127	16.112.871	16.112.871	11.034.412
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			35.221.538	142	32.803.595	32.035.770	22.412.005
	Ε.Σ. 1.3	Ενίσχυση παραγωγικών επενδύσεων για την προσαρμογή/ εκσυγχρονισμό και ανάκαμψη	Όλοι	65.000.000	682	62.053.649	62.053.649	
		Κέντρο Στήριξης Επιχειρηματικότητας Δήμου Πειραιά – Επιχειρηματική Ανάπτυξη και ενίσχυση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ στον Δήμο Πειραιά	Όλοι	3.474.877	1	4.261.340	4.062.240	982.800
		Προηγμένες υποστηρικτικές υπηρεσίες για ΜΜΕ και ομίλους ΜΜΕ στο πλαίσιο της Στρατηγικής ΟΧΕ/ΒΑΑ	Όλοι	2.200.000	1	2.200.000		
		Αποκατάσταση - Επισκευή και αλλαγή χρήσης κτιρίων συγκροτήματος πρώην Λυσισιατρείου/Απολυμαντηρίου και δημιουργία Κέντρου Στήριξης της Επιχειρηματικότητας και της Καινοτομίας στην Περιφέρεια Αττικής	Όλοι	1.980.000	0			
		Δράσεις προώθησης της επιχειρηματικότητας νεοφυών επιχειρήσεων	Όλοι	3.025.124	1	3.932.660	3.932.660	3.932.660
		Προώθηση της επιχειρηματικότητας μέσω της δημιουργίας	Όλοι	3.000.000	5	2.927.800	2.927.800	1.005.580

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
		συνεργατικών σχηματισμών καινοτομίας στην Περιφέρεια Αττικής -μεταφερόμενες πράξεις						
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			78.680.001	690	75.375.449	72.976.349	5.921.040
	Ε.Σ. 4.4	αττ035-Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας εργαζομένων στο νέο αναπτυξιακό πρότυπο της Περιφέρειας Αττική	Όλοι	6.000.000	4	5.933.120	5.064.520	1.929.122
	Υποσύνολο Άλλων			6.000.000	4	5.933.120	5.064.520	1.929.122
	Σύνολο ΠεΠ			119.901.539	836	114.112.164	110.076.639	30.262.167
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ (στοιχείς για την Περιφέρεια Αττικής)	Ε.Σ. 1.1	Ερευνώ - Καινοτομώ	Όλοι	300.000.000	9	4.341.822	4.341.822	
		Ελληνικό Κέντρο Ικανοτήτων Ημιαγωγών	01-BYKA	3.631.792	1	653.723		
		Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα της Μικροηλεκτρονικής	08-ΨΤΕ	18.770.300	1	209.102	209.102	
		Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα των μπαταριών λιθίου για τον κλάδο της αποθήκευσης ενέργειας	07-AENE	49.900.000	1	4.446.090	4.448.273	1.112.068
		Δίκτυα Μονάδων/ Γραφείων Μεταφοράς Τεχνολογίας 2021-2027	Όλοι	25.000.000	5	11.520.361	8.557.800	
		Διμερής Επιστημονική και Τεχνολογική Συνεργασία Ελλάδας - Γερμανίας	07-AENE, 01-BYKA	4.000.000	3	770.689		
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			401.302.092	20	21.941.787	17.556.997	1.112.068

	Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
	Ε.Σ. 1.3⁴⁴	Πράσινος Μετασχηματισμός ΜμΕ	Όλοι	300.000.000	212	43.508.723	43.508.723	9.155.853
		Πράσινη Παραγωγική Επένδυση ΜμΕ	Όλοι	236.200.000	966	71.073.655	71.073.655	12.127.465
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών ΜμΕ	02-ΤΔΠ	250.000.000	83	15.086.353	1.690.665	
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων ΜμΕ	Όλοι	190.000.000	435	32.525.981	7.650.922	981.065
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			976.200.000	1.696	162.194.712	123.923.965	22.264.383
	Ε.Σ. 4.4	Εκσυγχρονισμός υπηρεσιών στήριξης Επιχειρήσεων	Όλοι	17.100.000	1	246.141	245.489	77.434
	Υποσύνολο Ε.Σ. 4.4			17.100.000	1	246.141	245.489	77.434
	Σύνολο Ανταγωνιστικότητα			1.394.602.092	1.717	184.382.640	141.726.451	23.453.885
	ΣΥΝΟΛΟ			1.514.503.631	2.553	298.494.804	251.803.090	53.716.052

⁴⁴ Ο αριθμός ενταγμένων έργων και η δημόσια δαπάνη αυτών αφορά το σύνολο των πράξεων εκ των οποίων ένα σημαντικό μέρος κατευθύνεται σε τομείς της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard

Το Regional Innovation Scoreboard (RIS) παρέχει μια συγκριτική αξιολόγηση των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας χρησιμοποιώντας υποσύνολο των δεικτών του European Innovation Scoreboard. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία προέρχονται από την έκθεση του 2025, η οποία είναι και η πλέον πρόσφατη.

Η Περιφέρεια Αττικής θεωρείται «**Moderate innovator**» και η επίδοσή της στην καινοτομία έχει αυξηθεί κατά 16% μεταξύ των ετών 2018 και 2025. Σημειώνεται ότι η Περιφέρεια Αττικής κατατάσσεται στην 2^η θέση των ελληνικών περιφερειών και στην 149^η των ευρωπαϊκών περιφερειών.

NUTS	Περιφέρεια	ΠΑΚ	Κατάταξη	Ομάδα Επίδοσης ⁴⁵	Μεταβολή 2018-2025	Μεταβολή 2023-2025
EL03	Περιφέρεια Αττικής	85,1	149	Moderate Innovator	15,9	0,4

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η επίδοση της Περιφέρειας για κάθε δείκτη, το έτος 2025, σε σύγκριση με την επίδοση της χώρας και της ΕΕ, καθώς και η μεταβολή των τιμών των δεικτών την περίοδο 2018 - 2025 (σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ το 2018).

Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Αττικής

Δείκτης	Μεταβολή επίδοσης 2018-2025	Συγκριτικά με:	
		ΕΛ ⁴⁶	ΕΕ ⁴⁷
Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση	-3,8	127	128,9
Δια βίου μάθηση	0	112,1	29,8
Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις	54,1	142,8	133,9
Επιστημονικές δημοσιεύσεις μεταξύ του 10% των πιο συχνά αναφερόμενων	20,1	99,2	97,6
Διείσδυση ευρυζωνικού δικτύου	82,8	129,1	102,2
Δαπάνες Ε&Α στον δημόσιο τομέα	22,2	101,4	101,4
Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα	23,8	123,4	83
Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α στις ΜΜΕ	16,2	94	125,3
Δαπάνες καινοτομίας ανά απασχολούμενο	24,9	108,3	107,9
Χρήση υπολογιστικής νέφους σε επιχειρήσεις	0	100	38
Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ	4,3	22,3	98,3
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων	80,1	101,3	191,5
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες	47,5	100,7	162,3
Καινοτόμες ΜΜΕ που συνεργάζονται με άλλες	-102,4	108,8	112,4

⁴⁵ Οι περιφέρειες κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ:

- Innovation Leaders: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεγαλύτερη του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- Strong Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 100% και του 125% του μ.ο της ΕΕ
- Moderate Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 70% και του 100% του μ.ο. της ΕΕ
- Emerging Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μικρότερη του 70% του μ.ο. της ΕΕ

⁴⁶ Συγκριτικά με το σύνολο της χώρας το 2025

⁴⁷ Συγκριτικά με ΕΕ το 2025

Δείκτης	Μεταβολή επίδοσης 2018-2025	Συγκριτικά με:	
		ΕΛ ⁴⁶	ΕΕ ⁴⁷
Ερευνητικές συνδημοσιεύσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα	32	130,2	125,9
Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας	-0,9	117,2	52,1
Αιτήσεις για εμπορικά σήματα	17,1	113,3	97,4
Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος	-30,7	100,5	46,5
Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση	103,6	103,4	192,7
Απασχόληση σε καινοτόμες ΜΜΕ	18	103,8	134,2
Εξαγωγές προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας	11,1	253,3	17
Αέριες εκπομπές από λεπτά σωματίδια στη βιομηχανία	40,8	70,5	41
Παραγωγικότητα εργασίας	-0,1	135,1	58,5

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Regional Innovation Scoreboard που ανακοίνωσε η ΕΕ τον Ιούλιο του 2025:

- η Αττική παραμένει στην κατηγορία «μέτριοι καινοτόμοι»,
- οι επιδόσεις καινοτομίας της Αττικής αυξήθηκαν κατά 15,9% μεταξύ των ετών 2018 και 2025 σε σύγκριση με την ΕΕ,
- η Αττική κατατάσσεται στη θέση 149 στον Πίνακα Καινοτομίας, σε σύνολο 241 Περιφερειών της Ευρώπης (συμπεριλαμβανομένου του Ηνωμένου Βασιλείου).

Η Αττική παραμένει η πιο ισχυρή περιφέρεια της Ελλάδας όσον αφορά την καινοτομία, μαζί με την Κρήτη, ενώ άλλες περιφέρειες εμφανίζουν χαμηλότερη επίδοση.

Σε σύγκριση με το μέσο επίπεδο της ΕΕ, η Αττική δεν φτάνει τα υψηλότερα ευρωπαϊκά πρότυπα (όπου οι κορυφαίες περιφέρειες τυπικά είναι σε Βόρεια και Δυτική Ευρώπη όπως Στοκχόλμη, Κοπεγχάγη κ.ά.), αλλά βρίσκεται σε σταθερή θέση μετρίου επιπέδου που δείχνει ισορροπημένη ανάπτυξη καινοτομίας σε σχέση με την ευρωπαϊκή βάση.

Συνοπτικά, η θέση της Αττικής ανά δείκτη διαμορφώνεται ως εξής:

- ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων: Η Αττική καταλαμβάνει την 8η θέση ανάμεσα σε όλες τις ευρωπαϊκές περιφέρειες, με επίδοση που φτάνει το 191,5% του μέσου όρου της ΕΕ.
- Πωλήσεις καινοτομιών (νέων στην αγορά και στην επιχείρηση): Κατατάσσεται επίσης στην 8η θέση στην Ευρώπη, με επίδοση 192,7% του μέσου όρου της ΕΕ.
- ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες επιχειρηματικών διαδικασιών: Βρίσκεται στη 13η θέση, σημειώνοντας επίδοση 162,3% σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.
- Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις: Καταλαμβάνει την 37η θέση στην Ευρώπη, με επίδοση 134,2% του μέσου όρου της ΕΕ.

Παρά τις υψηλές αυτές επιδόσεις σε επιμέρους τομείς, η Αττική δεν περιλαμβάνεται στις 11 περιφέρειες που χαρακτηρίζονται ως «θύλακες αριστείας» (Strong Innovators σε χώρες που είναι Moderate Innovators), γεγονός που την διατηρεί στην ευρύτερη κατηγορία των Μετριοπαθών Καινοτόμων.

5. Συμπεράσματα - Προτάσεις

- Η δρομολόγηση νέου κύκλου ΔΕΑ προϋποθέτει την πάροδο ικανού χρόνου από τον προηγούμενο κύκλο, ώστε να έχουν εκδοθεί σχετικές προσκλήσεις, να έχουν αναλυθεί τα στοιχεία τους από το αρμόδιο όργανο και να έχει επικαιροποιηθεί η αποτύπωση/χαρτογράφηση των νέων δυναμικών του Οικοσυστήματος.
- Θα επιδιωχθεί μεγαλύτερη αντιπροσωπευτικότητα στη διάρθρωση των Συμβουλευτικών Ομάδων, όπως επίσης και η διενέργεια παράλληλων στοχευμένων θεματικών εργαστηρίων με ευρύτερη συμμετοχή συντελεστών της 4πλής έλικας.
- Ενίσχυση της δημοσιότητας και της δικτύωσης σε όλες τις φάσεις της υλοποίησης της στρατηγικής, της δρομολόγησης των παρεμβάσεων.
- Ενίσχυση της δημοσιότητας των Δράσεων Δημόσιας Διαβούλευσης για την επίτευξη μεγαλύτερης συμμετοχής του 4ου συντελεστή της 4πλής έλικας (κοινωνία των πολιτών – συλλογικότητες).
- Επιδίωξη ξεκάθαρα και ολοκληρωμένου σχεδιασμού συμπληρωματικότητας και επικάλυψης παρεμβάσεων μεταξύ κεντρικού και περιφερειακού επιπέδου, σε σχέση με την Έξυπνη Εξειδίκευση.

3^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (1/1/2025-31/12/2025)

Υπεύθυνος φορέας: Μηχανισμός Καινοτομίας της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου – Περιφερειακό Ταμείο Βορείου Αιγαίου

1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Η τελευταία επικαιροποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου έγινε μετά από εισήγηση του Περιφερειακού Συμβουλίου Έρευνας και Καινοτομίας προς το ΠΣ της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου και έγινε αποδεκτή μετά από ψηφοφορία στις 6 Σεπτεμβρίου 2024. Μαζί εγκρίθηκε και ο Πίνακας με τους Τομείς/Περιοχές Παρέμβασης και Προτεραιότητες της RIS της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.

Στις 06.09.2024 ορίσθηκε το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης ως Φορέα Παρακολούθησης της Στρατηγικής RIS3 της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου αντικαθιστώντας την ΔΙΑΠ της ΠΒΑ. Το 2025 εντάχθηκε το έργο με τίτλο «Μηχανισμός υποστήριξης της προώθησης της έρευνας/τεχνολογίας και καινοτομίας στις επιχειρήσεις και της επιχειρηματικής ανακάλυψης, σύμφωνα με την περιφερειακή διάσταση της ΕΣΕΕ» με δικαιούχο το ΠΤΑ και Π/Υ 943.733,70 ευρώ.

Εντός του 2025 προχώρησε και η αξιολόγηση προτάσεων επιχειρηματικότητας των οριζόντιων δράσεων του θεματικού στόχου 1.1 και 1.3, με έμφαση στη RIS με αποτέλεσμα να είναι προς ένταξη 133 έργα.

Αναμένεται εντός του 2026 η επανασύσταση του ΠΣΕΚ της ΠΒΑ ώστε να καλυφθούν οι πυλώνες του Μηχανισμού καινοτομίας της περιφέρειας.

Στην παρούσα Προγραμματική Περίοδο η βελτίωση της ποιότητας ζωής για κατοίκους των νησιών της Περιφέρειας, συνδέεται πια και με την αποκαλούμενη ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη. Η ανάπτυξη αυτή λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά περιοχών, στην περίπτωση μας νησιών ή αστικών περιοχών στα νησιά, έτσι ώστε να διαφοροποιηθούν το είδος και η ένταση των παρεμβάσεων, ανάλογα με αυτά τα χαρακτηριστικά. Το γεγονός αυτό μπορεί να θεωρηθεί ήδη μια “κοινωνική καινοτομία”, καθώς έρχεται να απαντήσει σε ένα αίτημα πολλών ετών και προγραμματικών περιόδων, οι δράσεις να διαφοροποιούνται για περιοχές με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Τα παραπάνω καθορίζουν μια νέα οπτική στο «οικοσύστημα της RIS με εμπλοκή των χωρικών φορέων όπως περιγράφονται στο πρόγραμμα.

Στο πλαίσιο των χωρικών εργαλείων του Στόχου Πολιτικής 5 του Προγράμματος Βόρειο Αιγαίο, η Στρατηγική Έξυπνης εξειδίκευσης αποκτά ιδιαίτερη σημασία δεδομένου ότι η επιχειρηματικότητα περνά μέσα από τα ολοκληρωμένα τοπικά προγράμματα που σημαίνει ότι κάθε καινοτόμα επιχειρηματική ιδέα χρηματοδοτείται και στηρίζεται, συνεπώς RIS 3 & Σ.Π. 5 (με ότι αυτό σημαίνει και σε επίπεδο διακυβέρνησης) είναι πλήρως διασυνδεδεμένες έννοιες.

Αναμένεται η έκδοση πρόσκλησης «Ενίσχυση επιχειρηματικότητας με έμφαση στον τουρισμό και την δεύτερη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων» στο πλαίσιο της Στρατηγικής ΒΑΑ Χίου, Μυτιλήνης και ΟΧΕ Μικρών νησιών της ΠΒΑ. Για την έκδοση της πρόσκλησης προηγήθηκε ένας νέος κύκλος “Επιχειρηματικής Ανακάλυψης”, την εξεύρεση δηλαδή νέων επιχειρηματικών ευκαιριών για την αξιοποίηση της γνώσης και την ενσωμάτωσή της σε αλυσίδες αξίας στα μικρά νησιά της Περιφέρειας. Στο πλαίσιο αυτό για τις διαδικασίες επιχειρηματικής ανακάλυψης την ευθύνη θα την έχουν οι χωρικές αρχές που σχεδιάζουν προγράμματα ΟΧΕ, άρα η Αυτοδιοίκηση και Τοπικές Αναπτυξιακές για τα Ολοκληρωμένα Χωρικά Προγράμματα, και η ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΕΠ για τις προγραμματικές παρεμβάσεις. Υποστηρικτικοί φορείς θα είναι το Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ) και το ΠΤΑ ως νέος φορέας / Μηχανισμός Υποστήριξης συνεχίζοντας την λειτουργία του «Γραφείου Καινοτομίας».

2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Η διοργάνωση και διεξαγωγή επιτόπιων συναντήσεων – ανοικτών συζητήσεων, πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας στην περιοχή παρέμβασης της ΟΧΕ Μικρών Νησιών Βορείου Αιγαίου με την συνδρομή της ΕΕΤΑΑ (τεχνικού συμβούλου της χωρικής αρχής των ΟΧΕ μικρών νησιών). Στο πλαίσιο αυτό πραγματοποιήθηκαν 4 συναντήσεις (διαφορετικά νησιά), με τις τοπικές αρχές, επιχειρηματικές ενώσεις και επιχειρηματίες στα νησιά της ΟΧΕ Μικρών Νησιών Βορείου Αιγαίου, για τη διερεύνηση των τοπικών συνθηκών στο πεδίο της επιχειρηματικότητας. Ειδικότερα, οι στόχοι των επιτόπιων συναντήσεων – ανοικτών συζητήσεων ήταν οι ακόλουθοι:

- Διερεύνηση και καταγραφή των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι υφιστάμενες τοπικές επιχειρήσεις.
- Ενδελεχής εξέταση και καταγραφή των παραγόντων που λειτουργούν ως εμπόδια και ως αντικίνητρα για τους δυνητικούς επιχειρηματίες που επιθυμούν να ιδρύσουν την δική τους επιχείρηση.
- Παρουσίαση επιτυχημένων παραδειγμάτων μικρών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε άλλα μικρά νησιά του Αιγαίου.
- Ενημέρωση των χρηματοδοτικών ευκαιριών της τοπικής επιχειρηματικότητας όπως αυτές παρουσιάζονται μέσω της επικείμενης ενεργοποίησης Μέτρων της Στρατηγικής Ο.Χ.Ε. Μικρών Νησιών Βορείου Αιγαίου και λοιπών Τοπικών προγραμμάτων Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων.
- Επισκόπηση, και εντοπισμός διαθέσιμων τοπικών πόρων και οικονομικών κλάδων στους οποίους θα μπορούσαν δυνητικά να αναληφθούν νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες.
- Διερεύνηση, ενθάρρυνση και καταγραφή επιχειρηματικών προθέσεων
- Ανάδειξη των διαχειριστικών και άλλων προκλήσεων που αντιμετώπισαν τοπικές επιχειρήσεις κατά την χρηματοδότησή τους από συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα και Δράσεις, στο παρελθόν.

Κατά το έτος 2025 πραγματοποιήθηκαν οι ακόλουθες συναντήσεις – ανοικτές συζητήσεις (βλέπε Πίνακα 1).

Πίνακας 1. Διοργάνωση συναντήσεων – ανοικτών συζητήσεων με σκοπό την διερεύνηση των προβλημάτων και των προοπτικών ενίσχυσης της τοπικής επιχειρηματικότητας στα μικρά νησιά του Βορείου Αιγαίου

A/A	Νησί Β.Α.	Ημερομηνία	Ώρα	Δήμος	Συμμετέχοντες	Πλήθος	Τόπος διεξαγωγής
1	Οινούσσες	17.11. 2025	18:00-20:00	Οινουσσών	Δήμαρχος Οινουσσών, τοπικοί επιχειρηματίες, υποψήφιοι επιχειρηματίες, δημοτικοί σύμβουλοι και δημότες	13	Αίθουσα «Μαρίνα Λαιμού», Ναυτικό Μουσείο Οινουσσών
2	Ψαρά	09.12.2025	11:00-13:00	Ηρωικής Νήσου Ψαρών	Δήμαρχος Ηρωικής Νήσου Ψαρών, τοπικοί επιχειρηματίες, υποψήφιοι επιχειρηματίες, δημοτικοί σύμβουλοι και δημότες	12	Αίθουσα Πολιτιστικών Εκδηλώσεων Δήμου Ηρωικής Νήσου Ψαρών
3	Φούρνοι & Θύμαινα	16.12.2025	18:00-20:00	Φούρνων-Κορσεών	Αντιδήμαρχοι Δήμου Φούρνων-Κορσεών, τοπικοί επιχειρηματίες, πρόεδρος Επαγγελματικού Συλλόγου Φούρνων, εκπρόσωπος Συλλόγου Αλιέων Φούρνων, δημοτικοί σύμβουλοι και δημότες	14	Αίθουσα Συνεδριάσεων Δημοτικού Συμβουλίου Δήμου Φούρνων Κορσεών
4	Ικαρία	17.12.2025	12:00-14:00	Ικαρίας	Αντιδήμαρχος Δήμου Ικαρίας, τοπικοί επιχειρηματίες, υποψήφιοι επιχειρηματίες, Πρόεδρος Εμπορικού Συλλόγου Ικαρίας, εκπρόσωπος της Δημοτικής Αρχής, δημοτικοί σύμβουλοι και δημότες	5	Αίθουσα Συνεδριάσεων Δημοτικού Συμβουλίου Παλαιού Δημαρχείου Δήμου Ικαρίας

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου έτους 2025	
Αριθμός κύκλων ΔΕΑ	Ένας κύκλος σε όλους τους τομείς στα μικρά νησιά της ΠΒΑ
Μεθοδολογία	Ανοιχτή διαβούλευση με τοπικούς φορείς
Αποτελέσματα	- Διερεύνηση και καταγραφή των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι υφιστάμενες τοπικές επιχειρήσεις. - Ενδεδειγμένη εξέταση και καταγραφή των παραγόντων που λειτουργούν ως εμπόδια και ως αντικίνητρα για τους δυνητικούς επιχειρηματίες που επιθυμούν να ιδρύσουν την δική τους επιχείρηση. - Παρουσίαση επιτυχημένων παραδειγμάτων μικρών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε άλλα μικρά νησιά του Αιγαίου. - Ενημέρωση των χρηματοδοτικών ευκαιριών της τοπικής επιχειρηματικότητας όπως αυτές παρουσιάζονται μέσω της επικείμενης ενεργοποίησης Μέτρων της Στρατηγικής Ο.Χ.Ε. Μικρών Νησιών Βορείου Αιγαίου και λοιπών Τοπικών προγραμμάτων Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων. - Επισκόπηση, και εντοπισμός διαθέσιμων τοπικών πόρων και οικονομικών κλάδων στους οποίους θα μπορούσαν δυνητικά να αναληφθούν νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες. - Διερεύνηση, ενθάρρυνση και καταγραφή επιχειρηματικών προθέσεων - Ανάδειξη των διαχειριστικών και άλλων προκλήσεων που αντιμετωπίσαν τοπικές επιχειρήσεις κατά την χρηματοδότησή τους από συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα και Δράσεις, στο παρελθόν.
Συμμετοχή φορέων της 4πλης έλικας	7 φορείς Δείκτης Εκροής: Συμμετοχές θεσμικών φορέων σε διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.
Προσκλήσεις που διαμορφώθηκαν (βάσει της ΔΕΑ)	Ειδικός στόχος 1.3. Δείκτης Αποτελέσματος: Επιχειρήσεις που εντάσσονται σε προσκλήσεις που προκύπτουν από διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.
Ζητήματα / προβλήματα	Μικρή συμμετοχή των επιχειρήσεων και προβλήματα σχεδιασμού προσκλήσεων βάσει αναγκών τοπικών επιχειρήσεων.
Προτάσεις επίλυσης προβλημάτων/ βελτιωτικές παρεμβάσεις	Περισσότερη διαβούλευση και στόχευση των προσκλήσεων-δράσεων σε πραγματικές ανάγκες των νησιών
Το 2025 πραγματοποιήθηκαν 4 συναντήσεις με τις τοπικές αρχές, επιχειρηματικές ενώσεις και επιχειρηματίες στα νησιά της ΟΧΕ Μικρών Νησιών Βορείου Αιγαίου, για τη διερεύνηση των τοπικών συνθηκών στο πεδίο της επιχειρηματικότητας	

3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Πίνακας 2. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
Περιφερειακό Πρόγραμμα Βορείου Αιγαίου	Ε.Σ. 1.1	Μηχανισμός υποστήριξης της προώθησης της έρευνας/τεχνολογίας και καινοτομίας στις επιχειρήσεις και της επιχειρηματικής ανακάλυψης, σύμφωνα με την περιφερειακή διάσταση της ΕΣΕΕ	01-ΒΥΚΑ; 02-ΤΔΠ; 03-ΑΓΡ; 04-ΠΒΚΟ; 05-ΒΥΦΑ; 06-ΜΕΑ; 07-ΑΕΝΕ; 08-ΨΤΕ	1.046.858	1	943.734	943.734	
		Συνεργασία επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς για έρευνα/τεχνολογία, με επισπεύδουσες τις επιχειρήσεις και αναδόχους τους ερευνητικούς φορείς, στο πλαίσιο της περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	02-ΤΔΠ; 03-ΑΓΡ; 06-ΜΕΑ; 08-ΨΤΕ	4.500.000	26	5.855.785	5.855.785	
		Δημόσιες Ερευνητικές υποδομές	01-ΒΥΚΑ; 02-ΤΔΠ; 03-ΑΓΡ; 04-ΠΒΚΟ; 05-ΒΥΦΑ; 06-ΜΕΑ; 07-ΑΕΝΕ; 08-ΨΤΕ	4.500.000	9	4.350.536		
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			10.046.858	36	11.150.055	6.799.519	
	Ε.Σ. 1.3	Κατά προτεραιότητα εφαρμογή καινοτομιών κατά κανόνα μη τεχνολογικών από τις επιχειρήσεις στο πλαίσιο της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ	02-ΤΔΠ; 03-ΑΓΡ; 06-ΜΕΑ; 08-ΨΤΕ	7.000.000	81	15.904.759	15.904.759	
		Προώθηση των πωλήσεων και κυρίως των εξαγωγών	02-ΤΔΠ; 03-ΑΓΡ; 06-ΜΕΑ; 08-ΨΤΕ	4.000.000	27	2.140.092	2.140.092	
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			11.000.000	108	18.044.851	18.044.851	
	Σύνολο ΠΕΠ			21.046.858	144	29.194.906	24.844.370	

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
ΑΤΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ (στοιχεία για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου)	Ε.Σ. 1.1	Ερευνώ - Καινοτομώ	Όλοι	300.000.000				
		Ελληνικό Κέντρο Ικανοτήτων ημιαγωγών (Hellenic Chips Competence Centre HCCC) που χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη» στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράξης για τα Μικροκυκλώματα		7.263.585	1	257.494		
		Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα της Μικροηλεκτρονικής	08-ΨΤΕ	18.770.300	1	84.454	84.454	
		Πράσινο Νησί (Β' Φάση)		6.206.566	1	6.206.566	5.735.065	3.661.925
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			332.240.451	3	6.548.514	5.819.519	3.661.925
	Ε.Σ. 1.3 ⁴⁸	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	ΟΛΟΙ (εκτός υποτομέα τουρισμού)	190.000.000	36	3.422.755	231.539	
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Μικρομεσαίων Τουριστικών Επιχειρήσεων	02-ΤΔΠ, 04-ΠΒΚΟ, 07-ΑΕΝΕ, 08-ΨΤΕ	160.000.000	56	10.442.941	596.880	
		Πράσινη Παραγωγική Επένδυση ΜμΕ	Όλοι	400.000.000	118	8.233.386	8.233.386	1.036.400
		Πράσινος Μετασχηματισμός ΜμΕ	Όλοι	300.000.000	49	11.073.093	11.073.093	1.853.850
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			1.050.000.000	259	33.172.175	20.134.898	2.890.250
	Ε.Σ. 4.4	Εκσυγχρονισμός υπηρεσιών στήριξης Επιχειρήσεων	Όλοι	17.100.000	9	1.219.724	955.804	156.927
	Υποσύνολο Ε.Σ. 4.4			17.100.000	9	1.219.724	955.804	156.927
	Σύνολο Ανταγωνιστικότητα			1.399.340.451	271	40.940.413	26.910.221	6.709.102

⁴⁸ Ο αριθμός ενταγμένων έργων και η δημόσια δαπάνη αυτών αφορά το σύνολο των πράξεων, εκ των οποίων ένα σημαντικό μέρος κατευθύνεται σε τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης.

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
ΠΔΑΜ (στοιχεία για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου)	Κ.Π. 1 ⁴⁹	Σχεδιασμός και Ανάπτυξη στοχευμένων Παρεμβάσεων Κοινωνικής Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας στις περιοχές ΔΑΜ	Όλοι	500.000	1	240.000	230.000	
	Υποσύνολο Κ.Π. 1			500.000	1	240.000	230.000	
	Κ.Π.2 ⁵⁰	Στήριξη ενεργειακών κοινοτήτων για την ανάπτυξη δράσεων αυτοπαραγωγής (ενεργειακές κοινότητες)	07-AENE	6.240.000				
	Υποσύνολο Κ.Π. 2			6.240.000				
	Σύνολο ΠΔΑΜ			6.740.000	1	240.000	230.000	
ΣΥΝΟΛΟ				1.427.127.309	416	70.375.319	51.984.591	6.709.102

⁴⁹ Κατηγορία Παρέμβασης 1: Έρευνα – Καινοτομία – Προηγμένες Τεχνολογίες

⁵⁰ Κατηγορία Παρέμβασης 2: Ανταγωνιστικότητα ΠΜΕ & ΜΜΕ – Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων

4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard

Το Regional Innovation Scoreboard (RIS) παρέχει μια συγκριτική αξιολόγηση των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας χρησιμοποιώντας υποσύνολο των δεικτών του European Innovation Scoreboard. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία προέρχονται από την έκθεση του 2025, η οποία είναι και η πλέον πρόσφατη.

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου θεωρείται «**Emerging+ innovator**» και η επίδοσή της στην καινοτομία έχει αυξηθεί κατά 15,7% μεταξύ των ετών 2018 και 2025. Σημειώνεται ότι είναι η μόνη ελληνική περιφέρεια που παρουσίασε παρόμοια αύξηση (15,5%) και την περίοδο 2023-2025. Για το 2025 η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου κατατάσσεται στην 8η θέση των ελληνικών περιφερειών και στην 195η των ευρωπαϊκών περιφερειών.

NUTS	Περιφέρεια	ΠΔΚ	Κατάταξη	Ομάδα Επίδοσης ⁵¹	Μεταβολή 2018-2025	Μεταβολή 2023-2025
EL41	Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	63,1	195	Emerging +	15,7	15,5

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η επίδοση της περιφέρειας το έτος 2025 όσον αφορά τους εν λόγω δείκτες σε σύγκριση με τις περιφέρειες της Ελλάδας και της ΕΕ καθώς και η μεταβολή των δεικτών αυτών την περίοδο 2018 - 2025 (σε σύγκριση με την ΕΕ).

Πίνακας 3: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Δείκτης	Συγκριτικά με:		Μεταβολή 2018-2025
	ΕΛ ⁵²	ΕΕ ⁵³	
Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση	50,9	51,7	-19,4
Δια βίου μάθηση	148,5	39,5	0,0
Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις	132,4	124,2	78,9
Επιστημονικές δημοσιεύσεις με τις περισσότερες αναφορές	78,9	77,6	-12,4
Διείσδυση ευρυζωνικού δικτύου	87,5	69,2	60,2
Δαπάνες Ε&Α στον δημόσιο τομέα	123,3	123,3	30,6
Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα	36,7	24,7	8,6
Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α στις ΜμΕ	68,8	91,7	13,2
Δαπάνες καινοτομίας ανά απασχολούμενο	62,8	62,5	2,8
Χρήση υπολογιστικής νέφους σε επιχειρήσεις	100,0	38,0	0,0
Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ	19,0	8,4	9,4
ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων	105,1	198,6	110,2
ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες	110,0	177,2	105,7

⁵¹ Οι περιφέρειες κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ:

- Innovation Leaders: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεγαλύτερη του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- Strong Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 100% και του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- Moderate Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 70% και του 100% του μ.ο. της ΕΕ
- Emerging Innovators: περιφέρειες με σχετική επίδοση μικρότερη του 70% του μ.ο. της ΕΕ

⁵² Συγκριτικά με το σύνολο της χώρας το 2025

⁵³ Συγκριτικά με την ΕΕ το 2025

Καινοτόμες ΜμΕ που συνεργάζονται με άλλες	57,3	59,3	-140,0
Ερευνητικές συνδημοσιεύσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα	84,1	81,4	23,4
Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας	75,9	33,7	29,6
Αιτήσεις για εμπορικά σήματα	48,9	42,0	-29,2
Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος	0,0	0,0	0,0
Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση	76,1	141,7	88,1
Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις	123,8	160,0	34,6
Εξαγωγές προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας	0,0	0,0	0,0
Αέριες εκπομπές από λεπτά σωματίδια στη βιομηχανία	152,5	88,6	57,7
Παραγωγικότητα εργασίας	62,5	27,1	1,1

Αξιολόγηση των δεικτών:

Σχετικά δυνατά σημεία Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ελλάδας:

- Δια βίου μάθηση
- Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις
- Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις

Σχετικά αδύνατα σημεία Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ελλάδας:

- Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ
- Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα

Σχετικά δυνατά σημεία Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ε.Ε.:

- ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων
- ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες
- Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις

Σχετικά αδύνατα σημεία Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ε.Ε.:

- Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ
- Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα
- Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου με τις δράσεις ΕΣΠΑ και με την εγκαθίδρυση ενός ρεαλιστικού οικοσυστήματος καινοτομίας με αργά αλλά σταθερά βήματα αντιμετωπίζει τις προκλήσεις της νέας εποχής με την βασική συνεισφορά του Πανεπιστημίου Αιγαίου σε επίπεδο έρευνας και ανάπτυξης

5. Συμπεράσματα - Προτάσεις

Η ΔΕΑ θα πρέπει να γίνει πιο εστιασμένη τόσο στους νέους τομείς, προτεραιότητες και παρεμβάσεις όσο και στις χωρικές πολιτικές ώστε να γίνει περαιτέρω εξειδίκευση της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΒΑ τα προσεχή έτη με ενεργό συμμετοχή όλων των φορέων της 4ης έλικας που γνωρίζουν τις ανάγκες όλων των νησιών (μικρών και μεγάλων) της περιφέρειας.

Στο πλαίσιο των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων θα πρέπει να έχει δεσπόζουσα θέση η περιφερειακή στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης μιας που αυτές οι επενδύσεις θα ενισχύσουν την επιχειρηματικότητα σε κάθε περιοχή όπου εφαρμόζονται. Στο πλαίσιο των χωρικών εργαλείων του Στόχου Πολιτικής 5 του Προγράμματος Βόρειο Αιγαίο, η Στρατηγική Έξυπνης εξειδίκευσης αποκτά ιδιαίτερη σημασία δεδομένου ότι ο ολοκληρωμένος χωρικός σχεδιασμός ως διαδικασία σχεδιασμού «από τα κάτω» βάζει τις βάσεις για επιλογή δράσεων που έχουν προσαρμογή στα συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε περιοχής.

Αυτό που πρέπει να επιλυθεί ως πρόβλημα της διαδικασίας είναι η καθυστέρηση που δημιουργείται από το ΟΠΣΚΕ καθώς από εργαλείο διαχείρισης των κρατικών ενισχύσεων μετατρέπεται σε ένα επιπλέον γραφειοκρατικό μηχανισμό

Τέλος η διαδικασία της επιχειρηματικής ανακάλυψης δεν αρκεί να υφίσταται ως μια διαδικασία καταγραφής παραπόνων και των αναγκών των επιχειρηματιών αλλά μια τεκμηριωμένη ανάλυση του πεδίο στο οποίο πρέπει να δραστηριοποιηθούν έχοντας την βοήθεια των θεσμικών οργάνων που έχουν γνώση του χώρου και των προοπτικών του.

3^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (1/1/2025 - 31/12/2025)

Υπεύθυνος φορέας: Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΠΕΠ Ν. Αιγαίου

1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Κατά το έτος αναφοράς ξεκίνησε επί της ουσίας η υλοποίηση του έργου «Μηχανισμός για τη διακυβέρνηση, παρακολούθηση και υποστήριξη της υλοποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην ΠΝΑ», καθώς το προηγούμενο έτος είχαν γίνει κυρίως προπαρασκευαστικές ενέργειες. Δικαιούχοι του έργου είναι τα Επιμελητήρια Κυκλάδων και Δωδεκανήσου τα οποία ανέθεσαν σε εξωτερικούς συμβούλους τη συνολική και ανά θεματική ενότητα υποστήριξη του μηχανισμού. Μέσα στο 2025 ολοκληρώθηκε ένας κύκλος Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης.

2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου έτους 2025	
Αριθμός κύκλων ΔΕΑ	Ένας κύκλος διαβούλευσης ανά τομέα προτεραιότητας
Μεθοδολογία	Οι τέσσερις ΔΕΑ (Τουρισμός Εμπειρίας, Αγροδιατροφή, Αλιεία-Υδατοκαλλιέργειες, ΑΠΕ) ακολούθησαν κοινό μεθοδολογικό πλαίσιο πέντε φάσεων: • Ποιοτικές συνεντεύξεις (με στόχο την ακριβή καταγραφή αναγκών) • Εργαστήρια συν-σχεδιασμού (παραγωγή καινοτόμων ιδεών) • Ανοικτές διαβουλεύσεις (επικύρωση) • Ερωτηματολόγια (ποσοτική στάθμιση) • Τελική επικύρωση θεσμικών προτάσεων
Αποτελέσματα	• Τουρισμός Εμπειρίας • Αγροδιατροφή • Αλιεία, Υδατοκαλλιέργειες • Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) Οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), οι καθαρές «πράσινες τεχνολογίες» και το ανθρώπινο δυναμικό διατρέχουν οριζόντια όλους τους τομείς. <u>Οριζόντια συμπεράσματα:</u> Οι ΔΕΑ ανέδειξαν επαναλαμβανόμενα μοτίβα διαρθρωτικών προκλήσεων που διαπερνούν όλους τους τομείς στρατηγικής εξειδίκευσης. Τα οριζόντια αυτά ευρήματα συγκροτούν ένα συνεκτικό πλέγμα διατομεακών αδυναμιών, που λειτουργούν αφενός ως εμπόδια για την παραγωγή και διάχυση καινοτομίας, αφετέρου ως μοχλοί στόχευσης πολιτικής στην ΠΝΑ έως το 2030.

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου έτους 2025	
	Έλλειμμα Συντονισμού και Συστημικής Διασύνδεσης. Συγκεκριμένα, εντοπίζονται: - Ανισορροπίες στην Πρόσβαση και Ανάπτυξη Δεξιοτήτων - Γήρανση επαγγελματιών με παράλληλη αποφυγή εισόδου νέων επαγγελματιών - Χρηματοδοτικά Κενά και Δυσκολίες ΜΜΕ - Τεχνολογική και Ψηφιακή Υστέρηση Η αποτελεσματική αντιμετώπισή τους προϋποθέτει: • Θεσμική θωράκιση και συνέργεια μεταξύ των φορέων της τετραπλής έλικας. • Εξειδικευμένη πολιτική δεξιοτήτων και ανθρώπινου δυναμικού. • Εξατομικευμένα χρηματοδοτικά εργαλεία και τεχνική υποστήριξη. • Εκδημοκρατισμό της ψηφιακής τεχνολογίας στις τοπικές επιχειρήσεις.
	<u>Αναγκαίες Δεξιότητες</u> Σε όλους τους τομείς εντοπίστηκε έλλειψη επαρκών δεξιοτήτων, ιδίως σε ψηφιακές, πράσινες και επιχειρηματικές κατευθύνσεις. Οι μικρές επιχειρήσεις δεν διαθέτουν ούτε το αναγκαίο ανθρώπινο δυναμικό ούτε πρόσβαση σε εξειδικευμένα προγράμματα κατάρτισης. • Στην Αλιεία, το 61,1% των ερωτηθέντων δήλωσαν έλλειψη εξειδικευμένων εργαζομένων, ενώ το 77% τόνισε την ανάγκη συμμετοχής σε επιμορφωτικά προγράμματα (Μελέτη Αλιείας - Υδατοκαλλιεργειών) • Στις ΑΠΕ, παρατηρήθηκε έλλειψη τεχνικής κατάρτισης και εξειδίκευσης ακόμη και για βασικές εφαρμογές φωτοβολταϊκών και συστημάτων αυτοπαραγωγής (Μελέτη ΑΠΕ) • Στην Αγροδιατροφή, οι παραγωγοί δυσκολεύονταν να προσαρμοστούν σε απαιτήσεις πιστοποίησης, branding και ψηφιακής ιχνηλασιμότητας, ενώ οι νέοι αγρότες ήταν υποαντιπροσωπευμένοι (Μελέτη Αγροδιατροφής) • Στον Τουρισμό καταγράφεται δυσκολία εύρεσης καταρτισμένου εποχιακού προσωπικού, ενώ δεν υπάρχουν τοπικά προγράμματα που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες μικρών επιχειρήσεων. • Ποσοστό 67,1% δηλώνει ότι δεν έχει αναπτύξει καινοτόμες εμπειρίες, στοιχείο που υποδεικνύει είτε έλλειψη γνώσης/δεξιοτήτων είτε έλλειμμα υποστήριξης και καθοδήγησης. (Μελέτη Τουρισμού)
	<u>Δυνατότητες Εξωστρέφειας</u>
	Είδος Δράσεων/ Εργαλεία Πολιτικής Παρουσιάζονται με συστηματικό τρόπο τα βασικά συμπεράσματα ανά τομέα. Αγροδιατροφή

**Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ
στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου έτους 2025**

Ο αγροδιατροφικός τομέας αποτελεί θεμελιώδη έκφραση της πολιτισμικής και παραγωγικής ταυτότητας της ΠΝΑ, αντιμετωπίζει όμως ισχυρή πίεση από την κυριαρχία του τουρισμού και την τεχνολογική υστέρηση.

Βασικές Προκλήσεις:

- Συρρίκνωση της πρωτογενούς παραγωγής και γήρανση του αγροτικού πληθυσμού.
- Αποσύνδεση από τα ερευνητικά κέντρα και έλλειψη διαμεσολαβητικών φορέων.
- Αδυναμία εμπορικής αξιοποίησης της τοπικής αυθεντικότητας.

Δυνατότητες και Ευκαιρίες:

- Ανάδειξη ΠΟΠ/ΠΓΕ προϊόντων και σύνδεση με τουριστική εμπειρία.
- Ενίσχυση αγροτουρισμού και της γαστρονομικής ταυτότητας Aegean Cuisine.
- Ανάπτυξη καινοτόμων branding και marketing πρακτικών.

Θεσμικές Εισηγήσεις:

- Απλοποίηση διαδικασιών αδειοδότησης και πιστοποίησης μικρών παραγωγών.
- Στήριξη συνεργατικών σχημάτων (clusters, αγροδιατροφικές συμπράξεις).
- Θέσπιση περιφερειακού μηχανισμού διασύνδεσης αγροτών-τουριστικών μονάδων.

Κατευθύνσεις Παρέμβασης:

- Δημιουργία φορέων "μετάφρασης" της επιστημονικής γνώσης σε εμπορικές λύσεις.
- Ενίσχυση συνεργασιών μέσω clustering.
- Εφαρμογή κατάρτισης σε έξυπνες και βιώσιμες αγροδιατροφικές πρακτικές.

Αλιεία και Υδατοκαλλιέργειες

Ο τομέας της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας αποτελεί σημαντικό πόρο για τα μικρά νησιά, αλλά υστερεί σε τεχνολογική ετοιμότητα και θεσμική υποστήριξη.

Βασικές Προκλήσεις:

- Χαμηλή ψηφιακή ετοιμότητα και περιορισμένα περιβαλλοντικά δεδομένα.
- Ελλείψεις σε υποδομές και τεχνικό προσωπικό.
- Χρονοβόρες και πολύπλοκες διαδικασίες αδειοδότησης.

Δυνατότητες και Ευκαιρίες:

- Υιοθέτηση πράσινων τεχνολογιών και χρήση ΑΠΕ.
- Ανάπτυξη θαλάσσιου τουρισμού (sea-to-table, επισκέψιμες μονάδες).
- Κυκλική οικονομία μέσω ανακύκλωσης και πολυκαλλιέργειας (IMTA).

Θεσμικές Εισηγήσεις

- Απλούστευση και επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης.
- Οριοθέτηση ζωνών υδατοκαλλιέργειας με βιώσιμα περιβαλλοντικά κριτήρια.

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου έτους 2025	
	• Δημιουργία παρατηρητηρίων περιβαλλοντικής συμβατότητας και αποδοχής. <u>Κατευθύνσεις Παρέμβασης:</u> • Ίδρυση Blue Tech Help-Desk και Blue Circular Hubs. • Ψηφιοποίηση χωροταξικού και αδειοδοτικού πλαισίου. • Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού με εξειδίκευση σε βιώσιμες θαλάσσιες τεχνολογίες. Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) και Εξοικονόμηση Ενέργειας Η ΠΝΑ διαθέτει υψηλό δυναμικό αξιοποίησης ΑΠΕ, ωστόσο παρουσιάζει καθυστερήσεις στην πράσινη μετάβαση, λόγω θεσμικών, τεχνικών και κοινωνικών εμποδίων. <u>Βασικές Προκλήσεις:</u> • Ανεπαρκής διασύνδεση νησιών και υποδομές ηλεκτρικής ενέργειας. • Έλλειψη εξειδικευμένων γνώσεων και περιορισμένη χρήση ψηφιακής τεχνολογίας. • Πολυπλοκότητα στις αδειοδοτήσεις και απουσία χωροταξικού πλαισίου. <u>Δυνατότητες και Ευκαιρίες:</u> • Αυτοπαραγωγή ενέργειας από τουριστικές και αγροδιατροφικές επιχειρήσεις. • Χρήση ΑΠΕ για υδατική επάρκεια (π.χ. μονάδες αφαλάτωσης). • Δημιουργία ενεργειακών κοινοτήτων και εγκατάσταση μικρών υβριδικών μονάδων. <u>Θεσμικές Εισηγήσεις:</u> • Θεσμοθέτηση ενεργειακών κοινοτήτων με τοπική συμμετοχή. • Αναθεώρηση των ρυθμίσεων για μικρής κλίμακας ΑΠΕ σε τουριστικές και αγροτικές μονάδες. • Κίνητρα για αυτοκατανάλωση (net-billing). <u>Κατευθύνσεις Παρέμβασης:</u> • Τεχνική και χρηματοοικονομική υποστήριξη μέσω ειδικών μηχανισμών. • Συστηματικός ρόλος της ΠΝΑ και των Επιμελητηρίων στον συντονισμό και την ενημέρωση. • Ανάπτυξη προγραμμάτων εκπαίδευσης σε πράσινες δεξιότητες. Τουρισμός Εμπειρίας Ο τουρισμός εμπειρίας αποτελεί τον πιο ώριμο και θεματικά διαφοροποιημένο τομέα της ΠΝΑ, αλλά βρίσκεται σε μεταβατικό στάδιο, με σαφείς προκλήσεις και ανεκμετάλλευτες ευκαιρίες. <u>Βασικές Προκλήσεις:</u> • Περιορισμένη πρόσβαση μικρών επιχειρήσεων σε κατάλληλη χρηματοδότηση. • Έλλειψη τεχνογνωσίας και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού. • Χαμηλή ενσωμάτωση ψηφιακής τεχνολογίας (VR/AR, big data). <u>Δυνατότητες και Ευκαιρίες:</u>

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου έτους 2025	
	•Ανάπτυξη μορφών τουρισμού όπως οινοτουρισμός, ευεξία και περιπέτεια. •Ενίσχυση βιωσιμότητας και προσωποποίησης εμπειριών. •Διατομεακές συνεργασίες με αγροδιατροφή και πολιτισμό. <u>Θεσμικές Εισηγήσεις:</u> •Δημιουργία θεματικών πλαισίων τουριστικής ανάπτυξης ανά νησί. •Παροχή κινήτρων για πράσινες επενδύσεις σε τουριστικά καταλύματα. •Στήριξη συνεργειών με αγροδιατροφή και πολιτισμό μέσω clusters. <u>Κατευθύνσεις Παρέμβασης:</u> •Δημιουργία clusters εμπειριών και ενιαίων εργαλείων προβολής. •Στοχευμένες παρεμβάσεις mentoring και κατάρτισης. •Ανάπτυξη έξυπνων υποδομών προορισμού (Destination Management). <u>Επισήμανση Διατομεακών Λύσεων</u> Η συγκριτική θεώρηση των αποτελεσμάτων των τεσσάρων ΔΕΑ αναδεικνύει σημαντικές δυνατότητες διατομεακής ωρίμανσης και συνεργειών, που υπερβαίνουν τα όρια των μεμονωμένων οικοσυστημάτων. Τεχνολογικές λύσεις όπως η επαυξημένη πραγματικότητα (XR/VR), η τεχνητή νοημοσύνη, τα ψηφιακά δίδυμα και η ιχνηλασιμότητα με blockchain εμφανίζονται ταυτόχρονα σε περισσότερους από έναν τομείς εξειδίκευσης, υποδεικνύοντας κοινές ανάγκες και ευκαιρίες για συνέργειες. Ενδεικτικά: •Η χρήση τεχνολογιών XR τόσο στον θεματικό τουρισμό όσο και στη γαστρονομική προβολή αγροτικών προϊόντων δημιουργεί προοπτικές για σύγκλιση εμπειρικών και αγροδιατροφικών υπηρεσιών. • Η ψηφιοποίηση και η ανάλυση μεγάλων δεδομένων (Big Data/AI) ενισχύουν εξίσου τη βιωσιμότητα στην υδατοκαλλιέργεια και την προσωποποίηση στον τουρισμό. • Η ενεργειακή εξοικονόμηση και οι ΑΠΕ, αν και αποτελούν αυτόνομο θεματικό τομέα, διασταυρώνονται ουσιαστικά με όλους τους άλλους μέσω τεχνολογιών net billing (αυτοκατανάλωσης) και έξυπνης διαχείρισης πόρων. Η αξιοποίηση τέτοιων εγκάρσιων λύσεων θα μπορούσε να υποστηριχθεί μέσω οριζόντιων επενδυτικών προσκλήσεων, διατομεακών clusters και δράσεων E&A που ενισχύουν την τεχνολογική συμβατότητα και τη θεματική σύγκλιση.
Συμμετοχή φορέων της 4πλης έλικας	Αριθμός φορέων που συμμετείχαν (ανά φορέα της τετραπλής έλικας και ανά τομέα προτεραιότητας). • 9 εκπρόσωποι της πανεπιστημιακής/ερευνητικής κοινότητας • 25 επιχειρήσεις • 11 εκπρόσωποι του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα • 9 εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου έτους 2025	
	Αναλυτικότερα: Τουρισμός της εμπειρίας (3 εκπρόσωποι της πανεπιστημιακής/ερευνητικής κοινότητας, 6 επιχειρήσεις, 4 εκπρόσωποι του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα και 2 εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών) Αγροδιατροφή (1 εκπρόσωπος της πανεπιστημιακής/ερευνητικής κοινότητας, 6 επιχειρήσεις, 1 εκπρόσωπος του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα και 4 εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών) Αλιεία, Υδατοκαλλιέργειες (4 εκπρόσωποι της πανεπιστημιακής/ερευνητικής κοινότητας, 6 επιχειρήσεις, 3 εκπρόσωποι του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα και 2 εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών) Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) (1 εκπρόσωπος της πανεπιστημιακής/ερευνητικής κοινότητας, 7 επιχειρήσεις, 3 εκπρόσωποι του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα και 1 εκπρόσωπος της κοινωνίας των πολιτών) Δείκτης Εκροής: Συμμετοχές θεσμικών φορέων σε διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.
Προσκλήσεις που διαμορφώθηκαν (βάσει της ΔΕΑ)	Δεν έχουν εκδοθεί ακόμη προσκλήσεις βάσει της ΔΕΑ. Κατά το τρέχον διάστημα σχεδιάζονται οι σχετικές εξειδικεύσεις, τα κριτήρια επιλογής καθώς και οι προσκλήσεις. Δείκτης Αποτελέσματος: Επιχειρήσεις που εντάσσονται σε προσκλήσεις που προκύπτουν από διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης. Δεν υπάρχουν στοιχεία για το δείκτη αποτελέσματος.
Ζητήματα / προβλήματα	Στη βάση της ευρωπαϊκής αρχής της τετραπλής έλικας (επιχειρήσεις – ερευνητικοί φορείς – δημόσια διοίκηση – κοινωνία των πολιτών), αναγνωρίζονται παρακάτω οι σημαντικότερες μεθοδολογικές προκλήσεις και προοπτικές βελτίωσης - Δυσχέρεια Συμμετοχής Δημόσιων Φορέων - Αποσύνδεση Ερευνητικών Φορέων από το Οικосύστημα - Θετική, αλλά μερικώς κατανοητή, συμμετοχή επιχειρήσεων - Μειωμένη και σύνθετη συμμετοχή κοινωνικών εταίρων - Επαναλήψεις και ανατροφοδοτήσεις: Ομαλή αλλά μη γραμμική διαδικασία - Καταλυτικός Ρόλος των Επιμελητηρίων Ζητήματα αναφορικά με τις προσκλήσεις δεν έχουν εντοπιστεί ακόμη.
Προτάσεις επίλυσης προβλημάτων/ βελτιωτικές παρεμβάσεις	Προτεινόμενος τρόπος θεραπείας των προβλημάτων.
Παρατηρήσεις, σύγκριση με τα δεδομένα της προηγούμενης έκθεσης, αθροιστικά στοιχεία.	

3. Έκδοση προσκλήσεων και υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
Περιφερειακό Πρόγραμμα Νοτίου Αιγαίου	Ε.Σ. 1.1	Μηχανισμός για τη διακυβέρνηση, παρακολούθηση και υποστήριξη της υλοποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην ΠΝΑ	Όλοι	250.000	1	297.600	297.600	222.890
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			250.000	1	297.600	297.600	222.890
	Ε.Σ. 1.3							
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3							
	Ε.Σ. 4.1	Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας (ΝΘΕ) για ανέργους σε επιχειρήσεις της στρατηγικής RIS3 στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου		2.000.000	162	6.271.441	6.271.441	
	Υποσύνολο Ε.Σ. 4.1			2.000.000	162	6.271.441	6.271.441	
	Σύνολο ΠεΠ			2.250.000	163	6.569.041	6.569.041	222.890
ΑΤΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ (στοιχεία για την Περ. ΝΑ)	Ε.Σ. 1.1	Ερευνώ - Καινοτομώ	Όλοι	300.000.000				
		Ελληνικό Κέντρο Ικανοτήτων Ημιαγωγών	01-BYKA	3.631.792	1	145.272		
		Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα της Μικροηλεκτρονικής	08-ΨΤΕ	18.770.300	1	23.234	23.234	
		Δίκτυα Μονάδων/ Γραφείων Μεταφοράς Τεχνολογίας 2021-2027	Όλοι	25.000.000	1	699.964	493.811	
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			347.402.092	3	868.470	517.045	

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
	Ε.Σ. 1.3 ⁵⁴	Πράσινος Μετασχηματισμός ΜμΕ	Όλοι	300.000.000	74	22.476.499	22.476.499	2.097.332
		Πράσινη Παραγωγική Επένδυση ΜμΕ	Όλοι	236.200.000	258	20.466.955	20.466.955	1.673.773
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών ΜμΕ	Όλοι (εκτός υποτομέα τουρισμού)	250.000.000	357	67.597.761	5.853.455	191.887
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων ΜμΕ	02-ΤΔΠ, 04-ΠΒΚΟ, 07-ΑΕΝΕ, 08-ΨΤΕ	190.000.000	51	4.676.699	770.035	107.729
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			976.200.000	740	115.217.914	49.566.944	4.070.721
	Ε.Σ. 4.4	Εκσυγχρονισμός υπηρεσιών στήριξης Επιχειρήσεων	Όλοι	17.100.000	3	535.085	260.469	77.433
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.4			17.100.000	3	535.085	260.469	77.433
	Σύνολο Ανταγωνιστικότητα			1.340.702.092	746	116.621.469	50.344.458	4.148.154
ΠΔΑΜ (στοιχεία για την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου)	Κ.Π. 1 ⁵⁵	Σχεδιασμός και Ανάπτυξη στοχευμένων Παρεμβάσεων Κοινωνικής Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας στις περιοχές ΔΑΜ	Όλοι	500.000	1	240.000	232.798	0
		Ενίσχυση της Ίδρυσης Πολύ Μικρών και Μικρών επιχειρήσεων στις νησιωτικές περιοχές του	Όλοι	10.000.000	0	0	0	0

⁵⁴ Ο αριθμός ενταγμένων έργων και η δημόσια δαπάνη αυτών αφορά το σύνολο των πράξεων εκ των οποίων ένα σημαντικό μέρος κατευθύνεται σε τομείς της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

⁵⁵ Κατηγορία Παρέμβασης 1: Έρευνα – Καινοτομία – Προηγμένες Τεχνολογίες

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
		Προγράμματος ΔΑΜ 2021-2027 «Επιχειρώ πράσινα»						
		Ενίσχυση των Υφιστάμενων Πολύ Μικρών και Μικρών επιχειρήσεων στις νησιωτικές περιοχές του Προγράμματος ΔΑΜ 2021-2027 «Επιχειρώ πράσινα»	Όλοι	5.000.000	0	0	0	
	Υποσύνολο Κ.Π 1			15.500.000	1	240.000	232.798	0
	Κ.Π. 2⁵⁶	Στήριξη ενεργειακών κοινοτήτων για την ανάπτυξη δράσεων αυτοπαραγωγής (ενεργειακές κοινότητες)	07-AENE	2.160.000				
	Υποσύνολο Κ.Π 2			2.160.000	0	0	0	0
	Σύνολο ΠΔΑΜ			17.660.000	1	240.000	232.798	0
ΣΥΝΟΛΟ				1.360.612.092	910	123.430.510	57.146.297	4.371.044

⁵⁶ Κατηγορία Παρέμβασης 2: Ανταγωνιστικότητα ΠΜΕ & ΜΜΕ – Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων

4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard

Το Regional Innovation Scoreboard (RIS) παρέχει μια συγκριτική αξιολόγηση των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας χρησιμοποιώντας υποσύνολο των δεικτών του European Innovation Scoreboard. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία προέρχονται από την έκθεση του 2025, η οποία είναι και η πλέον πρόσφατη.

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου θεωρείται «**Emerging Innovator**» και η επίδοσή της στην καινοτομία έχει αυξηθεί κατά 17,6% μεταξύ των ετών 2018 και 2025 σε σύγκριση με την ΕΕ. Σημειώνεται ότι το Νότιο Αιγαίο κατατάσσεται στην τελευταία θέση των ελληνικών περιφερειών και στην 228η των ευρωπαϊκών περιφερειών.

NUTS	Περιφέρεια	ΠΔΚ	Κατάταξη	Ομάδα Επίδοσης ⁵⁷	Μεταβολή 2018-2025	Μεταβολή 2023-2025
EL42	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	50,2	228	Emerging Innovator	17,6	1,4

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η επίδοση της Περιφέρειας για κάθε δείκτη, το έτος 2025, σε σύγκριση με την επίδοση της χώρας και της ΕΕ, καθώς και η μεταβολή των τιμών.

Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Δείκτης	Μεταβολή επίδοσης 2018-2025	Συγκριτικά με:	
		ΕΛ ⁵⁸	ΕΕ ⁵⁹
Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση	-5,1	33,3	33,8
Δια βίου μάθηση	0	90,9	24,2
Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις	2,8	6,8	6,4
Επιστημονικές δημοσιεύσεις μεταξύ του 10% των πιο συχνά αναφερόμενων	-44	32,7	32,1
Διείσδυση ευρυζωνικού δικτύου	60,2	87,5	69,2
Δαπάνες Ε&Α στον δημόσιο τομέα	11,1	32,9	32,9
Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα	8,6	12,2	8,2
Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α στις ΜΜΕ	23,4	88,6	118,1
Δαπάνες καινοτομίας ανά απασχολούμενο	28,2	85,2	84,9
Χρήση υπολογιστικής νέφους σε επιχειρήσεις	0	100	38
Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ	9,4	19	8,4
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων	93,3	80,1	151,4
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες	42,4	90,2	145,4

⁵⁷ Οι περιφέρειες κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ:

- **Innovation Leaders**: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεγαλύτερη του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- **Strong Innovators**: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 100% και του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- **Moderate Innovators**: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 70% και του 100% του μ.ο. της ΕΕ
- **Emerging Innovators**: περιφέρειες με σχετική επίδοση μικρότερη του 70% του μ.ο. της ΕΕ

⁵⁸ Μέσος όρος Ελλάδα: 100

⁵⁹ Μέσος όρος ΕΕ: 100

Καινοτόμες ΜΜΕ που συνεργάζονται με άλλες	-40,5	14,9	15,3
Ερευνητικές συνδημοσιεύσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα	0,5	26,9	26
Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας	-10	43,5	19,4
Αιτήσεις για εμπορικά σήματα	10,9	90,6	77,8
Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος	39,9	136,5	63,1
Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση	188,7	91,3	170
Απασχόληση σε καινοτόμες ΜΜΕ	29,6	68,7	88,8
Εξαγωγές προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας	0	0	0
Αέριες εκπομπές από λεπτά σωματίδια στη βιομηχανία	19,7	142,6	82,9
Παραγωγικότητα εργασίας	2,3	84,4	36,5

Η επίδοση της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου βρίσκεται σε καλό επίπεδο συγκριτικά με τον μ.ο. της Ελλάδας και της ΕΕ, όσον αφορά τις «Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση», τις «ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων», «Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α στις ΜΜΕ».

5. Συμπεράσματα - Προτάσεις

Ο πρώτος κύκλος της ΔΕΑ στην ΠΝΑ ολοκληρώθηκε εγκαίρως ώστε να μπορέσουν να αξιοποιηθούν τα πορίσματα της διαδικασίας στις επικείμενες προσκλήσεις αλλά και να εκκινήσει ένας συστηματικός διάλογος με στόχο την ενδυνάμωση της καινοτομίας επιχειρηματικότητας στην περιφέρεια.

Η επιλογή της εμπλοκής των επιμελητηρίων ως δικαιούχων της δράσης «Μηχανισμός για τη διακυβέρνηση, παρακολούθηση και υποστήριξη της υλοποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου» φαίνεται να αποδίδει ειδικά στο πεδίο της ενεργοποίησης των επιχειρήσεων, όπως και ήταν αναμενόμενο.

Θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα για την ενίσχυση της συστηματικής συνεργασίας του Μηχανισμού με το ΠΣΕΚ στο πλαίσιο του θεσμικού του ρόλου αλλά και με άλλους εταίρους σε τοπικό, και όχι μόνο επίπεδο, πχ. Αναπτυξιακές Εταιρείες, κλαδικούς φορείς ώστε οι προτάσεις του Μηχανισμού να μπορούν να επικαιροποιούνται μέσα από μια ταχεία και ευέλικτη διαδρομή.

Μεγαλύτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στη συμμετοχή φορέων του δημοσίου στη ΔΕΑ προκειμένου να εκπροσωπούνται επαρκώς οι φορείς της τετραπλής έλικας. Ενδεχομένως και η παρακίνηση από κεντρικούς φορείς, πχ. υπουργεία, να μπορεί να συμβάλει σε αυτή την κατεύθυνση.

Η εποχικότητα της οικονομικής δραστηριότητας στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου επηρεάζει τόσο την υλοποίηση της ΔΕΑ όσο και τον προγραμματισμό των προσκλήσεων καθιστώντας δύσκολη έως ανέφικτη την αξιοποίηση ολόκληρου του έτους για την υλοποίηση δράσεων στις οποίες εμπλέκονται με οποιοδήποτε τρόπο τουριστικές επιχειρήσεις και επιχειρήσεις που συνδέονται με τον τουρισμό.

Τα αποτελέσματα της ΔΕΑ πρόκειται να αξιοποιηθούν άμεσα στις σχεδιαζόμενες προσκλήσεις καθώς οι προτάσεις που θα υποβληθούν θα πρέπει να αφορούν τους τομείς

προτεραιότητας που αναδείχθηκαν. Δεδομένου ότι οι διαθέσιμοι πόροι του Προγράμματος «Νότιο Αιγαίο» 2021-2027 είναι περιορισμένοι, κρίνεται σκόπιμο να κατευθυνθούν αποκλειστικά στους τομείς προτεραιοποίησης της ΔΕΑ στους οποίους θα εστιάσουν οι προσκλήσεις των σχετικών ειδικών στόχων.

3^η Έκθεση Παρακολούθησης της Περιφερειακής Εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Κρήτης (1/1/2025 - 31/12/2025)

Υπεύθυνος φορέας: Διεύθυνση Ανάπτυξης Περιφερειακής Οικονομίας & Εξωστρέφειας (ΔΑΠΟΕ), ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Κρήτης

Η Διεύθυνση Ανάπτυξης Περιφερειακής Οικονομίας και Εξωστρέφειας (ΔΑΠΟΕ), ως Συντονίστρια Υπηρεσία της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Κρήτης, υλοποίησε το 2025 σειρά πρωτοβουλιών και δράσεων με στόχο την ενίσχυση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας στην περιοχή. Οι δράσεις επικεντρώθηκαν σε βασικούς τομείς εξειδίκευσης, όπως η αγροδιατροφή, η υγεία και ευεξία, η γαλάζια οικονομία και η κυκλική οικονομία, προωθώντας τη διασύνδεση της έρευνας με τις επιχειρήσεις.

Υπενθυμίζεται ότι οι τομείς της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Κρήτης είναι οι εξής: **Ευφυής Τουρισμός – Πολιτισμός, Βιώσιμη Αγροδιατροφή, Υγεία και Ευεξία, Ψηφιακές Τεχνολογίες** (Διαδίκτυο των Πραγμάτων, Τεχνητή Νοημοσύνη, Μηχανική και Βαθιά Μάθηση, Τεχνολογίες και Εφαρμογές Νέφους, Ψηφιακή Απεικόνιση – Εικονική Πραγματικότητα, Ψηφιακή Διαχείριση Υποδομών – Δικτύων, Κυβερνοασφάλεια), καθώς και η **Βιώσιμη Χρήση των Πόρων** (Βιώσιμες Πόλεις, Ορθολογική Διαχείριση Κύκλου Νερού, Γαλάζια Ανάπτυξη). Αναλυτικές πληροφορίες στα ελληνικά και αγγλικά είναι διαθέσιμες στον σύνδεσμο <https://ibo.crete.gov.gr/ris3crete-fields/>

Βασικό εργαλείο υλοποίησης της Στρατηγικής τα τελευταία τέσσερα χρόνια αποτελεί το **Παρατηρητήριο Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας** Περιφέρειας Κρήτης, το οποίο υπάγεται οργανωτικά στο Τμήμα Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας (ΤΑΕΚ) και λειτουργεί από το 2021 στη ΔΑΠΟΕ, σύμφωνα με την έγκριση του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας (ΟΕΥ) της Περιφέρειας Κρήτης (ΦΕΚ 762/τ.Β'/16-2-2021). <https://ibo.crete.gov.gr/>

Το Παρατηρητήριο, πέραν της υλοποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, στοχεύει στην προώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας, στην ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Αποτελεί κόμβο ενημέρωσης και συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών ιδρυμάτων, παρέχοντας τεκμηρίωση και υποστήριξη για την ανάπτυξη καινοτομιών και την ενθάρρυνση νέων επενδύσεων στο νησί.

Η λειτουργία του βασίζεται σε **πληροφοριακό σύστημα** για τη διαχείριση στοιχείων επιχειρήσεων και εργαστηρίων, χαρτογραφώντας το οικοσύστημα της Περιφέρειας Κρήτης, καθώς και σε διαδικτυακή πύλη, όπου αναρτώνται καθημερινά δράσεις και στατιστικά στοιχεία. Επιπλέον, αποστέλλεται μηνιαίο ενημερωτικό δελτίο για την προβολή καλών πρακτικών και την προώθηση της καινοτομίας. Όλες οι δράσεις του Παρατηρητηρίου καθώς και οι υπηρεσίες που προσφέρει προς το οικοσύστημα της Κρήτης περιγράφονται αναλυτικά

στο <https://ibo.crete.gov.gr/>. Ενδεικτικά αναφέρονται παρακάτω επιλεγμένες δράσεις για το 2025:

Το Παρατηρητήριο ολοκλήρωσε με επιτυχία τις **Ημέρες Καινοτομίας «InnoDays 2025»**, το κορυφαίο γεγονός καινοτομίας και επιχειρηματικότητας του νησιού, που πραγματοποιήθηκε στις 28–30 Νοεμβρίου 2025 στο Διεθνές Εκθεσιακό Κέντρο Κρήτης. Με κεντρικό μήνυμα «Η Κρήτη της Γνώσης και της Παραγωγής», η διοργάνωση ανέδειξε την πρόοδο του οικοσυστήματος καινοτομίας της Περιφέρειας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, φιλοξενώντας περισσότερους από 190 εκθέτες και πάνω από 120 περίπτερα, καθώς και πλούσιο συνεδριακό πρόγραμμα με 90 ομιλίες και θεματικά πάνελ για την Τεχνητή Νοημοσύνη, την Εξατομικευμένη Ιατρική, τον Διατροφικό Πολιτισμό και τις Νεοφυείς Επιχειρήσεις, τομείς που άπτονται της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Η διοργάνωση επιβεβαίωσε τον θεσμό των InnoDays ως σημείο αναφοράς για την εξωστρέφεια, τη διασύνδεση και την ανάπτυξη της καινοτομίας στην Κρήτη. Στη διοργάνωση συμμετείχαν 38 εθελοντές (<https://innodays.gr>).

Κατά τη διάρκεια του τριημέρου υλοποιήθηκαν επίσης παράλληλες δράσεις σε τομείς της Περιφερειακής Στρατηγικής, όπως ο **Μαραθώνιος Καινοτομίας «Αρτέμης Σαϊτάκης»**, ο οποίος ολοκληρώθηκε με επιτυχία στις 29 και 30 Νοεμβρίου 2025. Ο Μαραθώνιος συγκέντρωσε 17 ομάδες φοιτητών και ερευνητών από τα ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα της Κρήτης. Η διοργάνωση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των InnoDays 2025 και του έργου «Δράσεις ακαδημαϊκής καινοτομίας, στο πλαίσιο λειτουργίας του Παρατηρητηρίου Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας Κρήτης για το 2025–2026» («Φυτώριο Ιδεών ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΓΡΗΓΟΡΟΥΔΗΣ»), αναδεικνύοντας τρεις κορυφαίες ιδέες για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον κρητικό γαστρονομικό πολιτισμό (τομέας Βιώσιμης Αγροδιατροφής RIS3Crete) (<https://ibo.crete.gov.gr/fytwrio-idewn/>).

Η Περιφέρεια Κρήτης συμμετέχει ως εταίρος στο έργο PRECISEU (PeRsonalised Medicine Empowerment Connecting Innovation EcoSystems across Europe – **Ενδυνάμωση Εξατομικευμένης Ιατρικής μέσω Διασύνδεσης Οικοσυστημάτων Καινοτομίας στην Ευρώπη**), στον τομέα της εξατομικευμένης ιατρικής (τομέας εξειδίκευσης RIS3Crete Υγεία & Ευεξία), στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας Ευρώπη» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το έργο αποσκοπεί στη δημιουργία διαπεριφερειακού οικοσυστήματος στον τομέα της εξατομικευμένης ιατρικής και των προηγμένων θεραπειών και αποτελεί ένα από τα πέντε νικητήρια έργα της ανταγωνιστικής πρόσκλησης Regional Innovation Valleys (RIV) για τα ευρωπαϊκά οικοσυστήματα καινοτομίας, καθώς και το μοναδικό στον συγκεκριμένο τομέα. Ο συνολικός προϋπολογισμός ανέρχεται σε 23 εκατ. ευρώ, με τη συμμετοχή 25 εταίρων από 11 ευρωπαϊκές χώρες, μεταξύ των οποίων η Κρήτη εκπροσωπείται μέσω της ΔΑΠΟΕ/ΤΑΕΚ, με το Παρατηρητήριο Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας και το Ινστιτούτο Πληροφορικής του ΙΤΕ. Στο πλαίσιο του έργου, η Περιφέρεια Κρήτης έχει αναγνωριστεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών ως «Περιφερειακή Κοιλιά Καινοτομίας» (Regional Innovation Valley – RIV) (<https://preciseu.eu/>).

Η ΔΑΠΟΕ υλοποίησε τη διαδικασία επιλογής του **Περιφερειακού Συμβουλίου Έρευνας και Καινοτομίας Κρήτης** (ΠΣΕΚ-Κ), σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διατάξεις, και υποστήριξε τη συγκρότηση του νέου ΠΣΕΚ-Κ (ΦΕΚ 1513 – Τεύχος Υ.Ο.Δ.Δ. 20/11/2025). Το νέο ΠΣΕΚ-Κ συνήλθε σε πρώτη συνεδρίαση στις 9 Δεκεμβρίου 2025 και εξέλεξε Προεδρείο, σηματοδοτώντας σημαντικό βήμα για την ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας στο νησί. Το ΠΣΕΚ-Κ κατέχει γνωμοδοτικό και συμβουλευτικό ρόλο σε επιτελικό επίπεδο στην εφαρμογή της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3Crete), για την

προώθηση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας μέσω της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης. Επιπλέον, αποτελεί όργανο υποστήριξης των αναπτυξιακών δράσεων της Περιφέρειας Κρήτης στο πλαίσιο υλοποίησης των Εθνικών Στρατηγικών (<https://ibo.crete.gov.gr/sygtkrotisi-toy-neoy-psek-krhths/>)

Τέλος, η Περιφέρεια Κρήτης επιδιώκει την ενίσχυση ανερχόμενων τομέων εξειδίκευσης, όπως η Γαλάζια Οικονομία, δίνοντας έμφαση στη σύγκλιση βασικών φορέων μέσω του ειδικού **Δωματίου Συνεργασίας** που βρίσκεται υπό σχεδιασμό και στοχεύει στην ανάδειξη κρίσιμων ζητημάτων που αφορούν την περιφερειακή ανάπτυξη στον συγκεκριμένο τομέα (<https://ibo.crete.gov.gr/collaboration-rooms/>).

2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Κατά την περίοδο 01/01/2025 – 31/12/2025 δεν διενεργήθηκαν Διαδικασίες Επιχειρηματικής Ανακάλυψης στην Περιφέρεια Κρήτης ούτε προέκυψε αναθεώρηση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

3. Έκδοση προσκλήσεων, υποβολή προτάσεων, εντάξεις έργων

Κατά την περίοδο αναφοράς ενεργοποιήθηκε το συγχρηματοδοτούμενο έργο υποστήριξης της λειτουργίας του Παρατηρητηρίου και συγκεκριμένα το 2ο Υποέργο με τίτλο «**Ειδικές Δράσεις του Παρατηρητηρίου Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας Περιφέρειας Κρήτης που Ενδυναμώνουν την Καινοτόμο Επιχειρηματικότητα**», της Πράξης με τίτλο «ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ» (MIS 6002604), το οποίο έχει ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κρήτη 2021–2027» ως Περιφερειακός Μηχανισμός Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας. Το έργο, συνολικού προϋπολογισμού 545.600,00 € (συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ), διασφαλίζει τη βιώσιμη συνέχιση της λειτουργίας της δομής και προβλέπει την υλοποίηση εξειδικευμένων παρεμβάσεων για την ενίσχυση της περιφερειακής καινοτομίας. Οι προγραμματισμένες δράσεις στοχεύουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, στην ενδυνάμωση των συνεργειών μεταξύ επιχειρηματικού και ερευνητικού τομέα και στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου οικοσυστήματος καινοτομίας στην Περιφέρεια Κρήτης.

Τον Μάρτιο του 2025, σε ειδική εκδήλωση, υπογράφηκε από τον Περιφερειάρχη Κρήτης η **ένταξη για χρηματοδότηση έξι έργων ερευνητικών υποδομών** των Ακαδημαϊκών και Ερευνητικών Ιδρυμάτων της Κρήτης, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Κρήτη 2021–2027», συνολικής δημόσιας δαπάνης ύψους 12.501.678,21 € και συνολικής επιλέξιμης δημόσιας δαπάνης 12.203.745,81 €. Δικαιούχοι είναι τα έξι (6) Ερευνητικά και Ακαδημαϊκά Ιδρύματα της Περιφέρειας και συγκεκριμένα: Πανεπιστήμιο Κρήτης, Πολυτεχνείο Κρήτης, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, Ίδρυμα Τεχνολογίας & Έρευνας, Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών και ο Ελληνικός Οργανισμός Γεωργίας ΔΗΜΗΤΡΑ. Από κάθε Ίδρυμα συμμετέχουν συγκεκριμένα εργαστήρια τα οποία και θα προμηθευτούν τον χρηματοδοτούμενο εξοπλισμό. Το σύνολο των εργαστηρίων ανήκουν στο Μητρώο Έρευνας του Παρατηρητηρίου Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας Περιφέρειας Κρήτης. Σε όλη την διάρκεια του έργου το Παρατηρητήριο θα παρακολουθεί την πορεία υλοποίησης του, καθώς και τις συνέργειες που θα αναπτυχθούν μεταξύ Ιδρυμάτων και επιχειρήσεων.

Οι υποδομές αυτές ενισχύουν την καινοτομία και τη συνεργασία μεταξύ ιδρυμάτων και επιχειρήσεων, προωθώντας τη χρήση προηγμένου εξοπλισμού, την τεχνολογική υποστήριξη και την ανάπτυξη εφαρμογών σε κρίσιμους τομείς, όπως η αγροδιατροφή, η υγεία, η βιώσιμη χρήση πόρων και η τεχνητή νοημοσύνη. Η δράση προέκυψε από εκτεταμένη διαβούλευση, την οποία συντόνισε το Παρατηρητήριο το 2024 (καλύπτεται σε προηγούμενη έκθεση) και στην οποία συμμετείχαν όλα τα ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα της Κρήτης, επιβεβαιώνοντας τη στρατηγική στόχευση της Περιφέρειας για τη δημιουργία ενός ισχυρού οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας.

Πίνακας 1. Οικονομικά στοιχεία προσκλήσεων, στοιχεία εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και δαπανών (πηγή ΟΠΣ)

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
Περιφερειακό Πρόγραμμα Κρήτης	Ε.Σ. 1.1	Περιφερειακός Μηχανισμός Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας (μεταφερόμενη πράξη)	Όλοι	500.000	1	1.008.800	1.004.400	504.248
		Δίκτυο ερευνητικών υποδομών τοπικού χαρακτήρα	Όλοι	10.000.000	6	12.203.746		
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			10.500.000	7	13.212.546	1.004.400	504.248
	Ε.Σ. 1.3							
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3							
	Σύνολο ΠεΠ			10.500.000	2	13.212.546	1.004.400	504.248
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ (στοιχεία για την Περ. Κρήτης)	Ε.Σ. 1.1	Ερευνών – Καινοτομώ	Όλοι	300.000.000	3	1.470.632	1.470.632	431.424
		Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα της Μικροηλεκτρονικής	08-ΨΤΕ	18.770.330	1	84.570	84.570	
		Δίκτυα Μονάδων/ Γραφείων Μεταφοράς Τεχνολογίας 2021- 2027	Όλοι οι τομείς προτεραιότητας	25.000.000	2	4.129.943	3.189.400	
		Ελληνικό Κέντρο Ικανοτήτων Ημιαγωγών	01-ΒΥΚΑ	3.631.792	1	257.494		
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1			347.402.122	7	5.942.639	4.744.602	431.424
	Ε.Σ. 1.3 ⁶⁰	Πράσινος Μετασχηματισμός ΜμΕ	Όλοι	300.000.000	202	53.080.940	53.080.940	3.585.195
		Πράσινη Παραγωγική Επένδυση ΜμΕ	Όλοι	236.200.000	953	67.289.584	67.289.584	4.875.847
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων ΜμΕ Επιχειρήσεων	Όλοι (εκτός υποτομέα τουρισμού)	190.000.000	178	16.331.232	3.048.274	258.254

⁶⁰ Ο αριθμός ενταγμένων έργων και η δημόσια δαπάνη αυτών αφορά το σύνολο των πράξεων εκ των οποίων ένα σημαντικό μέρος κατευθύνεται σε τομείς της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
		Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων ΜμΕ Τουριστικών Επιχειρήσεων	02-ΤΔΠ, 04-ΠΒΚΟ, 07-ΑΕΝΕ, 08-ΨΤΕ	250.000.000	452	85.565.049	3.806.260	
	Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3			976.200.000	1.785	222.266.805	127.225.058	8.719.296
	Ε.Σ. 4.4	Εκσυγχρονισμός υπηρεσιών στήριξης Επιχειρήσεων	Όλοι	17.100.000	3	357.255	173.905	51.699
	Υποσύνολο Ε.Σ. 4.4			17.100.000	3	357.255	173.905	51.699
	Σύνολο Αντ/τα			1.340.702.122	1.795	228.556.699	132.143.565	9.202.419
ΠΔΑΜ (στοιχεία για την Περιφέρεια Κρήτης)	Κ.Π. 1	Δημιουργία Θερμοκοιτίδων & Εκκολαπτηρίων για την ανάπτυξη της καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έρευνας Καινοτομίας Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης	Όλοι	3.000.000	1	2.976.000	2.976.000	
		Σχεδιασμός και Ανάπτυξη στοχευμένων Παρεμβάσεων Κοινωνικής Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας στις περιοχές ΔΑΜ	Όλοι	500.000	1	300.000	293.794	
		Ενίσχυση της Ίδρυσης Πολύ Μικρών και Μικρών επιχειρή- σεων στις νησιωτικές περιοχές του Προγράμματος ΔΑΜ 2021- 2027 «Επιχειρώ πράσινα»	Όλοι	20.000.000	0	0	0	0
		Ενίσχυση των Υφιστάμενων Πολύ Μικρών και Μικρών επιχειρή- σεων στις νησιωτικές περιοχές του Προγράμματος ΔΑΜ 2021- 2027 «Επιχειρώ πράσινα»	Όλοι	15.000.000	0	0	0	0
	Υποσύνολο Κ.Π. 1			38.500.000	2	3.276.000	3.269.794	0

	Ειδικός Στόχος/ Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόσκλησης	Αριθμός ενταγμένων έργων	Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων	Νομικές δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες δαπάνες
	Κ.Π.2	Στήριξη ενεργειακών κοινοτήτων για την ανάπτυξη δράσεων αυτοπαραγωγής (ενεργειακές κοινότητες)	07-AENE	6.370.000				
	Υποσύνολο Κ.Π. 2			6.370.000				
	Σύνολο ΠΔΑΜ			44.870.000	2	3.276.000	3.269.794	
	ΣΥΝΟΛΟ			1.396.072.122	1.799	245.045.245	136.417.759	9.706.667

4. Δείκτες πλαισίου - Regional Innovation Scoreboard

Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία του Regional Innovation Scoreboard (RIS) 2025, το οποίο παρέχει συγκριτική αξιολόγηση των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας βάσει υποσυνόλου δεικτών του European Innovation Scoreboard, η Περιφέρεια Κρήτης κατατάσσεται στην κατηγορία των **«Moderate Innovators»**. Η συνολική της επίδοση στην καινοτομία παρουσιάζει σαφή βελτίωση, με αύξηση κατά 9,2% την περίοδο 2018–2025 και ιδιαίτερα δυναμική άνοδο κατά 13% την περίοδο 2023 – 2025. Η Περιφέρεια Κρήτης καταλαμβάνει την **1η θέση μεταξύ των ελληνικών περιφερειών** και την 143η θέση σε ευρωπαϊκό επίπεδο, γεγονός που αποτυπώνει τη συγκριτικά ισχυρή της θέση στο εθνικό σύστημα καινοτομίας, αλλά και το περιθώριο περαιτέρω σύγκλισης με τις πλέον ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές περιφέρειες.

NUTS	Περιφέρεια	ΠΔΚ	Κατάταξη	Ομάδα Επίδοσης ⁶¹	Μεταβολή 2018-2025	Μεταβολή 2023-2025
EL43	Περιφέρεια Κρήτης	87,6	143	Moderate Innovator	9,2	13,0

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η επίδοση της Περιφέρειας για κάθε δείκτη, το έτος 2025, σε σύγκριση με την επίδοση της χώρας και της ΕΕ, καθώς και η μεταβολή των τιμών των δεικτών την περίοδο 2018 - 2025 (σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ το 2018).

Πίνακας 2: Regional Innovation Scoreboard για την Περιφέρεια Κρήτης 2023

Δείκτης	Μεταβολή επίδοσης 2018-2025	Συγκριτικά με:	
		ΕΛ ⁶²	ΕΕ ⁶³
Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση	13,1	76,0	77,2
Δια βίου μάθηση	0,0	78,8	21,0
Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις	72,7	207,6	194,6
Επιστημονικές δημοσιεύσεις μεταξύ του 10% των πιο συχνά αναφερόμενων	2,1	134,3	132,1
Διείσδυση ευρυζωνικού δικτύου	60,2	87,5	69,2
Δαπάνες Ε&Α στον δημόσιο τομέα	8,3	198,6	198,6
Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα	16,7	62,3	41,9
Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α στις ΜΜΕ	13,0	180,3	240,3
Δαπάνες καινοτομίας ανά απασχολούμενο	34,3	121,0	120,6
Χρήση υπολογιστικής νέφους σε επιχειρήσεις	0,0	100,0	38,0
Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ	1,7	30,9	13,7
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων	63,2	105,1	198,6

⁶¹ Οι περιφέρειες κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ:

- **Innovation Leaders**: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεγαλύτερη του 125% του μ.ο. της ΕΕ
- **Strong Innovators**: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 100% και του 125% του μ.ο της ΕΕ
- **Moderate Innovators**: περιφέρειες με σχετική επίδοση μεταξύ του 70% και του 100% του μ.ο. της ΕΕ
- **Emerging Innovators**: περιφέρειες με σχετική επίδοση μικρότερη του 70% του μ.ο. της ΕΕ

⁶² Συγκριτικά με το σύνολο της χώρας το 2025

⁶³ Συγκριτικά με ΕΕ το 2025

Δείκτης	Μεταβολή επίδοσης 2018-2025	Συγκριτικά με:	
		ΕΛ ⁶²	ΕΕ ⁶³
ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες στις επιχειρησιακές διαδικασίες	43,5	110,0	177,2
Καινοτόμες ΜΜΕ που συνεργάζονται με άλλες	-123,8	119,7	123,7
Ερευνητικές συνδημοσιεύσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα	38,5	143,4	138,7
Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας	0,3	102,8	45,7
Αιτήσεις για εμπορικά σήματα	20,5	117,5	101,0
Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος	-21,8	72,7	33,6
Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση	0,0	109,5	204,0
Απασχόληση σε καινοτόμες ΜΜΕ	45,6	121,6	157,2
Εξαγωγές προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας	0,0	0,0	0,0
Αέριες εκπομπές από λεπτά σωματίδια στη βιομηχανία	0,0	145,9	84,8
Παραγωγικότητα εργασίας	1,4	71,4	30,9

Η ανάλυση των επιμέρους δεικτών καταδεικνύει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας Κρήτης στον τομέα της παραγωγής και διάχυσης γνώσης. Ιδιαίτερα υψηλές επιδόσεις καταγράφονται στους δείκτες διεθνών επιστημονικών συνδημοσιεύσεων και ερευνητικών συνεργασιών δημόσιου-ιδιωτικού τομέα, όπου η Περιφέρεια υπερβαίνει κατά πολύ τόσο τον εθνικό όσο και τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Αντίστοιχα, οι δαπάνες Έρευνας και Ανάπτυξης στον δημόσιο τομέα παρουσιάζουν εξαιρετικά υψηλή σχετική επίδοση, γεγονός που αντανακλά τη σημαντική παρουσία και δραστηριότητα των ερευνητικών και ακαδημαϊκών ιδρυμάτων στην Κρήτη.

Παράλληλα, θετική εικόνα εμφανίζεται στους δείκτες που σχετίζονται με την καινοτομική δραστηριότητα των ΜΜΕ, ιδίως όσον αφορά την εισαγωγή καινοτομιών προϊόντων και διαδικασιών, την απασχόληση σε καινοτόμες ΜΜΕ και τις δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α. Οι επιδόσεις αυτές υποδηλώνουν την ύπαρξη ενός ενεργού επιχειρηματικού πυρήνα που αξιοποιεί τη γνώση και την καινοτομία ως παράγοντες ανάπτυξης.

Ωστόσο, η ανάλυση αναδεικνύει και διαρθρωτικές αδυναμίες που περιορίζουν τη συνολική καινοτομική δυναμική της Περιφέρειας. Η συμμετοχή των επιχειρήσεων σε συνεργατικά σχήματα καινοτομίας παρουσιάζει σημαντική υστέρηση, όπως αποτυπώνεται στον δείκτη των καινοτόμων ΜΜΕ που συνεργάζονται με άλλους φορείς, ο οποίος εμφανίζει αρνητική μεταβολή την περίοδο 2018–2025. Παράλληλα, χαμηλές επιδόσεις καταγράφονται στους δείκτες που σχετίζονται με την απασχόληση ειδικών ΤΠΕ, την παραγωγικότητα εργασίας και τις αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίων προϊόντος, υποδηλώνοντας περιορισμένη αξιοποίηση της ψηφιακής εξειδίκευσης και της βιομηχανικής καινοτομίας.

Επιπλέον, η περιορισμένη επίδοση στους δείκτες εξαγωγών προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας καταδεικνύει ότι η παραγόμενη γνώση και καινοτομία δεν μετασχηματίζεται ακόμη επαρκώς σε διεθνώς εμπορεύσιμα προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας. Το εύρημα αυτό αναδεικνύει την ανάγκη ενίσχυσης των μηχανισμών μεταφοράς τεχνολογίας, της διασύνδεσης έρευνας και επιχειρηματικότητας και της υποστήριξης της εξωστρέφειας των καινοτόμων επιχειρήσεων.

Συνολικά, τα αποτελέσματα του RIS 2025 επιβεβαιώνουν ότι η Περιφέρεια Κρήτης διαθέτει ισχυρή ερευνητική βάση και αυξανόμενη καινοτομική δυναμική, η οποία όμως δεν έχει ακόμη μεταφραστεί πλήρως σε συστημικά αποτελέσματα υψηλής οικονομικής και παραγωγικής απόδοσης. Η περαιτέρω ενίσχυση των συνεργασιών, η ενεργότερη συμμετοχή του επιχειρηματικού τομέα στην Ε&Α, καθώς και η στοχευμένη υποστήριξη τομέων εξειδίκευσης, συνιστούν κρίσιμους παράγοντες για τη μετάβαση της Περιφέρειας σε ανώτερη κατηγορία καινοτομικής επίδοσης.

5. Συμπεράσματα - Προτάσεις

Η Περιφέρεια Κρήτης, στο πλαίσιο της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, προωθεί συστηματικά την ανάπτυξη της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας, ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ του ερευνητικού και ακαδημαϊκού τομέα και των επιχειρήσεων, με σαφή προσανατολισμό προς την καινοτομία και τη βιωσιμότητα.

Για τον σκοπό αυτό έχει δημιουργηθεί μια μόνιμη δομή, το Παρατηρητήριο Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας, το οποίο λειτουργεί από το 2021 ως βασικό εργαλείο παρακολούθησης και εφαρμογής της Στρατηγικής. Το Παρατηρητήριο αποτελεί κόμβο ενημέρωσης και συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών ιδρυμάτων, παρέχοντας τεκμηρίωση και υποστήριξη για την ανάπτυξη καινοτομιών και την ενθάρρυνση νέων επενδύσεων στο νησί, ενώ υλοποιεί πλήθος δράσεων για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και τη δημιουργία κουλτούρας καινοτομίας στην Περιφέρεια Κρήτης.

Παράλληλα, η ανανέωση του Περιφερειακού Συμβουλίου Έρευνας και Καινοτομίας Κρήτης, αποτελούμενου από μέλη υψηλής εμπειρίας, ενισχύει τη δυνατότητα χάραξης πολιτικών σε συνεργασία με την Περιφέρεια Κρήτης, πλήρως εναρμονισμένων με τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Αναφορικά με τη Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ), για το έτος 2025 δεν πραγματοποιήθηκε νέα ΔΕΑ, καθώς δεν έχουν έως σήμερα προγραμματιστεί νέες προσκλήσεις από το Περιφερειακό μας πρόγραμμα στο πλαίσιο της RIS3Crete. Εντός του 2025 δημοσιεύθηκε η πρόσκληση για το Δίκτυο Ερευνητικών Υποδομών Τοπικού Χαρακτήρα, η οποία συνιστά άμεσο αποτέλεσμα της ΔΕΑ με τη συμμετοχή των Ερευνητικών και Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων της Περιφέρειας Κρήτης. Επίσης αναμένεται και η πρόσκληση για την Υποστήριξη νέων καινοτόμων επιχειρήσεων για την οποία έχει ήδη διενεργηθεί σχετική ΔΕΑ.

Προκλήσεις για την Περιφέρεια Κρήτης παραμένουν η καθυστέρηση στην έκδοση των προσκλήσεων, λόγω της μεγάλης χρονικής απόστασης που μεσολαβεί μεταξύ της ολοκλήρωσης της ΔΕΑ και της δημοσίευσής τους, αλλά και η πολυπλοκότητα των διαδικασιών χρηματοδότησης που συχνά αποθαρρύνουν τους επιχειρηματίες.

Τέλος, πολύ σημαντική πρωτοβουλία, που θεωρούμε ότι πρέπει να ενισχυθεί, αποτελεί το Δίκτυο Συντονισμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, καθώς ενισχύει τον συντονισμό μεταξύ Εθνικού και Περιφερειακού επιπέδου και διασφαλίζει συνεκτική εφαρμογή της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Παράλληλα, διευκολύνει την ανταλλαγή γνώσης και καλών πρακτικών, ενδυναμώνοντας τα περιφερειακά οικοσυστήματα καινοτομίας και επιχειρηματικότητας καθώς και τη σύνδεση τους με την Εθνική Στρατηγική (ΕΣΕΕ).